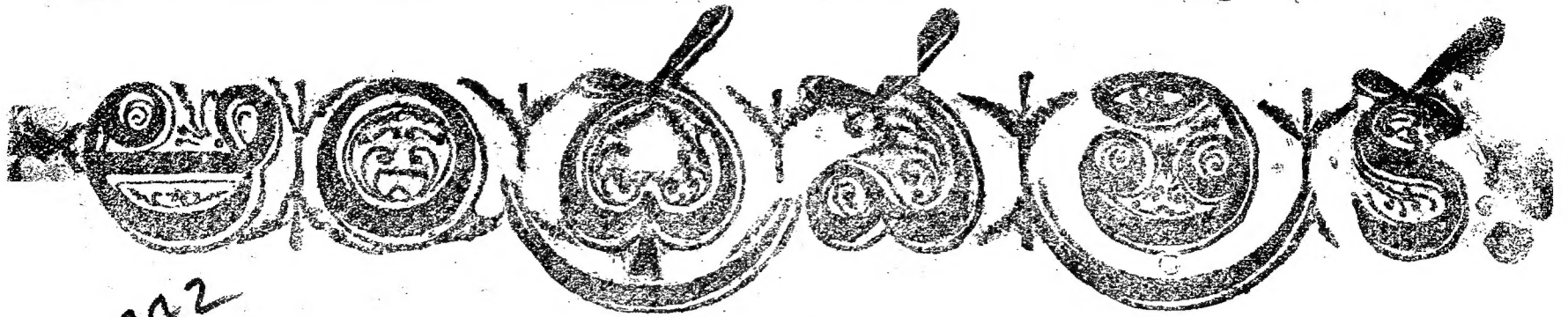

విడి ప్రకటన 12 016

Register No. M. III8.

Post Box No. 212.

Telephone No. 544.

3/1342

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

Vol. 12 }
సంపుటము ౧౨

చెన్న పట్టణము 1925 వ సం॥ ఆగస్టునెల 14-వ తేది శుక్ర వారము
శ్రీ కృష్ణసామ సంవత్సరము, శ్రావణమాస బహుళ దశమి ౧౦.

No. 114 }
సంచిక ౧౧౪

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

గొప్ప గొప్పవారిచే నేలకు నేలు యోగ్యతాపత్రములు పొందియున్నది. మంచభాష వీటి చూచి కొనిన మోసముగలుగదు.

అమృతాంజనము న కలవిధ నొప్పులకు సంజీవివంటిది

తలనొప్పుల మాన్పును, వాయువుపోట్ల బాపును,
పార్శ్వపునొప్పులు బారదోలును, పొట్లబోగొట్టును.
బెణుకుల భేదించును వాపుల రూపుమాపును.
దగ్గును తగ్గించును దురదను తొలగించును.

ఈమందును రుద్దగానే చెమట పట్టుటవలన శరీర
మందలి దుష్పదార్థములను తొలగించి దేహమున
కారోగ్యము గలిగించును. నొప్పులు తగ్గించును
విదేశములలో కూడ వాడుచున్నారు

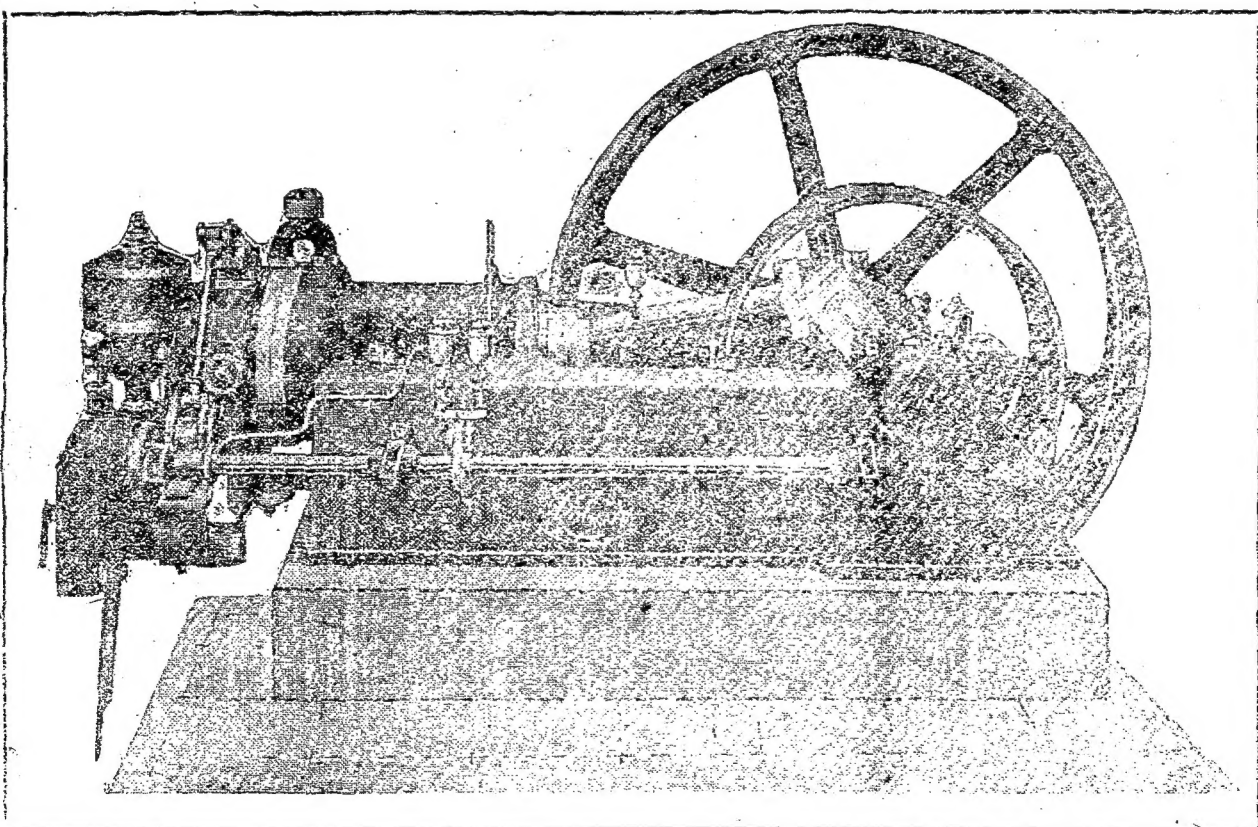
చక్కనిదబ్బీతో సహా సీసా 1-కి ర్పు 0-10-0; డజన్ 1-కి ర్పు 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.

అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుశెట్టివీధి, మద్రాసు లేక, 109 వేరి రోడ్డు, భోర్లు బొంబాయి.

The Best and Up-to-date Engine in the Market

“రాబ్ నె” లాంగువ్ట్రోక్ న్యూట్రెపు సెమిడి సెల్ క్రూడ్ ఆయిలు యింజనులు

1860

లోడు లాగుటలో ప్రసిద్ధిచెందినవి. ఎంత మడ్డి క్రూడ్ ఆయిలుతోనైనను చక్కగా పనిచేయును. ఆయిలు బహు శక్తువగ భర్చును.
నేపరై జరుగు తరుచుగా క్లీణచేయ నవసరములేదు. ఇంజనులు భారీవిగానున్నా, సామానులు బలముగాను,
లెంకులు అధికముగానున్ను వుండుటచే చాలకాలము చక్కగా పనిచేయును. ఇంజను నడిపించుటకు నితర సర్వోపకరము లక్కర లేకు
నావ రేబంట్సు:—

లండన్ ప్రేడింగు కంపెనీ, బెజవాడ (ఇండియా)

Telegram: "LAKSHMI" Bezwađa

(అన్ని రకముల విల్లుసామానులు డై రెక్టుగా యింపొచ్చుచేసి స్థానికులనువారు “రాబ్ నె” గొన్నయింజనులు, ప్లాంట్లునున్నా పోర్ వేరుకము.)

నోటీసు

డి. యల్. శాస్త్రి అండ్ కో., ఇంజనీయర్స్, మెట్రాన్

మా కంపెనీలో చిరకాలము మేనేజరుగానున్న చల్లా లక్ష్మీనరసింహాచార్యులుగారు, క్యాష్ వాసర్లుగానున్న చల్లా పాపయ్యరాజు, నరసింహాచార్యులు మా కంపెనీతో సంబంధము వదులుకొన్నారు. గనుక, యింతటినుంచి మా కంపెనీ తరఫున వారలతోనే వ్యవహారములు జరపకూడదనియు, మా కివ్వవలసియుండు సొమ్ములు, ఆర్డర్లు వర్తమాన వారలకివ్వక, మా ఆఫీసుకు డైరెక్టుగానే పంపించవలసియు, వారల కిచ్చునెడల మేముంగీకరించమనియు యిందుచూలముగా మా ఖాతాదార్లకును, యితరులకును తెలియపర్చడమైనది.

మెట్రాన్, 31-7-25 సం॥

డి. లక్ష్మీవతి శాస్త్రి,
ప్రాప్రయిటర్.

శ్రీ కృష్ణ జన్మాష్టమి నాటికి

భగవంతుని పూజచేయుటకై
చొక్కపు వెండిలో తయారు
చేయబడిన శ్రీ కృష్ణవిగ్రహ
ములు:—
చెల 1 కి 0-14-0,
2-0-0, 3-8-0,
5-0-0.

వినాయక చతుర్థి నాటికి

వెండి వినాయక
విగ్రహములు:—
ప్రభావళితేనీవి రుప్ 2-0-0,
3-8-0, 5-0-0.
ప్రభావళిగలవి రుప్ 6-0-0,
10-0-0, 15-0-0.

ఔలిగం:
“జయలక్ష్మి”
బెంగళూరు.

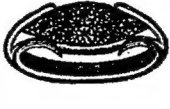
వలయువారు తక్షణము వ్రాయుడు.

ఇండియన్ జ్యూయలరీ మార్కు, నగర్ పేట,
పోస్టుబాక్సు, నెం 40. బెంగళూరుసిటీ.

(2165)

బంగారు వెండినగలతో

ఏవి కావలసినను మావద్ద సిద్ధముగానున్నవి

మాకు చిన్నవి పెద్దవి అను వ్యత్యాసము లేదు. కష్టము చులభము అను భేదములేదు. పెద్దవారు వచ్చినను చిన్నవారు వచ్చినను ధరలయందు వ్యత్యాసముండదు. ఎంతకాలము గడిచినను మాబిట్టతో మీరు మావద్ద తీసిన నగలను తెచ్చిన వచ్చినను ధరలయందు వ్యత్యాసముండదు. అర్హులైన శృంగారముగా లేనిచో, హరియొక నగను యిచ్చెదము లేక అప్పటి బాగుధరముబట్టి తైక విచ్చెదము. అర్హులైన శృంగారముగా లేనిచో, హరియొక నగను యిచ్చెదము లేక అప్పటి బాగుధరముబట్టి తైక విచ్చెదము. సవరణ బంగారుకు నీమవెండికి పూచీచెప్పెదము. యింత తెలుపనేల! పైకము కావలసినను తింగి వాప సిచ్చెదము. సవరణ బంగారుకు నీమవెండికి పూచీచెప్పెదము. యింత తెలుపనేల! మా కాతాదారులకు శృంగారముగలవి మా ముఖ్య ఉద్దేశము. 172 పుటలుగల విచిత్రమైన క్యాలటాగు రు. 1-0-0

ఇదివరలో మా ప్రదర్శనశాలకు రానివారు ఒకడపా రాగోరెదము.

ఉమ్మడి రామయ్యశెట్టి, గురుస్వామిశెట్టికంపెనీ

నగలవర్తకులు, 25, చైనాబజారురోడ్డు, మద్రాసు.

జర్మనీ వారి క్రిమూల వ్యాధి నివారించుట ఎట్లు తెలియును.

ప్రపంచమందు అంతటను వేదకువేలుమంది హడెన్ సాను వాడి స్వస్థత చెందియున్నాడు.

గొప్ప జర్మనీ మూలవ్యాధినివారణి. బర్లిన్ పేట విశ్వవిద్యాలయ క్లినిక్ నందు మూలవ్యాధికి గల ఔషధము హడెన్ సాన్ యొక్కటియే. హడెన్ సా తప్పక మూలవ్యాధిని ఎండబెట్టి, రాలునట్లు చేయును. మరి యొకక్షణముకూడ వ్యాధిచే బాధపడవద్దు. నేడే ఒక ట్యూబును కొనుడు. ధర 1 కి రు 2-4-0 ప్రత్యేకస్పాటుతో పెద్దపైజాది గలదు. పూర్తిగా తృప్తిలేనిచో పైకము వాపనీయబడును.

చురుకుగా పనిచేయునట్టి ఏజెంట్లుకావలెను.

Sole Agents:—THE INTERNATIONAL TRADERS,

1961 Sankdi Sheri.

Telegram.—“Special.”

AHMEDABAD

Agents for Andhradesa:—Mr. K. A. RAJU, Goraga, Post Vissakoderu,

Tp. Bhimavaram Kistna Dt.

Agents for Madras Presidency:—

Mesers, DADHA & Company, Esplanade, MADRAS.

Agents for Mysore & Goorg:—

Messrs JONES & Co., No. 5, Gandopenth Street, Bangalor ity.

AGENTS for Travancore:—

KRISHNA & Company, Trivandrum.

శ్రీ శే నర్ సురేంద్ర నాథ బెనర్జీగారు

13 వ తేదీ ఎంగుయిండియా

మహాత్ముని వ్యాససంగ్రహము

“దేశమున నిట్టివల నూతనాశయములును నూతనభావములును ప్రబలుటవలన దేశస్థులు పెనుకబడినను మొదటినుండియు దేశమునకు నిరుపమాన మగు సేవచేసినవా డీమహానీయుడే. ఆతని వహిత్యవలననే యిప్పటి నవవికాసముగూడ జనించినది.”

ఎక్స్ ప్రెజ్ పోలనీ-ఎక్స్ ప్రెజ్ పోలనీ

“ఈవిషయములనుగూర్చి నే నేమియును వ్రాయలేదని కొందరనిరి. ప్రజలు పనిచేయదలచినచో పనిచేయ వీలైనవిషయములనుగూర్చి మాత్రమే నేను వ్రాయుచుండును. మనలను పీడించుచున్న అనర్థముల నన్నిటిని గూర్చి వ్రాయుచు ప్రజల కౌగిలమును వృద్ధిచేయుట నాపనికాదు. ప్రజలు అసహాయులు అనర్థముల నుండి నమనుకన జడుచు నేయుండును. నేను నివారణ సాధానములనుగూర్చి మాత్రమే వ్రాయుచుండును. యంత్రకాలలను గూర్చి నేనుపేక్షవహించుట లేదు. ఆపత్రికముకు లభ్యమగు రక్షణ లన్నియును కావలెననియే అసహాయు లభించినపు డెల్ల నేను తెలుపుచుండును. నాకు శక్తియున్నచో విదేశీబట్ట లన్నిటి మీదను నేను హెచ్చుగా పన్ను వేసి యుండును. అంతకంటె యంత్రకాలలను గూర్చి నేను చేయగలిగిన దేదియును లేదు. యంత్రకాలలకు ధనమున్నది. అన్ని దేశములలోను ప్రతినిధులున్నారు. సరకులను వారాదేశములకు గొనిపోవు చుండురు. ఆపత్రికముకు నాసహాయమనవసరము. యంత్రకాలల యజమానులకు ధైర్యములేదుగాన వారు నోరెత్తి మాటాడజాలరు. వాటాదారుల లాభములను గూర్చి మాత్రమే వారు జాగ్రత్త పడుచుండురు. మిల్లు బట్టలను కొనునట్టి నీడల సదుపాయమును వారు గమనింపరు. యంత్రకాలలకు ఖద్దరు విరోధికాదు. ఖద్దరు నెలబిడ్డవంటి సోదరి. దానిని బాగుగా రక్షించుట అవసరము. కావున నేను దాని విషయమున ఎక్కువ దీక్షతో పనిచేయుచున్నాను. మిల్లు పరిశ్రమ గడిచేరిన పెద్దక్క. దాని కొకరిసహాయ మనవసరము. ఖద్దరుకు యుక్తవయసు వచ్చినతరువాత ఆత్మరక్షణకై దాని కిది కలుగును. (అ. ప్రె.)

వెల్లింగ్ టన్ సి నీ మా

8-8-24 శనివారమునుండి 14-8-25 శుక్రవారము వరకు

శ్రీ కృష్ణజయంతి వారమునకు

ప్రత్యేక ప్రదర్శనము

ఇండియన్ ఆర్ట్స్ కంపెనీవారిచే ఆహ్వానముగా తయారుచేయబడిన కబీర్ దాసు సుప్రసిద్ధమైన మైసూరు గుబ్బి డ్రమాటిక్ కంపెనీవారిచే ప్రదర్శించబడినది. మెసర్స్ సి. బి. మల్లప్ప, జి. నాగేశ్వర రావు, జి. హెచ్. వీరన్న మొదలగు, సుప్రసిద్ధవర్తకులు కూడ గలరు. (958)

కౌన్ థియేటరులో

శనివారం 8-8-25 నుండి 14-8-25 తేది

శుక్రవారము వరకు

ప్రతిరోజు రెండు ప్రదర్శనములు 6-15, 9-80. ప్రత్యేక ప్రదర్శనం శని, ఆదివారములలో మధ్యాహ్నం 3-15గం॥ మాడన్ థియేటరు లిమిటెడ్ వారు రోముదేశమందలి యూనియన్ సినిమెటోగ్రాఫ్ ఇటాలియా వారితోకలిసి హిందువుల కత్యంత పవిత్రమున

సావిత్రి

6 భాగములు:— మెసరీనాలో అత్యున్నతముగ నటించిన కాంపెనీకి సావిత్రి పాత్రమును ప్రదర్శించును యాభివ్యక్త ప్రదర్శించుటకు మాడన్ థియేటరువారే సర్వాధికారమును కల్గియున్నారు. పత్రికాత్ర “సావిత్రి” ని చూడుడు. హాస్యములు ప్రత్యేకముగ చూపబడును. (2258)

హెడ్డాజు పరిస్థితులు

మెదినా దేవాలయములను రక్షించుటకు భారత మహమ్మదీయులకోరిక

మాలానా షాకతాలిగారిట్లు తంతి చేయుచున్నారు:

బొంబాయి, ఆగస్టు 12:—11 వ తేదీ రాత్రి ముస్లీములు చాలమందికూడిన సభ జరిగెను. మాలా షాకతాలిగార ధ్యక్షతన సమీచిరి. కిలాఫత్ డెయిలీ సంపాదకుడగు కుమార హమీద్ గారు పాల్గొనిరి. హెడ్డాజియాత్రకు సకలసౌఖ్యములు సమహర్షణలు. శాంతియుతముగ నుండెను.

ఐడిన్ సాదుగారు రాకపూర్వము మక్కాలో కొన్ని గోరీలు నేర్పిండుండగిడులు త్రవ్వించి రినియు, భారతదేశము నుండిపోయిన కిలాఫత్ రాయబారులు వాటినిపు సాధనము మహమ్మదీయమహాసభనూచనప్రకారము చేయ గోరిరినియు, నందులకై బిసుగా రంగీకరించిరి. రాయబారులు మాచించినటులు మెదినా దేవాలయమునకు, శాంతి నెలకొనినతోడనే సర్వప్రా పంచిక మహమ్మదీయ మహాసభను సమావేశపఱచుటకు సంగీకరించిరి. కొన్ని యచ్చప్రకటనలను భారతదేశమందు ప్రచార నాందించుటకు గూడ బంపిరి. మహమ్మదీయు లందఱును తమ యంతర్విభేదములను బోనాడి మెదినాదేవాలయమున నొసర్చు నటుల సుల్తానును ప్రోద్బలము చేయవలెననియు కుమారహమీ దుగారు ప్రబోధించిరి. జైరతుల్ అరబ్బువారి సముద్రతీరము మహమ్మదీయతరులకు విదేశీయులచే నాక్రమింపబడనన్నద నియు, నమీర్ ఆలిగారే స్వతంత్ర నాధారపడలేని దుర్బలావ స్థయం దుండెననియు గావున తద్విషయమై పరిశ్రమ యొనర్చ వలె ననియు ప్రబోధించిరి.

పిమ్మట షాకతాలిగారు తమ యధ్యక్షతోపన్యాసము ను ముగించినపిమ్మట నీ క్రింది తంతిని సుల్తాను ఐడిన్ సాదుగారు రికంపురున ఉర్దూ భాషయందు తర్జుమాచేసి సభలో చదివిరి. అది యిట్లున్నది. కిలాఫత్ రాయబారులు, హెడ్డాజియా త్రుకులు తేమముగా వచ్చినందులకు భగవంతుని యెడ గృతజ్ఞా లును. యాత్ర శాంతియుగ జరుగుటకు, రాకపోకలు మొదలగు సౌఖ్యముల యేర్పాట్లు మీరు చేసినదానికి మాకృతజ్ఞత యెల్ల చున్నాము. పెరియతుకు వ్యతిరేక మయినను గొందఱు దుండ గిడులు పూజితముగ గోరిలను పాడుచేసిరిని తెలిసినది. పవిత్ర మగు హెడ్డా జిన్నివిధములకు మహమ్మదీయులకు సమానమే కావున నితర మహమ్మదీయ వర్ణములవారి యాచారముల కెట్టి భంగమును వాటిల్ల నీయగూడదు. నిజపరిస్థితుల నారయుటకు వచ్చిన మారాయబారులు వెంటనే యాగోరీలు పునర్నిర్మాణ మందువఱకు వాటికి రక్షణార్థము ప్రహరిలను నెలకొల్ప నూ చించుచున్నారు. ఈ లేమాలు రాయబారులు మీరందుల కంగీకరించినటులు యెల్లచున్నాము. మీ రన్నొత్తించిన ప్రచురణ మదుగూడ నాభ్యాగృతను నహించినటులే యున్నది. వదినా విషయము యిట్టి దా రు గ ము లి క ము ం దు జ రి గి న టు లు దె లి యు షో భా ర త మహా మ్మదీయుల సానుభూతి గోల్పోవుదురు. నేడుగూడ హెడ్డా జానందు హుస్సేనుపేరీపుగారి కటుంబ ముండుట కిష్టపడము. హెడ్డాజు యిస్లాముగానే యుండుటకు గోరుము. దానిని ప్రపంచములోని మహమ్మదీయులందఱునహాయమున శ్రేయోభి వృద్ధుల గలదానినిగా నిచ్చయించుచున్నాము. మీవాగ్దానమందు గాడిబిక్వాస ముంచుచున్నాము. ఆచారపు పట్టుదలను గమనిం తునని యూహించుచున్నాము. దుండగిడులు చేసినయల్లరివల నను గలిగినవస్తువు పూర్తిగానవరయింపబడునని యూహించు చున్నాము. మహమ్మదీయ మహాసభ, యిస్లామువ్యవహారములు చర్చించుటకు తొందరలో కిలాఫత్కార్యనిర్వాహకసభమును గూర్చుచున్నాము." (అ. (పె.)

రత్న పురుష లేహ్యం

శుక్లవస్త్రమును పోగొట్టి బలముగలుగజేయు అద్భుతలే హ్యం. ఏకారణముచే సంభవించిన శుక్లవస్త్రమైనను పారదోలు నని అనేకులు కొనియాడినారు. మేహమునల్ల వచ్చినదగ్గు, మూత్రోగములుహడా తగ్గును. డబ్బీ రు 3-4-0.

(క్రవ్యాధి)

అజీర్ణమునుపోగొట్టి అన్నమరుసనట్లు చేయుటయే గాక నుంచిజరగి కలుగజేయును. తులం 1 కి రు 1-0-0. పట్టాభిరామ వైద్యశాల గోదావరిజిల్లా(రాయవరం)

***** గుణములలో శ్రేష్ఠము! బజారునందలి రకములన్నిటికంటె మేలైనది!! వెలలో నరసము!! *****

రాజేశ్వరి

చర్మవ్యాధులకు

బొర క్కుసబ్బు

వజ్రాయుధము

మైనపువత్తులు, అన్నిరకముల సబ్బులు కూడ దొరుకును. అన్ని స్థలములలో ఏజంట్లు కావలెను.

ఆర్. ఆర్. సోపు అండ్ క్యాండిల్ వర్క్సు. బెజి వా డ.

అభ్రకభవ్యము

అమోఘమైన మందు సక్రమముగా 800 పుటములు వేయ బడినది. శ్రీ ముక్త్యాలంబావారి సంస్థానమున స్వోపయోగమునకై తయారుచేయబడినది.

దాని ఉపయోగమును గుర్తించి స్వల్పధరకు విక్రయమునకుగూడ పెట్టినాము. మూత్రవ్యాధులలో బాగా పనిచేయును. డయ బిటిస్ అనే బహుముత్రవ్యాధిని పోగొట్టి, మూత్రములోనుండే తీవ్రపదార్థమును తీసివేయును. వేడిని, దగ్గును, త్తయరోగ మును పోగొట్టును. కఫరోగము లన్నిటియందు చాలా మంచిది. జ్వరయోగములందు గూడ ఉపయోగించుకోవచ్చును. గొప్పగొప్పవారు పెచ్చియున్నారు. అనుపానవిశేషములచే నన్నివ్యాధులను గుదుర్చును. ఒకసారి వాకిమాడండి మీకే తెలుస్తుంది. ఉపయోగించువిధము మందుతో పంపబడును. ఎక్కువగా కొనేవారికి ప్రత్యేకపు రేటు. తులం 1 కి 5-0-0.

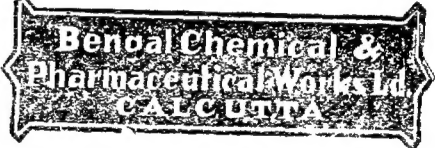
అడ్రసు:— మేనేజరు, ఆర్వర సాయనశాల, ముక్త్యాల, (కృష్ణాజిల్లా)

అశ్వన్ | అశ్వగంధిచే తయారుచేయబడిన సంజీ

బలహీనమైన నరములకు, దుర్బలమైన మెదడుకు, బలములేని కండరము కు, ఈ అమోఘమైన ఔషధము

శతావరి, బల, తల్మఖానా, గ్లిసెరోఫాస్ఫరేటులు, ఇతర మామూలు ఓషధులుచేర్చి తయారుచేయబడినది. అందుచే కలిగిన దుర్బలత్వమునకు ఇది తప్పక మంచి గుణ మిచ్చును.

ఇది రహస్యమైన ఔషధముకాదు. కావలసినవారు వ్రాసిన ఔషధము సూత్రముకూడ తెలుపబడును.

Benol Chemical & Pharmaceutical Works Ltd. CALCUTTA

1591

Powell's Extract of Golden

(4321) పవలుగారి అమోఘమైన గెనో నెగరోగమునకు అద్భుతమైన గుణ మిచ్చును.

ఆంగ్ల ఆయుర్వేద ఔషధములనుండి తయారుచేయబడినది. సెగరోగము, మేహరోగములు, మూత్రాశయము, మూత్ర పిండములయొక్క వాపు, శుక్లవస్త్రము, బలహీనము, వీపులోనొప్పి మొదలగు వాటిని ఇది నమ్మకముగా కుదుర్చునట్టి దివ్యౌషధము.

గుణము:—6 మోతాదులగెనోను పుచ్చుకొనిన తక్షణమే స్రవణము తప్పక నిలుచును. మరియు మూత్రసంబంధమైన చిక్కులన్నియు మాయమగును. మూత్రమంద్రుండు మంటకూడ తగ్గును. దానియొక్క గుణము తెలియుటకై ఒకసారి దానిని వాడవలెను.

తీక్ష్ణమైన వ్యాధికి బుడ్డి నెం 1 ఒకటికి ధర రు. 1-4-0.
దీర్ఘవ్యాధికి బుడ్డి నెం 2 ఒకటికి ధర రు. 1-8-0
మా దివ్యౌషధములను సుప్రసిద్ధమైన దుకాణము లన్నిటిలోను దొరకును.
మా చిత్రపిచిత్రపు క్యాటలాగునకై వ్రాయుడు.
ఉత్తరము లన్నియు ఆంగ్లభాషలో వ్రాయవలెను.

N. Powell & Co.,
Manufacturing Chemists,
Lamington Road, BOMBAY

బరవాసననభ

నారాయణరావుగారి కృషి

(మాస్టర్నిధియొద్దనుండి)

రంగూను, ఆగష్టు 13:—“నారాయణరావుగారియందు ఆదర్శము లేదు. వీరున్న ఆదర్శమధికము. కాననభయందు ప్రజలకష్టములను నిర్మూలముగా వెల్లడింపగల ప్రవృత్తిగలవాడని నన్ను వాడు. అనేకపర్యాయములు మేమిరువురము కలిసి మాట్లాడియుంటిమి. ఇట్టి మాదిరి మానకు దొరకలు మన భాగ్యమునకొంటిది. ఈయన పై కెంత నిరాదరముగ గమపడినను, ఎంత నిగర్హముగ జూపిడినను, కాననభలో మాత్రము ప్రజల పక్షమునే యవలంబింపక మానడు. ఈయన మొన్నటి యెన్ని కలలో గాంచిన జయము మిక్కిలి ప్రకటించ దగియున్నది. అత్యున్నతమైన గౌరవమును కలుగ జేయుచున్నది. ప్రజలందఱు నీయనను మెచ్చుకొని, యొక మోటారుబండిగాని, గుర్రపుబండిగాని, ఏజెంట్ల దండుగాని, లేకపోయినను, ప్రజలు తమంతటా మె వోట్లు వేయు ప్రదేశములకు బోయి తమవోట్లు నిచ్చిరి. ఈయనకు వోట్లు వేసినవారందఱు కార్మికులే యని తలచుట ప్రమాదము. ఎందుకో విద్యార్థులు లేకున్న నీయనకే యిచ్చిరి” అని వెనుకను రంగూను డెయిలీన్యూస్ పత్రికకు సంపాదకులు, ప్రస్తుతము కవుని లో ఆ థ్ థ్ టు సభ యం దు సభ్యులు ను న గు ఆ న ర చి లు వేదముర్తిగారు కడచిన యెన్నికల సందర్భమున నారాయణరావుగారి గౌరవాధ్యక్షులైన పెన్ను విందులలో ఒక సమయమున జెప్పిరి. నారాయణరావుగారు కాననభయందు ప్రవేశించి యిప్పటికి మాడునంపన్నరములు కావచ్చుచున్నది. అప్పటిలో ప్రజలనుకొన్న ప్రకారమే, నారాయణరావుగారు తమ కార్యము నెంతో యత్నమున పట్టుచుంటే ప్రారంభించి, ప్రజాపయోగకరమగు సంకల్పములను, గాఢముగ ప్రయత్నములను, భయము నెరుగనిదిక్షుకును, ప్రసిద్ధిపొందిరి.

కాననభయందు ప్రవ్రవమున మీరు రాజకీయ ఖయిల విడుదల విషయమై ప్రవేశపెట్టిన తీర్మానము సందర్భమున నిచ్చిన యుపన్యాసము కాననభయందు దివ్యబహిషంబు త్రమును నుపన్యాసములలో నొకటియని చెప్పట కేమియు సందేహములేదు. ఈ యుపన్యాసము కైలియందును, భావము నందును, ఎంతయు వనోపరముగను, గాంధీర్మముగను ఉన్నది. దీనిని దేశీయ పత్రికలు మాత్రమే కాక ఆంగ్లేయుల యాధిపత్యముక్రింద మన్న పత్రికలు సహా కొనియాడియున్నవి. ఇది చాల ప్రాముఖ్యమైన యుపన్యాసమని రంగూన్ టయిముస్ పత్రిక వ్రాసెను. నారాయణరావుగారు రాజకీయఖయిల విడుదల విషయమై యిచ్చిన యుపన్యాసమును మహాపన్యాసముగ గణింపవచ్చును. ఇందు ఛాందస మేమిరువలేదు అని రంగూను మెయిలు నుడిచెను. ఈ తీర్మానము నారాయణరావుగారి కీర్తిని చాటుచున్నదని డెయిలీన్యూస్ పత్రిక ప్రకటించెను.

కాని, వీనియన్నిటికంటెను నారాయణరావుగారు కార్మికులకై చేసిన కృషి ప్రత్యేకప్రశంసకు పాత్రమై యున్నది. మొదటి బడ్జెటుసందర్భమున జరిగిన చర్చలో వెనుకను మహామేంబరుగనున్న అనగలిల సర్ మాంగుకికాగారు నారాయణరావుగారికి ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు ప్రస్తుతము త్రొక్కిన నేయబహుమన్న కార్మికుల యభివృద్ధికై కృషిసల్పుచున్న పరోపకారి అని జ్ఞాపించియుండిరి. నారాయణరావుగారి విమర్శనములు కొంత కఠినముగ నుండినను ప్రభుత్వమువారు మొత్తమున వారియభిప్రాయములపట్ల చాలమటుకు దూరస్వభావమును అభినయమునే ప్రకటించుచు వచ్చిరి. కాననభయొక్క ప్రభువు సమావేశమునందే కార్మికవ్యవహార పరిశీలనమును నారాయణరావుగారు గావించిరి. దీనివలన మెయిలు కమిషనరుగ నున్న ఆనగలిల మేకన్నాగారును, కోశాధ్యక్షులగు ఆనగలిల సర్ విలియం కీట్సుగారును, సానుభూతిని ప్రకటించునట్టి ప్రత్యుత్తరములనే బహిరి.

మన విాపని ఒకసారి సాగించినచో కార్మికవ్యవహారము లనవిచ్చియుగా నెరవేర్చు బ్రయత్నింతు మని మేకన్నాగారు చెప్పిరి.

హిందూదేశమునుండి యిక్కడకు వచ్చి సహాయ మేమియు లేకుండ నున్న కార్మికుల తేమమునేకదా నారాయణరావుగారు కోరున. ఇది యంతర్వర్తితముగ గానున్న కొంతము అలగ్యముగ నైనను జరుగగలవని గట్టిగ నమ్ముచుంటిని కోశాధ్యక్షులు నుడిచిరి.

కార్మికుల స్థితిగతుల విచారణకై యొకసభను నియమింప

గోదను నారాయణరావుగారు చేసిన యుపన్యాసము బర్వా కాననభయందు దివ్యబహిషం ప్రశస్తమగు నుపన్యాసము లలో నొక్కటి యని చెప్పవచ్చును. ఇది తల్పి నెంటు కమిషనరుగ నుండిన స్టీవెన్సన్ గారు రియంపన్యాసానంతరము ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు “ఈ యుపన్యాసమునకు సంబంధించిన విషయములను క్రోడీకరించుటలో మీరు చేసిన పరిశ్రమకు జ్ఞాపించుచు, మీరు తమ ప్రాతినిధ్యవర్గముపట్ల చూపిన యభినయమునకు నేను మనఃస్ఫూర్తిగ నభినందించెదను” అని చెప్పిరి. కోశాధ్యక్షులనుసహాయవిషయమై ముచ్చటించుచు “ఈ విచారణముగాను ప్రభుత్వమువారు కొక ప్రత్యేకోద్యోగిని నియమించుటచేత మీ యుద్దేశము నెరవేరవచ్చును” అని పలికిరి. ఇటులు ప్రభుత్వప్రతినిధులు మాత్రమే కాదు, వార్తాపత్రికలు సహాయ యుపన్యాసమును కొనియాడియున్నవి. “నారాయణరావుగారు చాలాగొప్పయుపన్యాసమునిచ్చిరి. వీరివాదమునిది సమర్థించుచున్నప్పటికి రాజ్యాంగ వ్యవహారములను మాత్రము తెచ్చిపెట్టి యుండలేదు. ఇందు బర్మాలోని హిందూదేశపు కార్మికుల స్థితిగతులు చక్కగా వివరము చేయబడియున్నది” అని రంగూను టయిముస్ పత్రిక వ్రాసెను. మిక్కిలి సహేతుకముగ నున్న యుపన్యాసములలో నొకటి నారాయణరావుగారి దని రంగూను మెయిలు వ్రాసినది. బర్మాకు సమద్రముమీదుగా నచ్చుబాటవారు లండను తలకొక యెదురూపాయలపన్ను నిచ్చు విషయమై ప్రవేశపెట్టబడిన బిల్లునుగూర్చి తీవ్రముగ చర్చ ముగిసిన పూడు వాన కు రి సి చ ల్లా రి న ట్లు ం డె ను.

ఇట్టిసమయమున నారాయణరావుగారి కర్మాగారముల పరిస్థితులవిషయకముగ చర్చ వచ్చెను. దీనికి సమాధానమిచ్చుచు డివలెవ్ మెంటు కమిషనరుగారు రిట్లు చెప్పిరి:—“గౌరవనీయులగు నారాయణరావుగారి నొకవిషయమునకై కొనియాడెదను. మీరు కార్మికవ్యవహారములగుర్చి యెత్తును ముచ్చటించినను, మిక్కిలి యత్నమునతో నుండి సభ్యులను రంజితయుచుండురు” అని. నారాయణరావుగారు కార్మికులకు సంబంధించిన గృహనిర్మాణము, వైద్యసహాయము, విద్యాభివృద్ధి మున్నగు విషయములను మాత్రమేగాక బర్మాభివృద్ధికై సంబంధించిన విషయములలో నెల్లరు పాల్గొనుచు మిక్కిలి చక్కగా విమర్శనములు చేయుచు వచ్చిరి.

బర్మాకు నారాయణరావుగారు వచ్చి ఇప్పటికి నాలుగేండ్లయినది. ఈస్వల్పకాలమునందే మీరు బర్మావ్యవహారములలో ననేకములను గ్రహించి, రాజ్యవ్యవహారములయందేమి, ఆర్థికాస్త్రమునందేమి తమపరిజ్ఞానమును కాననభయొక్క చర్చలలో విశేషముగ ప్రదర్శించియున్నారు. కాననభయందు కన్నును కాననభయొక్క వెలుపలనే నారాయణరావుగారి కృషి విశేషముగా జరిగినది. రంగూను ఆంగ్లకార్మికులకై మీరు చేసిన కృషినిమఱి యొకచోటనే చేసియుండినచో—అనగా విద్యావంతులు విశేషముగాగల సంఘముననే జరిగియుండినచో—అనగా విద్యావంతులు విశేషముగాగల సంఘముననే జరిగియుండినచో సిద్ధిప్రసాది యొకను నధికమై ప్రతిభల మెక్కువగా కనబడియుండెను. ఇట్లున్న నారాయణరావుగారియొద్దినిపడలేకవారిని గాంచేయుటకై మామేస్టరులలో కొందఱుగావించిన ప్రయత్నము మాత్రము రంగూను ఆంగ్లపరిచిత్తమునందు స్థిరముగానుండును. వీరింత యొద్దిచేసినను, ఎన్ని విధముల నిర్బంధించినను నారాయణరావుగారు తమదైర్ఘ్యమును విడువలేదు. కార్యరంగము నుండి మరలియుండలేదు. నిరుత్సాహమును చెందలేదు. తమ పట్టుదలను విడువలేదు. కార్మికులపరిస్థితులను వెల్లచు మీరు వ్రాసిన చిన్న పుస్తకములన రహస్యముతయు బయలుపడినది. కార్మికపత్రికలన నిక్కడి పరిస్థితులు వెల్లడిలోనికివచ్చి కార్మికులలో కొంత ప్రబోధము కల్పించినది. ఉపన్యాసముల నిచ్చియు, పత్రికలకు వ్రాసియు, కాననభయందు చర్చకు దెచ్చియు, కార్మికుల పరిస్థితులను విచారణకు దెచ్చినది, నారాయణరావుగారే. ఈవిషయమై మీరు చేసినకృషికి సంతసింప దగియున్నది. ఈ విషయ మిట్లుండ, కాననభయందుసహా వీరిప్రయత్నములు శేవలము నిరుపయోగము కాలేదు. భారతీయసభ్యులలో కొంత కార్యమును ప్రారంభించి జయమును గాంచినది మీరొక్కరే. రాజకీయ ఖయిలవిడుదలవిషయమై మీరు తెచ్చిన తీర్మానమును కొద్ది సమయంలో ప్రభుత్వమువారు రంగీకరించిరి. కార్మిక పరిస్థితుల విచారణకై ఒక ప్రత్యేకోద్యోగిని నియమించిరి. కార్మిక వ్యవహార సానుమును తిరిగి నెలకొల్పిరి. కొరమాండలరేవుల రంగూనును గృజరుగుచుండిన స్త్రీవ్యాపారము చాలవరకు నిలుపబడినది. కొరమాండల తీరమునకును చెన్నపట్టణమునకును భోవు నోడలపైన దేశభావలు తెలిసిన వైద్యులనే నియమించుట శేర్పాటుయినది. బి. ఐ. కంపెనీవారు తమ ఆఫీసునందే కూలినిచ్చుటకు ప్రారంభించిరి, రిక్నా లయ నెస్సులవిషయమున ఏర్పాచిన నిర్ణయమును

పానిపట్టు వారతాళము

హిందూమహమ్మదీయ వైషమ్యములు

పంజాబుఖిలాఫత్తుకమిటీ ప్రతినిధులు

విచారింప వెడలుట

లాహోరు, ఆగష్టు 13:— పీర్ పండుగ దినములలో పానిపట్టునందు మహమ్మదీయులను జూటలను సందేహించిన పోరాటము జరిగి పదిహేనుదినము లై నప్పటికిని హిందువులు మహమ్మదీయులను యింతవరకును దెరువలేదు. మాడువందల జూటలు ఆరెస్తుచేయబడిరి. ఉభయ సంఘముల మధ్య యెడబాటు పెచ్చు అగుచున్నది. ప్రతిదినమును క్రోధభావములు తెరుగుచున్నవి. ఉభయ సంఘముల నాయకులు ప్రత్యేకముగ పరిస్థితుల విచారింపుటకు వెళ్లుచున్నారు. పంజాబు ఖిలాఫత్తు కమిటీగూడ విచారింపుటకు ప్రతినిధుల నంపుచున్నది. ఈ ఉద్దేశముతో పంజాబు ఖిలాఫత్తు అధ్యక్షుడగు జఫారు జలీఖాను, కార్యదర్శి ఘాజీఅల్లాఖాన్ రహమాను, ఛానీఅఫ్ జల్ హక్కు, యం. ఎల్. సి. గార్లు యందుకొరకు పానిపట్టు వెళ్లుచున్నారు. పంజాబు కాననభయందలి సభ్యులగు గోకలచందు నరేంగు గారు గవర్నరున కీవినివ ప్రకటించిన తొలినంపిరి:—

“ఆగష్టు మొదటి తేదీనంచి పానిపట్టునందు హరతాళము జరుగుచున్నది. మహమ్మదీయులు కొల్లగొట్టెదరను భయముచే హిందువులు దుకాణములను దెరువలేదు. భయమునకు గారణము లేదని అభయము నెవ్వరును యిచ్చుటలేదు. స్థానికాధికారులు పక్షపాతిముగ నున్నారు. దయయించి చర్చదీసి కొనవలయును” (అ.ప్రె.)

వర్షపాతము

సిల్వా, ఆగష్టు 13:—కోశాన్యయండియా పంజాబులందు వర్ష పవనము బలముగ నున్నది. తక్కిన ప్రదేశములందు అది చురుకుగ లేదు. మామూలుకంటె పంజాబునందు ఉష్ణత పది డిగ్రీలు తక్కువగ గలదు. దక్షిణబర్మా, అస్సాము, బెంగాలు, బీహారు, ఉత్తరము, తూర్పునంధ్య కర్మావ్యములు, పంజాబు, సరిహద్దు రాష్ట్రము, తూర్పుమధ్యరాష్ట్రములు, కొంకణములందు సర్వసాధారణముగ వర్షించెను. ఉత్తరబర్మా, పశ్చిమనంధ్య కర్మావ్యములు, కాశ్మీరము, పశ్చిమమధ్యరాష్ట్రములు, ఉత్తర హైదరాబాదు, కూర్గు, మదరాసుదక్కను, ఉత్తరమదరాసు తీరములందు దచ్చులచ్చుట వర్షము గురి నెను. ఈశాన్యబెంగాల్ ప్రాంతము, ఘాట్టరము, బొంబాయిదక్కను, మళయాళము, ఆగ్నేయ మదరాసులందు దచ్చులచ్చుట వాన గురి నెను.

టావాలు, రంగూను 1½, మోర్రేను 3, టాంగూ, ది బ్రుమారు 1. లేజపురం 4, పిలొం 1½, ఛిరపంజి 12, నాఖాలి, మెమేనుసింగు 1, చిట్టాంగం 6, బారినాలు, మిడ్నపురం జాల్మేగరి, ఖాలూ 2, హుకిలా 1½, పూరి, బైబానా, రాంచి 1, నయదుంకా, మసోరీ 1, సిల్వా, డాల్ హవాజి 3, లాహోరు 2, సియాల్ కొట్, సుల్తాను 1, మాంటుగోమరి 2, సోనామార్గ, డేరాయి నేల్లూఖాను 1, కడూరునందు 1½ అంగుళముల వాన గురి నెను.

నూచన:—బెంగాల్ ప్రాంతము, సింధులందు అధికము వాన గురియనచ్చును. పంజాబునందు తిరుగును. (అ.ప్రె.)

తీసివేసి యిప్పుడందరకు లయి నెస్సుల నిర్మూలనపై పెట్టిరి. వీని యన్నిటికన్నను ముఖ్యమైనవిషయ మేమనగా కార్మికసమస్యకు ప్రాముఖ్యమును గల్పించి, ప్రభుత్వమువారి దృష్టికి దెచ్చినది నారాయణరావుగారే యని చెప్పుటలో అతిశయోక్తి ఏమియు లేదు.

కార్మికవ్యవహారము రెండునైపుల పరుగులక తీరవంటిది. దీనిని ముట్టుకొన్న వారెవరును నిరుపదముగ బయలుపడుట మిక్కిలితక్కువ. నారాయణరావుగారుసహా దీని యపాయము నకు లోనుగాక తప్పినదికాదు. నారాయణరావుగారిపైన వ్యాజ్యములైన వ్యాజ్యములు, దూషణములైన దూషణములు, బెదరింపులుపైన బెదరింపులు వచ్చినప్పటికి వారటులనే నిలువనట్లు డియందుట వారియత్నమును, కార్మికజనానారాగమును పట్టుదలను చెప్పకయే చెప్పవచ్చును. రంగూనునందలి దేశహితైక కార్యాభిలాషులలో మిక్కిలైనవారు నిశ్చయము. దేశహితైక జీవనము మిక్కిలి వ్యగ్యముగనున్న ఇట్టి ప్రదేశమునకు వచ్చి మన యాంగ్లయుక్తులకు కష్టముఖములను గ్రహించి, హానినిసాధించుటకై ప్రయత్నించి, మనవారియందు భయములననే కాలిండు భక్తిలననే కానిండు కొంతచలనమును పుట్టించి మన జాతీయైక్య గౌరవమును, కీర్తిని, ప్రతిష్ఠను విస్తరింపజేయుటకై మీరు చేసిన ప్రయత్నము ఎన్నటికి మరవదగినది కాదు.

విద్యుత్తు

అఖిల వంగరాష్ట్ర ఉపాధ్యాయసంఘము

“కొంతకాలముక్రిందట అఖిల వంగరాష్ట్ర ఉపాధ్యాయ సంఘ ప్రతినిధులు నాకడకు వచ్చి తమ అభివృద్ధికిని తాము బాగుగా దేశసేవ చేయుటకును తగిన సాధనమును మాపవలెనని నన్నడిగిరి. “ఇప్పుడు ఉపాధ్యాయవృత్తిలో నున్నవారు అత్యధికముగ స్వార్థాత్మకమును చేయుచున్నవని గూడ వారి నెవ్వరును మెచ్చుకొనువాకలేదు. ఇప్పటి విద్యావిధానము ఆ క్షణమున ప్రయోజనకరమును గూడ కాకుండ నున్నది. దానిని సవరించుటకు మాకధికారములేదు. ఆపద్ధతి ప్రకారమే విద్యార్థులకు బోధించుట మాకు విధియైయున్నది. మతమును నీతిని, ధనార్జన సాధనములను బోధించుటకు పద్ధతిలో అవకాశము లేనేలేదు. యంత్రప్రాయులమై మేము విద్యనేర్వవలసి యున్నది. వంగరాష్ట్రమున 900 పాఠశాలలున్నవి. వానిలో 20,000 మంది ఉపాధ్యాయులున్నారు. ఇప్పటి పరీక్షలకొరకు విద్యార్థులు కంఠపాఠము చేయుటయే గతిగా యేర్పడినది. ఉపాధ్యాయులకు జీత మత్యల్పము. గౌరవములేదు. విద్యార్థుల సంరక్షకులకును, పాఠశాలల అధికారులకును, ఉపాధ్యాయులకు ను పరస్పరవిశ్వాసము లేకుండనున్నది. ఒకరిపై నొకరి కను మానము ప్రబలము. శరీరవ్యాయామమునకు అవకాశములేదు. విదేశభాషలో విద్య నేర్వవలసియుండుటచే అత్యధికముగ శక్తి దుర్బిణియొగనుచున్నది” అని ఆప్రతినిధులు నాకరి గించిరి.

ఉపాధ్యాయులకు ఉత్సాహమే లేకుండపోయినది. నూతన ప్రారంభములను చేయగల నేర్పు తొలగిపోయినది. అని గూడ నేను చెప్పెదను. నేను వారికి కొన్ని విషయములను తెలిపితిని. వారి కప్పుటికి సంస్కృతి కలిగినదిగాని యావిషయమును గూర్చి ఎంగుయిండియా పత్రికలో విస్తారముగా వ్రాయవలెనని వారు నన్ను కోరిరి. నేనందుల కంగీకరించి వాగ్దానము చేసితిని.

విద్యావిధానము ప్రస్తుతము దుస్థితియందుండుటకు విదేశీయుల ఆక్రమణమే కారణము. విదేశీయుల ఆక్రమణమునకు ప్రజల అసమర్థతయే కారణము. కావున ప్రధానవిషయము చక్కబడువరకు విద్యావిధానాది ఉపవిషయములు చక్కబడజాలవు. స్వరాజ్యమునగా నేమి? పశుబలమును మాపకుండ ప్రజలయిష్టానుసారము అధికసంఖ్యాకుల అనుమతి ప్రకారము పరిపాలించు ప్రభుత్వమే స్వరాజ్యము. ఇప్పుడు ఉపాధ్యాయుల అభిప్రాయములను పెక్కింటిని ప్రజలలో హెచ్చుమంది గూడ ఆహ్వానించియున్నారు. కాని దొరతనము పశుబలముపై నాధారపడి యుండుటచే ప్రజలేమియును చేయజాలరు. ప్రపంచము నందు దేశీయుల కొరకలను యిండియా దొరతనము ధిక్కరించుచున్నంత హెచ్చుగా మరే దొరతనమునుగూడ ధిక్కరించుచుండలేదు. దీనిని గ్రహించియే శ్రీ శ్రీ గోక్షేగారు సర్వసంస్కరణములను నిలిపివేసి స్వపరిపాలనమును గూర్చియే పనిచేయ నారంభించెను. లోకమాన్యుడు గూడ యీకారణమువలననే దేశమునందంతటను ప్రతిస్థానించునటుల స్వరాజ్యము నాజన్మహక్కు అని సింహవాదముచేసెను. లోకమాన్యుడు మహాపండితుడైనను స్వరాజ్యకృషియందే నిమగ్నుడై ప్రియతిమమున సారస్వత వాఙ్మయనేవను గూడ విరమించెను. దేశబంధుదాసుగారు గూడ స్వరాజ్య కృషిలోనే శరీరమును పరిత్యజించెను. కాన సాధ్యమైనంత ట్వరలో స్వరాజ్యమును గడించుట తప్ప గత్యంతరము మరెవ్వరికినిగూడ కనబడుటలేదు. స్వరాజ్యము నెటుల బడయగలము? నేను కొన్ని మార్చనలను చేసితిని. దేశీయులు వాని ననుసరించుచున్నారనియే ఊహింపవలసియున్నది. దేశమునందు వానిని జరుపుటతో పాటు శాసనసభా ప్రవేశమునుగూడ నిపుడు చేరవలసియున్నది. ఉపాధ్యాయులు శాసనసభలకు వెళ్ల వీలులేదు. రాజకీయములందు శ్రద్ధగా పనిచేయ వీలులేదుగాన వారందరను నూలు వడుకగలరై లేదా అట్టి గృహపరిశ్రమను చేసినై న చేయగలరు. ఉపాధ్యాయులు చేతిపనిని ప్యయముగా చేయ నారంభించినగాని విద్యార్థులు వానికి పూనుకొనరు. స్వలాభముకొరకు గాక కట్టుబాటు కొరకును, దేశమునకు లాభమునుకలగజేయుట కొరకును అందరును చేయదగిన పని యగుటచే నూలువడుకుట మంచిదని నేను నూచించితిని. పరిపాలకులు దేశీయులుగనుండి నను విదేశీయులుగ నుండినను వారి ఆదర్శుల నుండకుండుటకు దేశీయులు నిరంతరమును కృషిచేయుచునే యుండవలెను. దేశీయులు ప్రతి అల్పవిషయమునకును ప్రభుత్వ సహాయములే కోరవలసియున్నచో ఆప్రభుత్వము స్వరాజ్యమైనను గూడ లాభకారికాజాలదు. విద్యావిషయమున విద్యార్థులు ఉపాధ్యాయులనే అనుకరించుచుందురు కావున ముందు ఉపాధ్యాయులు దారిదీయవలెను. విద్యను నేర్చు పద్ధతియంత్రప్రాయమగుటన లన పరీక్షలవలన కలుగుచున్న అనర్థము మరింత ప్రబలమగుచున్నది. నేనీ మధ్యనొక పాఠశాలను చూడబోతిని. ఒక బాలుడు పాట లీపుత్రమునుగూర్చి వ్రాయబడిన ఒక పాఠమునుచదివెను. అది ఎచటనున్నదని నేనడిగితిని. అతడు చెప్పలేకపోయెను. ఇది ఎవరిదోషము. దొరతనమువారిదా? బాలునిదా? ఉపాధ్యాయునిదా? నిర్భయముగా ఉపాధ్యాయునిదే పరీక్షలపద్ధతి ఎటులున్నను యిట్టివిషయములను ఉపాధ్యాయులు చెప్పదలచినచో ఎవరడ్డుపెట్టెదరు? ఉన్నత తరగతులలో ఆంగ్లభాషలోనే విద్యనేర్వవలసియుండినను బాలురకు మాతృభాషనుగూడ ఉపాధ్యాయులు లేల నేర్వగూడదు? ఉపాధ్యాయులు బాలురతో మాతృభాషలో మాటలాడగూడదను నిబంధనమున్నదా? సాంకేతికవిషయములకు బోధింపవలసివచ్చినపుడు కొన్ని పదములకు దేశభాషపదములు ఉపాధ్యాయులకు గూడ తెలియవు. కావున వారు మాతృభాషలో బోధింపజాలకున్నారు. ఉపాధ్యాయులు కోరినచో యిట్టి చిల్ల రహాసములను చాలవరకు వారు సవరింపగలుగుదురు.

ఇట్టి అవకాశము లెన్నియోగలవు. నేను కొన్నిటిని మాత్రమే చూపించితిని. ఈ అనర్థములను చూచియే నేను అసహాయోద్యమమును ప్రారంభించితినిగాని ఇప్పుడు దానిని మరల ప్రారంభించుటకు వీలులేదని తోచుచున్నది. కావున నిపుడు కష్టతరములగు నూచనలనే చేయవలసివచ్చుచున్నది. దుర్జనుల చెంతనుండియు దౌర్జన్యము, నవలంబింప కుండుటకంటె దుర్జనులను బహిష్కరించుట సులభము చాలమంది కల్లుసారా దుకాణములను బహిష్కరించిన సురాపానమును చేయకుండ నుండగలరుగాని ఆరుకాణములలోనే యుండి సురాపానమును చేయకుండుటచాల కష్టసాధ్యము.

ఉపాధ్యాయులు కోరినందున కొన్ని నూచనలను నేను చేయవలసియున్నది. వారు శక్త్యనుసారము వాని నవలంబింపవచ్చును. ఆంగ్ల విద్యాకోవిదులు యితరకాఖిలలో మంచిఉద్యోగములు దొరకక విద్యాకాఖిలలో ఉపాధ్యాయులుగా చేరుచున్నారుగాని ప్రేమతోచేరుటలేదు. మంచి ఉద్యోగము మరొకకాఖిలలో దొరకువరకును యీపని చేయవచ్చుననిగూడ చాలమంది ఉపాధ్యాయులుగా చేరుదురు. ఇప్పుడైనను ఉపాధ్యాయుల జీతములు మిక్కిలి తక్కువగా లేవు. స్వరాజ్య ప్రభుత్వము వచ్చినను గూడ కిరీడితముల మిక్కిలి హెచ్చింప బడవని నాకు నోచును. వీరికికను కట్టుబాటుతో నిపుడు ఆదోశము చేసిన వీరికిరము లింకను స్పృహకలవు. మధ్యకాలమున ఉపాధ్యాయులు శరీరదారణాగ్రము అల్పముగ విద్యా కట్టుమును మాత్రమే గ్రహించుచు ప్రేమతో విద్యనేర్చుచుండిరి. అది శ్రేష్ఠతమును క్రైస్తవులలో రోమను కాలెక్టరు శాఖవారుగూడ యీపద్ధతినే అవలంబించి యిప్పటికిని సాగించుచున్నారు. ప్రాచీనకాలమున కులవతులన మహర్షులు శిష్యులను తమ ఆశ్రమములలోనేయుంచి అన్ననస్రముల నిచ్చి పోషించుచు విద్యనేర్చుచుండిరి. అది శ్రేష్ఠతముగాని ఆకాలమున విద్య సర్వజనులకును సులభముగా లభించు చుండలేదు. ఆశ్రమములలో విద్యాభ్యాసము చేయువారు ఉపాధ్యాయులుగానుండుటకే అర్హులగుచుండిరి. సామాన్య ప్రజలు కులవృత్తులనే అవలంబించుచు యిండ్లలోనే విద్యనేర్చుకొనుచుండిరి. ఆకాలముల కది మంచిపద్ధతియే గాని యిప్పుడు కాలముమారినది. ధనికులును బీదలును ఎల్లవారునుగూడ సారస్వత విద్య నభ్యసించ గోరుచున్నారు. అది మానవకోటి కెంతవరకు సాధ్యము లాభకరము అను విషయమని చర్చింప వీలులేదు. విద్య నభిం చుటలో సహజముగ దోష మేమియును లేదు. సరియైన దారిని పనిజరిగిన మేలేకలుగును. వేలకొలదిమంది ఉపాధ్యాయులు తెలచినంతమాత్రముననే లభింపజాలరు. వారువిద్యమెత్తిజీవింప జాలరు. వారికి తగిన జీతము నియ్యవలసియుండును. వేలకొలది మంది ఉపాధ్యాయులు కావలసి యుండుటచే దేశభక్తి ననుసరించియే జీతములివ్వవలసియుండును గాని ఉపాధ్యాయుల వ్యక్తిసామర్థ్యము ననుసరించి యియ్య వీలుండదు. వివిగవృత్తుల విలువయని తారతమ్యమును ప్రజలు గ్రహింపగలిగినకొలదిని అభివృద్ధిగూడ పరిగా కలుగగలదు. కాని అది చాలమందముగానే కలుగవలసి యుండును. కావున ఆదాయము నపేక్షింపకుండ దేశసేవ చేయబూనిన స్త్రీయును పురుషులును ఉపాధ్యాయులుగా పనిచేయుటకు నుందుకు రావలసియున్నది. అప్పుడు ఉపాధ్యాయవృత్తికి పూజ్యత చాల అధికమగును. ప్రజల కృషి స్వరాజ్యమున కెటుల నవసరమో ఉపాధ్యాయుల త్యాగముగూడ వారి పూజ్యతకు గూడ నట్లులే అవసరము గాన వారు ధైర్యముతోను ఓరిమి తోను పనిచేసి విజయమును బడయవలెను.”

(మో. క. గాంధీ ఎంగుయిండియా, ఆగష్టు-6)

“మహా రాష్ట్ర” పయి మాననస్థులు దావా

విచారణ ముటియొక న్యాయాలయమునకు మార్చ నిరాకరించుట
నాగపురం, ఆగష్టు 18:- “మహా రాష్ట్ర” పత్రికా సంపాదకుడు దావాను ముటియొక న్యాయుని లయమునకు మార్చ గోచెను. కారణమేమనగా నిర్ర మేజిస్ట్రేటులు మాడా దావా తెచ్చిన మేజిస్ట్రేటు లో నేకమయిరనియు, విచారణ సలుపుచున్నట్టి మేజిస్ట్రేటు బహిరంగముగా కచ్చేరిలో పత్రికా సంపాదకుని నడవడి బాగులేదని నుడివెననియు చెల్లిపెను. దానికి జూడిషియల్ కమిషనరు నిరాకరించుచు నిట్టి దావాను మార్చుటవలన ఛాందా జిల్లాయంతలోను గూడ న్యాయమార్గానువర్తులుకాని మేజిస్ట్రేటులేయని తేలువనియు, నట్లు మేజిస్ట్రేటులనందఱును విశ్వాసపాత్రులు కారనువాడు నిజము మనుష్యునియందే విశ్వాసము లుంచజాలడనియు నుడివెను. (అ. ప్రె.)

పోపుగారి రాయబారి

భారతదేశమునకు క్రైస్తవతాధికారి తరపున వచ్చిన పూజనీయుడగు డా|| లెసియెరుగారు పాట్నా నునందరించిరి. అచ్చట రోమనుకాథలిక్కు క్రైస్తవ సంఘమువారిని సన్మాన పత్రముచే గౌరవించిరి. పాట్నా నుండి యలహాబాదునకు బయలుదేలుదురు. (అ. ప్రె.)

మహేంద్రనాథరాయగారు శ్రీ శ్రీ లయిరి
కలకత్తా, ఆగష్టు 18:- కలకత్తా న్యాయవాదిసంఘాధ్యక్షుడగు 1911 నుండి 1920 వఱకు శాసనసభ్యుడగు మహేంద్రనాథరాయ సి. వి. యి గారు మరణించిరి. (అ. ప్రె.)

ఓడలు

బొంబాయి, ఆగష్టు 18:- “మాట్లాడును”యొడ 6వ తేదీ లండనుతోపాటుతో బయలుదేరి 12వ తేదీ యుమయము గం 4-30లకు యేడెనురేవుచేరి గం 9-30లకు వడలెను. ‘సింధియా’ యొడ వివర్ధూలునుండి బొంబాయికి 12వ తేదీని బయలుదేరెను. లాయడుట్రిస్టి నోవారి ‘విల్క్విన్సో’యొడ యేడెనురేవు 12వ తేదీని వడలెను. బొంబాయికి 18వ తేదీని చేరవచ్చును. (అ. ప్రె.)

బీహారు ఒరిస్సాగవర్షులు కొలువుదీర్చుట
రంపి, ఆగష్టు 18:- సెప్టెంబరు 12వ తేదీని గవర్నరు సర్ హెన్రీ లెటెరింగారు బీరుమలను సన్నదుల నిచ్చి గౌరవించుటకు దర్బారు రంచిప్రభుత్వముందరమందు జరుపుదురు.

బెనరీ గారి మరణమునకు అహమదాబాదు పురపాలకసంఘము సానుభూతి
అహమదాబాదు, ఆగష్టు 18:- నేటి సాయంకాలము అహమదాబాదు పురపాలకసంఘము సభ సర్ సురేంద్రనాథ బెనరీ గారి మరణమునకు విచారించుచు తీర్మానించిరి. నాటి కా తీర్మానముమార్తము గావించి సభాకార్యక్రమము ముగించిరి. (అ. ప్రె.)

ఇన్ సాల్ వెన్సి
పెటిషన్ నెం 264/1925
ఎ. ఆర్. ఎ. ఆర్.
ఎన్. ఎమ్. కంవెనీ
ఇన్ సాల్ వెన్సి
పెటిషన్ నెం. 278/1925
ఎమ్. ఎ. ఆర్. ఎన్.
కంవెనీ

పై రెండు కంవెనీలనుండి బాకీలు రావలసినవారు తగు దాఖలాలతో అభిదవిల్బును ప్రమాణముచేసి 1-9-25 తేదిలోగా యీదిగువ చేవ్రాలుచేసినవారికి చేరునట్లు పంపుకొనవలెను.
హైకోర్టు ఎఫ్. హెచ్. విల్సన్
మద్రాసు 11-8-1925 } అఫీషియల్ అసైన్

కార్పొరేషను ఎన్నికలు

ఆగస్టు 15 వ తేదీన జరుగనున్న ఎన్నికలు

2. తండియార్ పేట

సి. ఎం. ఆదికేశవులు నాయకర్ గారు

8. కొత్తాల్ బజారు

కె. శ్రీరాములు నాయకుడు గారు

20. ఎగ్గూరు

డా॥ ఏ. లక్ష్మీవతి గారు

* * * * *

సెప్టెంబరు 12 వ తేదీ

10. ఏడుబావులు

గడ్డే రంగయ్య నాయకుడు గారు

14. ఎస్. ప్లెనేడ్

డా॥ బి. ఎస్. మల్లయ్య గారు

21. కీల్ పాక్

ఇ. ఎల్. అయ్యర్ గారు

* * * * *

కొత్తాల్ బజారు కాంగ్రెసు సభ

కొత్తాల్ బజారు డివిజనుకు కాంగ్రెసు పక్ష అభ్యర్థి యగు శ్రీ. కె. శ్రీరాములు నాయకుడుగారి అభ్యర్థిత్వమును బలపరచుటకు నిన్నటి సాయంత్రము 7 గం. లకు ఆచారప్పకొవిడి యందు కాంగ్రెసు సభ జరుపబడెను. సభయందు డబ్బరియేమియు జరుగక కాంత్యుగ సభాగమింపబడెను. శ్రీ. పి. భక్తవత్సలు నాయకుడుగారి దర్శనమునకు సంతోషించిరి.

వి. చక్రయ్య శెట్టిగారు

మనదేశమందు వాణిజ్యము మిక్కిలి వీలైనదయినందున. ధనికులకు వర్తకులైన విదేశీయులేగాని స్వదేశీయులుగారు. కొట్టకొలిది ధనము విదేశీయులకు జేయుచున్నది. స్వదేశీపరిశ్రమ లంతరించినవి. స్వరాజ్యనిర్మాణమునకిది యొక ప్రబలకారణము గాంధీమహాత్ముడును, తక్కుంగలదేశీనాయకులును స్వరాజ్యస్థాన కొరకు పాటుబడుచున్నారు. అట్టిస్వరాజ్యస్థాపనకు వ్యతిరేకులు ఆధికారవర్తనవారును వారి నాశ్రయించెడి జన్మిసుపక్షము వారు వైయున్నారు. స్వరాజ్యస్థాపనకు స్థానిక పురపాలక సంఘాక్రమణము ప్రథమసోపానము. కావున కాంగ్రెసు ఆదేశానుసారము మదరాసు పురపాలక సంఘమునుగూడ వశపరచుకొన దలంచి కొన్ని స్థానములను గెల్చియుంటిమి. ఈ డివిజను కిదివరకు నుంచి ప్రతినిధిగ యున్నట్టి కె. శ్రీరాములు నాయకుడుగారు కాంగ్రెసు తరపున సభ్యులుగనున్నారు. వారికి ప్రత్యేక జన్మిసు పక్షమువారు వాటిసోచరునే ఏర్పరచి గృహకల్లోలముల పెంచెడి.

పిదప ఉపన్యాసములు పాంచాల ఘోరహత్యలను వివరించి అట్టిభూరకార్యము లొనర్చిన నిరంకుశాధికారమునకు జన్మిసుపక్షమువారు ప్రోద్బల మొసంగుచున్నారని పేర్కొని. పూర్వకాలముందు ఉప్పుపై పన్ను వేయు నాచారములేదు. ట్రిటిఫు ప్రభుత్వమువారు ఉప్పుపన్నును వైచి బీదజనలకు మిక్కిలి కష్టమును గలుగజేసిరి. గల వత్సరము సామ్రాజ్య శాసనసభ యందు ఉప్పుపన్నును తగ్గింపవలసి నదిగ స్వరాజ్యపక్ష సభ్యులు తీర్మానము ప్రవేశపెట్టగ ఈ పట్టణముందుండెడి జన్మిసువారు తమ ప్రతినిధులకు ఉప్పుపన్ను తగ్గింపుటకు ప్రతికూలముగ వోటుజేయవలసినదిగ రహస్య తంతి నంపిరి. బీదలకు మహాపకారము నొనరించిన జన్మిసుపక్షమునకు జేరిన అభ్యర్థి కా మీరు వోటులొసంగునది? తండియార్ పేట యందు కాంగ్రెసువారిని పలుమారులు జన్మిసుపక్షమువారు రాళ్లు రుద్ది బలముగ గాయముల పొట్టేసిరి. ప్రత్యేక వ్యవస్థలపై మా కట్టి న్యేషనులేదు. కావున తప్పక ఇక రెండుదినములలో రాజోపు ఎన్నికలందు సత్సాధిమానమై శ్రీరాములు నాయకుడు సభికి వోటుజేయవలెను.

మాధిమహమ్మదుగారు

ఈ డివిజనుకు పోటీజేయుచున్న అభ్యర్థులగురువురయందు ఒకరు కాంగ్రెసుపక్షమునకు జేరినవారు. రెండవవారు జన్మిసుపక్ష సభ్యులు. దేశ స్వతంత్ర్యమునకు, భారతీయ బాని సత్వ విమోచనమునకు కృషిసలుపు పక్షము కాంగ్రెసుపక్షము. ప్రభుత్వోద్యోగములను, బిరుదులను, స్వార్థమునకు పాటు బకు పక్షము జన్మిసుపక్షము. జన్మిసుపక్షమునకు అధ్యక్షులు పానుగంటి రామారాయణింగారు కాంగ్రెసుపక్షమునకు అధ్యక్షులు గాంధీమహాత్ముడు గడచిన ఎన్నికలందు 4 డివిజనులందు ను కాంగ్రెసువారే జయించిరిని మీ కెల్లరకు విశేషమే. అందు అనేక తావుల ధనవత్సీపూజలు, మధుర పీఠము పూజలు జరిగె ను. కాని చెన్నపట్టణ పౌరులు దేశభక్తి ప్రధానముగ గైకొని దేశీయపక్షమును కాంగ్రెసుపక్షమునకే వోటుజేసిరి. 4 సెలల మందు 25 వేల మంది దేశీయులు, నాయకోత్తములు, దేశభక్తి పూరితులగు యువకులు జైలున కంపబడిరి. మానవ క్రేష్టుడగు మహాత్ముడై 2½ సెలలు జైలున కంపబడెను. భూలోక హరిశ్చంద్రుడైన బరగి త్యాగ ధైర్యముల కార్య మూర్తియై గతించిన దేశబంధు చిత్తరంజన భాబు భార్యా పుత్రికమేతుడై చెరకాల కంపబడెను. అట్టి నిరంకుశాధికార వర్తనమునకు "జీహూజుగ" జెప్పుదు వారి యనుగ్రహము కొర కానిందు జన్మిసు పక్షమునకు ఆత్మగౌరవముగలవారు వోటు జేయగలరా!

ఈదేహములు బుచ్చుప్రాయములు. శాశ్వతములు గావు. ఏనాడో నశించి తీరును. శాశ్వతముగ నుండునవి సత్సాసత్వములు న్యాయాన్యాయములు మాత్రమే. కాన న్యాయపక్షాభి మానులైనచో, ప్రపంచమందు భారతీయులును సరిసమాన మా నవ స్వత్యములుగలవారని ప్రకటించ దలంచినచో తప్పక శ్రీ రాములు నాయకుడుగారినే మిశ్రప్రతినిధిగ ఎన్నుకొనవలెనని ప్రార్థించుచున్నాను. జన్మిసు పక్షమునకు దహన సంస్కారము మాత్రమే మిగిలియున్నది. దానిని మిశ్రులగు పూరితయవలెను మిశ్రులగు భారతమాతృ పుతృలైనచో, దేశభక్తిగలవారగుచో జన్మిసు పక్షమున కొక్క వోటైనను రాసూడదు

యమ్. యస్. సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు

జన్మిసు కాంగ్రెసు పక్షములందలి భేదములను వివరించిరి. దేశ దౌర్భాగ్యమును, ప్రభుత్వ నిరంకుశ చర్యలను విశేషింపి అట్టి ప్రభుత్వమునకు తోడ్పడు జన్మిసు పక్షమును బలపరచ వలదని కోరిరి. ఆచర్య పురుషులగు మహాత్ము లోకమాన్యులవలె మిశ్రులగు సమస్తమును త్యజింపవలెనని కోరుటలేదు. మీ సానభూతిని ప్రాబల్యమును గన్నరచుడు. కాంగ్రెసు పక్షమునకు వోటు జేయుదు ఇంతమాత్రము దేశమునకు నేవజేయ జాలనిచో నికదేశమాత్మమునకు ఆంపజాలము. కావున సత్సాసత్వముల నారసి రాజోపు ఎన్నికలలో న్యాయపక్షమునకే మిశ్రులగు వోటుజేయ గోరెదను.

నుంగంబాకం దొరస్వామి అయ్యరుగారు జన్మిసుపక్షము యొక్క అక్రమ కార్యములను హాస్యరస ముప్పటిలు నట్లు విశద పరచిరి.

క్రిష్ణస్వామి అయ్యరుగారు మాట్లాడినపిదప అధ్యక్షుని ఆంత్యోపన్యాసముతో సభ ముగింపబడెను.

* * * * *

తండియార్ పేటలో తలలు

బద్దలు గొట్టుట

దుండగీడులు వోటురులను కర్రలతో ఆయుధములతో బాదుట

30 మందికి పైగ బలమగు గాయములు తగిలెను నిన్నటిరాత్రి తండియార్ పేటయందు జరిగిన ప్రమాదకర మగు దెబ్బలాట ఇంతవరకు ఎన్నికల ప్రచారముం దెన్నడును గాంచబడలేదు. కాంగ్రెసువారి తిత్తాంతముగ శజన జేయుచు బోవుచుండు తటి, నుమారు 50 మంది పోకిరిగుంపు ప్రజలపై బడి పలువురకు బలమగు గాయములు గలుగజేసిరి. రిజర్వుపోలీసువారును, కమిషనరు, డిప్యూటీ కమిషనరు పిలువనంపబడిరి. తుంటురులందు 7 గురిని అరెస్టు గావించిరి. దెబ్బలు తగిలిన 30 మందిలో ఐదారుగురుకు అందు ముఖ్యముగ ఈశ్వరఅయ్యరు మిక్కిలి ప్రాణాపాయకములగు దెబ్బలుతగిలి జనరలు హాస్పిటలుకు గొంపోబడిరి. తండియార్ పేట కాంగ్రెసు అభ్యర్థి యగు శ్రీమాన్. పి. యమ్. ఆదికేశవులు నాయకుడుగారికిని బలమగు గాయములు తగిలి కొంతకాలము స్పృహతప్పిపోయిరి.

భజనలతో సాయంకాలము 6 గంటలకు ఉత్సవము ప్రారంభింపబడెను. దాదాపు 4000 ప్రజలు ఉత్సవమును వెం

బడించుకుండిరి. జాతీయగీతముల బామచు స్వచ్ఛందమైనికులు ముందు నడచుచుండిరి. శ్రీ. యస్. శ్రీనివాసయ్యంగారు ఉత్సవము ఆరంభించుటకు ఒక గంటకు ముందుగ వచ్చియుండి ఇతర ఫలములందలి సభలకొరకై వెనలియుండిరి.

జన్మిసుపక్షమునకు ముఖ్యస్థానములలో నొకటియగు ఆం డియప్పనాయకు పీఠిగుండ ఉత్సవము బోవుచుండ పీఠిమధ్యలో దారి కడ్డముగ కొన్ని బండ్లు నిలుపబడియుండెను. ఇంతలో ను మారు 50 మంది గల పోకిరులగుంపు లాతీలు, సోడాబుడ్లు, ఇనుపబారులు చేబూని అకస్మాత్తుగ ఉత్సవమునకు ముందున్న వారిపై బడిరి. నమ్మచునే ప్రధమమున గ్యాసులైట్లు పూరిగ పగలగొట్టి వెల్లురులేకుండ జేసిరి. పిదప జనలపై బడి చిక్కిన వారిపై బాదిరి. మాణిక్యంపిల్ల యను నాతని కుమారుడగు 7 సం॥ ల కుర్రవాడు దెబ్బలు తగిలి మొదటనే స్పృతితప్పి క్రింద బడెను. ఈశ్వరఅయ్యరు అను స్వచ్ఛందసేవకుడు గడ్డపారతో కొట్టుటచేత బలమగు గాయములు తగిలి మిక్కిలి అపాయకర మగు స్థితియందుండెను. తలయందు ఎడమభాగములో గొప్ప గాయము తగిలి రక్తము విరివిగ ప్రవహింపజొచ్చెను. వారిని వెంటనే జనరలు హాస్పిటలుకు గొంపోయిరి. కాంగ్రెసు అభ్యర్థి యగు పి. యమ్. ఆదికేశవులు నాయకరుగారికి ఎడమచేయి, ఎడమకాలుపై గొప్పగాయములు గలిగెను. దాదాపు 80 మంది దెబ్బలు దినినవారిలో శ్రీయుతులు రంగనాథమడలియారు, మునిసామినాయకర్, జోరసామినాయకుడు మున్నగు గౌరవనీయులగు వోటురులు గలరు. గతించిన సి. యమ్. సుబ్రహ్మణ్య యరు (ప్రెసిడెన్సీ మాజిస్ట్రేటు) గారి కుమారుడగు శంకరయ్యరు అనువారు ఉత్సవమువెంట నడచుచుండగ కుట్రవారులలో నొకరిచే దెబ్బ దిని క్రిందబడెను. కాని వెంటనేలేచి తన్ను కొట్టినవానిని పట్టుకొని పోలీసువారికి ఒప్పగించిరి. 8 గంటల నుండి సుమారొక యర్గంటవరకు నీపోరాటము జరిగెను. ఫో నుచేయగ 8-80 గం॥ లకు పోలీసు కమిషనరు, డిప్యూటీ కమిషనరు, రిజర్వు పోలీసుదళము విచారణులపలికి అరెస్టు గావించిరి. ఉత్సవములలో పాల్గొనినజనులసంఖ్య అధికముగ నున్నను కాంత్యుగ నుండి విరోధులపై నెట్టిప్రతీకారమును సలుపకుండిరి.

ముందుగ కుట్ర బన్నుట

ఇట్లు బహిరంగముగ చాపమోటుటకు ప్రయత్నములు జరుగుచున్నటుల కొందరికి నమ్మకగినవార్తలు తెలిసినను నిన్నటిసాయంత్రము ఈవిషయముగ జరుగునని ఎవరును తలంపరెరి. హతాత్తుతుగ విరోధులు పైబడుటచే కాంగ్రెసు ప్రచారము నందు పాల్గొనక ఉత్సవమును చూచుటకుగాను మాత్రమేవచ్చి న కొందరును దెబ్బలకు గురియైరి. ఇది జరిగినపిదప డా॥ రా మ కా మ తు గార ట కు వచ్చుట సంభవించెను. వెంటనే వారు గాయములు తగిలిన వారికి ప్రాథమికచికిత్స గావించి ఉపద్రవకరముగ గాయములు తగిలిన వారిని జనరలు హాస్పిటలుకు బంపిరి. ఐదారుగురి మాత్రము చాల గొప్పగాయములు తగిలినటుల దెలియుచున్నది.

పోలీసువారి అజాగ్రత్త

ఉత్సవము వెంట కొందరు పోలీసు కానిస్టేబుళ్లును ఫర్నాండియను సార్జెంటుయును వచ్చుచుండిరి. వారు ఉత్సవమునకు వెనుకప్రక్కనే నిలిచియుండిరి కాని తుంటురుల దొర్ల న్యము నాపుటకు ముందుకు రాలేదు. పిదప కమిషనరుగారు వచ్చి అరెస్టులు గావించిన పిమ్మట నొక పోలీసువానికిగూడ బలమగు గాయములు తగిలినటుల దెలియుచున్నది.

శవోత్సవము

దెబ్బలాట జరుగుటకు పూర్వము సాయంత్ర మాపిడి యందే కాంగ్రెసు విరోధులు కొందరు కాంగ్రెసు అభ్యర్థియగు ఆదికేశవులు నాయకరుగారిని అవమానపరచుటకై పాడె నొక దానిని తయారుజేసి దానిపై నొక బొమ్మను పరుండబెట్టి కాంగ్రెసు అభ్యర్థి చనిపోయెనని వీధివెంట కేకలిడుచు పరునెత్తి రట. ఇది జరిగిన 2 గంటలకు ఘోరముగు దెబ్బలాట జరిగెను.

అరెస్టు చేయబడినవారు

రిమాండులో నుంచబడిరి

రాత్రి తండియార్ పేట అల్లరులందు పోలీసువారిచే అరెస్టుజేయబడినవారు నేడు రిమాండులో నుంచబడిరి. బామిన బసంగబడలేదు. అరెస్టుచేయబడినవారిలో గౌరవనీయులును, స్థితిపరులునగు వారెవరులేరు. ఈక్రింద వివరింపబడిన 3 మంది నేడు రిమాండులోనున్నారు. రామస్వామి నాడారు, బిరాసామి నాయకర్, గోవిందసామినాడారు, సుబ్రహ్మణ్యనాడారు, గో విందనాడారు, ఆర్కుగనాడారు, సుందరనాయకర్, పరశురా ముఅనవారలు.

తులిసింగం, సుబ్బరాయన్, గోవిందమూర్తి, అబ్దుల్ గఫూర్, మెహిదీన్ బా మున్నగువారు తుంటురులచే దెబ్బలు తినినవారిలో గలరు. కాని బలమగు గాయములు తగులలేదు

హాస్యమును గానమును ఈ కార్యక్రమమునందు పాల్గొనగలరు. ఈ కార్యక్రమమునందు పాల్గొనగలరు.

హాస్యమును గానమును ఈ కార్యక్రమమునందు పాల్గొనగలరు. ఈ కార్యక్రమమునందు పాల్గొనగలరు.

నాయకుల ప్రచారము

నేను తండ్రియైతేయంటే దేవుడు జూచినను చాల అల జడిగలిగియున్నది. ప్రజలు గుంపులు గుంపులుగ జేరి గతరాత్రి జరిగిన ప్రమాదమును గూర్చి పలు తెరంగుల ముచ్చటించుకొను చున్నారు.

* * *

ఎగ్జుకునందు

కాంగ్రెసు ప్రచారము

సభ జరుగకుండు అల్లరి జేయ ప్రయత్నించుట

ఎగ్జుకునందు డివిజనులో ఆదిద్రావిడులందు స్వామిరెడ్డిపిడి యందు కాంగ్రెసు అభ్యర్థియగు డా॥ ఆచంట లక్ష్మీపతిగారి అభ్యర్థిత్వమును బలపరచుటకు నిన్నటిసాయంత్రము బహిరంగసభ జరుపబడెను.

సభలో కలవరము గలిగింప నుద్దేశించినవచ్చిన తుంటరు లందు పలువురు తప్పు త్రాగి యుండిరి.

ఎటులైనను సభ జరుపబడెను. యన్. కొలంబై గారు అధ్యక్షత వహించిరి. శ్రీయుతులు టంగుటూరి ప్రకాశంపంతులు, హాస్యంఅయ్యరు, బి. పి. రు. అ. హామ్యదు, కె. భావ్య మయ్యగారు ర్లుపన్యసించిరి. ఆదిద్రావిడ సంఘమునకు కాంగ్రెసు వారు గా విం చు చు న్న మహా త్యాగి నేన న్గుడించుచు, అస్పృశ్యతానివారణము గావింప బడి, అంత్యజాతు లభివృద్ధికి రావలెననిన కాంగ్రెసునందు జేరి ఆ మహాసంఘము బలము జేకూర్చుట తప్ప వేరవిధానము లేదనిరి.

సభ జరుగుచుండు సమయములో సభ్యులపై రాళ్ళు రువ్వబడెను. ఇద్దరు ముగ్గురు సభ్యులకు స్వల్పముగా గాయములు తగిలెను. కాంగ్రెసు వారింటియరులు ఆ డివిజనులో నివసించు మరికొందరి సహాయముతో కాంతిని నెలకొల్పిరి. ఎటులైనను సభ ముగింపబడునంతవరకు అపహదప్యదు రాళ్ళు పడుచు నేయుండెను.

హాస్యగోష్ఠునంద మరెయ్యక సభ 8-30 గంటలకు జరుప బడెను. శ్రీ. టి. ప్రకాశంపంతులుగా రధ్యక్షత వహించిరి. పి. భక్తవల్సేలు నాయుడు, మహిమహమ్మదు గారు మరి కొందరు కాంగ్రెసు ప్రతినిధులు లక్ష్మీపతిగారి అభ్యర్థిత్వమును బలపరచుచు మాట్లాడిరి.

ఉత్సవము

సాయంత్రము సభలు జరుగకపూర్వము డా॥ లక్ష్మీ పతిగారికి వోట్ల నివృద్ధుని ప్రబోధము సల్పుచు జాతీయోత్సవ బాధుకొనుచు కాంగ్రెసువారు భజనలతో ఎగ్జుకునందలి ముఖ్యవిధుల వెంట నుత్సవముతో తిరిగిరి.

రేపే

తండియారువేట, ఎగ్జుకు

కొత్వాలుబజారు డివిజనులలో

కార్యరేషను ఎన్నికలు జరుగును

శ్రీమాన్

శ్రీనివాసయ్యంగారి విజ్ఞప్తి

రేపే యీమూడు డివిజనులలోను ఎన్నికలు (పోలింగు) జరుగును. ఈ మూడు డివిజనులలో నివసించువారిలో ఓటుచేయుట కర్తులగువారందరును కాంగ్రెసుపక్షమువారి ప్రతినిధికి తప్పక ఓటు నియ్యవలెనని నేను కోరెదను. నేనొక్కడను మాత్రమేగాక కాంగ్రెసు, స్వరాజ్య, మహాజనసభ మున్నగు జాతీయసంఘము లన్నియునుగూడ కోరుచున్నవి. నిరుడు కాంగ్రెసుప్రతినిధులు ఏడుగురు కార్యరేషనుకు ఎన్నుకొనబడిరి. ఈసంవత్సరము మొన్న జరిగిన ఎన్నికలలో నలుగురు ఎన్నుకొనబడిరి. కార్యరేషను నగరాభివృద్ధికి తగినరీతిని పని చేయునట్లు ప్రోత్సహపడుచుటకు తగినంత మంది కాంగ్రెసు ప్రతినిధులను కార్యరేషనుకు ఎన్నుకొనుట ముఖ్యముగాన తక్కిన ఆరు డివిజనులనుగూడ కాంగ్రెసు ప్రతినిధులకే ముఖ్యముగా అందరును ఓటు నియ్యగోరెదను. నిరుడు ఏడు డివిజనులలో కార్యరేషనులో ఎన్నుకొనబడిన ఏడుగురు కాంగ్రెసుప్రతినిధులను కార్యరేషనులో తమ ధాటిని కనబరచగలిగిరి. శక్తివంతన లేకుండ పనిచేసి కార్యరేషనుపద్ధతిలో గూడ కొంత మార్పును కలిగించగలిగిరి. కాంగ్రెసు స్వరాజ్య పక్షమువారి ఉద్దేశములన్నియును నెరవేరవలె నని నను పొరులకు తగినలాభము కలుగవలె ననినను కార్యరేషనులో కాంగ్రెసు స్వరాజ్యపక్షమువారి ప్రతినిధులసంఖ్య హెచ్చుగా నుండితీరవలెను. అన్ని జాతుల, మతముల, వర్ణములవారికిని సమాన గౌరవమును ఆచరణమునందుగూడ కలుగజేయుటకే మాపక్షమువారు ప్రమాణముచేసియున్నారు. హిందువులు, మహమ్మదీయులు, క్రైస్తవులు, బ్రాహ్మణులు, బ్రాహ్మణేతరులు, ఆదిద్రావిడులు, ఆంగ్లోయిండియనులు, యూరోపియనులు మున్నగు నన్ని తెగలవారికిని గాఢమగు నైకమత్యమును, సమానావకాశములను, సమానహక్కులను కలిగించుటకే మేము పూనుకొంటిమి. జాతి, మత, వర్ణ, విభేదము మా కెంతమాత్రమును లేదు. మా ప్రజాప్రభుత్వాశయము (డెమాక్రసీ) నందు మోస మేమియును లేదు. త్యాగము, ధైర్యము, ప్రేమ, సద్భావము, వినయము, దేశభక్తి, దేశసేవాని రతి మున్నగును దారభావములే మాకు ప్రధానోశయములు. దేశమున వికమత్యమును, ప్రజాధికారమును స్వరాజ్యమును నెలకొల్పవలె నను నిశ్చయమును కాంగ్రెసు స్వరాజ్యపక్షము నందు-సంపూర్ణ విశ్వాసమును యిదివరకే నాలుగు డివిజనులవా రీవత్సరము వెల్లడించినారు. తండియారువేటలోను ఎగ్జుకులోను కార్యరేషను ప్రతినిధులను మార్పుట అత్యవసరమని ఆ డివిజనులలో నివసించువారిలో అత్యధికసంఖ్యా

కులుగూడ కోరుచున్నారని నేను నమ్మెదను. రాళ్లు విసరుట, కొట్టుట, బాల్లనము చేయుట మున్నగు దుష్కార్యములను తరుచుగా చేయ సాగినవారి ఆదరమునకు పాత్రమైన పక్షమునకు చేరిన వారికే మరలమిమోటుల నియ్యదలచెదరా? గాంధీమహాత్ముని ఉత్తమ ఉపదేశముల నాలకించి పరిశుద్ధమనస్కులై వానిని దినచర్యలోగూడ ఆచరణలోనికి తెచ్చుటకు ప్రయత్నించుచున్న కాంగ్రెసు స్వరాజ్యపక్షమువారికే శీఘ్రగా మీరు మోటు నియ్యగోరెదను.

చెన్నపురి } ఎన్. శ్రీనివాసయ్యంగారు.
14-8-1925 }

ఖిలాఫతు సంఘము

వీహాబీషయమున విభేదములేర్పడు సూచనలు

బొంబాయి, ఆగస్టు 18:- బొంబాయి మహమ్మదీయులందు కేంద్ర ఖిలాఫతు నాయకులలో ఐహాబీషయము నామోదించుచున్నందులకు కొందరు కరుక పహించి వారిలోవారికి విభేదములేర్పడు సూచనలు పొడముచున్నవి. అప్పుడే కొందఱు ఖిలాఫతునుండి విడిపోవు సూచనలను గనుపరచిరి. హైదరాబాద్ శ్రీకృష్ణా త్రిక్షుల వలన వైసిసాదాగారి నైస్యము మక్కావచ్చు పరికి, శేక్జీహాబీలు కాఫున వశీసులందు గోరిందు గౌరవము లేకవైనను లేక చిరప్రతిభాను వాటిని పూర్తిగా భ్రంశమొనర్చినవారై డెలసినది. బొంబాయిలోని జనుయిత-ఉల్-ఉలేమాసంఘము మక్కా, తయి, పులనుండి వచ్చిన తెల్లీకుల నచట నింతకాలము కాపురముండి వచ్చినవారిని గరికొని సహాబీలొనర్చిన దారణములను సంపూర్ణముగ విచారించుట కొక సంఘము విమర్శన పూర్తియయ్యెను. వహాబీలొనర్చిన దారణములన్నియు నిస్సంశయముగ ఖుజావు కాఁబడెను. కావున నజమయిత ఉల్ ఉలేమాసంఘమునే బుల్లవాసియగు ఇబిను సాదు యీ ఖోరముల కంతకును గారకుండనియు సహాబీలొనర్చిన దారుణములు సహింపరానివనియు తీర్మానించిరి. ఇబినుసాదునందు హేయమును విశ్వాసరాహిత్యమును నూచించిరి. ఆదారుణములను మహమ్మదీయు లందఱు నేకగ్రీనముగ నేవగించి వాటి నుపసంయముల మొరవెట్టవలెనని మతి యొకతీర్మానమును జేసిరి. మతియొక తీర్మానము వెంటనే ఖిలాఫతు నాయకులు విమ్మట నీరురంతకములకు ససత్యములకు నైట్టి సమాధానములను డెప్పించి మహమ్మదీయ మతసూత్రముల ననుసరించి వెంటనే తమ యసమ్మతిని దాపి కార్యోన్ముఖులు కారాయని ప్రబోధించుచున్నది. ఆరు తీర్మానము ఇబిను సాదు వాక్యములయందలి యసత్యములు ఖుజావగునో ఖిలాఫతు నాయకు లింక నతని వాగ్దానములను విశ్వసించి సానుభూతిజూపెద రాయని యడుగుచున్నది. (అ. ప్రె)

ఆదిద్రావిడుల యవస్థ

వీరియనుగారి సవరణలను బలపఱచుసభ

మానూరు, ఆగస్టు 18:- స్త్రీయుడైదు సినిమాభవనమందు పురపాలక సంఘమందు తమ ప్రతినిధియగు ఆర్. మాణిక్యముగారి యధ్యక్షతక్రింద సభగూడిరి. తత్సభయందు మదరాసు స్థానికపాలనాచట్టమందు ఆర్. వీరియకొగారు ప్రతిపాదించిన సవరణలను బలపఱచుచు తీర్మానించిరి.

రాష్ట్రమునందంతను పైజాతులవారి దౌష్ట్యము మితిమీరినందున నియు నొక్క నిలగిరిజిల్లా మాత్ర మట్టివాదలేకుండ నందఱతోబాటు పీరుహాడ సమాన హక్కుల సమభివృద్ధిచుచున్నారనియుఁ దెలిసిరి. ఇందులకు సంతోషమును నెల్లడించిరి. (అ. ప్రె.)

“కాంగ్రెస్”

ఆంధ్రజాతీయ వారపత్రిక రాజమహేంద్రవరమునుండి శీతానగరమునకు మార్చబడినది.

గౌతమీసత్యాగ్రహశక్తుమువారిచే ప్రకటితము. సంపాదకు-మాన్మూరి అన్నపూర్ణయ్య; సంవత్సరచందా-రూ. 10 మాత్రమే. ప్రకటనలు చేయగోరువాటికి ఖిలాఫాతాధికరము. వలయువారు మేనేజరు, “కాంగ్రెస్”

శీతానగరం, కొత్తూరుమార్గము గోదావరిజిల్లా అని ప్రాసేడి.

మరణ పత్రాలు

గెలిచిన అభ్యర్థులకు విందు:—శ్రీ యుతులు బుర్రా సర్వనారాయణ, కె. భావ్యం అయ్యంగారు, స్వామి వెంకటాచలం చెట్టి, శింగారవేలు చెట్టిగార్లు గా|| వి. రామ దాసుపంతులుగారు కాన్యాపాతిలకు క్లుబులో నేడు రాత్రి 8 గ. విందుసంఘమున్నారు.

గోఖలేహాలులో గానసభ:—ఆదివారము సాయంకాలము (10-8-25) 4-15 గం. క్రిష్ణగానసభ జరిపించెదరు. పాల్గొంటు రామభాగవతారు-గాత్రము. మదరాసు కాలక్రిష్ణయ్యరు - పిడలు. పురుకోట్ట దక్షిణామూర్తిపిల్ల-మృదంగం. సీతారామయ్యగారు-మృద్ధింగు.

రైలుక్రింది మరణము:—నేడు సాయము 35 ఏండ్ల హిందువు డొకడు ఎగ్జూర్టునంద గుడ్డరైలు వచ్చుచుండగా పట్టుబాటబోయి క్రిందబడెను. ఇంజను డ్రైవరు రైలు నాపి వాని చక్రముల క్రింద నుండి బయటకు తీసి ఆస్పత్రికి బంపెను. ఆస్పత్రిలో నెంట్ నే జనిపోయెను.

రాకపోకలు:—భా. కా. సభ్యుడు గోస్వామిగారు ఇంగ్లండునుండి నేడు తిరిగి చెన్నపురి వచ్చిరి.

హార్వరు ఇంజనీరు బ్రిష్టోగారు, ఎ. రంగనాథం ముదల్యురగారు, శివరావుగారు, కొల్లెంగోడు రాజాగారు నేడు విచ్చేసిరి. అల్లాడి కృష్ణస్వామిగారు నిన్న రాత్రి బోయిరి.

గవర్నరుగారు 18 వ తేదీన వత్తురు.

మోటారు ప్రమాదము:—నిన్నటిదినముమధ్యాహ్నము డబ్బ్యు. టి. అండు సన్నయజమానుడైన, యస్. శ్రీనివాస అయ్యంగారు, యింకాయెద్దరు స్నేహితులతోగూడ మోటార్ సైకిల్ మీద భోజనమునకు యింటికి పోవుచుండగా మాంటు రోడ్లలో మండ్రో బొమ్మవద్ద మరీయొక మోటార్ కారు ఆ సైకిలును మీరి ముందరవెళ్లవలయునని ప్రయత్నించి దానిని ప్రమాదముగ మోడెను. అందువల్ల కూర్చుండిన వారిని క్రింద త్రోసి ఆ సైకిలు తలక్రిందులై పడెను. అప్పుడు అయ్యంగారికి ప్రమాదగాయములు తగిలినవి. అక్కడవుండిన ఒకపోలీసు సా ర్జెంటున్నా, ఒక బంటున్నా, పడినవారికి చాలా సహాయము చేసిరి. ఆదోపపోవుచుండిన విట్టన్ (Whitton) దొర అయ్యంగారిని ఆసుపత్రికి తీసుకొనిపోయిరి. అక్కడ ఆయన తొందరతో పండుకొనియున్నారు.

జనరల్ ఆస్పత్రి
గడచిన నాలుగు లేక అయిదు దినములనుండి చెన్న పట్నం జెనరల్ ఆసుపత్రిలో డ్రైలైజర్ చెడిపోయినది. అందువల్ల ఆపరేషన్లు యేవియును చేయుటకు వీలులేకయున్నది. క్రొత్తది సెటర్పటి ఆసుపత్రినుండి తీసికొని రావలయునట. అది వచ్చుటకు యింకా రెండుదినములు పట్టును.

ఏడుబావుల డివిజను 2 సభలు
కాంగ్రెసు కిలాఫతు మహాజనసభల యాజమాన్యముక్రింద ఏడుబావుల డివిజనులో గడ్డె రంగయ్యనాయుడుగారి అధ్యక్షిత్వము బలపరచుటకై రెండు బహిరంగసభలు జరుగును. (1) 16 వ తేదీ సాయంకాలము 6-80 గ. శ్రీ ఆంజనేయ దేవాలయము నందు (2) 17 వ తేదీ సాయంకాలము 6-80 గ. వరదయ్యరు వీధియందు శ్రీమాను ఎస్. శ్రీనివాసయ్యంగారు, టి. ప్రకాశంగారు అధ్యక్షులుగా నుందురు. కాంగ్రెసు నాయకు లందరు పాల్గొందురు.

ఆకస్మికవ్యాధి
నేటిదినము తెల్లవారి చెన్నపట్నం సెన్ట్రల్ టెలి గ్రాఫ్ ఆఫీసులో పనిలో యుండు కడంబుమొదలియారు రాత్రి ఉద్యోగమునుండి ట్రాంబండిలో, ఇంటికి పోవుచుండగా ఆకస్మాత్తుగా నాయుననొప్పలు నచ్చినది. చైవాబజారు వీధిలో చిన్న అమ్మవారు గుడిపడ్డ బండినుండి క్రిందపడిరి. ప్రమాదగాయములు తగిలి వాళ్లు తెలియకపోయెను. పువ్వుల ఆంగడి పోలీసుతో చేరిన సబ్ యిన్స్ పెక్టరు గణపతిమొదలి గారు అతనిని ఆసుపత్రికి తీసికొనివెళ్లిరి. అక్కడ చికిత్సచేయు నున్నారు.

న్యాయస్థానవార్తలు

చేపలకొరకు దొబ్బు

(హైకోర్టు)

ఇటీవల దక్షిణజిల్లాలయందు చాలా ఉద్రేకము గలిగించిన, వడక్కుమాంగడి హిందూమహమ్మదీయ దొమ్మిక్కునందు హిందువుల తరపున గావింపబడిన జామీను పిటిషనునందు న్యాయమూర్తి జాక్సనుగా రీదినమున తీర్పుచెప్పిరి.

అయ్యంపేటసమీపమున నున్న వడక్కుమాంగడి (తం బాపూరుజిల్లా) యందు దొక తటాకము గలదు. ఆతటాకములో చేపలపట్టు హక్కునుగురించి ఆగ్రామములోని హిందువులకును, మహమ్మదీయులకును చాలకాలమునుండి వివాదములు గలవు. ఆచెరువు దేవుని (గుడి)వనియు, అందు చేపలపట్టు సభికారము దేవాలయముతరపువారగు తమదే వనియు హిందువుల నాచన. ఇట్లుండగా 1924 సం|| మార్చి 10 వ తేదీన ఒకరి నొకరు చేపలపట్టుకుండజేయు ప్రయత్నములో కొంతమంది హిందువులకును, కొంతమంది మహమ్మదీయులకును పెద్ద దెబ్బ లాట జరిగెను.

తంబాపూరు సెషన్సుజడ్జి కేసును విచారించి తీర్పు చెప్పెను. చెరువులో చేపల బట్టు సభికార మెనరికి గలదను విషయమును గురించి తాను విచారించలేదనియు, అంతయిగాక, హిందువులు ముందుగా చేపలపట్టుచుండగా మహమ్మదీయులు వచ్చి దొమ్మి యొన ర్పిరిని నిశ్చయముగ తెప్పలేననియు చెలుపుచు, హిందువులకును, మహమ్మదీయులకును గూడ మూడేసి నెలల కఠినశిక్షను విధించెను.

ముద్దాయిలగు వైద్యనాథ పిల్లే మొదలగు హిందూ ముద్దాయిల తరపున, హైకోర్టునందు జామీను పిటిషను విచారణలో ముద్దాయిలు నేర మొనర్పిరిని స్పష్టముగ నిర్ణయింపబడలేదుగాన, శిక్ష ఆక్రమముగనని వాదించబడెను. న్యాయమూర్తి పిటిషను తరపు వాదన నంగీకరించి ముద్దాయిలకు జామీను నొసగెను.

ఆర్. ఎన్. జయరామయ్యరు, టి. జి. ఆరావముదు అయ్యరుగార్లు పిటిషనుదరుల తరపునను, ప్రతికూలముగ పల్లెకు ప్రాసిక్యూరును వాదించిరి.

భయంకరమగు కూనీ

స్వప్నముగ చూచినట్లు సాక్ష్యము

ఎగ్జూరు పోలీసుకోర్టులో కీల్సాక్షు డివిజను పోలీసు వారు తెచ్చిన కూనీకేసు నేడు విచారించబడెను. ముద్దాయిలు, (1) సాహెబుజాను, (2) బోట్లీ, (3) ప్యారీజాను, (4) గోవిందస్వామినాయుడు వీరు నల్లరు గతనెల 28 తేదీ రాత్రి 8 గం పూనామల్లి హైరోడునందు స్త్రీవిలు ఆర్పును ఎత్తెలం ఎదురుగ అబ్దులరహీమాను అను రాడిని కత్తితో పొడిచి జంపిరిని కేసు తేటడెను. ముద్దాయిలతరపున కె. యు. హుమరావు గారు, పి. చిన్నస్వామిగారు, టి. అబ్దులుగన్నగార్లు వాదించిరి. కేసు వినుటకు చాలమంది విచ్చేసిరి.

డా|| ఎఫ్. డబ్బ్యు. గ్రహము, రాయపురం ఆస్పత్రిలో అసిస్టెంటు సర్జనుగారు తాను శవమునుకొని పరీక్షజేసి జూచినట్లు, ఎడమకాలుపై, తలపై కత్తితో గాయములు తగులుటచే చనిపోయెననియు ప్రాసిక్యూషను తరపు సాక్ష్యము చెల్లెను. రెండవసాక్షి రామయ్య అను స్కూలు ఫైనలు విద్యార్థి యిట్లు చెలిపెను. తానాదినము హాజీ ఆడుకొనివచ్చుచుండగా రహీము ఎదురుగా వచ్చుట గాంచెను. వెనుక ముద్దాయిలు నవ్వుచుండిరి. మొదటి యిద్దరు ముద్దాయిలచేతిలో 2 కత్తు లున్నవి. మూడవ వానిచేత ఇనుప గజమున్నది. నాల్గవవానిచేత కర్ర యున్నది. మొదటి ముద్దాయి కత్తితో రహీము ఎడమకాలుపైగొట్టెను. అంత నాతిడు పడిపోయి లేచిమరలకుంటుచు నడచెను. ఇంతలో ప్రక్కనున్న డొంకలోనుండి “పారిపోవుచున్నాడు” అని కేకవచ్చెను. రెండవముద్దాయి వెంటనే వచ్చి కత్తితో తలపైగొట్టెను. మూడవముద్దాయి యనుప కడ్డితో ప్రక్కలో రెండుపొట్లు పొడిచెను. మరల “గోవిందో, కొట్టుకొట్టు” అని కేకవినవచ్చెను. నాల్గవముద్దాయి గోవిందో కొట్టెనో లేదో సాక్షి జూడలేదు. రహీము “అల్లాకే” యని అరచుచు పడిపోయెను. ముద్దాయిలు పారిపోయిరి. అంత సాక్షి చేరువనున్న టోలుగోటువద్దకు బోయి 380 హెడుకాని స్టేపు అమించిగరే గ్రామమునసభు, కరణం, ఇతరులు కొందరితో యీవార్త చెలిపెను. టోలుగోటు నొఖరు, మరికొందరు బండ్లవాండు సాక్షులుగ విచారించబడి ఈవిషయములే చెలిపిరి. కేసు 22వ తేదీకి వాయిదా వేయబడెను.

ప్రభుత్వోద్యోగములందు సాంఘిక ప్రాతినిధ్యము

విచారణ సంఘమును నియమించుట

కాననసభలో క్రిందటి సమావేశమునందు యాదీగువ తీర్మాన ముహూదించబడెను:—

“ప్రభుత్వమువారు 1922, 1924 సం|| లలో ప్రకటించిన విధాన మెట్లు కొనసాగినది రిపోర్టుచేయుటకును ఇప్పుడు వెనుకబడియున్న సమస్యలగు వారికి ప్రభుత్వోద్యోగములలో తగిన ప్రాతినిధ్య మొసంగి హెచ్చుతగ్గల తొలగించునట్టి నూచనల చేయుటకును ఒక ఉపసంఘమును నియమించునట్లెనని యీసభ వారు సూచించుచున్నారు.”

ఈతీర్మానము చర్చింపబడినపుడు అన్ని సంఘములవారికి ప్రభుత్వోద్యోగములను సరిసమానముగ పంచి పెట్టెడి విధానము సరిగ నవలు జరుగలేదని సభవా రభిప్రాయపడినట్లు తెలిసెను. కావున యీవిధానము మంచిదనికాని చెడ్డదనికాని లేక సభవారిభిప్రాయము న్యాయముగ నున్నదనికాని లేదనికాని ప్రభుత్వమువారు ప్రకటింపవలయుననెను. సభవారి కోర్కెను నెరవేర్చదలంచి, ఒక ఉపసంఘము నేర్పరచెదరు. ఉపసంఘము వారికి వలయు సమాచారమును, లెక్కలను జరిగూర్చెదరు. గత మాడేండ్లలో ప్రభుత్వోద్యోగములం దేసంఘమువా రెంత మందిగలరో లెక్కలు జూపెదరు. సంఘమువారు సాక్షులను ఓలచి విచారించుటకు అధికారములేదు. మదరాసులోనే సమావేశమై పనిజేయుదురు.

ఈదిగువ కాననసభ్యులు ఉపసంఘమునందు నియమింపబడిరి:—

- (1) డి. బి. ఎం. క్రిష్ణనాయురగారు, అధ్యక్షుడు, (2) రా. బి. ఓ. తణికాచలం చెట్టిగారు, (3) రా. బి. ఎ. ఎస్. క్రిష్ణరావు పంతులుగారు, (4) వి. మునుస్వామినాయుడుగారు, (5) రాయబహద్దూరు టి. ఎం. నరసింహారావుగారు, (6) రా. బి. ఎం. సి. రాజగారు, (7) ఎం. అబ్దుల్లా గటాల సాహెబుగారు, (8) ఎన్. అర్జునస్వామి ఉడయారు.

కరణకమ్యునభ

ఈసభ స్థాయిసంఘసమావేశము 8 వ తేదీన పచ్చయ్య పుహాలులో జరిగినది. 1925 మార్చిలో అంతమయ్యే మూడేండ్ల రిపోర్టుప్రకారము మార్చిసరికి 742 సభ్యులుగలరు. ఈమూడేండ్లలో విద్యార్థుల సహాయము రు 2700/ చెచ్చించబడెను. 18 కాలేజివిద్యార్థులు, 22 స్కూలుపైసలు, 87 యితరతరగతుల విద్యార్థులకు సంస్కృతవిద్యార్థులకు సహాయమొసంగబడెను. మొత్తము రాబడి రు 3810-ఖర్చు రు 3185 మూడేండ్లచివరకు సభ ఆస్తి రు 2281 లు ఉండెను. సభ్యులలో నూటికి 75 గురు సహాయముజేయ నిరాకరించుటచే యిట్లున్నది. వారుగూడ తిరిగి చేరి సహాయముజేయవలసినదిగా విన్నవించడమైనది.

వచ్చేమూడేండ్లకు కార్యనిర్వాహకుల లెన్నుకొనబడిరి. వి. రాధాక్రిష్ణయ్యగారు తిరిగి అధ్యక్షులుగ నెన్నుకొనబడిరి. ప్రొఫెసరు పి. సుబ్రహ్మణ్యంగారు, వి. దుర్గాప్రసాదరావుపంతులుగారు, వి. నుందరరామయ్యగారు ఉపాధ్యక్షులుగ నెన్నుకొనబడిరి. డి. వి. శ్రీకాంత్య్య, పి. వెంకటసుబ్బయ్య, వి. యల్. నర్సంగారు కార్యదర్శులుగ నెన్నుకొనబడిరి. 8 గరు కార్యనిర్వాహక సభ్యులు ఎన్నుకొనబడిరి.

1926 సం|| 4 వ ఫారము పైవిద్యార్థులకు పై ఫెండులీయ రాదని తీర్మానించిరి. దెనిఫీలుఫండు స్థాపించుటకు నిశ్చయించిరి. 2 వ తేదీన కార్యనిర్వాహక సంఘమువారు రు 1146 లు విద్యార్థి సహాయమునకు 1925-26 సం|| ఒసంగుటకు ఖాయ పరచిరి.

ఆరోగ్యప్రకాశిక

సంపాదకులు రావుసాహెబు డాక్టరు యు. రామరావు (ఎం. ఎల్. సి.) డాక్టరు యు. కృష్ణారావు (ఎం. బి. బి. ఎస్.) గార్లు.

ఈపత్రిక 4 వ సంచికను కృత్తిజితో నందుకొంటిమి. ఇందు 22 వ్యాసములుగలవు. 1 వీనిలో నవ నాగరత్త మానవుల ఆరోగ్యము 2 పరిశుభ్రత దైనిక క్రితో సమానమైనది 3 ఫలములు, ఆరోగ్యము 4 ఫలములవలన కలుగు కొన్ని లాభములు 5 ఇండియన్ డ్రామా మున్నగునవి చాల ప్రశంసనీయుముగానున్నవి. మొత్తమువీడ ప్రతివ్యాసమును అత్యంతోపయుక్తమే అని చెప్పదగినది. సంవత్సరము చందా రు 1-8-0, విడి సంచిక రెండణాలు. “వలయువారు మేనేజరు హెల్తు, 323, తంబుకెట్టివీధి, జూర్జుటపును మదరాసు,” అని వ్రాయవలెను.

మారిషసునకు కూలీలయెగుమతి

విచారణసంఘమువారి నివేదిక

ఇకముందు బంపరాదనుట

శిఫార్సుల వివరములు

మారిషసు దీవుల కంపబడిన కువ్వరు మహారాజాశింగుగా రొసంగిన రిపోర్టు స్వల్పముగా ప్రకటింపబడినది. ఇండియానుండి చేరకాని కూలీలను యికముందు మారిషసునకు బంపి ప్రయోజనము లేదని అందుచెల్పిరి. "మారిషసునకు ప్రార్థిగా మారివేసి యెన్నడుగూడ తిరిగి ప్రారంభించరాదని చెప్పబడినది కాని, కొంతకాలమునకే యిట్టి పరిస్థితులు మారుచో మనము చెప్పజాలము గాన యింతటితో ఊరుకొంటిని. ఇకముందు అసాధారణావకాశములు రావచ్చును. కాని అట్టియెడ ప్రభుత్వమువారు తిరిగి కూలీలయెగుమతి ప్రారంభించినచో బాగుగ విచారించి తేయవలెను. అచ్చటి భారతీయులను కూలీలుగా నున్నప్పుడే ప్రారంభించవలెను. మరియు అచ్చటి భారతీయుల కనుకూలమగు సంస్కారము లొన రింపవలెను."

విశదమగు శిఫార్సులు

- (1) సంస్థానములలో పనిజేయు కూలీలవారికి గృహవసతి బాగుచేయవలెను.
- (2) వైద్యశాలలలో భారతీయవైద్యుల నెక్కువగా నియమింపవలెను.
- (3) కూలీవాడు అనారోగ్యముగ పడియున్నపుడు, వానికుటుంబమునకు భత్యము లొసంగవలెను.
- (4) బాలురను ఫ్యాక్టరీలలో నియమింపకుండ శాసించవలెను.
- (5) నౌకరుల ప్రతీకారచట్టము ప్రవేశపెట్టవలెను.
- (6) కూలీలు దొరకనప్పుడ యంత్రములద్వారా పనిజేయు యత్నముల నభివృద్ధిజేయవలెను.
- (7) ముక్కునిక్రయము తగ్గించివలెను.
- (8) పనిజేయు సేర్పూటేని కూలీలవారిని యికముందు యెన్నడు మారిషసునకు బంపరాదు.

వివరములు

మారిషసులో నున్న జనసంఖ్య యందు నూటికి 70 మంది భారతీయులే. అందు క్లుప్తమునది హిందువులు "1910 సం॥ 28 వ రకు మారిషసులో భారతీయ కార్మికుల దిగుమతిలేదు. 1928 సం॥ మారిషసు ప్రభుత్వమువారు ఇండియా ప్రభుత్వమువారికి రాయబారముంపిరి. వారిరువురు ప్రభుత్వోద్యోగి, విరోపియును కొందరు, ప్లాంట్లరు పక్షపాతులగు భారతీయులు కొందరు రాయబారము గొనివచ్చి ఇండియా దొరతనమువారిని కూలీలవారి నెగుమతి చేయవలెనని గోరిరి. మారిషసు ప్రభుత్వమువారు కార్మిక శాసనముల మార్చినచో బంపెనమని ఇండియాదొరతనమువారనిరి. కూలీలవారికి జరిమానాలు శిక్షలు వేయరాదని 1500 మించి మగ కూలీలను పంపమనిరి. వారు యిట్లుపడకుండునచో మా ప్రభుత్వమువారు స్వంత కర్షులపై తిరిగి ఇంటికి బంపవలెను. కూలీవాడు భార్య కిరు డిడ్డులు జీవింపజేసికొని 6 వభాగము మిగుల్పుకొనగల వేతనము సంపాదించ జాలకుండునచో వాని వెంటనే పంపి వేయవలెను. ఈషరతు లంగీకరించుటచే 1928 సం॥ తిరిగి ఎగుమతి ప్రారంభించవచ్చునని ఇండియా దొరతనమువారు రినిరి. మారిషసు ప్రభుత్వమువారు రిక్రూటు మెంటు ప్రారంభించిరిగాని పని సాగుటలేదు. కాని ఎగుమతి యగు కూలీలలో పెండ్లైన వారు భార్యలను వెంటగొననిది పోరాదని కాసింపుటచే ఎగుమతికి ఆటంకము వచ్చెను. 1928 డిశంబరు నుండి 1924 జూలూపున మొత్తముపై 1895 మంది కార్మికులు మారిషసుజేరిరి. 581లో 781 పురుషులు, 828 స్త్రీలు, 841 పిల్లలు. 502 పురుషులు కుటుంబములతో సహా 812 చెరుకుతోటలయందు నియమింపబడిరి. 229 యితరప్రభుత్వ పనులయందు నియమింపబడిరి. పినవ పురుషులు తోటలలో పనిమానిరి. కావున వచ్చినవారిలో నూటికి 43 తోటలలోనుండిరి. 40 మంది ప్రభుత్వ పనులయందుండిరి. మిగిలినవారు పనిలేకుండ తిరుగుచుండిరి.

కూలీలచేర్చుట సంత్వస్తికరముగ లేదు

ఇట్టికూలీలను సేన చాలమందిని జూచితిని. వారిని యీ పనులకు రప్పించిన విధానము సంత్వస్తికరముగ లేదు. వచ్చిన 1895 మందిలో 844 మంది తిరిగి ఇండియాకు బోయిరి. ఇతరు 200 మంది పోవుటకు దరఖాస్తులుజేటిరి. చివరకు 2 ఏండ్లు ముగియక పూర్వమే నూటికి 80 మరలిపోవుదురు. సేన తోటలకి కారులను పంపించిని జూచితిని. వారందఱు యీవచ్చినకూలీలతో సంత్వస్తి చెందలేదు. దారు లేకపోయిన పేలనిరి. ఇటు

ప్రభువు ఎగుమతి యత్నములు విఫలమైనవి. వలసరాజ్యములకు ఎగుమతి జేయునపుడు అచ్చటి పరిస్థితుల నెరిగిన వాలోగరు, ఎమి గ్రేషను కమిషనరుగారి చేతి నుండవలెను. 1925 సం॥ ఒక కుటుంబము జీవించుటకు నెలకు రూ 38 లు ఖర్చయ్యెడిది. 5 రు గల కుటుంబము జీవించి, వైద్యఖర్చులను మిగుల్పుకొనుటకు గూడ అనకాశముంచినచో నెలకు రూ 40 లేక 42 కావలెను.

కూలీ చాలదు

అట్టియెడ వారికి కూలీచాలవనియే నానమ్మకము. ఊర్పువారికి మాత్రము దినుసునకు రూ 1 1/2 లు ముట్టును. తోటలలో పనిజేయువారికి, బియ్యము, పప్పు ఉచితముగా నిత్తురు. కాని యిది వారికిన్యు నగదు. అంతగూడ నెలకు రూ 38 మించదు. క్రొత్తవారికి యీమాత్రముగూడ ముట్టును. ప్రభుత్వము పనులు జేయువారికి ఇండ్లదైల ఆరెన్నెతో సహా రూ 38. తేకున్న రూ 30. కావున యీ కూలీలకు ఇండియా ప్రభుత్వము వారు దలంచినట్లుగా, భార్యబిడ్డలను పోషించుకొని మిగుల్పుకొనుటకు తగినకూలీ దొరకుటలేదు. వారి కధిక వేతనము లిచ్చుటకు ప్రభుత్వము వారు యేర్పాటులు జేయలేదు. ఆ పనులలో నుండగా అధిక మిచ్చుటకు పిలువలేదు. పాకపని జేయువారికి తప్ప యితరులకు తగినంత వేతనము దొరకుట దుర్లభము. వచ్చిన వారందరిని ప్రభుత్వ పనులయందు కూలీలుగా నియమించుచున్నారు. మరియు వచ్చిన కూలీలవారి భార్యబిడ్డలు లేనివారు మాత్రము కులాసాగా నున్నారు. మిగిలిన వారందరు చాల హీన దశయందున్నారు.

ఇకముందు పంపరాదు

ఎక్కువమంది కూలీలను బంపినచో కూలీ యింకను తగ్గి పోవును. ఇకముందు కూలీలవారిని బంపుటనవసరమనియే అచ్చటి జేతీయులు భారతీయులుగూడ అభిప్రాయమునబెలుపుచున్నారు. ప్రభుత్వపనులయందుగూడ ఇండియా కూలీ లవసరమని అచ్చటి వ్యవసాయ శాఖాధికారి నాకు తెలిపెను. కూలీలదిగుమతిని రద్దకమైనదిని వారనిరి. భారతీయులకి పరిస్థితులు పడవు. వారిని తోటాధిగారులు సహింపజాలరు. ధరలధికముగ నున్నవి. భార్య బిడ్డలుగూడ పనిజేసిన గాని కూలీవాని జీవనము జరుగదు. మరియు స్థానిక కూలీలు తమంత తామే వచ్చుచుండ దిగుమతియగు విదేశీయ కూలీలవారి పణము పడిపోయినది. ఇరువదెండ్ల క్రిందట బోయి నివాసమేర్పరుచుకొనిన భారతీయుల కచ్చటిపని బాగుండును. ఇప్పటి యేర్పాటుల ప్రకారము ఉచితముగ బోవు ఇండొచరు, కూలీలు చిత్తము వచ్చినపుడు తమ బంధము విడిపించుకొని ప్రభుత్వఖర్చులపైనే తిరిగి ఇంటికి రావచ్చును గాన అచ్చటయందుంట కెంత మాత్రము యిష్టపడరు.

నరమాంసభక్షకులు

పతానుల బాలికావహారణము భక్షణమునకా? లాహారు, ఆగస్టు 18:—లాహారు పోలీసువారిచే బాలికావహారణమునర్పిన పతానులలో నొకడు పట్టుకొనబడెను. విచారణ త్వరలో చేయబడును. అయిదెండ్ల ప్రాయముగల బాలిక నతడేవహరించెను. అపహరణవాఙ్మూలమునందు తానొకపెద్ద దొంగలగుంపులోని వాడనియు నుమారు 40 మంది పిల్లల నిట్లే యగుంపు నవహరించినయి చెప్పెను. అటుతెలుకొనిపోయిన పిల్లలను నిష్కలపై కాల్చి భక్షింతుమని బుుకుటచే తద్విషయమున ప్రజలందు భయ సంభ్రమముల పోచ్చెను. (అ. ప్రె.)

చీహారు ఒరిస్సాలందు భాషాభివృద్ధి

రంచి, ఆగస్టు 18:—చీహారు ఒరిస్సా ప్రభుత్వము తమ రాష్ట్రముందు వాడుక భాషలను హిందీ, ఉర్దూ, బ్రహ్మణుల నభివృద్ధిజేయుటకును, వాఙ్మయము నభివృద్ధిజేయుటకును మార్గముల నాలోచించుటకు సర్ ఆలీ యిమాముగారి యధ్యక్షత్వక్రింద నొకయువసంఘము నేర్పరచిరి.

1925 వ ఛోటానాగపూరు ప్రాంతమున పోలీసువారి సేర్పూటచట్టము ప్రభుత్వముచే ప్రతిపాదించబడును. బిల్లు, గనుల పరిశ్రమభివృద్ధివలన జనాభివృద్ధిగలుగు గ్రామముల కధికముగ పన్ను సేర్పరచుటకు నా గ్రామములందు పోలీసువారిని నియమించుటకు నూచించుచున్నది. ప్రస్తుతము గనుల యజమానులను హడ తమనేమరులకు వారిచ్చిన యిండ్లవద్దకూడా పూర్వపుచాకిరార్లును దీనివేసి యీ క్రొత్తయేర్పాటు జరుగునటుల జూడవలయునని నూచించుచున్నది. (అ. ప్రె.)

స్వరాజ్యసభ్యుల తీర్మానములగతి

బొంబాయి శాసనసభపై ఖిరి

పునహా, ఆగస్టు 18:—అన్యక్షుడను సర్ యిబ్రహీం రహింటూలాగారి అగ్రాసనాధిపత్యముక్రింద బొంబాయి శాసనసభ నేడు 2 గంటలకు సమావేశమయ్యెను. పాతకాలసభ్యుల నియమమునుగురించి వేయబడిన ప్రశ్న చరంపరలకు మంత్రియగు జాధవగారు సమాధానమిచ్చిరి. పాతకాలను స్థానిక సంఘములు స్వేచ్ఛగ నడుపుకొనుటకు అనకాశము లీచుట్టు దొరతన విధానము నియు, స్థానిక సంఘములచే నెన్నుకొనబడిన పాతకాలసంఘములందు గవర్న మెంటు అభిప్రాయము ప్రకాశముగ ప్రాతినిధ్యము సరిగలేదని తోచినయెడ దొరతనము సభ్యుల నియమించుటకు మక్కుగలవనియు మంత్రిచెల్పెను. ప్రశ్నలయనంతరము అనధికారులచట్టములపై విచారణ ప్రారంభమయ్యెను. వంతపారంపర్యముగవచ్చు ఉద్యోగముల శాసనమును సవరణగావించుటకు డి. ఆర్. పశేల్ గారు చట్టమును బ్రతిపాదించిరి. వటందా రునిచే నియమింపబడినవారు గావించిన సేరమునకు వటంతరనుగాని లేక కొంతగాని గవర్న మెంటు ఆదేశముచేకొనుటచేగలుగుయిబృందని దొలగించుట చట్టముయొక్క ముఖ్యోద్దేశము. నిరంకుశాధికారమును బ్రభుత్వమునుండి దొలగించవలసియున్నదని చట్టమును బలపరచిన సభ్యులు చర్చయందు నూచించిరి. గవర్న మెంటుసభ్యుడు చట్టమును ప్రతిపాటించెను. చాలకాలము నుండి వటములను జూయింతు వటము దాటలు నిర్వహించుట దొరతనము గుర్తించెననియు, అమలు సందా విధానము బహుచక్రగ వర్తించుచున్నదనియు సభ్యుడు నుడిపెను. చట్టము మొదటిపర్వాయము చదువబడినపిదప సభ్యుల ఆమోదము నందెను. పిమ్మట 14 సభ్యులుగల సెలెక్టు కమిటీ విచారణ నిమిత్త మది పంపబడెను.

స్వరాజ్యపక్షేతరసభ్యులపై ఖిరి

1894 బొంబాయి వంతపారంపర్య ఉద్యోగముల శాసన సవరణ చట్టము మొదటి పర్వాయము ప్యాగుకాబడిన సెలెక్టు కమిటీవిచారణ కంపబడిన పిదప, కొన్ని అనధికారసభ్యుల చట్టములను సభయందు బ్రవేశపెట్టుటకు సభ ఉత్తరువిచ్చెను. ఒక్క తీర్మానము తప్ప మిగతా తీర్మానములను బ్రతిపాదించ నీయకుండ స్వరాజ్యపక్షేతరసభ్యులు గావించిరి. స్వరాజ్యపక్షేతరులు ప్రతిపాదించ దలచినప్పుడు అధికసంఖ్యాకులు తీర్మానములను బ్రవేశపెట్టుటకు అనుజ్ఞవిచ్చిరి. చట్టమును ఆచార ప్రకారముగ శాసనసభయందు బ్రవేశపెట్టుట కనుజ్ఞ యాయజాలకుండ లెక్కసభ్యులు చూపిన వైఖరిచే శాసనసభయొక్క సాంప్రదాయములకు గౌరవము గావించుట లేదనియు, చట్టముయొక్క బాగోగులు బయల్పడుటకు చర్చించుట కవకాశము లీయబడవలయు ననియు స్వరాజ్యపక్ష నాయకుడు సభ్యుల మొత్తముగ మర్యాద గావించెను. (అ. ప్రె.)

తిరువాన్కూరు శాసనసభ

పురాతనవస్తు పరిశోధనశాఖ నెత్తివేయ

బ్రయత్నించుట నిరసించుట

తిరువేండ్రము, ఆగస్టు 18:—నేటి తిరువాన్కూరు శాసన సభయందు ప్రశ్నల కుత్తరము లీయబడినవిమ్మట వైద్య శాఖ డిమాండుపై పరస్పరము చర్చజరిగెను. అనధికారులు చెల్లిన ఆడేవలన్నిటికిని దర్బారు బిడుగ్వరని పని జూచుచున్న వైద్యురాలు తగిన సమాధానముల నిచ్చెను. తగ్గింపు లేకుండగనే డిమాండు పాము చేయబడెను. ముద్రాయంత్ర స్టేషనరీ డిమాండులపై చర్చ జరిగెను. ఈ డిమాండు ఆమోదింపబడెను. పబ్లిక్ వర్కులపై చర్చ చాల పరస్పరముగ చాలనేపు జరిగిన పిదప డిమాండు లీయబడెను. పురాతన వస్తుపరిశోధనశాఖ దీనిజేయ దలంచుటనకు సభ్యులు తీవ్రముగ వాడేపించిరి. పది రూపాయలు దగ్గించి మిగతా డిమాండు అంగీకరింపబడెను.

రాబోవు చింగము మానమందు గత శాసనసభయందు ప్యాగు అయిన క్రిమినలు ప్రాసీజరు కోడు అమలులోనికిరావలసియుండెను. రాబోవు మర్యాద సంవత్సరములోని మరక మానమువరకును అమలులో పెట్టుటకు పోస్తుపోను చేయబడెను. రాబోవు మెడంమానమునుండి తిమిలేమను రిస్కలేమను సవరణ చట్టము అమలులోనికివచ్చును. (అ. ప్రె.)

దేశబంధు వంగరాష్ట్రనిధి

10 వ తేదీవరకు చేరిన మొత్తము

ఆగస్టు 10 వ తేదీ వరకు 6, 50, 205 రూపాయలు సమూలై పవి. (ఫార్వర్డు)

రేపు

రేపటిదివము, కార్వరేపను ఎన్నికలు సూచి
డివిజనులకు జరుగును. తండ్రియూరపేట
డివిజనుకు ఆదికేశవుల నాయకరుగారును, కొత్తాల్లు
బజారుకు శ్రీరాముల నాయకుగారును, ఎగ్గూరుకు
డాక్టరు ఆచంట లక్ష్మీనాథగారును అభ్యర్థులుగ
నియమింపబడిరి. వీరిని తమ ప్రతినిధులుగ
నెన్నుకొని వోటర్లు చరితార్థులు గాగోరెదము.
గత శనివారమునాడు జరిగినయెన్నికలలో, కాంగ్రెసు
అభ్యర్థుల నన్నిడివిజనులకును ఎన్నుకొని, చెన్నపురి
పేరులు కాంగ్రెసుపట్ల తమ భక్తిగౌరవముల గనుపరచిరి.
చెన్నపురి యితర రాజధాని పట్టణముల కేమాత్రము దీసిపోవదని రుజువు
చేయగలిగిరి. చెన్నపురియందు వర్ణద్వేషము ప్రేళ్లుపాతుకొని
యున్నదనియు, స్థానికసంఘములు మొదలు శాసనసభలవరకు
ఇట్టి ద్వేషవృక్షము శాఖోపశాఖలను విస్తరింపజేసి ననియు,
విదితమయ్యెను. ఇతరరాజధానులవారు ఇక్కడి హిందువులలో
గల ఐకమత్యవిహీనత గాంచి, విచారపడజొచ్చిరి.
గాంధీమహాత్ముడేమి, సరోజినీదేవి మున్నగు వారేమి,
బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతర వైషమ్యము చల్లారుట యవసరమని ప్రబోధించిరి. కాని స్వార్థ
పరులగు ప్రముఖులు కొంద రెటుల మెలగినను, ప్రజాసామాన్యమునం
దీభావము పీఠముపెట్టుకొనలేదనియు, నీని తొలగింప
వీలుగలదనియు, న్నొడి యయ్యెను.

బ్రాహ్మణేతర ప్రముఖులలో, రామలింగా రెడ్డి,
కందస్వామిచెట్టి, చక్రయ్యచెట్టి, మున్నగు నాయకులు
నడుము గట్టుకొని ద్వేషభావమును నిర్మూలించి జాతీయభావమును
ప్రజ్వలంపజేయ సమకట్టిరి. ఐకమత్యమును జాతీయభావమును
బలపరచుట కష్టముగాని, వర్ణద్వేషమును పురిగొల్పుట
కష్టము గాదు. వర్ణద్వేషమువలన నెట్టి చెడుగులు
వాటిల్లునో, సర్. ఎ. పి. పాత్రోగారి రిటీవల ఆదిద్రావిడుల
కుపదేశించుచు సూచించిరి. ఇట్టిభావము చిరకాలము
ప్రబలునేని దేశమున కనిష్టము వాటిల్లునని తేటపరచిరి.
పాత్రోగారి బోలు జస్టిసు నాయకు లికనయినను పాతపద్ధతులను
వినర్పించి, జాతీయ సంయోగమునకు మార్గము జూపుట
క్రేయస్కరము. ఒక వర్ణమును ద్వేషించి ఇచ్చవచ్చునట
దూషించుటవలన, తాత్కాలిక లాభ మేర్పడవచ్చును.
కొందర కున్నతపదవులు వికారపరచుచును. కాని దేశాభివృద్ధి
కిది ప్రతిబంధకమనటకు సందియములేదు. అధిక సంఖ్యాకులు
గల ఆంధ్రసంఖ్యాకుల నణగద్రొక్క ప్రయత్నము

నలుపుట మిగుల హేయము. తమకు లభించిన అవకాశములను
జస్టిసుపక్షమువారు దుర్వినియోగము జేసిరి. నిమ్మజాతులను
పైకి చెచ్చుటకు కృషిసలుపక బోయిరి. ఇతరజాతుల రక్షణకు
బానకపోయిరి. వెనుకటి ద్వేషగీతమువలన ప్రయోజనము లేదని
యు, నిర్మాణకార్యక్రమమును సూచించుట ముఖ్యమనియు
మెయిలుపత్రిక సహితము జస్టిసుపక్షమునకు హిత మొసగినది.

జాతీయభావమును స్వచ్ఛందకాంతితో బ్రకాశింపజేయుటకు,
చెన్నపురిపేరులు మరల బ్రయత్నింపవలయును. ద్వేషగీతము వెనుక చెన్నపురి
నుండియే యితరప్రాంతములకు బ్రాకెను. చెన్నపురిలో
నది యంతరించునెడల, యితర ప్రాంతములలోగూడ
నది తప్పక యస్తమించును. రేపటి దినమునను, సెప్టెంబరు
12 వ తేదియందును చెన్నపురి చూపెడి యనుకూల దృక్పథము
పైనే, దక్షిణ హిందూదేశపు భావిపరిణామ మాధారపడియుండును.
చెన్నపురివోటర్లు తమ విధ్యుక్త ధర్మమును నిర్వహించెదరని
నమ్మెదము. కాంగ్రెసు సభ ఐకమత్యమును మెంపొందించుటకై
నడుము గట్టుకొని పని జేయుచున్నది. జాతీయతభేదము
లను వెనుకజెట్టుచున్నది. కాంగ్రెసు సభ ప్రజాసామాన్యాభివృద్ధికై
వ్రత మూనియున్నది. నిమ్మజాత్యుద్ధరణముకై పనిచేయుచున్నది.
బీదలకు తిండియు బట్టయు దొరకు నిమిత్తము కద్దరు కార్యక్రమమును
చేపట్టినది. సత్వరస్వరాజ్యసిద్ధికై కాంగ్రెసుసభ పరితపించుచున్నది.
కాంగ్రెసు సభ మహాదాదర్శములు గలది. గాంధీ, దాసు, ఆలీసోదరులు,
లజపతిరాయి, మాళవ్యా, సరోజినీ, నైహూ మున్నగు మహామహుల
త్యాగజీవితముచే, కాంగ్రెసుసభ పవిత్రీభూతము గావించబడినది.

కాంగ్రెసు సభాదర్శములను సఫలపరుప నిశ్చయించిన వారి
నెన్నికొనుట ముఖ్యమో, లేక తద్విరుద్ధమగు జాతీయభావమును
వృద్ధిజేయు నెంచిన వారి నెన్నికొనుట ముఖ్యమో ఎవరికి వారు
యోచింపవచ్చును. ఈ మానములో నేమి రాజోపు మానములో
నేమి, రాజధానియం దంతటను ముద్దానీషలు ఎన్నికలు
జరుగును. చాల ప్రదేశములందు కాంగ్రెసు అభ్యర్థులను
నియమించుచున్నారు. ఆంధ్రదేశమునందు కాకినాడ
గుంటూరు మున్నగు పట్టణములలో కాంగ్రెసు అభ్యర్థులను నిలువ
జెట్టుచున్నారు. కడచిన చెన్నపురి ఎన్నికల ఫలము ఈతాపు
లన్నిటియందును మహాత్మా హమును కలిగించినది.
మిగిలిన ఎన్నికలుగూడ జయప్రదముగ ముగియుచో, రాజధానియం
దంతటను అనుకూలపరిణామము గలిగి, వర్ణద్వేషాల మస్తమించును.
చెన్నరాజధాని మరల తనగౌరవమును కోల్పోనును.
కాంగ్రెసు అభ్యర్థులు స్థానికసంఘములలో జేసెడి కృషివలననే,
వారు పరితీంపబడుట నిశ్చయ మయినను, స్వాతంత్ర్యవాతావరణమును
సృజించుటకు కాంగ్రెసు సభ్యుల లభికసంఖ్యలతో ప్రవేశించుట
ముఖ్యము గ ద. ఓటరులు తమ కర్తవ్యమును ముందుగ
నిర్వహించి, కాంగ్రెసు సభ్యులు వారి ధర్మమును నిర్వహించునట్లు
పిమ్మట ప్రోద్బలపరచుట సమంజసము.

తండ్రియార్వేట: చార్జన్యము

జస్టిసుపక్షమునకు ప్రధానకూటమగు తండ్రియార్వేటయందు,
కాంగ్రెసుపక్ష సభ జరిగినపు డెల్ల అల్లరులు జరుగుట
పరిపాటియయినది. మున్నొకమారు స్వదేశమిత్రును
రిపోర్టురుకు రాయి దెబ్బతగిలి గాయమయ్యెను.
ఇటీవలిసభలో, కాంగ్రెసుపక్షప్రముఖు లగు సుబ్రహ్మణ్యయ్యరుగారికి
బలమగుదెబ్బ తగిలెనని చెలిపియుంటిమి. నిన్నటి సభలో
అల్లరి మరింత మిక్కుటమయ్యెను. కాంగ్రెసుపక్షపు
ఊరేగింపు సక్రమముగ బోవుచుండగ, దుండగిండు
ఆయుధపాటులై వచ్చి ముట్టడించిరి. ఈమారు కాంగ్రెసు
అభ్యర్థి యగు ఆదికేశవులు నాయకరుగారికే దెబ్బతగిలెను.
కాంగ్రెసు వాలంటీరు కొకరికి తీవ్రప్రమాదము గలిగెనట.
వీరు గాక వోటరులకు పలువురకు గాయములు తగిలెను.
ఈ యల్లరి యంతయు బుద్ధిపూర్వముగ జరిగెననుటకు సందియము లేదు.
పోలీసువారు, లాఆర్డరు రక్షణకు తగినచర్య దీసికొనలేదని
విదితమగుచున్నది. నిన్నటి జస్టిసుపత్రిక అల్లరులకు
స్వరాజ్యపక్షము వారే కారకులని తెలుపుచున్నది.
జస్టిసుపక్షము వారిని నిందించుటకై ఎవరిని వారు
హింసించుకొను వారుదురా? ఇట్టి దుశ్చేష్టవలన,
కాంగ్రెసు ప్రతిపక్షులు తమ గౌరవమును బూరిగ కోల్పోయిరి.
ఇంతవరకును వోటరుల కేమయిన సందేహమున్నయెడల,
నిన్నటి సంఘటనతో వారి సందియము లెల్లను బాధగలవు.
ఎవరికి వోటీయవలయునో, వారికిపుష్కలమైయుండును.
ఆదికేశవులు నాయకరుగారిని రేపటి ఎన్నికలో పాల్గొనకుండ
జేయుట, ప్రతిపక్షుల యుద్దేశ్య మగుచో, ఆ యుద్దేశ్యమును
విఫలము గావించుటకు వోటరులు పూనుకొనవలయును.
ఇట్టి నీచకృత్యముల వలన, కాంగ్రెసు సభ్యుల బలము
క్షీణించుటకు మారుగ మరింత వృద్ధి యగును.
ప్రతిపక్షులు గావించిన దుష్కృత్యములకు ప్రతిరోధము గావించక,
వారు పెట్టెడి బాధల నోర్చుకొనినందులకు కాంగ్రెసు సభ్యుల
నభినందించెదము. అహింసా దీక్ష కాంగ్రెసుపక్షమువారి
ప్రధానకవచము. ఈ కవచము నెట్టి చార్జన్యమును
భేదింపజాలదు. ప్రత్యర్థుల కెట్టి నిరాశ గలిగెనో, తండ్రియార్వేట
సంఘటన ము తెలుపకనే తెలుపుచున్నది.
హేతువాదమునందు గెలుపజాలక ప్రతిపక్షులు
చార్జన్యప్రక్రియ నవలంబించుట బట్టి, వారికి సత్యమునందుగాని
ధర్మమునందుగాని ఆదరణ లేదని తెలియగలదు.
అట్టివారిని ద్వేషింపక, ప్రేమమూలమునను బాధానుభవముమూలమునను
వారి హృదయమును కరగించుటయే ప్రధానసాధనము.
సోదరభారతీయుల హస్తములచే దెబ్బతినుటగూడ గౌరవమనియే, కాంగ్రెసు సభ్యులు
భావింపవలయును. దేశమును త్యాగధర్మము మూలమున నేవింపవలయునని
గాంధీమహాత్ము డాదేశించియున్నాడు. స్వరాజ్యసిద్ధిగలుగువరకు,
కాంగ్రెసుసభ్యుల అనుభవింపవలసిన యానందము బాధానుభవమునందే
గలదు. అట్టి యవకాశము దొరకినందులకు కాంగ్రెసుసభ్యులు తమనుతాము
అభినందించుకొనవచ్చును. కాంగ్రెసు పక్షవిజయమునకు నిన్నటిదినము
జరిగిన దురంతములు సాధనము లగుగాక!

చెన్నపురి బజారుధరలు

1925-వ సం॥ ఆగస్టు నెల 14-వ తేది శుక్రవారము

1. ధాన్యములు

దనియాలు బా 1-కి రు 20 0 0 మొదలు 42 0 0 వరకు		
బియ్యము బస్తాలు మొదలు వరకు		
కుసుమ తెనాలిది ,, వ 48 గలవి రు 14 0 0	15 8 0	
సెలూరిది ,, డిటా ,, 15 8 0	17 0 0	
డిల్లి ,, డిటా ,, 16 0 0	18 0 0	
రాగులు రా. 164 బస్తా 1-కి ,, 8 12 0	9 0 0	
సుపులు ,, ,, 20 0 0	24 0 0	

2. పప్పుధాన్యములు

కందులు బస్తా 1-కి రు 205 ,, 12 8 0	13 8 0	
సెనగలు ,, డిటా ,, 12 0 0	12 8 0	
పెసలు ,, డిటా ,, 14 0 0	15 0 0	
మినుములు ,, డిటా ,, 15 4 0	16 8 0	
ఉలవలు ,, రు 164 ,, 8 8 0	9 0 0	

3. నూనెవస్తువులు

సుపులనూనె బా 1-కి ,, 154 0 0	155 0 0	
సెయ్యి మ 1-కి ,, 14 0 0	25 0 0	
కొండాపురంకేరు సెనగపప్పుబా1కి ,, 60 0 0	65 0 0	
ఇతరప్రదేశము ,, ,, 55 0 0	59 0 0	
వేరు సెనగనూనెగానుగ బా 1-కి రు 124 మి.కా.నూనె 122 0 0		
ఆముదము బా 1-కి ,, 124 0 0	125 0 0	

4. చిల్లరవస్తువులు

చాయపసుపు బా 1-కి ,, 100 0 0		
కూరపసుపు ,, ,, 45 0 0	50 0 0	
మిరపకాయలు(గుంటూరిది)బా1కి ,, 100 0 0	110 0 0	
గుంటూరుపాయకట్టు నీలిమందు మణుగు 1-కి రు 45,50		
కాళహస్తపాయకట్టు ,, ,, 55,60		
చెల్లము బా 1-కి రు 85 0 0	45 8 0	
చింతపండు బా 1-కి ,, 45 0 0	70 0 0	

5. ఇనుము

పట్టారకం బా 1-కి ,, 29 0 0	33 0 0	
చదరం ,, 30 0 0	33 0 0	
రవుండు ,, 35 0 0	40 0 0	

6. లోహములు

చండి 100 కులంకి ,, 71 0 0	74 0 0	
బంగారము, కులము 1-కి ,, 21 4 0	21 8 0	
సవరము 1-కి ,, ,, 18 8 0		
ఇత్తడి బా 1-కి ,, 265 0 0	267 0 0	
రాగి డిటా ,, 285 0 0	287 0 0	
అస్కాచక్రైర 226 పా. గలవి	80 4 0	

7. రంగులు అలిజరైను

అవుకమ్మడు 20 డిగ్రీలు	78 0 0	
తొట్టికమ్మడు డిటా ,, ,,		
సింహం డిటా ,, ,,		
గుర్రం డిటా ,, 70 0 0		

8. దూది

బోండావెట్టుబారువ 1-కి రు 800 0 0		
పల్నాడు దూది ,, ,, 215 0 0		

9. నూలు

కోయంబత్తూరు నెం 10½ పెట్టె 1-కి ,, 7 4 0		
మధుర నెం 12½ పెట్టె 1-కి ,, 4 12 0		
పుల్లూరు యేనుగ నెం 8½ పెట్టె 1-కి ,, 7 4 0		
అహమదాబాదు నెం 12½ పెట్టె 1-కి ,, 7 4 0		
నూరేయేనుగ నెం 20 ,, 9 8 0		
జూప్ నెం 20 ,, 9 8 0		
,, నెం 40 ఏ లేదిం అయినను ,, 12 0 0		
నడ్యాక్ నెం 24½ ,, 10 0 0		
14½ క్విలక్ పక్షి ,, 7 8 0		
నెం 20 బెన్ని సింహం యాకె ,, 10 8 0		
నెం 22 ,, ,, 10 12 0		
నెం 12½ బెన్ని పర్క.సు ,, 8 0 0		
నెం 14½ ,, ,, 8 12 0		
నెం 12½ అరైస్సు ,, 7 4 0		
నెం 12½ కొయిలపట్టి ,, 7 4 0		
నెం 22½ రంగులబాద ,, 9 10 0		
నెం 14½ రాదాకమ్మడు ,, 7 4 0		

కాకినాడ మ్యూనిసిపల్ ఎన్నికలు

(స్వకీయవిలేఖరి)

11-8-25 తేది సాయంకాలము 12-వ వార్డులో బహిరంగసభ జరిగినది. సభకు ప్రారంభము వర్షముకురిసినను సభకు జనులు బాగానేవచ్చిరి. పురం చినవెంకటాచార్యగారు వర్తకులు సభకు అధ్యక్షతనహించిరి. సభ ప్రారంభమున కంభంపాటి లక్ష్మీనరసింహసోమయాజులుగారు జాతీయగీతములను పాడిరి.

క్రియత లక్ష్మీరాజు సుబ్బారావుగారు రుపన్యసింహుడు అట్టిసభ లచ్చలు ఇదివరలో జరుగలేదనియు జరుగుటకు కారణము కాంగ్రెసువారు మ్యూనిసిపల్ వ్యవహారములందు పనిచేయుటయే యని తెలిపిరి. ఒక సంఘము పక్షమున పని చేయునానికే వోటులేవ్వలసినదనియు వ్యక్తులకిచ్చు టంత జేయుము గాదనియు చెప్పిరి. మదరాసులో స్వరాజ్యపక్షమునకు కలిగిన విజయమును గూర్చి ఉద్గండించిరి.

తరువాత మొనరికంటి తిరుమలరావుగారు కాంగ్రెసు ఉద్దేశములనుగూర్చి చెప్పిరి. ఇదివరకు వ్యక్తులు ఆత్మలాభముకొరకు దుర్మితలుకైన ఒప్పుకొని వోట్లసంపాదించుటే పరమావధిగ పెట్టుకొని పనిచేసెదనియు ఇప్పుడు కాంగ్రెసు అట్టిస్వార్థపరులనుతప్పించి ప్రజాస్వామ్యమును స్థాపించుటకు పనిచేయుచున్నదనిచెప్పిరి. ఏ ఒక్కకాన్సిలరు తనవార్డుకు ఉపకారము చేయలేదనియు, అధికసంఖ్యాకులున్నపార్టీ కాన్సిలులో ఉన్నయెడల బీదజనులబాధలు ముందు నివర్తింప వ్రయత్నింపట కవకాశముందు పనియు చెప్పిరి.

తరువాత వేదాంతం వెంకటకృష్ణయ్యగారు మాట్లాడుచు తమయనుభవములనుగూర్చి వర్ణనవచ్చునట్లుగ చెప్పిరి. వోట్లను త్రాగించి ఒక్క తెలియనిస్థితిలోనుంచి వోట్లనుసంపాదించినఅభ్యర్థి పెద్దముఠావర్తకులవచ్చునట్లు చెప్పుడు అదినమలలోని అసంభవములు కొందరికి జ్ఞాపకమునచ్చినవి.

క్రియత బులుసు సాంబమూర్తిగారు గంభీరముగ ఉపన్యాసము నిచ్చిరి. మివాదకు కాంగ్రెసుపక్షమున లక్ష్మీపతి రావుగారిని పెట్టినాము. ఆయనపై మార్పు మీకు పైకికనబడుచున్నది. లోపల మార్పుకనబడును. ఇప్పుడు ప్రజలకును బ్రతిభ ప్రభుత్వమునకును సంఘర్షణ జరుగుచున్నది. ఉన్నప్రశ్న ఒక్కటే. ఈదేశములో వాళ్లమాట చెల్లవలెనా లేక మనమాట చెల్లవలెనా? అన్నివిషయాల గవర్న మెంటుజలమును దిట్టపరచుకొనెదరు. మ్యూనిసిపాలిటీబిల్ద్యారామాడ అట్లేజరుగుచున్నది. దానికి అడ్డుతగులుటకే మనముపోవలెను. స్వరాజ్యపార్టీవారు కాసన సభలలో సాగించుచున్నపోరాటముమాడ వదియే. కావున కాంగ్రెసునకు బలము కావలెను. మివాట కాంగ్రెసుకు యివ్వవలెను.

క్రియత రంగయ్యనాయుడుగారి వందవార్షణములతో సభ ముగిసెను.

మ్యూనిసిపల్ ఎన్నికలు

మ్యూనిసిపల్ ఎన్నికలవిషయమై కాంగ్రెసుప్రచారము బాగుగా జరుగుచున్నది. ప్రతిదినము ఒక్కొక్కవార్డులో బహిరంగసభ జరుగుచున్నది. సభకు జనము బాగుగావచ్చి చెప్పిన సంగతులు కుతూహలముతో వినుచున్నారు.

12-8-25 వ తేది రాత్రి 9 గంటలకు జగన్నాథపురం 28 వార్డులో బహిరంగసభ జరిగినది. సభకు సుమారు 200 జనము వచ్చిరి. క్రియత బులుసు సాంబమూర్తిగారు అధ్యక్షతనహించిరి.

మండపాక రంగయ్యనాయుడుగారు మాట్లాడుచు కాంగ్రెసుపక్షమును బలపరచవలసిన సమయమువచ్చినదనియు వ్యక్తులను కాన్సిలుకుపంపుట లాభవాయకము కాదనియు చెప్పిరి. ఈ వార్డుకు వాడేపు రామమూర్తిగారిని కాంగ్రెసు వారు నిర్ణయించిరి. కావున మివాట్లను వారి కివ్వవలసిన దని కోరిరి. దేశమంతటను కాంగ్రెసునందు అభిమానముకలదనియు ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెసుసంఘము యిప్పుడు కాకినాడలో నుండుటచే మన పోరులబాధ్యత యెక్కువయ్యెననియు దానికి మాడ మన సాంబమూర్తిగారే అధ్యక్షులనియు నుడిపిరి.

తరువాత కంభంపాటి లక్ష్మీనరసింహ సోమయాజులుగారు కొన్నికీర్తనలను పాడిరి. స్వరాజ్యపతాకముయొక్క ఉత్సాహమునుగూర్చి చెప్పిరి.

బులుసు సాంబమూర్తిగారు రుపన్యసింహుడు దేశమంతయు కాంగ్రెసుచేయుచున్నవచే మనముమాడ చేయుచున్నామని చెప్పిరి. బ్రిటిష్పాను మనలను కత్తితో రాజ్యముచేయుచున్నారమని స్పష్టముగా బచ్చెనుపాడుప్రభువు చెప్పినాడు. అంతే కాని మన అనుమతి విశ్వాసము కలిగికాదు. మనమా పోరుప విషాదులక కత్తియన్న సేమో యెరుగకుండు చేయబడినాము. గ్రామపరిశితులలో వచోత్సాహాంధి తన అసహాయయోగమునుతీ

కొనివచ్చినాడు. అహింసములనునే పీరిని జయించి ప్రపంచమునకు కాంతినిచ్చెదనని కోప్పుచున్నాడు. ఆయనమార్గము నవలంబించుటకు మనకు శిక్ష కావలెను. భర్యమార్గమున నడువవలెను. ఈప్రభుత్వమునకు ప్రతిష్ఠ పలుకుబడిగల స్థానములను మన ముక్రమింపవలెను. దానికి మనలోపున్న దుర్మితిని పారద్రోలవలెను. లంచములకు వోట్లునిచ్చు దుర్భాగమును పరిపాటియొనది. త్రాగుడు మానవలెను. మీకు గుడులు గోపురములు కట్టించెదమనవారిమాట నమ్ముకుడు. అట్టినిజపుద్రవ్యముతో కట్టెనుడిలో భగవంతు డుండడు. ఈదుర్మిత్తులను పోగొట్టుటకు కాంగ్రెసు ప్రయత్నము సలుపుచున్నది.

వాడేపు రామమూర్తిగారిని మివాదకు యేర్పాటుచేసినాము. ఆయనకు వోట్లమ్మట యన్న కాంగ్రెసుకు వోట్లమ్మట. మీరు పార్టీని కాన్సిలులో పంపినచో అనేక సమస్యలు పరిష్కార మగును. ఒక్కవ్యక్తి యేమీ చెయ్యలేడు. సి. ఆర్. దాసుమాడ అధికసంఖ్యాకులకు తనపార్టీతో కలగత్రా కాన్స్ చేమనులో ప్రవేశించెనుగనుకనే బీదలక్ష్యములు ముందు చూడకలిగెను.

తరువాత కోటమర్రి చినరఘుపతిరావుగారు మాట్లాడిరి. తాను చెప్పదలచుకొనిన సంగతు లన్నియు సాంబమూర్తిగారే చెప్పివేసెదనిరి. కాని కొంచెం స్వవిషయము చెప్పెదమనిరి. తమకు కాంగ్రెసుతో విధిమైనవికోర్కము లేదనిచెప్పిరి. కాంగ్రెసు తమకు తల్లియనియు, దేశనాయకులు తండ్రినంటివారనియు, తల్లిదండ్రులతో కుమారు డామాత్రము కోపగించుటలో తప్పులేదనియు, అంతమాత్రముచే తల్లిదండ్రులు కోర్కమునహింపవరనియు చెప్పిరి. ఆయనను ఒకమిత్రుడు ఇంకను ఖిదరుకట్టుచున్నా వేమి యని అడిగిన ప్రశ్న ములుకువలె నాటుకొనినదట. కాంగ్రెసే తమకు సర్వస్వమనియు, కాంగ్రెసులోనే జీవితముగడపి కాంగ్రెసునేవ లోనే కృతార్థుడనవలెనను ఆశ యున్నదనియు ఆయన తన మిత్రునితో చెప్పినదని జెప్పిరి.

తరువాత రేణుచేయ్య సంఘమును సాపింపవలసినదనియు తద్వారా వాగ్దానినిగదా పని చేయుచుకోవచ్చు ననియు చెప్పిరి.

సభ రాత్రి 11 గంటలకు ముగిసినది.

గోత్రములు - ప్రవరలు

పై కిర్చి కలో బ్రహ్మశ్రీ కనుపర్తి మార్గంజేయు శర్య గారు 30-7-25 వ తేది ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రయందు ప్రకటించినబాబు నందు పరాశరసగోత్రమువారు త్రాన్సేయము, ఏకాదశాశ్వేయము వారని తెల్పియున్నారు. గోదావరి కృష్ణాతెల్లాలలో కొందరు వాడేపువారు, వల్లూరివారు త్రాన్సేయము గల పరాశరస గోత్రమువారై యున్నారు. దుగ్గిరాలవారు ద్వాదశాశ్వేయము వారు. అబ్దులు లెవ్వరనిన (1)వసిష్ఠ, (2)వాసిష్ఠ, (3)మైత్రావరు, (4) ఇంద్రప్రమద, (5) అభరద్వసు, (6) పరాశర, (7) శక్తి, (8) ఉపమన్యు, (9) సంకృతి, (10) పూతిమావ, (11) గౌరివిత్, (12) కాండిస్యులు. వీరిని లోని వసిష్ఠ వాసిష్ఠులం దొక దధిక సంఖ్యాకుడై యుండవోవు. అనేక పురుషాంతరముల నుండి యవలంబనమందున్న ప్రవరసంఖ్యను తగ్గించుట సాధ్యము కాదు. మఱియు నది యనుచితము.

సమీ చతుర్థాం ప్రవరోష్ఠిన పంచనామతి ప్రచరణం నాలుగుమందికి వరణములేదు. విదురుతన మించి వరించుటలేదని యాశ్వలాయన ప్రవరకాండము త్రయోదశికండియందు చెప్పబడినది. అటులయ్యును ఏకాదశాశ్వేయప్రవరులున్నవి. దీనిని కూడ సతీతెరించి ద్వాదశాశ్వేయము వ్యాప్తియందున్నది. ఆపస్తంబమాత్రప్రవరాధ్యాయము చోషన పరాశరకుల వాసిష్ఠ, కాక్రపారాశరకులు ఋషులు, కాండిస్యగోత్రీకులకు వాసిష్ఠ మైత్రావరు కాండిస్యులు ఋషులు; సంకృతిపూతిమావ గోత్రీకులకు కాక్రపారాశరకు గౌరివిత్తులు ఋషులు. ఈ మూడు గోత్రములలోని వారేదుర్గురు ఋషులు పదునొకండుగురుగా చేరి యున్నారు. కాని ద్వాదశాశ్వేయమునకు వసిష్ఠ ఇంద్రప్రమద, ఉపమన్యు, అభరద్వసు, పూతిమావ యను ఋషు లైదుగురు చేర్చబడిరి.

ఉపమన్యుగోత్రమువారికి, వాసిష్ఠ, అభరద్వసు, ఇంద్రప్రమదులనువారు మువ్వగురు ఋషులు. వీరిలో నిద్దరు చేరిరి. గోత్రనామములగల్గి ప్రవరలో చేరని ఉపమన్యు, పూతిమావ లతో పదునొకండుగురైరి. ఇప్పటికి నేకాదశాశ్వేయ మేర్పడినది. వసిష్ఠ, వాసిష్ఠ నామములలో నొకటి పునరుక్తి నూయని నిరూపింపవలెను. ఋషిబాహుళ్యమువలన దుగ్గిరాల వారికిని, వారిలోడను వివాహసంబంధములు కుమరులు కష్టతక మునుచున్నది. సంఖ్య తగ్గుటెట్లు?

దుగ్గిరాల సూర్యప్రకాశరావు,

కాకినాడ, 12-8-25

ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము బిల్లు

సెనెటు, సిండికేటు, అకెడమిక్ కౌన్సిలు నిర్మాణములు

బిల్లు వివరములు

(నిన్నటి తరువాయి)

3 అధ్యాయము - విశ్వవిద్యాలయాధ్యక్షులు

9. ఈ క్రిందివారలు విశ్వవిద్యాలయాధ్యక్షులుగా నుండురు:—

1. ఛాన్సలరు.
2. ప్రొచాన్సలరు.
3. చై సుచాన్సలరు.
4. రిజిస్ట్రారు.
5. శాసన నిబంధనల ప్రకారము విశ్వవిద్యాలయాధ్యక్షుల నియమింపబడినవారు.

10. (1) మద్రాసు గవర్నరు ఛాన్సలరుగా నుండును. ఆ హోదానందే ఆయన విశ్వవిద్యాలయాధికారిగా సెనెటు అధ్యక్షుడుగా నుండును. ఉన్నపుడు సెనెటుసభలకు విశ్వవిద్యాలయము కార్పొరేషనుకును అధ్యక్షుత్వ వహించును. ఆయన యీ శాసనము నిబంధనల ప్రకారము నియమింపబడిన అధికారులను చలాయించుచు విధులను నిర్వహింపవలయును.

(2) ఏదైన అధికారవర్గములోనికి సభ్యులను నియమించునధికారము ఛాన్సలరు కీయబడినపుడు ఆయన అవసరమైనంతవరకు సరిగా ప్రాతినిధ్యము లేనటువంటి జాతులవారి నియమింపవచ్చును.

11. (1) విశ్వవిద్యాలయము ప్రొచాన్సలరు ఛాన్సలరుగా రిచే నియమింపబడి ఆఉద్యోగమును మూడు సంవత్సరములు నిర్వహింపవలయును.

(2) ఛాన్సలరు లేనపుడుగాని ఆతరువాత యున్నపుడుగాని ప్రొచాన్సలరు, ఛాన్సలరు జేయు పనులన్నిటిని జేయవచ్చును.

12. (1) ఎ. సెనెటు, సిఫారసుజేసి ఐదుగురులో నొకని చై సుచాన్సలరుగా ఛాన్సలరు నియమింపవలయును.

(2) ఆయన మూడు సంవత్సరముల కాల మాయోద్యోగమున నుండును. మరల నియమింపబడుట కర్హత గల్గియుండును.

(3) ఆయన విశ్వవిద్యాలయమునకు ముఖ్యమైన ఎగ్జిక్యూటివు అఫీసరుగనుండి తదవ్యవహారము లన్నిటిపై నధికారము గల్గియుండును.

(4) ఆయన తదధికారపు హోదావలన సిండికేటు అకెడమిక్ కౌన్సిలు సభ్యుడుగను అధ్యక్షుడుగా నుండి ఛాన్సలరు ప్రొచాన్సలరు లేనపుడు సెనెటుసభలకు అధ్యక్షుత్వ వహించును.

(5) విశ్వవిద్యాలయపు అధికారవర్గపు సభ యేదిగాని జరుగుచున్నపు డేమయిననుగాని పోయి ఉపన్యసింపవచ్చునుగాని అందు సభ్యుడైనదప్పు వోటుజేయరాదు.

(6) సెనెటు, సిండికేటు, అకెడమిక్ కౌన్సిలు సభలను జరుపుట కాయన కధికార ముండును.

(7) ఈచట్టముయొక్క నిబంధనలు, శాసనములు, రెగ్యులేషనులు అని యను సరిగా యనుసరింపబడునటుల ఆయన జూడవలయును. ఇందుల కవసరముగ నధికారము లన్నిటిని ఆయన చలాయించవచ్చును.

(8) విశ్వవిద్యాలయపు ఉపాధ్యాయులను నాకరులను నియమించుట, సస్పెండుజేయుట, డిస్మిసు చేయుట మొదలగు విషయములలో సిండికేటు ఉత్తరువులను జారీ చేయవలయును.

(9) ఎవరైన ఆఫీసరుగాని అధికారి వర్గముగాని ఒక విషయమున చర్య దీసికొనవలసినపుడు వెంటనే అది జరుగవలసి యున్నయెడల వైసు ఛాన్సలరు ఛాన్సలరు యుత్తరువు అనసరముగ చర్య నడపి అవిషయమును అందుకు సంబంధించిన ఆఫీసరుగాని, అధికారవర్గమునకు గాని చెలపవలయును.

(10) ఈసభ సెక్షనుక్రింద వైసు ఛాన్సలరు చర్య దీసికొనుటవలన విశ్వవిద్యాలయ సేనలో సెనెట్రేన నష్టము గల్గినయెడల ఆయన కోరినయెడల సిండికేటుకు అప్పీలు చేసికొనవచ్చును. ఈఅప్పీలు అట్టిచర్య దీసికొన్నటుల దెప్పిన ముప్పది రోజులలోగా దాఖలు చేయవలయును.

(11) వైసు ఛాన్సలరు సెలవునిదనో జబ్బు చేసియో మరియో కారణముచేతనో రాకున్నను, లేక ఆఉద్యోగమెందులకైన ఖాళీయై నింపబడియున్న గాని, ఆసమయమున ఆపను

లను ఛాన్సలరు అంగీకరించునటులనే సిండికేటు యుత్తరువు చేసిన విషయము జరుగుచుండవలెను.

13. (1) రిజిస్ట్రారును సిండికేటు నియమింపవలయును. ఆయన కడే పనియుండి జీతమును బుచ్చుకొను యుద్యోగిగా నుండును.

(2) ఆయన వైసు సంవత్సరముల కొకసారి నియమింపవలయును. మరల దాయననే నియమించిన నియమింప వచ్చును.

(3) రిజిస్ట్రారు, సిండికేటు సెనెటు, అకెడమిక్ కౌన్సిలులకు కార్యదర్శిగ పనిచేయుచు నియమించిన అధికారులను చలాయించుచు విధులను నిర్వహింపవలయును.

4. అధ్యాయము - విశ్వవిద్యాలయాధికారవర్గములు

14. ఈక్రిందివి విశ్వవిద్యాలయాధికార వర్గములుగా నుండును:—

- (1) సెనెటు; (2) సిండికేటు (3) అకెడమిక్ కౌన్సిలు (4) ఫేకల్టీలు. (5) బోర్డుఆఫ్ స్టడీసు (6) విశ్వవిద్యాలయము శాసనము ప్రకార మధికార వర్గములని ప్రకటించినవి.

సెనెటు

15. సెనెటులో యీక్రింది వారలు సభ్యులుగా నుండురు:—

I వ క్లాసు — ఎక్కు ఆఫీసియో సభ్యులు.

- (1) ఛాన్సలరు (2) ప్రొచాన్సలరు (3) చై సుచాన్సలరు (4) పబ్లిక్ ఇన్స్పెక్టరు డైరెక్టరు (5) పరిశ్రమల డైరెక్టరు (6) వ్యవసాయము డైరెక్టరు (7) అనుబంధకళాశాలల ప్రిన్సిపాలులు (8) విశ్వవిద్యాలయము డిప్యూటీమేజిస్ట్రారు పనిజేయు యీనివర్సిటీ ప్రొఫెసర్లు (9) సెనెటు సభ్యులుగాని సిండికేటు సభ్యులు.

II క్లాసు — యావజీవసభ్యులు.

(1) విద్యాభివృద్ధికై అత్యంతవేస జేసిన కారణముచేత ఛాన్సలరు ముగ్గురెక్కువ గాకుండ యావజీవసభ్యులను నియమింపవచ్చును.

(2) విశ్వవిద్యాలయమునకు గాని తత్ప్రయోజనములకు గాని 25 వేల రూపాయలకు తక్కువగాకుండ విరాళములను గ్రహించువారు.

III క్లాసు — ఇతరసభ్యులు.

(1) రిజిస్ట్రారు గ్రాడ్యుయేట్లు తమలో నుండి దామాషా ప్రాతినిధ్య సిద్ధాంతము ననుసరించి సింగిలు బ్రాన్సులగుటకు వోటు ప్రకారము 15 మందిని యెన్నుకొనవలెను.

(2) అకెడమిక్ కౌన్సిలు సభ్యులలో నుండి నల్లర సెన్నుకొనవలెను.

(3) విశ్వవిద్యాలయ ప్రదేశములో వాస్తవ్యులుగనున్న వారు మద్రాసు శాసనసభ అధికార సభ్యులనుండి యిద్దర సెన్నుకొనవలయును.

(4) విశ్వవిద్యాలయ ప్రదేశములో ప్రభుత్వమువారిచే గుర్తింపబడిన సెకండరీపాఠశాలల పాఠ్యమాస్త్రులనుండి ముగ్గుర సెన్నుకొనవలెను.

(5) (ఎ) బల్లారి, అనంతపురం, కడప, కర్నూలు జిల్లాబోర్డులు గాక మిగిలినవి విశ్వవిద్యాలయ ప్రదేశములో నున్నవి. విశ్వవిద్యాలయమునకు మూడు సంవత్సరములలో నొకసారి 7500 రూ॥ యిచ్చినయెడల ఆబోర్డు సభ్యులలో నుండి ఒక్కర సెన్నుకొనబడుదురు.

(బి) బల్లారి, అనంతపురం, కడప, కర్నూలు జిల్లాలలో మూడేండ్ల కొకసారి 7500 రూ॥ మొత్తము విశ్వవిద్యాలయనిధి కొసంగిన జిల్లాబోర్డు సభ్యులనుండి యిద్దరెన్నుకొనబడుదురు.

(సి) విశ్వవిద్యాలయ ప్రదేశములో నున్న ప్రతిజిల్లాలోని మ్యునిసిపాలిటీలను మూడేండ్ల కొకసారి 1500 రూ॥ విశ్వవిద్యాలయనిధి కిచ్చినయెడల అట్టి మ్యునిసిపల కౌన్సిలరులలో వారిచే ఒక్కర సెన్నుకొనబడుదురు.

(6) మద్రాసు శాసనసభ భూస్వాముల నియోజకవర్గ

మునకు యెన్నికదారుల పట్టిలోనుండి విశ్వవిద్యాలయ ప్రదేశములోనుండిన భూస్వాములలో నుండి యిద్దరెన్నుకొనబడవచ్చును.

(7) విశ్వవిద్యాలయమునకు గాని తత్ప్రయోజనములకు గాని 500 రూ॥ లకు తక్కువ గాకుండ విరాళములనిచ్చు సంఘములనుండిగాని ప్రజలనుండిగాని ఐదుగురెక్కువగాకుండ ఛాన్సలరు నియమించినంతమంది సెన్నుకొనవచ్చును.

(8) ఈమార్గములను సరిగాప్రాతినిధ్యములేని జాతులనుండి పదిమందికి తక్కువగాకుండనైనను జేర్చి 15 మందిని ఛాన్సలరు నియమింపవలయును.

(9) (ఎ) 20 వేలకు తక్కువగాకుండ విరాళముచ్చ ప్రతి సంఘమును, పదివేలకు తక్కువగాకుండ విరాళముచ్చ ప్రతివారును ఐదు సంవత్సరములపాటు సభ్యుడుగా నుండునటుల నొకరినియమించుకొనవచ్చును.

(బి) విశ్వవిద్యాలయమునకు సం॥ మునకు 8 వేలకు తక్కువగాకుండ విరాళముచ్చ సంఘముగాని జనముగాని ఒకసభ్యుని దెట్టుచున్నను, ఆవిరళమున్న వానిని ఆసభ్యుడుండును.

(10) విశ్వవిద్యాలయ ప్రదేశములో ముఖ్యమైన దేశభాషలకు ప్రాతినిధ్యమునగుటకై వామిశేషమునగు యెన్నికలవల్లగాని ఐదుగుర సిక్రిందివిధముగ జేర్చుకొనవచ్చును:—
తెలుగు.....ఇద్దరు
ఒరియా.....ఒకరు
కన్నడం.....ఒకరు
ఉరుదు.....ఒకరు

ఎక్కుఆఫీసియోసభ్యులుగాని సెనెటు సభ్యులు ప్రత్యేక మేర్పాటుజేసినతప్ప ఆహోదాను మూడుసం॥ ములు గల్గియుండురు.

ఒకసం॥లో సభ్యుడనిగాని, ఒకఉద్యోగమును వహించుననిగాని సెనెటుసభ్యుడుగా నియమింపబడిననో లేక యెన్నుకొనబడిననో ఆసం॥లో సభ్యుత్వముగాని, ఆఉద్యోగముగాని పోయినపుడు మూడునెలలపాటు సభ్యుత్వము లేకుండును.

సెనెటు అధికారములు

16. (1) ఈచట్టనిబంధనల ననుసరించి సెనెటుకు యీక్రింది అధికారములుండును.

(అ) నిబంధనలను తయారుజేయుట, సవరించుట, ఆర్డినెన్సులను ఆలోచించి సంస్కరించి కొట్టివేయుట.

(ఆ) సిండికేటు, అకెడమిక్ కౌన్సిలుజేసిన పనులను విమర్శించుట. ఈశాసనము నిబంధనలను ప్రకారమొసంగిన అధికారుల కనుగుణముగ సిండికేటు అకెడమిక్ కౌన్సిలు ప్రవర్తించినయెడల అట్టివిమర్శ యక్రమలేదు. ఇతరత్ర నిర్ణయములేని అధికారములను విశ్వవిద్యాలయమున కుండవలసిన వానినన్నిటనిన్ని, యీశాసననిబంధనల నాచరణలో దెట్టుటకు కావల్సిన అధికారములను గల్గియుండును.

(2) వైదెల్లిన అధికారములకు భంగములేకుండను ప్రత్యేకము ముఖ్యముగ సిక్రిందియధికారులను గల్గియుండును.

(ఎ) యుక్తమని తలంచిన పాండితీశాఖలందు శిక్షణమున కేర్పాటు జేయుట.

(బి) కళాశాలలను స్థాపించి, పోషించి అధికారము వహించి పనిజేయవచ్చును.

(సి) పరిశోధనమునకును జ్ఞానాభివృద్ధికిని యేర్పాటు జేయవచ్చును.

(డి) విశ్వవిద్యాలయమునకు కావలసిన ప్రొఫెసర్లను, రీడర్లను, లెక్చర్లరును ఇతర ఉపాధ్యాయుల సెండెంట్లనుండి కావలయునో నియమించుట.

(ఇ) పరిశోధన కార్యములకు గావలసిన యూనివర్సిటీ గ్రంథాలయములను, లేబరేటరీలను ఇతరపరికరములను నియమించు పోషించుట.

(యఫ్) ఇందులకు నిర్ణయించిన షరతులపైని అకెడమిక్ కౌన్సిలుతో సంప్రతించికా లేజీలను యూనివర్సిటీకి అఫీలియేటు జేయుట, తీసివేయుట.

(జి) అఫీలియేటు కా లేజీలలో చదివి యూనివర్సిటీ పరీక్షలకు బోయినవారికిని పరిశోధనము జేసినవారికిని డిగ్రీలను సాహిత్యవిరుదముల నొసంగుట.

(హెచ్) తగినవారికి గౌరవ విరుదములను పత్రముల నొసంగుట.

(ఐ) ఫెలోషిపులు, బ్రావెలింగు ఫెలోషిపులు, స్కాలర్లషిపులు, మెడల్లు, ప్రైజులు యేర్పాటుజేయుట.

(జే) విశ్వవిద్యాలయ విద్యార్థులుగాని వారికి లెక్చర్లరును బోధనమునకును యేర్పాటుజేసి వారికి డిప్రీమాలనిచ్చుట.

(కే) వసతిగృహముల నేర్పాటుజేసి పోషించుచుండుట.

(యల్) విశ్వవిద్యాలయముచే పోషింపబడని వసతిగృహములను గుర్తించుటయు అంగీకరింప పోవుటయు.

(యం) విశ్వవిద్యాలయ విద్యార్థులవసతి శిక్షణములపై తనిఖీజేయును వారి ఆరోగ్యక్షేమముల నభివృద్ధి జేయుట కేర్పాటుజేయుట.

(యక) విశ్వవిద్యాలయము పరీక్షలకు, డిగ్రీలకు, డిప్లొమాలకు గ్రాడ్యుయేట్లు రిజిస్టరు జేసికొనుటకు చురుమును నిర్ణయించుట.

(ఓ) విశ్వవిద్యాలయపు సంవత్సర నివేదికము, సంవత్సరపు లెక్కలు, ఆర్థికపత్రముల నాలోచించి తీర్మానముల జేయుట.

(ఓ) శాసననిబంధనలకు వ్యతిరేకముగ లేకుండ నేర్పడ విద్యాలయాధికారమును పహించి దాని ఆస్తి అప్పును స్వాధీనము జేసికొని అధికారము పహించి నడుపుటకు ప్రభుత్వమువాటితో ప్రైవేటు మ్యానేజ్మెంటుతోగాని కరార్ నామా జేసికొనుట.

(కియం) నిర్ణయించిన విధమున యితర విశ్వవిద్యాలయములతోను అధికారవర్గముతోను ఆయా ప్రయోజనములకై సహకారము జేయుట.

(ఆక) తమయొక్క అధికారములను యాశాసనము క్రింద నిర్ణయించిన యే అధికార వర్గమునకైనను యాయవచ్చును. సెనెటుసభలు

17. (1) సెనెటు, సంవత్సరమునకు సాధారణముగ రెండు సభలను జరుపవలెను. ఒకటి సాంవత్సరికసభగ నుండును.

సెనెటుగాని, వైసు ఛాన్సలరుగాని అప్పడప్పుడు అవసరమని నిర్ణయించినపుడు సమావేశము గావచ్చును.

(2) సెనెటు సభ్యులు 20 మందికి తక్కువగాకుండ రిక్విజిటును పండియెడల వైసు ఛాన్సలరు సెనెటుసభను జరుపవచ్చును.

(3) సెనెటుసభ జరుపుటకు కనీసము 20 మంది సభ్యులైన నుండవలెను.

(4) సెనెటుసభ జరుగునప్పుడు ఛాన్సలరు, ప్రాచాన్సలరు, వైసు ఛాన్సలరు యెవరును లేకున్నయెడల సభలోనున్న సభ్యులు తమలో నొకరిని అధ్యక్షులుగ నెన్నుకొనవలయును.

సిండికేటు

సిండికేటులో వైసు ఛాన్సలరుగాక యీక్రింది వారలు సభ్యులుగ నుండురు:-

- 1 క్లాసు-ఎక్కు ఆఫీషియో సభ్యులు.
- పబ్లిక్ ఇన్స్ట్రక్షన్ డైరెక్టరు.
- 2 క్లాసు-ఇతర సభ్యులు.

(1) సెనెటు సభ్యులలోనుండి ఐదుగురి నెన్నుకొనవలెను.

(2) అకెడమిక్ కౌన్సిలు సభ్యులనుండి ముగ్గురు నెన్నుకొనవలెను.

(3) ఛాన్సలరు యిద్దరను నియమింపవలయును.

వేరే నిబంధన లేకున్నయెడల ఎక్కుఆఫీషియో మెంబర్లుగాక మిగిలిన సిండికేటు సభ్యులు మూడెండ్లు ఆ సభ్యత్వమును గల్గియుండురు.

ఏ సభ్యుడైనను ఒక సంఘములో సభ్యుడుగ నుండెననిగాని, ఒక ఉద్యోగమునం దుండెననిగాని నియమింపబడియో యెన్నుకొనబడియో యుండునెడల ఆ సభ్యత్వ మో ఉద్యోగమో మాడుమాసములు లేకపోయినయెడల సిండికేటు సభ్యత్వము పోవును.

సిండికేటు అధికారములు

19. సిండికేటు,

(ఎ) విశ్వవిద్యాలయపు ముద్ర యేర్పాటును నెరవేర్చు నుండవలెనో యెట్లుండవలెనో నిర్ణయింపవలెను.

(బి) విశ్వవిద్యాలయపు ఆస్తిని నిధిని స్వాధీనముజేసి తొని అధికారముపహించి వినియోగింపవలయును.

(సి) నిబంధనప్రకారము నియమింపబడిన సెలెక్షన్ కమిటీల సలహామీదను, అకెడమిక్ కౌన్సిలుతో సమాలోచనజేసి యొ విశ్వవిద్యాలయపాఠ్యాలను నియోగించి వారికెంతెంత తీరములియవలెనో నిర్ణయించివారు జేయవలసినపనులను నిర్వహింపవలయును.

(డి) శాసన నిబంధనల ననుసరించియే విశ్వవిద్యాలయపాఠ్యాలను సస్పెండుజేయవచ్చును. డిస్మిస్ జేయవచ్చును.

(ఇ) విశ్వవిద్యాలయపు నాకరులను నియమించివారి తీరముల నినుర్ణయించి వారుజేయవలసిన పనులను షరతులను వివరింపవలయును.

(యఫ్) విశ్వవిద్యాలయపు నాకరులను సస్పెండుజేయవచ్చును, డిస్మిస్ జేయవచ్చును.

(జి) సెనెటు విధించిన నిబంధనలప్రకారముయీబహుమానములను పతకముల నొసంగవచ్చును.

(హెచ్) పరీక్షలను నియమించి వారి రుసుమును నిర్ణయింపవలయును.

(ఐ) శాసన నిబంధనల కనుకలముగ ఆఫీలియేటెడు కాలేజీలను పరిశీలనములను తనిఖీ యేర్పాటు జేయవచ్చును.

(జే) యూనివర్సిటీపరీక్షలను జరిపిఫలితముల ప్రకటింపవలయును.

(కె) విశ్వవిద్యాలయమునకు విరాళములు, ఆస్తిట్రాన్స్ఫరులు, బహుమతులను తత్వమున అంగీకరించి వానినిన్నింటిని మరుసమావేశములో సెనెటుకు బలపరచుట.

(యల్) 1. ఈశాసననిబంధనలు మరతులప్రకారము చేయవలసిన పనులన్నియుజేయును విశ్వవిద్యాలయమునకుగావలసిన అన్నివిషయములందును నిర్ణయించుచుండవలెను.

(2) విశ్వవిద్యాలయమునకున్నధనమును ఆయాప్రయోజనములకు ఖర్చు చేయుచుండవలెను.

(యం) నిర్ణయించిన ప్రకారము రుసుములను విధించుచు వసూలు జేయుచుండవలెను.

సంవత్సరనివేదికము

20. సిండికేటు విశ్వవిద్యాలయ సంవత్సర నివేదికను తయారుజేసి నిబంధనల ప్రకారము నిర్ణయించిన తేదినాటికి ముందో సెనెటుకు సమర్పింపవలయును.

ఈనివేదికముపై సెనెటు వారి కసమావేశమునందు చర్చ జరుగవలయును. దానిపై సెనెటు తీర్మానముల గావించి వానిని సిండికేటుకు బలపరచగా వారు తదనుకూలముగ చర్యదీసికొనవచ్చును. సిండికేటు దీసికొన్న చర్య యెట్టిదో సెనెటును బలపరచవలయును. నివేదికమును దానిపై సెనెటు తీర్మానముల జేసినయెడల వానినిన్ని రాష్ట్రప్రభుత్వమునకు బెర్తులు కై పంపవలయును.

21. (1) విశ్వవిద్యాలయము సంవత్సరపు లెక్కలను సిండికేటు తయారుజేసి రాష్ట్ర ప్రభుత్వమునకు రుత్తరువుజేసినవారికి తనిఖీకై బంపవలయును. తనిఖీ జేసినలెక్కలను ఫోర్మంబుజాబ్జిగ జేయులో ప్రకటించి ఆకాపీలను ఆడిటురిపోర్టుతోగూడ సెనెటుకును ప్రభుత్వమునకును పంపవలయును.

(2) సిండికేటు నిబంధనల ప్రకారము నిర్ణయించిన తేదినాటికి వచ్చేసంవత్సరమునకు గూడ కావలసినడబ్బు అంచనాలను తయారుజేసి సెనెటుకు బంపవలయును.

(3) సంవత్సరపు లెక్కలను అంచనాలను సెనెటువారి కసమావేశమునందు ఆలోచింపవలయును. దానిపై సెనెటుతీర్మానముల గావించి వానిని సిండికేటుకు పంపగా దానిపై వారు అనుకూలముగ చర్యదీసికొనవచ్చును.

అకెడమిక్ కౌన్సిలు

22. (1) అకెడమిక్ కౌన్సిలునందు వైసు ఛాన్సలరుగాక యీక్రిందివారలు సభ్యులుగ నుండవలయును.

1 వ-క్లాసు-ఎక్కు ఆఫీషియో సభ్యులు

- (1) పబ్లిక్ ఇన్స్ట్రక్షన్ డైరెక్టరు.
- (2) యూనివర్సిటీ ప్రొఫెసరు.
- (3) ఆఫీలియేటెడు కాలేజీల ప్రిన్సిపాలు.

2 వ-క్లాసు-ఇతర సభ్యులు

(1) ఉపాధ్యాయులును సిండికేటుసభ్యులును గానివారు ముగ్గురు సెనెటు సభ్యులలోనుండి యెన్నుకొనబడవలెను.

(2) ఆఫీలియేటెడు కాలేజీల ఒక్కొక్కటి అందరి యుపాధ్యాయులలోనుండి యొక్కరి నెన్నుకొనవచ్చును.

(3) 15వ సెక్షనులో iii క్లాసు (10)వ క్లాసుక్రిందనియమింపబడిన సెనెటుసభ్యులు విశ్వవిద్యాలయ ప్రదేశములోని ముఖ్యమున దేశభాషలకు ప్రతినిధులుగ నుండురు.

(ii) సబ్ క్లాసు (i) క్రింద నిర్ణయించిన అకెడమిక్ కౌన్సిలు విశ్వవిద్యాలయపాఠ్యాలలో నుండి ఐదుగురు కెక్కువగాకుండ సభ్యులను చేర్చుకొనవచ్చును.

(3) ప్రత్యేకము నిబంధనయున్న దప్ప ఎక్కు ఆఫీషియో సభ్యులు గాక మిగిలిన అకెడమిక్ కౌన్సిలు సభ్యులు మూడు సంవత్సరములకాలము సభ్యత్వము గల్గియుండురు.

అయితే యేసంఖ్యయందు సభ్యుడుగనున్నందు వలనగాని ప్రత్యేక మొక ఉద్యోగమునందుండెననిగాని సభ్యుడుగ నియమింపబడియో యెన్నుకొనబడియో యున్నపుడు ఆసభ్యత్వమును ఉద్యోగమును మాడు మాసములు లేకున్నయెడల అకెడమిక్ కౌన్సిలు సభ్యత్వము పోవును.

అకెడమిక్ కౌన్సిలు అధికారము

25. (1) అకెడమిక్ కౌన్సిలు శాసననిబంధనయందు నిర్ణయించిన చదువంతకును కరిక్కులమును తయారుచేయుటకును విశ్వవిద్యాలయమునందు బోధనవిషయములందు సర్వాధికారమును తగిన ప్రమాణమును నిలువజేయుటకును అధికారము గల్గియుండును.

ఈశాసనములో నిబంధనల ప్రకారము నిర్ణయింపబడిన విషయములన్నిటికిని ఇందు కనుకూములగా నిబంధనలు చేయవలసినవి గల్గియుండును.

(2) వైసు ఛాన్సలరు అధికారములకు భంగము లేకుండ ముఖ్యముగ నీక్రింది అధికారములు గల్గియుండును.

(ఎ) సాహిత్య విషయములందు సిండికేటుకు సలహా నిచ్చుట.

(బి) అందరి సభ్యులనుండియే నిర్ణయింపబడిన పేకతీలను నిర్ణయించుట.

(సి) బోధన కాళుల నిర్మాణ పునర్నిర్మాణములకు స్కీములను తయారుచేసి సంస్కరించి మార్పులు

(డి) ప్రొఫెసరుషిఫులు రీడరుషిఫులు లెక్చరరుషిఫులు మరియుతర ఉపాధ్యాయ స్థానముల నిర్ణయమును గూర్చియు వారి విధులు వేతనములు గూర్చియు సెనెటుకు సలహాల నిచ్చుట.

(ఇ) ఆఫీలియేటెడు, కాలేజీలలోను హాస్టలులలోను బోధనము జేయుటకు ఉపాధ్యాయులు తగినవారని అంగీకరించుటకై సిండికేటుకు సలహాల నిచ్చుట.

(యఫ్) పరిశోధనకార్యముల జేయుచున్నవారియొద్దనుండి నివేదికలను బెర్పించి దానిపై సిండికేటుకు సలహాల నిచ్చుట.

(జి) యూనివర్సిటీ గ్రంథాలయముపై అధికారము పహించి, వాని యుపయోగమును గూర్చి నిబంధనల జేయుటకును, లైబ్రరీకమిటీ నియోగించి తద్వ్యవహారముల జూచుచుండుటకును అధికారముల గల్గియుండును.

(హెచ్) కాలేజీలకు ఒకదాని కింకొకదానికి సహకార మేర్పడి సాహిత్యజీవనమును ప్రోత్సహముజేయుటకు నిబంధనల జేయుట.

(ఐ) యూనివర్సిటీ డిగ్రీపరీక్షలకు విద్యార్థులు పోవుటనుగూర్చిన నిబంధనలు చేయుట.

(జే) ఆఫీలియేటెడు కళాశాలలందు విద్యార్థులు యూనివర్సిటీ డిగ్రీపరీక్షలకు యేవరకులమీద జేర్చుకొనబడుదురో వానినిగూర్చియు, పరీక్షలు చదువుల గూర్చియు నిబంధనలు జేయుట.

(కె) విద్యార్థిభనమునకును పరీక్షలకును దేశభాషయే మూలముగ నుండు విషయమే నిబంధనల జేయవలయును.

(ఎల్) విద్యార్థులు పరీక్షలకు వచ్చుటకు ఏ యే షరతులపై నిషేధమొసంగవచ్చునో నిర్ణయింపవచ్చును.

(యం) స్టాండింగ్ కమిటీని నియమించి అకెడమిక్ కౌన్సిలుకు యీ చట్టముప్రకార మొసంగిన అధికారప్రయోజనము లన్నింటినిగాని కొన్నింటినిగాని యాయవచ్చును.

24. ఫేకల్టీలు, బోర్డు ఆఫ్ స్టడీసు నిబంధనలప్రకారము నిర్ణయించబడి ప్రయోజనములు విధింపబడును.

25. (1) ప్రతి ఫేకల్టీకిని నిబంధనల ప్రకారము నిర్ణయించినట్లు బోధనాకాళు లుండును.

(ఐ) ప్రతిబోధనాకాళుకును ప్రత్యేకము ప్రదేశము బోర్డు లుండవలయును.

V. అధ్యాయము

26. ఎన్నికలుగాని నామినేషనుగాని జరుగునప్పటికి స్థిర చిత్తముతో లేకున్నను చెవుకు మూగైనను, అంటు కుప్పతోనున్నను, దివాలా దీసినట్లు సర్టిఫై జేయకున్ననుడిస్సాబ్జిజేయని ఇన్సాల్వెంట్సైనను, నీతివిరుద్ధముపనులజేసిన సేరమునకై న్యాయస్థానముచే శిక్షింపబడినను అట్టివారు విశ్వవిద్యాలయాధికార వర్గమునం దెన్నికలకుగాని నామినేషనుకుగాని పనికిరారు.

ఏదైన అనుమానముగాని తగాదాగాని యున్నయెడల యీ సెక్షనుక్రింద రెగడాయను విషయమును ఛాన్సలరు నిర్ణయింపవలెను. దానికి తిరుగుండదు.

27. వేరే నిర్ణయముండిన దప్ప, విశ్వవిద్యాలయమునకు యేఅధికారవర్గమునందు గాని సభ్యుడుగ నెన్నుకొనబడిన దాని మీదగాని నామినేటు జేసినదానిమీదగాని సందేహము వచ్చినయెడల ఛాన్సలరు నిర్ణయమే నిశ్చయ మగును.

28. విశ్వవిద్యాలయాధికార వర్గములన్నిటికిని కమిటీల నియమించు నధికార ముండును. ప్రత్యేకము నిబంధన యుండిన దప్ప ఆయా అధికారవర్గములోని సభ్యులును వారు కావలెనని తలంచినవారును మాత్రము ఆ కమిటీలలో సభ్యులుగ నుండురు.

29. విశ్వవిద్యాలయాధికార వర్గనిర్మాణమునం దేమో లోప ముండుటచేతగాని సభ్యులలో ఖాళీ యుండుటచేతగాని సభ్యుల యెన్నిక చెల్లకపోయినగాని వారు జేసిన యోచనయును జైల్లకపోదు.

30. ఎనకైన సభ్యుడు నియమింపబడినను, ఎన్నుకొనబడినను, చేర్చుకొనబడినను విశ్వవిద్యాలయాధికారవర్గమునందు ఖాళీయైనయెడల సాధ్యమైనంత త్వరలోనే ఆఖాళీలను నింపవలయును.

31. సిండికేటు సభ్యులలో రెండువంతులనుండి సలహామీద, సెనెటుగ్రాడ్యుయేట్లు రిజిస్టరునుండి యెవరికేవైనను తొలగింపవచ్చును. నీతివాహ్యమున ఘోరసేరమును జేసినయెడల న్యాయస్థానములో శిక్షింపబడినయెడల అట్టివానిని యూనివర్సిటీనుండి గాని బోర్డునుండిగాని తొలగింపవచ్చును. ఇట్టిసేరకారణములచేతనే యూనివర్సిటీ యిచ్చిన డిగ్రీనిగాని డిప్లొమానుగాని ఊహాగవచ్చును.

విశ్వవిద్యాలయాధికారవర్గమునందు సభ్యుడెవడైన చంచలయిత్తుడైనను, చెబిటిమాగైనను, అంటుకుప్పయినను, దివాలా దీసినను సెనెటు వానిని తొలగింపవచ్చును. (సశేషము)

హైదరాబాదు - మొహరము

(పెద్దభాట్ల వీరయ్యగారు బి. ఏ. బి. ఎల్.)

గత మొహరము దినములలో గాఢాంధరిమున నేను చివర మాడు దినములందు హైదరాబాదున నుంటిని. వాహమ్య దిండులలో మొహరము వీరభూజను నూచించును. మహాయు యుగములో నుడివినవాడికై దుఃఖమును బలుచును. వీరభూ జను పండుగగ గ్రహించుట నన్ని దేశములలో నాచాగమై మొ హరమును వీరపండుగ యనెదరు. వివాహముతో గూడినందున గొందరు వీరపండుగలో మామూలుగా బహులుజేరు నేమములు పనికారణమునన్నారు. ఇట్టి యభిప్రాయము గలవారిలో మి క్కిలి ఘనతపహించిన హైదరాబాదు గలరు. అందుచేత హైద రాబాదులో నిడివరకు వీరపండుగ మిక్కిలి వైభవముతో పెద్దపుట్టి మొదలగు నేమములతో బహుజనావరంజకముగ నుండునుండ నిష్ప వట్టజేమములు నేయగూడదని పాదుషా యు త్తరువుచేసెనందున ప్రజలలో సుతాసాము తగ్గి పండుగలు వెనుకటివధమును గోల్పోయినవి. అయినను 9 వ రాత్రి వీర యూరేగింపు జరుగుచున్నది వీరులందు లక్షలకొలది జనులు క్రిక్కిరిసి యుండుటయు నల్లనిదుస్తులను ధరించి యమభటులా యన పోలీసు రక్షకభటులు బారులు దీర్చి పాటల బండ్ల నడ్ల ము లేకుండజేయుట వైభావముగారియొక్కయు జనానాయొక్క యు మోటారుబం డ్లకటివెంట నొకటి పోలీసు యీలులు నుండు చేలకేగ వెనుకనుంచి నిశ్చలముగ తాత్కాలికముగ నిర్మాణముగ జేయబడు రాజవీధివెంట జనునండుటయు మొదలగునవి మాపరులవృత్తి నాకర్షింపగలవు. ఇదిగాక పదియవ పండుగదినమునాననే మొహరముదిన మందును, మధ్యాహ్న ము వీధులన్నియు లక్షలకొలది జనులచే నిండియుండును. చేరువనున్న శి కం ద రా బా దు వీ థు ల లో న ది బ్రిటిషువారి దగుటచేత పులులనేమములతో గూడిన వీర యూరేగింపు జూచుటకై కొన్నిలక్షలజనులు చేరుదురు. వీరి లో బాలవరకు మహమ్మదీయులు ప్రత్యేకమైన అందముగ విలు వగల దుస్తులనే పెక్కండ్రు ధరించెదరు. నేను జూచినంతలో వీర నేనుగలమీద నూరేగించుట అవటకలను. అటు లలంకరింప బడిన పెక్కు చిన్న పిల్లలను గుట్టుములును మనోహరముగ నుండినవి. చారుమనారనబడు సుప్రసిద్ధముగ కట్టడము రాజవీధి మధ్య మిక్కిలి యెత్తుగలిగి రక్షకభటులు నల్లదుస్తులతో నచ్చట నుండుతరీ యదియే యమధర్మరాజమందీర మాయమన ట్టుం డెను. వైభావముగారివెంట కొత్తలనబడు పోలీసు కమిషనరు గారి చిన్న మోటారు పోవును. చెడ్డకేళలును నిగర్వమాదా మణియగు కమిషనరుగారు జనుల కెట్టియిబ్బందిలేకుండ స్వయ ముగ గమగొనుచుండిరి.

హైదరాబాదునందలి కోట్ల మిక్కిలి బాగుగ నున్నవి. బెజవాడలో కలపాటుపడిన నా కవి స్వర్ణకుల్యములుగ నుండె ను. హైదరాబాదునకు శిశువ్రాబాదుకును మధ్య హుస్సేను సాగరను పెద్దచెరువు గలదు. చెరువుకట్టమీదుగా నున్న కో డ్లవెంబడి గల విద్యుచ్ఛక్తివీధులు నీటిలో ప్రతిఫలించుటచేత రాత్రిలందు జూచుటకు గన్నుల పండువుగ నుండును. నెన్ను పురి మ్యాజియమున తెన్ని రెట్లో మిన్నయని ప్రఖ్యాతి వడసిన ఫలక్వామా మందిరములందు ప్రస్తుత వైభావముగారు విలువగల నగలు మొదలగునవి చేర్చి కౌపలాలో నుంచుటచేత నెవ్వరికిని జూచుట కనకాశమివ్వబడుటలేదు. అందువలన ఫలక్వామావాకి టనుండియే తిరుగవలసివచ్చెను. హైదరాబాదు 5 మైళ్లదూర మందు పూర్వపునవాబు ఉండిన గోల్కొండకోట గలదు. అది కొండమీద నున్నది. కొండచివర నొక కట్టడమును కొండ దిగు వ నొక కట్టడము నిప్పటికి నుంచిస్థితిలో నుండి యున్నవి. సుప్రసిద్ధులగు రామచాను ఆశీ కంధర్వ గోపన్న గారిని తైరుచే సిన స్థలమిదియని కొండమధ్య నొక శిథిల మగుమన్న కట్టడము ను జూపుదురు. అచ్చట కొన్ని విగ్రహములు చెక్కబడియున్న వి. కొండమీద నొక మసీదును నొక హిందూదేవాలయమును గలవు. సంవత్సరమున కొకసారి హిందువు లచ్చటకు బోయి యుత్సవము జేయుదురని తెలియుచున్నది. అప్పుడు దప్ప విగి న దినములలో కమ్మండగుగారి వ్రాతకూలవైన చిట్టి యుండి నగాని కొండమీదికి బోనివ్వరు. కొండపై కట్టడమున నెన్ని బొంగులుపయోగింపబడినవిగాదా వేలకొలది జనులు తమపేర్లను గోడలమీద లిఖించియున్నారు. అచ్చట పెద్దభీరంతులను గొన్ని టిని జూచినాను. ఫిరంగిగుండు నిర్మితమైనది లేదో గోల్కొం డకు చేరున 5 మైళ్లలో గడ్డిపేటయను నొకటగును. అచ్చట ము షీనది కడముగా కొన్ని తాళ్ల ఎత్తుగల పాడుగుట్టుల గట్టి పెద్ద చెరువు నేర్పాటుజేసిరి. ఆనీటిని హైదరాబాదు మొదలగు చో టకు గొట్టెముల ద్వారా ప్రవహింపజేయుచున్నారు. చెన్ను పుర

ఏలూరు నిమ్మ జాత్యుద్ధరణసంఘపు పదునాల్గవసంవత్సరోత్సవము

ఆంధ్రదేశమునందలి ఆదిమాండ్రుల అభివృద్ధికై పెక్కుసం వత్సరములనుండి నేనకేయమును ఈసంఘముయొక్క పదునా ల్గవ సంవత్సరోత్సవము పశ్చిమగోదావరిజిల్లా కలక్టరుగారగు శ్రీ టాడుదొరగారి అగ్రాపనాధిపత్యమున ఆత్మీయతాప్రదముగా ఈ నెల 9-12-25 తేదీ ఆదివారము సాయంత్రము 5 గంటలకు ఏలూరు పురమందిరమున జరిగెను. ఏలూరు తాలూకా వివిధ ప్రాంతములనుండి దాదాపు మాడువండులనుండి ఆదిమాండ్రనా యకులును, యవకులును, విద్యార్థులను సభనలంకరించిరి. పుర ప్రముఖులగు మ|| రా|| రా|| శ్రీ రాజా భుజంగరావుపంతులు మహద్దర మాపారసంఘాధ్యక్షు లగు బడేటి వెంకట్రామయ్య నాయుడు రావుసాహెబు బియ్యే, ఎం.ఎల్., తాలూకా బోర్డు అధ్యక్షులు బందా వియ్యన్న పంతులు, సోమంచి సీతారామయ్య పంతులు బియ్యే, బియ్యే, గుత్తా రామయ్యచౌదరి, మంగంటి ఆంజనేయులు చౌదరి, జిల్లా డాక్టరు గణపతిరావు, మునిసి పలు మేనేజరు చామర్తి చలపతిరావు పంతులు మొదలగు ప్రముఖులు దాదాపు 500 మంది సభ నలంకరించిరి.

బాలబాలికల మధురగానము

సరస్వతీదేవి, శీతాచలమను ఆదిమాండ్రబాలికలు మహా కవి క్రిరవీంద్రుని కై, కై, భారత అను మధురగీతమును సభ్యుల హృదయముల చేలకేగ మనోహరముగ పాడిరి. నలగురు బాలు రు మహా కీర్తనమును స్వచ్ఛముగను, మృదుమధురముగను బాడిరి.

ప్రచారకుల ఉద్బోధనము

ఆదిమాండ్రనాయకులును, ప్రచారకులును అను శ్రీనీలం వెంకయ్య, నాయుడు గంగయ్యగారు అస్పృశ్యతను నగించి యు, అగ్రజాతులవలన రెవరుగలరుమన్న కష్టములగురించియు సభ్యులహృదయములు నీగనగుటకొన్ని కీర్తనలు పాడిరి.

పిమ్మట కార్యదర్శి నూరి ఆంజనేయులు బి. ఎ. బి. ఎల్ గారు ఏలూరు నిమ్మజాత్యుద్ధరణసంఘము చేయుచున్న నేమను గరించి కార్యనివేదికను చదివిరి.

ఉపన్యాసములు

ఏలూరు పురపాలక సంఘాధ్యక్షులగు మ|| రా|| రా|| రావు సాహెబు బడేటి వెంకట్రామయ్య నాయుడు బి.ఎ. బి.ఎల్. గారు లేచి అస్పృశ్యతను నగించియు రివిన్యూఆఫీసర్లవలన ఆది

లో వరగాక నీరు నిర్మలమై స్వచ్ఛముగనున్నది. నీటిసప్లయికి కొదవలేదు. మేడలపై భాగమునకు నీటి గొట్టముల నీరు ధారాళముగా వచ్చుచున్నది. వన మృగము లుండు పార్కులో తగినన్ని మృగములు లేవు. మాశేసుసాగరు చెరువుకు పడమర దిగింపేట గలదు. ఆక్కడ విశేషవిలువగల కట్టడములున్నవి. అబ్బరేట్లో అచ్చట గలదు. బెజవాడనుంచి వా డికి బోవు రైలుమాగ్గము హైదరాబాదు స్టేషనుకు కొంచెము పెడగానుండును. మోహాము మెపులగుటచేత వట్టి కచ్చేరీలు హైకోర్టు మొదలగునవి మాయబడియున్నవి.

నామిత్రులగు అరికేపల్లి లక్ష్మీనరసింహారావు పంతులు గారు వైభావతీలగు నొక కర్ణాట బ్రాహ్మణ్యసామంతుని నతి ఖగ నాహ్వానింపబడెను. పిండివంటలతో వడ్డసాపేటముగ విందు చేయుటలో నొక దొన్నెనిండ నేయునుంచి విస్తరిలో నొకప్ర క్కనుంచ నామిత్రువచ్చెరుపంది తలదండలును నియోగి యగు టచే నూతనదృశ్యమేమిటని వకటగారిని ప్రశ్నించగా 'మీ ఉ త్తరాదివారు నెయ్యి చాలపుచ్చుటకూరని తెలిసి యాప్రకార ము జేసినటుల చెప్పిరిని నామిత్రు డారాత్రియంతయు నీవిత సే దలపోయుచుండెను. దానకర్ణు డని ప్రసిద్ధివడసిన కీర్తిశే ఘటగు దివాను బహద్దరు రామగోపాల్ గారి పుత్రులగు లక్ష్మీ నారాయణ నేటిగారిని చూచితిని. వారెంతవరకు ధర్మచింతతో కాలక్షేపము చేయుచున్నటుల వారిసంభాషణలు తెలియగల దు. బెజవాడ రామమోహన గ్రంథాలయ ప్రవేశముహోత్సవ మును జేసి మంగ్రంథాలయమునకు 500 రూపాయల విరాళము నిచ్చిన లక్ష్మణకారులను దేశముఖులు నగు శ్రీ పింగిలి వెంకట్రామారెడ్డి దేశముఖుగారు నన్ను నామిత్రులను మిక్కిలి గౌరవ ముతో జూచి మేమచ్చటనున్న కాలముందు మా కనేకసౌకర్య ములను కలిగించి యుండిరి. వారికి మేమువరము కృతజ్ఞులము. మోహరములో హైదరాబాదు మాడవనగని చదువరులకు విన్నవించుచు నాకు దొచ్చిన కొన్నిసంగతులను ప్రతి మిందు పమరించుచున్నాను.

మాండ్రులకు కలుగుచున్న ఇక్కట్లను వివరించుచు ఒక మహా ప న్యా స ము మ గా వి ం చి రి. మ న ము న త్వ ర స్వ రా జ్య ము న కు అ ర్హు లగుటకు ముఖ్యముగా అస్పృశ్యతనివారించవలయుననియు, ఈసమస్య పరిష్కారముచేయక దనజాతుల సభోగతిలోనుంచి మనమెన్ని ప్రయత్నములు గావించినను వ్యర్థమనియు చెప్పుచు మహాత్యా గాంధీ, ఎరలు వింటరుటును మొదలగు రాజకీయ నేత్రుల యువ నేత్రముల వివరముగా సర్వమానవుల స్వావయముల కరగనట్లు ఆంధ్రుల యువవ్యసించిరి. పిమ్మట రాయుడుగంగయ్య, వె ల్లంకి కృష్ణమూర్తిగారు మహాపన్యాసముల నిచ్చిరి.

కలక్టరుగారు ఖద్దరుదుస్తుల బాలబాలికలకు బహుమతు లిచ్చుట

అత్యంత శ్రద్ధాభక్తులతో చదువుకొనుచు, సత్సవర్నన గల ఇద్దరు బాలికలకును, శి విద్యార్థులకును ఏలూరు నిమ్మజా త్యుద్ధరణ సంఘవారిచ్చిన ఖద్దరుదుస్తులశ్రీకలక్టరుగారు సంతో మముతో యిచ్చిరి. ఈబహుమానములను ఏలూరు నిమ్మజాత్యు ద్ధరణ సంఘాధ్యక్షులగు దివాన్ బహద్దరు మోచర్ల రామచంద్ర రావు పంతులుగారు ఇద్దరుబాలికలకును, మాపారవాధ్యక్షులు రావు సాహెబు బడేటి వెంకట్రామయ్య నాయుడుగారు ము న్గురు విద్యార్థులకును, నరాలసెట్టి దేవేంద్రుడు ఎం. ఎల్. సి. ఆదిమాండ్ర నాయకుడు ఇద్దరుకును, నిమ్మజాత్యుద్ధరణ సంఘము వారు ముగ్గురు విద్యార్థులకును మొత్తము పదిమంది బాలికలకు ఖద్దరుదుస్తులు బహుమానమిచ్చిరి.

ఆదిమాండ్రప్రచారకులను సత్కరించుట

తమ స్వజాత్యుద్ధరణకై అష్టకష్టములపడి అనేక సంవ త్సరముల తరబడి గౌరవప్రచారకులుగా అపారముగ నేవ చేయు చున్న ప్రధాన ఆదిమాండ్ర నాయకులగు నాయుడు గంగయ్య గారికి భాగవతమును, అత్తిల నూర్యనారాయణ గారికి భక్తవి జయమును కలపర్చి సోమావధూతమ భగవద్గీతయును, బహుగు నా ధముని గారికి భారతమును, నీలం వెంకయ్యగారికి భర్తృసారి యును, మెరుగుమల్ల చంద్రయ్యగారికి శ్రీరామ కర్ణావృత్తియును, కరపాటి సారథిగారను పాకకులకుడును, యుపాధ్యాయుడును అగునారికి గతేంద్రమోక్షమును ఇచ్చి గౌరవించిరి. ఏలూరు ని మ్మ జాత్యుద్ధరణ సంఘమువారు ఈగ్రంథములు ఇచ్చుటకు. మ|| రా|| రా|| మాజేటి రామచంద్రరావు, గారపాటి ఆంజనే యచౌదరి, నూరి ఆంజనేయులు గార్లు ధనసహాయము చేసినత దుకు వందనీయులు.

టాడు దొరగారి యుపన్యాసము

నిమ్మజాతుల అస్పృశ్యత ముఖ్యముగా తొలగించవల యును. సర్వజనులను వీరి అభివృద్ధికై పాటుబడుట ముఖ్యవిధి. ఏలూరు నిమ్మజాత్యుద్ధరణ సంఘమువారు ఒక్క విద్యావిషయ ముననే దీనిజనాభివృద్ధికి సర్వ ముఖముల పాటుబడుచుండు ట నాకు ఎంతయు ఆనందకరముగా యున్నది. ఈ సంఘము పెక్కు ఇక్కట్లలకు లోనై అపారముగ నేవజేయుచుండుట వల న నాకు పరమ సంతోమముగా యున్నది. మీ సంఘము సర్వ జనాదరణీయముయి దినదినాభివృద్ధిగాంచుగాక. మీ పారవాధ్యక్షులు చేయుచున్న ధన సహాయమునకును, విద్యా ప్రోత్సాహ మునకును, నే నెంతయు సంతసించుచున్నాను. అనిరి.

పిమ్మట రావుసాహెబు బడేటి వెంకట్రామయ్య నాయుడుగారును అధ్యక్షులకును, సభికులకును, సంఘ సమక్ష మున వందనము లర్పించిరి.

గౌరవప్రచారకుడు.

అధిక వర్షముచే భూమి దిగజారుట

సిల్వా, ఆగస్టు 18:—కడచిన మూడు దినములనుండి ఒకే టాకిని వర్ష వధికముగ గురియుటచే సిల్వాయందును జాట్లు పట్లను భూమి పగిలి దిగజారెను. (అ. వె.)

ఆ యుద్వే ద భూషణ
నోరి రామశాస్త్రిగారి
మధుమేహనాశని
మధుమేహముకు, అతిమూత్రముకు
వెల 30 మాత్రులు రూ॥ 5/-
ఆయుర్వేద నిలయము, బెజవాడ.

క్రొధననామ సంవత్సరం శ్రావణమాస బహుళ దశమి ౧౦, శుక్రవారము

ప్రేమ గీతము

[నరహరి నెట్టి - వేంకటరత్న ముగారు]

నీవు కురులందు ధరియించు పూవుగానో
కాక ముద్దుతోఁ గట్టెడు కోకగానో
తెమ్ముతెమ్ముని పెట్టెడు తిలకముగనో
జన్మమొందింప దేవుని సతముఁ గొలుతు. ౧
నీవు సంతోషమునయందు నెగులదనున
వేరిమిం బెట్టు కాసులపేరుగానో
సుంతనేపై నవీడని సూత్రముగనో
జన్మ మొందింప దేవుని సతముఁ గొలుతు. ౨
రామ! నీకుచద్యయముపై రాణనొప్పు
గులుకుబంగారు పెనుజంతుగొలుసుగానో
సారిదిఁ దేజంబు నిడు ముఖచూర్ణముగనో
జన్మ మొందింప దేవుని సతముఁ గొలుతు. ౩
మేన వాసించు కస్తూరిమెదుగుగానో
కనుల మినమినలాడు నంజనముగానో
ముక్కునను వెల్లువజంపుఁ బుడకగానో
జన్మ మొందింప దేవుని సతముఁ గొలుతు. ౪
చెక్కుటద్దంబునందునఁ జెలుపు మీఱ
బింబితం బైన కర్మ పుష్పంబుగానో
ఘల్లుఘల్లును నీపాదకటకముగనో
జన్మ మొందింప దేవుని సతముఁ గొలుతు. ౫
అంతరంగంబు బయలునేయం దలంచి
పలుకఁగా నోడి యమ్మోదభావ మెల్లఁ
గన్ను దమ్ములఁ దెలిపెడు చెన్నుగానో
జన్మ మొందింప దేవుని సతము గొలుతు. ౬
లోనియనురాగవార్ధి వెల్లువలుగాఁగఁ
బాటుచుండుట నేననిపాటలేక
యున్న నాచక్కిఁ దిరుగాడు నొప్పుగానో
జన్మ మొందింప దేవుని సతముఁ గొలుతు. ౭

భారతి

సచిత్రమాసపత్రిక

ప్రతిచంద్రమాసాదిని ప్రచురింపబడును.

సచిత్రమాసపత్రిక-ప్రతినందికయందును ౩, 4
రంగులపటములు కలిగి ఇతర చిత్రపటములతో
ప్రచురింప బడును. వాఙ్మయము, చిత్రకళలు,
గానము, కథలు సాటకములు మున్నగు అనేక
విషయములతో ప్రతిమాసమునను 200 పుటలు
కలిగి యుండును.

సంవత్సర చందా	రూ	6	0	0
అర్థ సంవత్సరము	"	3	0	0
విడిపత్రిక	"	0	10	0

మేనేజరు, భారతి.

పోస్టుభాగ్య నెంబరు 212, మద్రాసు.

శ్రీకొలుట్ల చెన్న కేశవస్వామి పూర్వవృత్తాంతము

(8)

ఇక మనము శ్రీకొలుట్ల చెన్న కేశవస్వామి మాహాత్మ్యమును తెలిసికొనవలయును.

ఈపంచపాశ్చాత్య నావరించియున్న యట్టుమొలకొండలకు శ్రీకాండిన్యసముష్కాశ్రమమని ప్రసిద్ధిగాంచినది. తొల్లి కాండిన్యస మాహామని, ఈపూర్వకేత్రమునకు సుమారు యోజనము, అనగా ఆరుపరువులలో గుండా అనేపల్లె సరిహద్దుగా సంచారము చేయుచుండెను. ఈపల్లె మధ్యను నిర్జనమై, పశుపక్ష్యాదులు సహితము తిరుగుకుండుటండేసి, చాల నిశ్శబ్దముగను మనోహరముగ నుండెను. ఈకొండలో నీటికరవు లేక ఏచోట చూచిన జలాపూర్ణమై యుండెను.

ఇటుల కొంతకాలము జరిగిన పిమ్మట, శ్రీ పరీక్షిన్యహారాజపుత్రుడైన జనమేజయుడు దేశసంచారము వెడలి, ఒక నాటి మధ్యాహ్నమున, మార్గాయాసమున మిగల దస్సి ఈరమణీయమైన కాండిన్యస మాహామనియాశ్రమము చేరెను. ఆరాజు పోయిన చోటులకెల్ల దేవతాప్రతిష్ఠలు జేయుచు, దేవాలయముల నిర్మించుచు పోవుచుండెను. ఇప్పటికిని దక్షిణద్వారములు గల దేవాలయము లన్నియు జనమేజయప్రతిష్ఠ యని జనుల నుచుండుట మనము జూచుచున్నాము. కాండిన్య దీరాజును గని సవినయంబుగ సుచిత సత్కారంబుల గారవించెను. జయమేజయుం డీమనివరని యాశీర్వచనంబులం బడసి, ప్థల రమ్యత కన్నెరువొంది, యిది మాహాస్థలంబని సంతోషించి, చిన్న దేవాలయము కట్టించి, దేవతాప్రతిష్ఠ జేయించెను. ఆస్వామికి శ్రీకాండిన్య చెన్న కేశవస్వామి యని నామంబిడి, యా బుష్పీశ్వరుని పుటబొంది, తన సంచారము మీద వెడిరెను.

దీనినిబట్టి శ్రీచెన్న కేశవస్వామిని, ఈకేత్రమందు, ప్రప్రథమమున జనమేజయుడు ప్రతిష్ఠ చేసెనని విశదమగుచున్నది.

ఇటుల కొంతకాలముగడచెను. అనేకవర్షంబులు గడచిన తరువాత, దేవాలయము శిథిలమాయెను. చెట్లుచేమలు దేవాలయము చుట్టు విచ్చలవిడిగ పెరుగసాగెను. దేవాలయము శిథిలమయినను, తీగచెట్లచే నావరింపబడినను, ఆస్థలపవిత్రత, స్థల రమ్యత నెచ్చుల పోవును?

ఈకాండిన్య ఋష్యాశ్రమ మిక్కిలదశలోనుండ, ప్రార్థకమందు, అనాన్యస్థితే జనులు మిగుల బాధపడుచుండిరి. జనులకు త్రాగుటకు నీరులేక పశువులకు మేతలేక చాలకష్టముగ నుండెను. ఇటువంటి సమయమందు, ఒక యెఱ్ఱగొల్ల కొలుట్ల అనువాడు తన ఆవులమందను తోలికొని ఈ కాండిన్య ఋష్యాశ్రమమునకు వచ్చెను. ఈకొండయందు పశువులకు తృణజలములు సమృద్ధిగానున్నదని యోచించి అశిథిలమైన దేవాలయము నకుసమీపమున దొడ్డుగావించుకొని స్థావరము చేసెను. అప్పటి ఆవులదొడ్డు నేటికిని ఆపర్వతమందు ప్రత్యక్షముగ నున్నది.

ఆగొల్ల పాపడు తనవందలోని యొక ఆవును, యథా ప్రకారముగ పాలుపి తుకబోవ, ఆయావు పాలివ్వక బోయెను. దీనికి కారణము కనిపెట్టవలయు నని తలచి యాగొల్ల కొలుట్ల ఒకనాటిరాత్రి యొక పాపచూటన దాగుకొని జరుగనంతయు చూడవలయునని ఆతరుతతో నుండెను. ఆనాడు నడికిరేయి యాకపి లగ్నేశ్వరు శిథిలమైన దేవాలయముమందటనున్న ఒక పుట్టప్రక్కన పోయి నిలుచుండెను. తరువాత, అప్పుట్టిలో నుండి యొక శిశురూపము బయటికి పరుగుడును వచ్చి ఆయావు పాలు ద్రావి వరల పుట్టలోనికి పోయెను. అప్పుడాగొల్ల హాదివంతయు చూచి, భయక్రాంతుడై నిలువబడెను. ఇటుల నే ప్రతిరాత్రియు, ఎనిమిదిదినములవఱకు ఆగొల్లపిల్లవాడు

దీనినంతయు పరీక్ష చేయుచుండెను. కడపటిదినమురాత్రి యాపశువుల కాపరి ధైర్యముచేసి పుట్టిలోనికి పరుగిడుచున్న స్వామిని పట్టుకొనబోవ, స్వామి చిక్కక లోపశీనుండి యిట్లు పలికెను.

“ఓరీ! గొల్ల కొలుట్ల! నాదేవాలయము శిథిలమైయున్నది గాన నీవు మరల నన్ను ప్రతిష్ఠ చేసి దేవాలయము బాగు పరచవలయును.”

అప్పు డా గొల్ల కొలుట్ల యిట్లు ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను.
“స్వామీ! నిరుపేదనగు నాచే అటువంటి గొప్పకార్యమెట్లు సఫలమగును?”

అప్పుడు స్వామి, “మరునాడు ప్రాతఃకాలముననే వచ్చి పుట్ట త్రవ్విన కొంతభనము చిక్కుననియు ఆధనమును, ప్రతిష్ఠ దేవాలయనిర్మాణమున కుపయోగించవలయుననియు వాక్రుచ్చెను. మరునాడుదయమున, ఆగొల్ల వాడు పుట్ట త్రవ్వగా కొంత భనము చిక్కెను. అందునకు సమయానుకూలముగ, కొండదిగువ కాసెవాండ్రు సిద్ధముగ నుండిరి. వారిని పిలుచుకొని వచ్చి దేవాలయము ప్రారంభించి పూర్తిగ కట్టించెను. తరువాత పరిసర గ్రామములనుండి పెద్దమనుష్యులను కొందఱిని రావించి, సులగ్గుమందు, దేవాలయముమందర నున్న పుట్టి త్రవ్వి, అందులో నున్న గుండు స్వరూపమైన స్వామిని దెచ్చి దేవాలయములో ప్రతిష్ఠ చేయించెను. పూర్వప్రకార మాదేవునికి కాండిన్యచెన్న కేశవస్వామి యని పేరు నిర్ధారణచేసెను. నిత్యనైవేద్యములకు, అఖండ దీపారాధనలకు ఏర్పాటుచేసెను.

ఈ కాండిన్య చెన్న కేశవ స్వామికి శ్రీ కొలుట్ల చెన్న కేశవ స్వామి అని పేరెట్లు వచ్చినది? నా అధీనములో నున్న కాగితములో నుండునట్లే ప్రత్యుత్తరమును వ్రాయుచున్నాను.

“ఈ స్వామి కాండిన్య చెన్న కేశవస్వామి గనుక మధ్య కొలుట్ల ప్రతిష్ఠ జేసెనందువల్ల జనులు కవులుట్లకు స్వామి అయిన కొలుట్లస్వామి అని జనులవల్ల వాడుక ప్రకారము పరివర్తించబడెను.”

అయితే గొల్ల కొలుట్ల ప్రతిష్ఠ చేసి యెన్ని సంవత్సరములయన విషయము నిశ్చయించుట మిగల కష్టముగనున్నది. నేను ముందటి వ్యాసములో చెప్పినప్రకారం, ఒక పురాతన యాత్రడి కళిశముమీద చెక్కిన వ్రాతపట్టిచూడ ఆ కళిశము చేయించి యిప్పటికి గుమారు 800 సంవత్సరము లగుచున్నది. దానిమీద, శ్రీ కొలుట్ల చెన్న కేశవస్వామికి అర్చణ అని వ్రాసియున్నది. కొలుట్ల అనుపేరు అందు వచ్చినది కాన, 800 సంవత్సరములకు ముందెన్నిసంవత్సరములకో కొలుట్ల, కాండిన్య చెన్న కేశవ స్వామిని ప్రతిష్ఠ చేసెను.

ఇంకొక నిదర్శనముకూడ యిందువిషయమై ఆలోచింపవలసియున్నది. నేనిప్పుడు వ్రాసిన విషయమంతయు తాటాకుల నుండి యెత్తి వ్రాయబడిన కాగితమునుండి వ్రాసియున్నాను. దానియం దిటుల ప్రారంభించి యున్నారు.

“స్వస్తి శ్రీ విజయాభ్యుదయ కాలివాహనకళ నరుదంబులు ౧౦౮౧ అగు నేటి విరోధినామసంవత్సరం మాఘ శుంకిలు కొలుట్లస్వామిపూర్వోత్తర మేమంటే.”

దీనినిబట్టి లెక్కచేయ నేటికి 805 సంవత్సరము లగును గనుక కాళి శక ౧౦౮౧ సంవత్సరమునకు ముందెన్ని సంవత్సరములకో ఎఱ్ఱగొల్ల కొలుట్ల, చెన్న కేశవస్వామిని ప్రతిష్ఠ చేసి యుండవలయును.

ప్రతినంవత్సరము జరుగు మాహాత్మ్యమునకు, జనులు “పేటుమీది జాతర”అనియు, “పేటు కొలుట్లయ్య” అనియు నేటికిని వాడుచున్నారు.

ఈదేవుని ప్రఖ్యాతి
“కొలుట్లాధిప చెన్న కేశవ రమాకాంత షణ్మల్లభా||” అనే పదపద్యాలచే ప్రసిద్ధమైనది. ఆ“పదపద్యాలు” నాకింకను చిక్కలేదు. చిక్కినతోడనే ప్రచురించెదను.

ఈపూర్వకథలను, విజయనగర సామ్రాజ్యమున, శ్రీకృష్ణ దేవరాయ మాహారాయలు, శ్రీ అయ్యలదేవరాయ కాలం దెలుల ఉన్నతస్థితికి వచ్చినది, కట్టకడపటి వ్యాసములో వ్రాసెదను.

లక్ష్మణదేవరసప్త

[కనగాల.. లక్ష్మీనరసింహాపురాను.]

ఇది యిరువదియవ శతాబ్దము. ఏవంకజూచినను స్వాతంత్ర్యభిలాషయే పొడగూపుచున్నది. మత సాంఘిక రాజకీయ విషయములందె కాక భాషావిషయముల గూడ సుదూరభావములు వెలువడుచున్నవి. ధైర్యముతో వివిధరచనలకు దావాపని యాంధ్రసారస్వతమును బోషించుచున్న సాహితీభారతు లిందుకు. బ్రబలసాక్షులు ఇట్టియెడఁ బూర్వ మాంధ్రదేశము దార్య గృహములం దమితాదరము గాంచిన రసవంతములగు శ్రీల పాటలలో నొకటి యగు "లక్ష్మణదేవరసప్త" అనుదాని విమర్శించి యందలిగుణముల జూపి కొంతకాలమునుండి మూలబడి యున్న యిట్టి పాటల నుజ్జ్వలపక్షయెట్లు విధియని యెంచి విమర్శనమున వ్రాయ బూనినందులకు పాతకమహాశయము మన్నింతురుగాక యని వాప్రాధన. హృదయరంజకములగు వర్ణనలంకారములతో నిది యొప్పుచున్నను, కావ్యప్రబంధములతో దీనిని బోల్చదలచలేదు. వానియొద్దేశము వేరు దీనియొద్దేశము వేరు కాని యాంధ్రసారస్వతంబున దీనికి గూడ స్థానము గలదనియు, భారతీదేవికి ప్రియంబులగు సలంకారములలో నిదియు నొకటిగ పరిగణింప దగినదేయనియుఁ జూపుటయే నాపని. ఈ పాటనుగూర్చి నాలుగు మాటలుచెప్పి విమర్శనమునకుఁ గడంగెదను.

ఆంధ్రవనితామణులు తీరికనేలఁ బాడుకొను పాటలలో నిది యొకటి. మధ్యాహ్నము భోజనమైన పిమ్మట పురుషు లింటలేని తీరుబాటు సమయముల నింటిలోని యాడువారు నిరుగుసారుగు జిల్లొండఁ దోడ్కొనివచ్చి లంకాయాగము, కుచ్చులభ (కుశలవకభ) లక్ష్మణదేవరసప్త, ఊర్విహాదేవి నిద్ర మొదలగు పాటలఁ బాడుకొని యానందించుట చిరకాలానుగతమగు నొక యాచారము. ఈపాటలు పాడుకొను సమయమున పాడువారికేమి వినువారికేమి కలుగు నానందము వర్ణనాతీతము. గుమిగూడినవారిలో జక్కని కంఠముగల యొక యువతీమణి పుస్తకాక్షేప లేకయే యత్యుత్సాహముతో పెదవిదెఱచి కంతమెత్తి పాడుట కుపక్రమింప సరికి, అంతకు పూర్వమే పైటచెఱగు నేలపై బలమకొని మడితో బరుండి కునుకుచుండెడి యవ్వగారుకూడ చప్పున లేచివచ్చి యతిశ్రద్ధతో వినుచుండును. కొంతపాట జరుగునప్పటికి, అదివఱ కల్లరిచేయు పసిపిల్ల లెల్లరును మెల్లగా తల్లులయొక్కలోజేరి పాటయొక్క మధుర్యములకు చెవుల సోకుటచేతనో లేక యందలిభావములు కొన్ని వారినిర్మలములగు కోమలహృదయముల గరగించుటచేతనో వారు కునుకుటయో కుతూహలముతో వినుటయో తటస్థించుచుండును. పాటచే వినుటకు విందు గొల్పెడు నాయువతీమణి యతిరసవంతము లగు పట్టుల తన్వయత్వము జెందుటచేసి యశ్రుపూరికన్నేత్రయు గడ్గదకంఠయునగుదు పాట నాకస్మికముగ కొంతనే పాపివేయుటయు తఱచు జరుగుచునేయుండును. ఇక మిగిలినయబలులు జేలలై పెటచెఱుంగచే నొకప్పుడు కంటితిడి యొత్తుకొనుచుండు రసీయా, మఱియొకప్పుడు తమ యానందాశ్చర్యముల వికసితవననారవిండుములచేతను తదితర భావముల తత్తదుచితము లగు నింగితములచేతను చెప్పలచేతను వెలిబుచ్చుచుండురనియు వేఱుగ జెప్పనక్కరలేదు. కాని ప్రస్తుతకాలముం దిట్టివృత్తము లెప్పుట నోగాని కానరావు. అవి యదృశ్యము లనినను తప్పులేదు.

దీనిని రచించిన కవి యూరును వేరును మనకు తెలియవు. అతఁడు పేరుకొఱకు వ్రాసినవాడు కాకపోవుటచే దనపేరు తెలియఁబరచుకొనలేదో, లేక తానీగ్రంథమును సలక్షణముగా వ్రాయక భావములే ప్రధానముగా గైకొని భాషారచనయందు స్వచ్ఛందవృత్తి నవలంబించుటచే లాక్షణికులయైతి పాడుపుటకు తాను గుఱియగుదునను భీతిచేతనే తెలియఁబరచుకొనలేదో, లేక తాను చక్కని సలక్షణకైలిలో వ్రాయ శక్తి గల ప్రసిద్ధ పండితకవియయ్యో, భావకంఠే భావమే ప్రధానమనియు, ఒక్కొక్కపట్టున జనసామాన్యమునకు సరళములగు భావముల చెల్ప వలె నన్నను, వారి హృదయముల గరగింప వలె నన్నను, లక్షణ విరుద్ధమగువైలియె యనురూపముగ నుండుననియెంచి, సలక్షణభావ యందత్యంతాభిమానులగు పండిత మండలికి నుదాహరణపూర్వకముగఁ దెల్పుటకై యిందుక విద్య నభ్యసించిన శ్రీలకు గూడ ములభముగఁ దెలియఁదగిన లేట తెలుగు మాటలతో నారికోమల హృదయముల స్పృశింపగల యిట్టిపాటను రచించి యిందులకు పండితుల నిందలకు తాను పాల్పడుదు నను భయముచేఁ గాపాఁయినను, తనపేరు తెలిసినచో గ్రంథమునకు లేని ప్రాశ

స్థము గూడ లోకు లిచ్చెదరనియు నందువలనగ్రంథముయొక్క నిజముగ ప్రయోజనమును పండితులును పామరులును దానినెంతవఱ కాదరింతురో అదియు తెలిసికొను నవకాశముండవని యెంచియే తెలియఁబరచుకొనలేదో తెలియదు. కేవల మభి యాహలే కాని కవి యుద్దేశ మిద్దెయని నిరూపించుట కాధారములు గానరావు.

ఇప్పుడు నాకు లభించిన యచ్చుప్రతిలో తప్పులుకుప్పలుగా నున్నవి. ప్రాత ప్రతులం దిన్నితప్పులు లేవని చెప్పదురు. ఇదియే నిజమైనచో నిట్టి పుస్తకములం దెట్టి యనాదరణము కలుగుచున్నదియొవిశేషముకాఁగలదు. పుస్తకమంతయు సుమారు పందొమ్మిది పుటలు గలది. దానిలో మొదటి యాఱుపుటలు మాత్రమే నిజముగ లక్ష్మణుని నవృత్తో సంబంధించినభాగము. ఈ భాగ ము నందు పెక్కు ర స ము లు గలవు. నూర్య కిరణ ప్రసార ము చే వెలుంగు నీలంపు నింగి, యొక్కక్షణమున వెల్లంగో లోయి మేళు చ్చున్న మగుటయు, సుత్తరక్షణమున పిడుగులుపడుచు వర్షము గురియుటయు, ఇక నొక్కక్షణమున మబ్బులన్నియు మాయమై, నీలాకాశ మెప్పటియట్లు నూర్యకిరణప్రసారముచే మెఱయుచుండుటయు మన మారయుచున్నారము. బాహ్యప్రకృతియందఁ గలుగు నిట్టివిచిత్రములగు సృష్టిపరిణామములం బోలినవి కవియు తననైపుణిచే కథాసందర్భములను, అందులకుఁ దగినవ్యాత్రలను గల్పించి, విచిత్రములగు సంఘటనలచే రసము పొంగఁజేసి పాత్రల నొక్కొక్కక్షణములో నొక్కొక్కభావములో ముంచివేయుచుండును. ఒకనాటకమును రచించుచుటకు దగినసంఘటన లిందుఁ గలవని నాతలంపు. ఇంకఁ గథాసందర్భముల నిందుఁ యిందుఁ జొందుపఱచి సందర్భానుసారముగ నందలి గుణంబుల నాకుఁ దోచిన రీతిని చెల్పెదను.

“వెన్నెలదైలనే వేలసంఖ్యలనూ
గడ్డె బెట్టించిరి కరుణాకరాలూ
అభిలాంఢోట్టిబ్రహ్మాండనాయకులూ
కోసలేంద్రులంత కోల్పోయార్యులై”

గ్రంథారంభమందుగల యీనాటక పాదంబులలో మొదటి రెండు పాదములే కవియొక్కనైపుణిం జూపుటకుఁ జాలును. చిత్రకారుడఁ తనతూలికతో నిటునటు నాల్లగీతలు గీచి యాకారంబును లేబుభంగి, కవి వెన్నెలదైల వేలసంఖ్యలంబులు గొలువ నింపసనారూఢుడై కొల్లూనేయుచుండు కోసలేంద్రుని కొల్లూమాటము నొక్కసారి ఘన కన్నులయెదుటఁ బెట్టి చూపెను.

నీతను హరించిన రావణుని సంహరించి దేవం దోడ్కొని, లక్ష్మణుండును హనుమజ్ఞాంబవంతలును విభీషణాదులును తన్ను గొలువ, వానరసేనలు తనవెంటరా నరజ్యోవాసము పడునాలుగు సంవత్సరంబులు ముగియునాటికి శ్రీరామచంద్రుడు సరయానదీ తీరముననున్న యయోధ్యాపట్టణము చేరఁజూప, సరయువు తన యూర్వికావాస్తవములతో వారి నాహ్వానము జేసి నిజ జలసీకరంబులఁ జల్లనగు సమీరకుమారునిచే వారి యధ్యక్షమంబవనయింపజేసి నాత్మల్యరసం బుప్పత్తి నిజోత్సంగంబునఁ గోసలేంద్రుని గొల్లూనేయుమని కోరుచున్నదో యనునట్లు మర్యుర్భద్రులు చెలంగెను. శ్రీరామపునరాగమన కుతూహలంబున భరతశత్రుఘ్నులును వసిష్ఠాదులును రాముని కెదురు వచ్చి యాతనికొల్లూ జేరిరి. అంతట నూర్య డప్రమింప లేకును మిక్కుటంబులగు రిక్కులకు రాజును చంద్రుండు ఓహిణీ సమేతుండై మింట వెల్లంగు చుండ, నిజట సరయానదీ తీరంబున గణనాతీతంబు లగు జనంబులకు ప్రభువై నిజానుజాలు కొలువ సీతాసమేతుం డగు శ్రీరామచంద్రుండు చూపఁజనుటకు పండువొనర్చెను. శత్రుసంహారము, అభీష్టసిద్ధి, బంధమిత్ర సమాగమము ఇవి యొనగూర్చెదనానంద మిట్టిదని చెప్ప నెవరితరము? ఇంతలో సుగ్రీవుడు తనసేనను వెంటబెట్టుకొని రాముని కొల్లవచ్చెను. అపుడు కోసలవల్లభు డవటికి వచ్చినవిప్రతతి క్లెల్ల వీడెమలను విభీషణాదులకు వస్త్రాభరణాదులను నొసంగుచుండెను.

సభయంతయు సంతోషమున నోలలాడు నిట్టినమయమున లక్ష్మణుని నిద్రాదేవి యాపహింప నాతఁ డాశ్చర్యపకీతమాన ముడై ఘక్కున నవ్వెను. అప్పుడు,

“శంకరుడు తనలోన తలచి యిల్లునెనూ
జాలారిభిమూ నీలకన్యకనూ
జడలేత్తి శిరస్సు నాధరియిస్తినన్నీ
శంకరుడు కొలువులో తలవంచుకొనెనూ”.

* * * *

“అంగదుడు తనలోన తలచి యిల్లునెనూ
సాహసమున్న తండ్రి చంపేనరాజూ
తలచివేడుకమాడు కుడిచే వీడనమా
తలచి లక్ష్మణు నేడు తానవ్వె ననుమా
అంగదుడు కొలువులో తలవంచుకొనెనూ.
విభీషణుడు తనలోన తలచి యిల్లునెనూ
ఆయువులు దెలిపి యూపాయ మమరించి
“అడ్డోహిణిబుగముల అందరిని జంపి
లంకకు పట్టంపు రాజైతి ననుమా
విభీషణుడు కొలువులో తలవంచుకొనెనూ.
“ధాత్రిసుత తనలోన తలచి యిల్లునెనూ
కారడవిలో దశకంకూనిచేత
పట్టుబడ్డట్టి యోసతి తొడలమీద
పెట్టుకుని యున్నాడు సృష్టిశ్చక్రావళుమా
అతిన. యూరూనెలుల బాసి యారాజూ
ప్రాణములు యెట్లుండె యాకోమలాంగీ
అడరానీమాట లాడితీ ననుమా
అడవారీమాట నమ్మరాదనుమా
తలచి లక్ష్మణు నేడు తానవ్వె ననుమా
ధాత్రిసుత కొలువులో తలవంచుకొనెనూ”

లక్ష్మణుడు నవ్వుట నీరహిత మగు నీలాకాశము నుండి యాకస్మికముగ వేడిపిడుగు పడినట్లయ్యెను. కలకలాడు మొగము లన్నియు కాంతివిహీనము లయ్యెను. పిన్నలనుండి పెద్దలవఱకుఁ దాము చేసిన తప్పుల దలచి వాని నెఱింగియే తమ్ము జూచి లక్ష్మణుండు నవ్వెనని యెంచి తలల వంచుకొనిరి. జాలరికన్నె యగు గంగను పెండ్లియాడి నెత్తి నెక్కించుకొంటిని గదాయని శంకరుండును అన్నగారి గుట్టతయు శత్రువునకుఁ జెప్పి యాతని యాయువు లపహరింపఁ జేసి లంకను పట్టము గట్టికొంటిని గదా యని విభీషణుండును ఇట్లే యంగదుండు సుగ్రీవుడు మొదలగువారు తామెనర్చిన తప్పులకును నాడడవిలో లక్ష్మణుని తానాడిన కారుమాటలఁ దలచుకొని నీరయు సిగ్గు పడ దొడగిరి. ఈవిధమున నొక్కత్రుటిలో కల కల లాడు సభయంతయు కళాహీన మయ్యెను. అది చూడ రాముని హృదయము రోషాన్ని కీలచే దహించుకొని పోయెను. తమ్ముడు సభలో నవ్వెనన్న కోపమేకాని కారణ మారయుద మన్న వివేకము పోయినది. మోహంధకార మాజేరించి యిందుక నే పాతని జ్ఞానసూన్యుని జేసివైచినది. అంతట,

“కొలువులో నవ్వుటకు కోపించి రాజూ
తల్ల తగవేతునని తాఖడ్గ మెత్తె”

ఇం దాశ్చర్య మేమున్నది? రాముండు సామాన్య మానవుడుకాడు. అతడు సుగుణములకు గని. సౌజన్యమున కాటపట్టు. ఆతనిహృదయ వ తికోమలము. కాని యాత డప్పుడప్పుడు చిత్తోద్రక్రమునకు పాల్పడును. ప్రజాసేవయే పరమప్రయోజనముగా నెంచి యందులకై తన యనుంగు సోదరు నైన బలి యిచ్చుటకు సంసిద్ధు డగును. మంచిదేకాని సమయము వచ్చినప్పు డుచితానుచితముల విమర్శించుకొనుటకు చిత్తోద్రేక మడ్డవచ్చును. ప్రస్తుత సందర్భమున లక్ష్మణుడు నవ్వుట సభయంతయు చిన్న బోవుట ఈ రెంటికిని కార్యకారణసంబంధము కల్పించుకొని తమ్ముని నరుకబోయేనేగాని ఆతడు నవ్వుటకు కారణమందునని యొచ్చిందుటకుఁ దగినంతకాంతభావము లేదు. అంతయు తొందరపాటే. కోపోద్రిక్తచిత్తుఁ డగుటతోడనే మోహము వెన్నుంటి, జ్ఞానమును పారద్రోలి రాముని వివేకహీనునిగఁ జేసెను. అట్టితటి మానవుడెట్టిపని కైనను సమకట్టును. కావుననే తమ్మునితల తరుగఁజూయెను. అప్పుడు

“వాలు యెత్తుకబోయిరి వనజనాథూలూ
వనితేశంకరులంత తమ రడ్డువడి
భూమిక లక్ష్మణు బాలండు గాడా
ధరణీక దగదయ్య సామిత్రి సరకా”

ఎట్లైననేమి సభలోని పెద్దలడ్డుపడి లక్ష్మణుని మరణ గండము తప్పించిరి. రాముఁ డంతట నిశ్శేష్ఠితుడై కొంచెము తెలివించెచ్చుకొని లక్ష్మణుని పిలిచి యాతడు నవ్వుటకు కారణ మడిగెను. అప్పుడు లక్ష్మణుండు

“ముందు మనమడవులకు పోయున్న నాడూ
ఆపర్ణకాలలో మనముండగానూ
పరమాత్మ మీసేవ చేయగా జూచి
ఉండగానే వచ్చె ఉత్తమునిదా
రెండురూములవేళ నిద్ర యేతెంచే
వారేటి అగణులను లక్కబంతులనూ
పొందవచ్చినప్పుడే వాలుటంబులనూ

సతిరూపు జేకొని దిగ జేడి యేడ్వా
అతివ నీవెవ్వరే అంగలార్చేవు
ధూమిత పుట్టుని ద్రాచేవి తానూ
అవ్వదిగ్గజములను ఆదిమహాబుష్పలా
వైకుంఠసాధులను వసియింతు నేనూ
సప్తసాగరములూ చేరుటపడుగులనూ
పారేటివదులనూ భ్రమియింతు నేనూ
పక్షుల జంతులూ పర్వతములనూ
వృక్షాలపై నుండి విహరింతు నేనూ
నరులు దొవ్వారూ నను గెల్వలెయా
“దీనుడ పడియుండు నీయక్రలేయా
నిలువ రానివ్వదే దీనిచే తాజ్ఞా
వలగని ముమ్మారు ప్రవక్షీయు జేసే
సాష్టాంగదండ నమస్కారములు జేసి
మాయన్న రఘుపతికి మావది నెనూనూ
ఈపర్వతాలకే తాను కావనెనూ
సొమ్ముకి యయోగ్యుడే పురివగనూ
తన్ను బాసిడ నానతియుండ గానూ
రాత్రియను పగలూను లేవకుండానూ
తనువిడిచి సొందుమీ ధనకాక్ష నిద్రా
కడువేడ్డ అయోగ్యుడ కనకపట్నానా
కాకుత్స్థతిలకుడూ గట్టిన్న నాడూ
నేనలు మంగ్రలూ కొలువై యుండగనూ
అపుడు తనసొందుమని పలికితి ననెనూ
తప్పక వాక్కుడియ తడవడాకుండా
తను నిద్రసొందిలే నవ్వీతి ననెనూ.”

చరాచరాత్మకమగు ప్రపంచమందు గల మానవులను
పశుపక్ష్యాదులను మాత్రమే గాక వృక్షాది సమస్తవస్తువులను
యములను నిద్రాధీనము లగుటచేసి తన్ను గల్పువా రీజగమున
గానరావగర్వముతో, నిద్రాదేవి నాడడవులలో సీతారాముల
సేవాసక్తుండగు లక్ష్మణుని చేరబోవ నాలి డడేవికి ప్రదక్షిణంబు
లొనర్చి యన్నను వదిలెను రాత్రింబవళ్లు కంటికి తెప్పవలె
గానుటకై పరునాలుగు సంవత్సరములు తన్ను విడిచి తన
వియోగదుఃఖమును భరింపజాలక కుందుమందు తన ధర్మపత్ని
యగు సూర్యకాదేవి నాశ్రయించి, తిరిగి రామాభిషేక సమయ
మున నందఱు కొలువై కూర్చుండి యుండు సంతోషసమయ
మున తన్నాశ్రయింపుమని ప్రార్థించితినియు నట్లులే యొక్క
నిముసలైన నేమిటకొలుపులో నిట్టి సంతోషసమయమున
తన్నానసొందుటచే నవ్వీతినియు లక్ష్మణుడు పలుక, రాముని
కప్పుడు;

“అరచేతి కన్నీరు అతిసహస్ర మాయె
జలము అంజలివైచి కలియగురిపించే
ఈ పాపభయము తనకు యేవిధముననూ
పరిహరించేటి యుపాయము లేదూ
తనలోనే తలవిడువ తలచె రాఘవులూ”

నవ్వునకు కారణము తెలిసినంతనే రాముని దుఃఖము
నకు మేరలేదు. కన్నీరు మున్నీరై ప్రవహింపజొచ్చెను. పశ్చా
త్తాపముచే హృదయము తపింపకొనిపోయెను. బ్రతుకునందు
కోరితజనించి ప్రాణములను విడువవలెనను తలంపు గలిగెను.

“ఆ ఋషులు వాసిష్ఠ లక్ష్మణులీ
ధూమిత మీ కిట్లు బుద్ధిగావర్యా
మీరు లక్ష్మణుకే నిద్రపటి మమర్చి
పాదాలు వత్తుమని పలికె రామానీ
తమ్మునకు పూసెజ్జ నమర్చి యంధాతడు నిద్రింపుమండ
పాదముల నొత్తుటచే తనజన్మము ధన్యమగునని రాముడు సంత
సించెను. ఆతనియాజ్ఞచే పుర వలంకరించి యేడంతస్తుల మేడ
పూసెజ్జ నమర్చిరి.

“అచ్చ చేమంతలూ అభ్యాంగలూను
ఆమంచిపానుపున అవి చాల బరచిరి
ప్రాద్దుభోయి బూసినవి బొండుమల్లెల్లా
ఆమంచి చాలబరచిరి
పండెళ్ల బూసినవి పోరిజాతములూ
ఆమంచి.....
ఘడియాయి బూసినవి కనకరత్నాలూ
ఆమంచి.....
కావళ్ల దెచ్చేరు కలవపువ్వులూ
ఆమంచి.....
మోపులలో దెచ్చేరు మొగలిపువ్వులూ
ఆమంచి.....

రూపాయి బూసినవి జాజిపువ్వులూ
ఆమంచి.....
నికోయి బూసినవి నీలాలబరాలు
ఆమంచి.....

మొగలిపూరేకులూ తలగడలు వుంచి
మల్లెపూజాలూపానుపున బరచిరి

అంత హనుమచ్చగివులు రామునికడ కరిగి కుసుమశయ్య
నమర్చితిమని దెల్పి లక్ష్మణుని భద్రగజముపై దోడ్కొనివచ్చి
పూలపాన్నున శయనింపఁ జేసిరి. సభ లో లక్ష్మణుడు
లేని గడియ యొక జాముగను జా మొక్కదినముగను దోడుటచే
కబురుపై కబురు నంపి లక్ష్మణుం డూర్విభాసమేతుండు గాక
నొంటరిగా నిద్రింపుట నెఱింగి యాతనికడ కరిగి పూసెజ్జపై
గూరుచుండి తమ్మునిపాదముల నొత్తజొచ్చెను. ఒకమాటొత్తిన
లక్ష్మణుం డూరకుండెను. రెండవ మాటొత్తునరికి కలగాంచితి
నని తలంచెను. మాడవమాటొత్తునప్పటికి, మేల్కొంచి శయ్య
డిగి యన్నగారి పాదములపై బడి రామపాదారవిందమహిమ
నివ్వింబున గొనియాడ దొడంగెను:

“అహల్య పావనమైన యడుగు మీ యడుగు
బరిశిరస్సు నున్నది అడుగు మీయడుగు
మీయడుగులొత్తుదురు సమస్తదేవతలూ
మాయడుగు లాత్త శ్రీ జగన్నాథ తగదూ”

అపుడు పాదములపైనున్న తమ్ముడై తి కనకసింహాసనము
న గూర్చుండబెట్టి, యాతడు లేని సభ కళాహీనమై

“వల్లడుచేసే రాత్రి యెట్టి దటబోలూ
తమ్ముడా నీవులేని సభ యట్లబోలూ
దీపములేనిట్లు యెట్టి దటబోలూ
తమ్ముడా నీవు.....బోలూ

పతిలేని సతి యెట్టి దటబోలూ
తమ్ముడా.....
ఉదకములేని కలశ మెట్టిదటబోలూ
తమ్ముడా.....

చిలుకలేని పంజర మెట్టిదటబోలూ
తమ్ముడా.....
అని చెప్పి తమ్ముని రమ్ముని సభకుం దోడ్కొనిపోయి
“మత్స్యలగడైతె తమ్ములను యుంచి
రత్నాలగడై తాను గూర్చుండే”

ఈ కథ రామాయణమందెచ్చటను గానరాదు. ఇది కేవ
లము కల్పితముగనే కన్పట్టుచున్నది. ఇందు గల మెఱుంగుల
లోఁ గొన్ని నూచించెదను.

పరునాల్గు సంవత్సరము లడవుల నెన్నియో నిడుమల
గుడిచి వచ్చి శ్రీ రాముండు నిండోల గంబున
గొలువై కూర్చుండ, సభ యంతయు నానందంబున
నోలూడుసమయంబున లక్ష్మణుని కేల కుసుకు రావలెను? అహ
ర్నిశంబులన్నను,వదిలెను కంటికి రెప్పవలెఁ గానుటచే నలసి వారు
సురక్షితులై సుఖంబుగనుండునని సంతసంబొందినప్పు డాతఁడు
నిద్రాయత్తుండగుట యెంతయు సహజము. ఇట్టి సంతోషసమ
యమున నాతఁడు నిద్రనాపుకొనలేకపోయితిని నవ్వుకొనుట
యు సహజమే. ఎవ్వరైన నవ్వినచో తమతప్పుల నెరింగియే న
వ్వుమన్నారని యితరు లనుకొని కినియుటయు మానవస్వమే. మ
నవ్యమాత్రునకు తప్పులుండకపోవు. కావుననే సభ్యులందరు త
మతమతప్పుల చలచివోని వానినెరింగియే లక్ష్మణుడు నవ్వె నను
కొని తలలవంచిరి. ప్రజాసేవయే రామునికి పరమప్రయోజనము.
అందుల కాతఁడు తనయొక్కయు తనకంటె మిన్నులగ నెన్ను
కొను తనవారియొక్కయు ప్రాణములనేని బలియొసంగుటకు నె
నుదియఁడు. అందుచేతనే సభ్యులకినుక యాతనిహృదయమునకు
ములికియయ్యెను. అంతట చిత్తోద్రేకంబుచే కోపంబును, కో
పంబుచే మోహంబును, మోహంబుచే వివేకహాస్యతయగులుగ,
నవ్వుటకు కారణమాలే డడుగుయే, ఖడ్గమెత్తి తమ్మునికింకం
బు ఖండింపనెంచెను. అట్టియెడ సభలోని పెద్దలు ఛామదునూ
రకుండుట మహాపాతకము. సభలో ప్రమాదము తలస్థించునప్పు
డు, ప్రభువని జంక పెద్దలుతగిరితిని వారిండుటయే పరమధర్మ
ము. కావుననే వారిజనాభుడు వాలు నెత్తికొనిపోవగారికేకరుం
లడ్డుపడిరి. ఇదియెంతయు సమంజసముగ నున్నది. రాముడు
ధార్మికుడు. ధర్మహానికులగునేమో యని భయము జెందినపు డా
తనికి చిత్తోద్రేకము కలుగును. దానినుండి యొక్కొకప్పుడు
కోపము జనించును. అది యహంకారజనితము కాకపోవుటచే
క్షణికాలికము. లక్ష్మణునినవ్వునకు కారణ మెఱిగినవతోడనే
“రాముని పశ్చాత్తాపమునకు మే లేదు. ఛీ! ఇట్టిసోదరుని జంప

నెంచిన నాబ్రతు కెందుల కనెను. ఆత్మహత్యయే తనకు దగిన
ప్రాయశ్చిత్త మనుకొనియెను. ఈతలఁపుటాడ చిత్తోద్రేకజనిత
మే. కాని యాతని హృదయ మతికోపలమని మాత్రముస్పష్టపడిన
ది. అట్టియెడ గురువులగు వక్ష్స్థులారని వారించి, తమ్ముని పుష్పశ
య్యపై నిదురింపఁజేసి పాపములొత్తుమని ప్రాయశ్చిత్తము వి
ధించెను. అటులానర్చుటచే తాను ధన్యుడనగుదునని సంతసించి
యట్లు గావించెను. అధిపతియు వగ్రజాంహనయ్యు లక్ష్మణునికీ
పూసెజ్జనమర్చిపాదములొత్తుట తనప్రతిష్ఠను భంగకరమని తలం
పలేదు. రామునినంటి యహంకారకూన్యన కట్టెన్నడును తో
చదు. తప్పరయకయే తా సభ నెవ్వనితల తరుగఁబోయెనో య
ట్టిసోదరుని పూసెజ్జపై నిదురుబుచ్చి పాదముల నొత్తి తిరిగిసభకు
దోడ్కొనిపోయి తన సరసనే, ముత్తియముల గడ్డె
పై గూర్చుండ బెట్టుకొనుట కంటె
నేమి కావలెను? ఇది యొక యద్భుతవృత్త్యము. లోకాతీతుల
గు రామలక్ష్మణులు తమ యుదారచరితములచే ప్రపంచమున
కల్ల నాదర్శములైనవారు. అట్టి వృత్త్యమును కన్నులారఁ గాం
చిన సభ్యులవలెనే దానిని మనోనేత్రమునకు గోచరింపజేసికొన
యత్నించు మనమును ధన్యులమే. ఇంతవఱకు లక్ష్మణుని నవ్వు
నుగూర్చినకథ. మిగిలినది విచిత్రసంఘటనలతో గూడినది కాక
పోయినను రమణీయములగు వగ్రనాదకములతో నలరారుచున్నది.
సీతారామలక్ష్మణుల లరభ్యమున నున్న సమయమున వయోధ్యా
నగరము పతిం గోల్పోయినసతి చంపంబున కాంతిహీనమై
యుండ నందలి జనంబుల మనము లమ్మహానుభావుల ననుగమించె
నని చెప్ప నిక రామునితల్లులు, తమ్ములు మఱవండ్లు మున్నగు
వార లెట్టి సుఖంబు నొల్లక వారి రాకకై వేచియుండిరని
వేఱుగఁ జెప్పవలెనా? సీతలక్ష్మణులమేతుండగు రాముని
పునరాగమనముచే రాజగృహమున బంధుమిత్ర పరివార జనంబు
లకుఁ గలిగిన సంతసమును, రాముని పట్టాభిషేక మనోత్సవము
ను, అందులకువలయు సన్నాహంబును, కాంతా మహాతేవికి
మఱవండ్లద్రాడిగము నేయుసమయమున రాముడు మఱుగుననుండి
వారింజూచునప్పు డాతడు నేయువర్ణన, సీతతోడి కోడల్లడను
తనచెల్లెల్లడను మఱుదుల కొప్పగించు నవ్వటి సరసం
పుబుక్కులు, పడకటిండ్ల శృంగారము, దంపతుల సమాగమము
వావి నరుసలకుం దగిన మేలంపునూటలు నన్నియు నుచితంబుల
గు వర్ణనలచే మనంబుల నలరించును. తల్లి పిల్లులు, ఆలుమగలు,
అన్నదమ్ములు, అక్క నెల్లెల్లడు, వదిలె మరదల్లడు, అత్త
కోడల్లడు వీరు వారనక కుటుంబమున గల యన్ని యంతరముల
వారు నొకరియెడ నొకరు వర్తించు వలసినరీతి, చూపవలసిన
ప్రేమగౌరవములు, ఆడుకొనవలసిన మాటలు అన్నియు నతి
సహజములుగను మనోహరములుగను వర్ణింపబడినవి. మనం
బుష్పాంగ జేయు శృంగారమేగాని యేవ పాడమ జేయు శృంగా
ర మెచ్చటను లేదు.

ఇందలి భావ సులభంబై, లలితములగు శబ్దములతో నల
రాతి భావంబున కడ్డమురాక పాత్రములు, పాడువారికి విను
వారికిని కన్నులకు గట్టిన ట్లగపడును. సముచితవేషభాషాదుల
చే వారి మనంబుల హరింపుటకు కాక తమ సుఖదుఃఖంబులు
వారుగూడ పండుకొనునట్లు చేయును. ఇంపగు నిందలి ధర్మనా
లంకారములు మితములై భావంబును పోషించుచున్న వేకాని మ
ఱుగు నేయుటలేదు. జనసామాన్యమునకు సులభమగు దెలియు
నటుల సుత్తమాదర్శముల నెదుటబెట్టి హృదయముల గరగించి
యుదారభావము గలిగించి ప్రపంచమున మెలంగవలసిన తెఱం
గెఱింగించుటయ కాక జీవితపరమార్థము దెల్పుటయం దిదియు.
దీని బోలిన మఱికొన్ని పాటలను జాలనుపయు క్తములని పరికిల
నతో వీనిం జదువువారలకు విశదపడఁగలను.

ఆడువారు పాడుకొనుట కనువగునటుల నిది ద్విపదగ్రవా
యబడినదే గాని దీని రచయిత ఛందస్సునందేమి శబ్దప్రయోగ
మందేమి నియమముల పాటించువాడు కాడని దీనిం జదువువా
రికల్ల తెల్లముకాక మానదు. కనుక లాక్షణికు లీతని కవియన
సాహసంపరు. కాని యిందు గవితారసమునకు కఱపు లేదని మాత్ర
ము సలిమర్చకముగఁ జదువువారికి తోచక మానదు. ఇందలికై
లిని వర్ణనాదకములను జూపుటకై యచ్చటచ్చట కొన్ని భాగ
ముల నెత్తి చూపెదను.

కొద్దిమాటలతో రూపముల చిత్రించుటయం దీకవిశేర్ష
“వెన్నెలబైలే నేలసంఖ్యలనూ
గడ్డెబైటించిరి కరుణాకరూలూ”
“నయ్యారినడకతో పయ్యెడ జారా
వారచూపులు జూన్లు వచ్చెనాడేవి”
“ఈవలూ ఓజంఘ ఆవలాజాచి
ముద్దియూ లేదని ముదముతో బలికే”

జౌచిశ్యము:—గ్రంథం దెన్చుటజూచినను దీనికి గొఱంపలేదు.

“అత్తలమగ్గురికి నంపములేనీ
జనకుల చెల్లెళ్ళ తా గొరించే”
ఈమనులు యుంజగా మీరుండగానూ
అశ్వమల యెక్కేటి భర్తమా యనెనూ
“తనయుల శృంగారములు తల్లులూ జూచి
దశరథులను కలమన కన్నీరు కెక్కి
దశరథులకి జెప్పి కన్నీరు గాని
“ఈన్న నల్లులులేవు యువకుల మనకూ”
స్వభావోక్తి:—దీనికొకట వెదకికొన నక్కటలేదు.
“అట్టి యాదశరథులు యెక్కేటి గజమా
శ్రీరాము మోతు నని కరము పొంగూమా
కుడిజంఘ పిడుకొని పొంగూమవచ్చే
“అంజనీకుతుడైన హనుమంతు డవుడూ
మును పేపతె త్రములు బాగుచేయించే
బారులుచేయగా భరతుండు చూచి
శుభకరమున జనులు చూడవచ్చిలే
యింత నొప్పింతురా ఈప్రజల నెల్లా
ఇందులో మన కెవ్వ రన్య లున్నారు
అని యిట్లు భరతుండు పలుకగా వినుచూ”
కొన్నిచోట్ల పదములను పాదములను రెట్టిండుటచేతను
ఏకవిధంబులగు చిత్రంబు లనేకంబులు గలుగునపుడు వానిని
కలిపి వర్ణింపక వేర్వేరుగానే వర్ణింపటచేతను కథ నిజముగ కంటి
యెదుట జరుగుచున్నటులనే తోచింపజేయుటయం దీ కవి
కుశలుడు.

లక్ష్మణుడు లేని సభంగూర్చి రాముడు:—
“చంద్రుడులేనీ రాత్రి యెట్టిదట బోలూ
తమ్ముడా నీవులేని సభ యట్లే బోలూ
దీపము లేనిట్లు యెట్టిదటబోలు
తమ్ముడా నీవు లేని సభ యట్లే బోలూ”
* * * * *
రాముడు లక్ష్మణునికై యమర్పించిన పూసెజ్జంగూర్చి:—
“అచ్చచేమంతులూ అభ్యాంగలూనూ,
ఆమంచిపానుపున అవి చాల బరచిరీ”
నికోయిబూసినవి నీలంబరాలూ,
ఆమంచిపానుపున...బరచిరీ.
* * * * *

రామాదులు తల్లులకును, శాంతాదేవికిని, మఱుదులను
చెల్లెల్లడును, నీతాదేవికిని, సమస్కరించి యాశీర్వచనము
లాండునపుడు,
“మమ్మారు చలగొని ప్రవక్షిణములు జేసీ
సాష్టాంగ దండనమస్కారములు జేసీ
పాదములపైనున్న కొమ్మల నెత్తి
దీవించిరి తల్లులూ దేవవాక్యమునా
సతులలో సౌభాగ్యవద వసుభవిస్తు
అభివృద్ధిపొందండి అయ్యోగ్యలోనూ”
ఇదేవిధమున మిగిలినవారి విషయంబునగూడ వర్ణింపబడి
ఇట్టి పద్ధతినే కవి నీతాదేవి చెల్లెల్లడ మఱుదుల కొప్ప
ంచునపుడును, ఇతరసందర్భములందును నవలంబించెను.

శృంగారము—పచ్చట జూచిన విది మనం బలించును
గాని యేవ బుట్టింపదు.
“శతకీర్తిని జూచి తాను జానాకీ
శతకీర్తి హస్తము చేతబట్టుకునీ
నీ కేమి జెప్పుదును నేను శతకీర్తి
నీవు యెరుగవుటమ్ము బుద్ధిశాలివీ
పుయ్య మనక చందనము పుయ్యబోహూమి
పుయ్యమంటే నీవు పూరుకోకుమీ
* * * * *
చెలిక తైలతో ఆడేటి శతకీర్తిని జూచి
శత్రుఘ్నుని పానుపున ఆడుదు రమ్మి
అనియిట్లు కాసల్య సయ్యలించుకునీ
శత్రుఘ్నుని శయ్యకూ తాను బంపించే
దంపతుల నెయ్యంపు కయ్యంబుల పతులకు గర్భిణగుర్తులు
భావగర్భిణముగ వర్ణింపబడియె.
“భరతునిపై రెండు పనుపుడాగుల్లు
సౌమిత్రిలాటమున కుంకూమబొట్టు
శత్రుఘ్నుని చెక్కిటా కాటూకరేఖ
ఆకుంకుమాబొట్టు అమరియున్నాదీ
బువ్వశృంగంబు జూచితే గేలిచెయ్యడా.”

మన మింట నాడుకొను నింపగు మాటలు సంధ్యమేటి గ
గుర్తుటయం దీకవి వేర్వరి.

రాముడు
“పాదాలపైనున్న తమ్మున్ని యెత్తి
అలసితివి నాతల్లడి నివ్రబోవయ్యా.”
శాంతామహాదేవి తమ్ములను ముఱవల్లడనుగూర్చి,
“మనవారని నునము అనుకొనారాదూ
వారి ముందర పీరు రాణించరనెనూ.”
సాష్టాంగదండనప్రకాశంబు లానర్పిన మఱుదుల నీత
లేవనెత్తి దీవించునప్పటి పలుకులు ముఱపునకు రావు.
“భరతుని హస్తము తా బట్టుకునీ
భరతుడా నీవెంత బుద్ధిశాలివీ
తమ్ములు అయినాను మీరె సుమి తమకూ
మరదులు అయినాను మీరె సుమి-తమకూ
సహోదగులేక తమరిప్పమానూ
అభ్రాత్రుకన్యలము అయ్యుంటిమనిరీ.”
పెద్దలు పిన్నల నాశీర్వదించునమయమున:—
“సతులలో సౌభాగ్య పవనమభవిస్తూ
అభివృద్ధి పొందండి అయ్యోగ్యలోనూ”
శత్రుఘ్నుడు నీతయెడ జూపిన తొందరకు కాసల్య
మందలించుచూ నీతతో నవిన యూరడింపుమాటలు.
“ముగ్గురు వెనుకనూ గుండజే వీధూ
మాడుమాటలు ఆరుతప్పు తెరుగాదూ
గాండ్లంపు పలుకులూ పలుకనేమిటికీ
అని యిట్లుజానకీ ఆడనేమిటికీ”
* * * * *

ఎందుకు జానకీ వప్పగిస్తావూ
చెల్లెళ్ళ నీన్నేమి యుద్ధరిస్తారా”.
ఇతరవర్ణనలు
చుక్కలలో బాలచంద్రునివలె కొలువై కూర్చున్న
శాంతామహాదేవికి ముఱదం డ్రూడిగము నేయుచున్న సమయం
బున శ్రీరాముడు మఱుగున గవాక్షమునుండి వారి దిలకించుట
యతిరమణీయముగ వర్ణింపబడినది.
“అట్టై తొలకరిమెరుపుహంసనడకలదీ
పుత్తినేడి బొమ్మ లేదెవర జూతూ
శాంతకు చందనం బూయాచున్నాదీ
ఆడేవి యెవ్వరో శత్రుఘ్ను యనెనూ
సౌమిత్రిభార్యా డొర్చిగా యనెనూ
చిగురుటాకులబోలు చిన్న పాదములూ
బోలును వజ్రాలబోలుపలువరుసా
అట్టైతొలకరిమెరుపుహంసనడకలదీ
శాంతమమకూ సురటి విసురుచున్నాదీ
ఆడేవి యెవ్వరో శత్రుఘ్ను యనెనూ
భరతునిపట్నంపుదేవుమి యనెనూ
చిగురాకుపాదములు సింహమధ్యమునూ
తగుదివ్యచేతులు తగువంటిచాయా
శింగిలిబిళ్లలబోలు కనిబొమలతీరూ
దానిమ్మగింజలే తిరుణిపలువరుసా
చామంతిరేకులే చెదయచెక్కితూ
చంద్రుడు తనలోన సిగ్గుపడమండూ
ఆడేవిముఖికాంతి సాటిరాదనెనూ
తుమ్మెదులు తమలోన ధూంకారమందూ
ఆడేవికురులంపము సాటి రాదనెనూ
నల్లనిమేడుదీ వగుమోముగలదీ
ఆడేవి యెవ్వరో శత్రుఘ్ను యనెనూ
తనదేవి జెప్పకా తానురకుండే
సిగ్గుబడినిలచున్న తమ్మున్నిజూచి
చిరునవ్వువవ్వరీ శ్రీరాఘవులు
మాండునీవు చేసినా ధలమేమొకాని
ఇంతచక్కనిదేవి సలిగలుకటామా
చుక్కలలో బాలచంద్రుడు దున్నట్టూ
కొలువై గూర్చున్న మన అక్కజూడూ
అందరిలోపలా నుండారిననుచూ
అప్తవంకల్లతో మీనదిన జూడూ
ఆలాసన నరాదు అన్న రాఘవులూ
ఆవిలక్ష్మీనీత ఆలోకమాతా”
అశ్వరత్నముల నెక్కి తమ్ములును, భద్రగజము నెక్కి
శ్రీరాముడును, పట్టాభిషేక మహాత్మ్యనందర్శమున నూరేగు

కృత్రిమవిరుదములు

- [బాలకవి, సి. యమ్. శ్యామా రావుగారు]
1. బ్రదికినన్నాళ్ళేగాని - ప్రాణమేగినవిదప
నీప్రతిభ నీవెంట - నిల్చునా యెందైన?
మురిసెదేటికె వేరుకె!
జీవమా! మోహ మేటికి బూనెదే?
 2. నీయెదుట స్తుతియించి
నీవెనుకనే నవ్వ
వేచియుండంగఁ బ్రజలు
వెట్టివాఁ డనుచు
నీకేమి సుఖ ముండునా?
జీవమా! నెమ్మదిని బరికింపుమా!
 3. నీబుదికుశలత - నీచాకచక్యంబు
నీనేర్పు లింగిత - జ్ఞానాతిశయము
పూరికై నను పోలునా?
జీవమా! పుణ్యమైన నొసంగునా?
 4. పదిమంది కుపకార - మది యెక్కుడో, లేక
యుపకారమెఱుంగని - యూరుపేర్లెక్కుడో!
కట్టిపెట్టవె కోరికల్
జీవమా! వట్టివిరుదు లికేలనే?
 5. అన్ని పేరులుగడించి-యన్ని బిరుదులుగడించి
యామీఁద చేయంగ-నగుకార్య మేమున్న
దాలుబిడ్డలఁ గాచునా?
జీవమా! ఆత్మతుష్టిని జెందునా?
 6. ధనభాగ్యసంపద- ల్యజియించి, పోరాని
పాంథవావళి విడిచి-బందెలో బడినట్టి
యలివిరక్తులఁ జూడు మా
జీవమా! ఆమహాత్ములదలఁపుమా!
 7. పడరాని కడగండ్లు-పడరానికష్టముల్
పడినవా రీసీచ-ప్రతిభకై పడిరే?
హృదయానఁదలపోయుమా!
జీవమా! పరితపింపకు వెట్టివె!
 8. పరులుకొందఱు, స్పృహ-పరులు మెచ్చినయంత
సిరులు నీకేమైన-చేరిన ట్లాయెనే?
మానవుల మెప్పులూ?
జీవమా! మాధవుడు మెచ్చవలదే!

సమయమున పురజనుల యుత్సాహము, వారు రామంగూర్చి
మడిచిన పలుకులు బాగుగ వర్ణింపబడినవి. వారి పలుకులు వెను
కటి రామపట్టాభిషేకప్రయత్నమునుండి నేటిపఱుకు జరిగిన
కథనుజ్ఞప్తికి దెచ్చుచున్నది.
“అత్యంతవరమూ ర్తి యెనరాఘవునా!
కాసలలోతిరిగి కష్టింపనోడే!
మెత్తెన్నిశయ్యవై పేవొత్తు రామూ
పూరికేయ్యవై పవళింపనోడే
భక్తవత్సలుడైన పరమపాపమ డా
సృష్టికొరకై నీత తోడమాబుట్టె
అనుజానితోటి అరణ్యములకేగే
పాపాత్మురాలైన కైకయిచేతా
అడవులకునెల్లినా అమృతం దిడదూ”
ఆంధ్రకవితారసజ్ఞ లీపాటయందలి యందచందములు
స్వయముగచదివి యానందింతురుగాక యని ప్రార్థించును నీవిమ
ర్శన మింతటితో విరమించుచున్నాను.
మరియు నిట్టిగ్రంథములు గ్రామ్యపదభూయిష్ఠము లని
యధిక్షేపించి నిరసింపక భాషావహూటి కివియు నకృత్రిమంబు
లగునమాల్యాభరణంబు లగుట యెఱింగి లాక్షణికచక్రవర్తులు
తమనిబంధనలను నేకకాలపాత్రానుసారముగ సడలించి సంస్క
రించుట యత్యవశ్యకము. వారిట్టిగ్రంథములయెడల నుదాసీనభా
వము వహించుట సమంజసముకాదు. కావున వాని నాదరించి,
అందలి వాగ్గోళలఁ దెల్పువిమర్శనలచే ప్రోత్సాహ మొసంగుట
య వారివిధియని వినయముతో విన్నవించుచున్నాడను.

గ్రామపునర్నిర్మాణము: లజపతిరాయగారు

గ్రామపునర్నిర్మాణముగూర్చి, లాలాలజపతి రాయగారు యీవారపు "పీపిలు" పత్రికలో వ్రాసిన వ్యాసము నిండుక పరికింపవచ్చును. ఈ పునర్నిర్మాణమునకు తెల్లరద్దప్పి నాకర్షించుచున్నది. దేశబంధుదాసుగారి కీర్తియమై సంపూర్ణవిశ్వాసము గలదు. గాంధీమహాత్మునియుద్యమ మంతయు నిఫలమునకే దారిజూపుచున్నది. పునర్నిర్మాణ సమస్యను నిర్వహించుటకు, మహాత్ము డిప్పుడు ఎల్ల రతోడ్పాటును గోరుచున్నాడు. ఇతరుల దయాధర్మమువలన గాక, ప్రజల స్వప్రయత్నబలము వలననే స్వరాజ్యము చేకూరునను సమ్మతమును బలముగ నాటుచున్నాడు. గ్రామములను పునాదిగ జేసికొని స్వరాజ్యసాధమును నిర్మించుట ఎంత ముఖ్యమో దెలుప నవసరము లేదు. కాని ఇక్కార్యము మాటలవలన చేకూరునది గాదు. అనేకుల స్థిరసంకల్పమువలన గాని, ఈవి యదు. లాలాలజపతి రాయగారికి, కద్దరు, నూలు వడుకుట మున్నగు సంశయములందు సమ్మతము లేకున్నను, గ్రామపునర్నిర్మాణ మవసరమని తెలుపుచున్నారు. భారతీయుల ముఖ్యనివాస మిప్పటికిని గ్రామమే. గ్రామములదుర్దశ తొలగిన గాని, స్వరాజ్యసిద్ధికి ప్రోద్బలము గలుగదు. గ్రామములలో స్వరాజ్యవాంఛ లేదని యనుకొనుట వట్టి పొరబాటు. దేశముం దంతటను గాఢప్రజోధము కలిగినది. ఈప్రజోధము కార్యరూపము దాల్చవలయును. కట్టుకొనుటకు బట్టయు కడుపు నిండ తిండియు బ్రజలకు ముఖ్యముగ లభింపవలయు నని మహాత్ముడు గోరుచున్నాడు. లజపతిరాయగారును ఇందు కంగీకరించెదరు. కాని మిగిలిన వృత్తులను చేపట్టవలదని మహాత్ముడు తెలిపెనని తలచుట పొరబాటు. ప్రజలు ప్రాణముల బిగుబట్టుకొనుటకు ఏలగు కనీస సాధనములను మాత్రమే మహాత్ముడు సూచించెను. ఇందుకు కారణము విధితమే. ఒక్కపూటయయినను కడుపునిండ తిండిలేక మాడుచున్న ప్రజలుండగ, ముందట్టి బాధను నివారించుట యవసరముగాదా? తోట వైచిత్రినుట గూడ ముఖ్యమని, లజపతిరాయగారు దెలుపుచున్నారు. దొడ్లు తోటలు ముఖ్యముగ పట్టణవాసుల కవసరము. అయినను యీ పనుల నన్నిటిని మహాత్ముడు వ్యవసాయమునందే జేర్చెను. వ్యవసాయ ప్రాముఖ్యమును భారతీయులు గ్రహించియుండుటచే, ఆవిషయమై ప్రత్యేక ప్రోత్సాహ మొనగుటకు మహాత్ముడు పూనుకొనలేదు. హిందువులు తోటలను పెంచవలయు ననియు, వడ్రంగము మొదలగు వృత్తులను నేర్చుకొనవలయు ననియు, లజపతి రాయగారు కోరుచున్నారు. ఇందు కెట్టి యభ్యంతరముండజాలదు. కాని గ్రామములలో వడ్రంగము చేయుటకు, వడ్రంగులు కలరు. ఇతర వృత్తులను జేయువారును గలరు. కాని, నూలు వడుకుట విస్మృత మయినది. విదేశవస్త్రధారణసుఖము మురిగి ప్రజలు రాటములను బాత్తుగ మరచిరి. అందుచే రాటము నెల్లరును చేపట్టవలయు నని మహాత్ముడు ప్రత్యేకముగ కోరవలసి వచ్చెను. గ్రామపునర్నిర్మాణమునకు, లజపతిరాయగారి రీక్రింది యంశములు ముఖ్యములని దెలుపుచున్నారు: (1) నూలువడుకుట నేయుట (2) విద్య (3) సహకార

వ్యాప్తి (4) కూరలను పండ్లను పెంచుట (5) వ్యవసాయజ్ఞానము (6) ఆరోగ్యము (7) పరిశుభ్రమగు నీరు (8) మద్యపాననిషేధము. ఈ యంశములు చాల ముఖ్యములనుటకు సందియములేదు. గ్రామపునర్నిర్మాణ మేరీతిన జరుపవలయునో, ఆవిషయమై విశేషానుభవముగల గాంధీ, లజపతిరాయ, ఆచార్య ప్రభుల చంద్రరాయ, రవీంద్రనాథ టాగూరు, రాజగోపాలాచార్యులు, డాక్టరు సుబ్రహ్మణ్యం, సీతారామశాస్త్రిగార్లు మున్నగు ప్రముఖులు గలసి యొకకార్యక్రమమును తయారుజేసి, కాంగ్రెసు సభవారియెదుట నుంచుట యవసరము. గ్రామ పునర్నిర్మాణమున కవసర మగు ముఖ్యమయిన ఏర్పాటులను వెంటనే గావింపవలయును. దీనిపైననే, స్వరాజ్యనిర్మాణ మార్గరహితి యుండును. గ్రామములందు స్వరాజ్యము నెలకొనిన, దేశమునం దంతటను సుస్థిరముగ నెలకొనును. ప్రజలు తమచేత నున్న స్వరాజ్యమును వదలి, సముద్రముల కావల దృష్టి నిలుపుటవలన నిసుమంతయు ప్రయోజనము లేదు.

మహాత్ముడు : మిల్లులు

మిల్లుల సభిమానింపనందులకు మహాత్ముని కొందరు నిరసించుచుండ, వానిని బహిష్కరింపనందులకు మరి కొందరు నిందించుచున్నారు. ఇరుపక్ష విమర్శకులును మహాత్ముని యుద్దేశ్యములను గ్రహింపకున్నారు. మిల్లులు ప్రజాసామాన్యమవలంబించెడి వృత్తులను తీగింపజేసి వారి జీవనాధారమును తొలగించెనని మహాత్మునకు తెలియును. స్వల్పసంఖ్యాకులగుధనవంతుల కిది ఎక్కువ లాభము గలుగజేసెనని తెలియును. ఆ కారణము చేతనే మహాత్ముడు నూలువడుకుట, కద్దరు నిర్మించుట మొదలగు వృత్తులను పునరుద్ధరించి బీదలకు స్వతంత్రజీవనాధారము గల్పింప సమకట్టి యున్నారు. దేశదృష్టిని మరల చేతిపరిశ్రమలవంకకు త్రిప్ప సమకట్టెను. వీరిప్రయత్న మింకను శైశవావస్థయందున్నది. ధనవంతులును విద్యాధికులును వీరి ప్రయత్నముల కడ్డుదగులుచున్నారు. ఆరిక సమస్యకును, రాజకీయ సమస్యకును గల సన్నిహిత సంబంధమును మహాత్ముడు గ్రహించినంత స్పష్టముగ నిదివరకే ప్రముఖుడును గ్రహించియుండ లేదు. ఆ కారణముచేత, ప్రజలను స్వయం పోషకులుగ జేయుట స్వరాజ్యసాధన కవసరమని అతడు కనిపెట్టెను. మహాత్ముని ప్రయత్నములు చాలకాలము వరకు మిల్లులకు పోటీగ పరిణమింపజాలవు. దేశమునకు సరిపోయెడి కద్దరువస్త్రములు తయారగుటకు స్త్రీపురుషులందరును వడుకుట కారంభింపవలయును. అట్టి యలవాటును పురికొల్పుటకు, గాంధీమహాత్ముడు కాంగ్రెసు సభ్యులయినను తప్పక వడుకవలయునని కోరెను. కాని, వారందుకు చాలుమారి. ఎన్నటికయినను ప్రజాసామాన్యోద్ధరణమునకు రాటమే పరమసాధనమని మాత్రము మహాత్ముడు నమ్మియున్నాడు. మిల్లులకును, చేతిపరిశ్రమలకును కొంతకాలమువరకు ఎట్టిస్పర్ధ యుండజాలదు. మహాత్ముడు కద్దరుపై శ్రమదృష్టిని నిగుడించుటచే, మిల్లుపరిశ్రమలపట్ల శ్రద్ధ వహించుటలేదు. మిల్లుపరిశ్రమకు ప్రత్యేకప్రోత్సాహ మవసరము లేదనియే, మహాత్మునితలంపు. అటు లని, అక్రమ

నిర్బంధములను మహాత్ముడు సహించజాలడు. మిల్లు వస్త్రములపై ఎక్సైజును విధించి విదేశవస్త్రములకు ప్రోత్సాహపరచుట మహాత్మునకు గట్టదు. మిల్లుపరిశ్రమలకు రక్షణ యవసర మని అతడు నమ్ముటచే, విదేశవస్త్రములపై హెచ్చుసుంకములను విధింపవలయు నని అతడు గోరుచున్నాడు. పాశ్చాత్యపారిశ్రామికపద్ధతులు అందువలన గలిగెడి చెడుగుఖనుండి హిందూదేశము తప్పించుకొన నెంచుచో, కార్మికుని స్వాతంత్ర్యమును రక్షించెడి చేతి పరిశ్రమల నుద్ధరించుట యవసరము.

అఖిల మహమ్మదీయ మహిళాసభ

పునహా, ఆగస్టు 18:—రెండుదినములు సభ జరిగిన వివర అఖిలభారత మహమ్మదీయ మహిళా సమావేశము పరిపూరి అయ్యెను. సభకు బెక్కు డెలిగేట్లును ప్రేక్షకులను వచ్చిరి. బురకా పద్ధతిని సభ మానేసియాబాసునందు జరిగెను. ప్రసిద్ధులకు ప్రేక్షకులకు సభయందు సమచిత్తము స్థానము లీయబడెను. సిమ్లానుండి ఉమరహాయాటుఖానుగారి సతి వచ్చిన ప్రసిద్ధురాలండ్రయందు ప్రాముఖ్యము వహించెను. కలకత్తానుండి, హాకాం దక్షిణ హైదరాబాదునుండి అమీరు అస్సాక్ మొదలగువారు సభకు వచ్చిరి. పంజాబు కాసనసభకు అధ్యక్షుని భార్యయగు బీకాము అబ్దుల్ ఖాదరుగారి సభ కధ్యక్షురాలుగ నుండెను. సన్మానసంఘము తరఫున అధ్యక్షురాలు సత్కరింపబడెను. కొరానునుండి గీతములు బాడబడిన పిదప భార్యక్రమము ప్రారంభపడెను.

స్వాగతోపన్యాసము

వచ్చిన డెలిగేట్లకును ప్రేక్షకులకును హమిదుఅలీగారి సతి స్వాగత మిచ్చెను. సంగ్రహమున ఉర్దూ స్వాగతోపన్యాస మందు మహమ్మదీయ మహిళా విద్యాభివృద్ధియొక్క అగత్యము ను యీమె వివరించెను. తదనంతరము బీకాము అబ్దుల్ ఖాదరు గారు అధ్యక్షకోపన్యాసము నిచ్చెను.

అధ్యక్షకోపన్యాసము

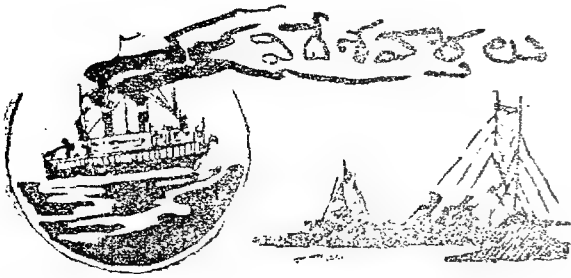
కాన్ఫరెసు కార్యక్రమమందు పాల్గొనుటకు దూర భారమును గమనింపక వచ్చిన మహిళలకు వందనము లర్పించి, గత పది సంవత్సరములనుండి ముస్లిము మహిళా విద్య కొరకు గావించుచున్న సేవకు గౌరవ కార్యదర్శియగు బీకామునఫీసుడుతో హామెగారిని అధ్యక్షురాలు ప్రశంసించెను. మహమ్మదీయయవకల విద్యాభివృద్ధి కొరకు యేటను రెండు కాన్ఫరెసులు బొంబాయియందు జరుగుచుండ స్త్రీ విద్యాభివృద్ధి కొరకు మహిళులెవరు బూనుకొని ప్రయత్నిములు సల్పకుండుట శోచనీయముగ నున్నదని అధ్యక్షురాలు దెల్పెను. ప్రయత్నములు విజయ మొందుటకు స్త్రీ పురుషుల విద్య సమానముగ నుండవలయును గాన నిష్పడు స్త్రీల పురుషుల విద్యాసభలు వొకసారి జరుపుట శుభసూచకముగ నున్నది. స్త్రీ విద్యాభివృద్ధి కొరకు పెక్కు శ్రద్ధ జూపబడుచున్న పనిది ఆగినంతగ లేదు. గత ముప్పది సంవత్సరములందు ఉన్నత విద్య మహమ్మదీయులందరితో పరిమితి గలిగియుండెనో యిప్పుడును సంతోష గలదు.

మహమ్మదీయుల కర్తవ్యము

ఉచితవిద్యనెల్లభ్యసించుటకుపోత్సాహముకలుగజేయుట స్త్రీవిద్యకొరకు బాటుపడుట, నూతన బాలికాపాఠశాలను స్థాపించుట, శిశుసంరక్షణ స్థానములను స్థాపించుట, బీదబాలికలు విద్య నభ్యసించుటకు ధనసహాయము గావించుట మహమ్మదీయ తిరిదండాల కర్తవ్యమై యున్నది. చేతిపనులను నేర్చి, యితరవృత్తుల నేర్చుకొన ప్రోత్సాహము గల్గించి మహమ్మదీయ పూర్వ సువాసనల అవస్థ భరింప శక్యమునందగ జేయవలయును. అట్లు వీరలకు దోష్టదీనచో స్వచ్ఛంద శీవనము సల్పుటకు ఆనకాశము లేర్పడును.

తీర్మానములు

కొన్ని విషయములపై కొందరు స్త్రీలు ఉపన్యాసములను జదివిరి. పునహా నెంట్లలు బాలికాపాఠశాల ట్రైనింగును కాలేజిగ చేయవలయునని ఇ. హెచ్. జాఫరుగారి భార్య మొదటి తీర్మానము ప్రతిపాదించెను. ఉర్దూ పాఠశాలలందు మతవిద్య నిర్బంధముగ నేర్పవలయునని మరియొక తీర్మానము గావింపబడెను. మహమ్మదీయుల కళకాశల్యాభివృద్ధి, చేతి పనులు నేర్చుకొనుటకు అవకాశములను గల్గించినట్లుగ అఖిల మహమ్మదీయ మహిళా విద్యాభివృద్ధిసమనందు సౌకర్యములు నేర్పరచవలయు నను మూడవతీర్మానమును ఆమోదించబడెను. బాలికల సంరక్షణచట్టము యెడ, బాలబాలికలచే కూలిజేయ నిరోధింపవలయునని, ముస్లిము బాలబాలికలను విద్య నిర్బంధము చేయవలయుననియు మరికొన్ని తీర్మానములు గావింపబడెను. (అ. ప్రె.)

రిఫ్టల సంకులము

ప్రెంచివాటి క్రొత్తపాఠము

అబ్దులు కరీంగారు ఎడవొక్కనుటకు సంసిద్ధులగుట లండన్, ఆగస్టు 12:—మరాఠీ పరిశీలకులందు మూడు భాగములలో నలుగురు సేనానులు కార్యభారమును నిర్వహించెదరు. నాటిక సేనాని సర్వసామాన్యతగ నుండును.

ప్రాంతో స్పెయిను కలయిక

టిమిసేనువగర్ ప్రెంచి స్పెయిను వైద్యములు కలిసి పని చేయుచున్నవట. ప్రెంచి కర్నలు స్పెయిను సేనానికి సమరమును బ్రారంభించుటకుందు టిందుజేసెనట. లయత సేనానికి, ప్రిమోరివరాగార్లకు అభినందన తంతివార్తల సంపుచున్నారు.

విశ్వాసము

ప్రెంచి పత్రికలయందు నూతనవిశ్వాస ముదయించినది. నైట్లెబరులో ప్రెంచినారు గొప్పయవస్థులందనమును బ్రారంభించెదరనియు విజయలక్ష్మిని చేపట్టగలరనియు వాశీనుచున్నది. పరాజితుడైన గాని అబ్దులు కరీంగారితో రాయబారములను బ్రయత్నింపరాదనుచున్నది.

స్పెయినుగాని ప్రాంసుగాని అబ్దులు కరీంగారి ఏర్పాటులను చర్చింప దలంచుకొన లేదని లీజర్నలుపత్రిక వ్రాయుచున్నది.

అబ్దుల్ కరీంగారికి త్వరలోనే అంత్యసంక్షేప మంపవటకు ననియు దాక్షిణ్యమును జూపుకాలమును ఆతడు అతిక్రమించే నేని గర్భశత్రువుగ ఎంచబడుననియు ఎక్స్ప్రెసు పత్రిక నుడువుచున్నది.

ప్రెంచి సంరంభము

ప్యారిస్, ఆగస్టు 12:—ప్రెంచి యవస్థులందనమును ప్రారంభించుటతోడనే అబ్దులసిమిషన్ సేనలు దిగును.

ప్రెంచి సైనిక కేంద్రీకరణము

పెజా, తాజామధ్యను పంక్తిచేసుక రెండుపటాలములు పనిజేయుచున్నవి. ప్రెంచి వైద్యములకు మంచి ఆయుధములున్నవి.

మరాఠీలో క్రొత్త ఏర్పాటులను జేయుటకు పెటెయిను సేనాని తిరిగి వెళ్లెదరు.

అబ్దుల్ కరీంగారు సంసిద్ధులగుట

రంగరంగమందంతటను శత్రునిరోధము వెదుక్కొనుటకు అబ్దుల్ కరీంగారు తమ వైద్యములను బలపరుచుచున్నాడు. పెషానుమందరంగందకములనుబలముగ ఏర్పాటుజేయుచున్నాడు.

ప్రెంచి సైనిక ఏర్పాటులను స్వయముగ పరీక్షించుటకు మరాఠీకు పెటెయిను సేనాని వెళ్లుట శీఘ్రమైనది.

11 తేదీని ప్రెంచి స్పెయిను వైద్యములు కలిసి రిఫ్టలను అల్లరిచిల్లరగ బారడోరి. వీరిని ప్రెంచి వైమానికులు వెన్నంటిరి.

ప్రెంచివారికి లోబడుటకు అనేకముగ లెగలు రాయబారములను జరుపుచున్నారు. ప్రెంచి సైనికులు లుత్సాహకరముగ ప్రవర్తించుచున్నారు.

చీనా కల్లోలము

వొమ్మి మరల ప్రారంభమగుట

బీజింగ్, ఆగస్టు 13:—ప్రతియంత్రాలయములనుండి పోలీసు కావలిదళమును నిష్కపాయంత్రము తీసివేసిరి. వొమ్మి దారులు వచ్చి యంత్రాలను స్వంతమొనర్చిరి. ఒక మిల్లుకు 1000000 డోలరులు నష్టముగల్గెనట. గుంపు 10000 నుండి తేరిరి. చీనా ప్రభుత్వము వారు 8000 పోలీసు సైనికులను బంపిరి. పోలీసు వారు కాల్యవలసి వచ్చెను. శ్రద్ధత్వముగ నుండెను. రాళ్లను రుద్దిరి. 60 మందికి గాయములు తగిలెను. బీజింగ్ చనిపోయిరి. పోలీసువారికి నూడ గాయములు విస్తారముగ తగిలెను. 376 గరు ఆరెస్టు జేయబడిరి. చాలమంది వొమ్మిగాండ్రు గుండుబెల్లులను తప్పించుకొనుటకు నడిలో దుసుకిరి.

మసోలు సరిహద్దు నివేదికము

కార్మి హక్కులు

కాన్స్టాంటినోపొలు, ఆగస్టు 12:—మసోలు నివేదికములో ఒకదానికొకటి సంవత్సరము లేకుండు పరస్పరవిరోధముగ నున్నదిని అంగోరా అధికారు లనుచున్నారు. జాతీయమితీనభలో దీనిని చర్చించునపుడు తర్కీవారు మంచి ప్రతినిధులను బంపెదరు. 250 పుటలు గల గ్రంథమును తమ హక్కులను సమర్థించుచు తర్కీవారు తయారుజేయుచున్నారు.

బ్రిటిషు వర్తకము

జూలై ఎగుమతిదిగుమతులు

లండన్, ఆగస్టు 12:—దిగుమతులు 98744000 పౌనులు, ఎగుమతులు 84026000 పౌనులు జూలైలో సరిపోల్చి 12287000 పౌనులును, 6983300 పౌనులు నష్టము, లాభము వచ్చెను.

సెక్యూరిటీ ప్యాకు

లండను సంభాషణలు

ఆంగ్లో - ప్రెంచి ఒడంబడిక

లండను, ఆగస్టు 12:—5 గంటలు బ్రియండు చాంబర్లెనగారు మాట్లాడిరి. ఇదివరకు కుదురని ఒడంబడిక నేడు కుదిరినది.

ఇంతవరకు ఆంగ్లో - ప్రెంచియుగా పుష్కలము గూర్చి ప్రస్తావించలేదు. కెయిలోగారు స్వయముగ లండనుకు వచ్చి పరిష్కరించ నుండుటచే ఈ సంగతిని ఎత్తుకొన దలచలేదు.

నేటి సాయంకాలములో చాంబర్లెన బ్రియండు సంభాషణలు పూర్తి అయినవి. జర్మనీకి పరస్పర ఆభయము, పంచాయితీ పరిష్కారముగూర్చి మిత్రమండలితో ఆలోచించి పంపు ప్రత్యుత్తరమును గూర్చి ఏకాభిప్రాయము కుదిరి నని తెలుపుచున్నారు.

సెక్యూరిటీ ప్యాక్టు విషయమై ఒంబోరల యభిప్రాయమును దెలిసికొనుటకు వీలైనది. లండను సంభాషణలు త్వరలో సమస్యపరిష్కార మగుటకు వీలు ఏర్పడుచున్న దనిరి.

భావిపరిశీతులు

లండను సంభాషణలు చాలవరకు మునుపటికంటే బాగుపడినవి. అంత్యస్థితిములు తేలవచ్చు ననుచున్నారు.

సిరియా పరిస్థితులు

ప్యారిస్, ఆగస్టు 13:—సిరియా పరిస్థితులనుగూర్చి పెయిన్లీపుగారిట్లు నిన్న ప్రకటించిరి. ద్రూసులు స్వాతంత్ర్యపాలనమునే గర్హించుచున్నారు. సాయంధులే చాలవరకు. వారు 60000 మంది. అతిక్రమముగ కొండప్రదేశవాసులు. సదా తమలో తాముపోరాడుకొనువారు. తమరాష్ట్రమును చుట్టియున్న అరబ్బులతోగూడ పోరాడుచున్నారు.

మూడవ సైమానికుల ఆహార ఆయుధసామగ్రి సంతకు సప్లయ జేయుచున్నారు. ద్రూసుల దౌర్బల్యముబట్టిని ప్రతిఘటించుచున్నారు. ఇటీవలి సంగతులు ఆకస్మికముగ జరిగినవి అంత పాటించదగినవిగావు. మరాఠీకు సరెయిలు సేనాని కొంత వైద్యమును బంపగల్గించుచున్నతే ప్రస్తుతపరిస్థితుల వెదుక్కొనుటకు చిన్న సేనయే గావలసియున్నదని సెరెయిలు సేనాని వ్రాసెను. ఈ వైద్యమును ఆరస్యముగాకుండ బంపగలరము.

ప్రాంసులో కొంత తెరపి

ప్యారిస్, ఆగస్టు 11:—మరాఠీ పరిస్థితులనుగూర్చి పెటెయిను సేనాని డెలుపుటచే ప్రాంసులో కొంతపివితే మేర్పడెను. పెటెయినుగారు క్రొత్తసంగతులను జెప్పలేదు. లాయితీ సేనానినిసమర్థించుటయు సమరకష్టపరిస్థితులను డెలుపుటచేతను అబ్దులు కరీంగారి విజయవంతములప్రభావము తగ్గెను.

పెటెయినుగారి తేల్చు కమ్యూనిస్టుల కండ్లలో ములుకు వలెనున్నది. అధినివేశకాంక్షచే మరాఠీ పోరాటమును ప్రెంచి వారు కెంచుచున్నారని కమ్యూనిస్టులు అనుచున్నారు.

అధినివేశములను గూర్చి ఆయాపక్షములు చర్చించుచున్నవి. జేలెలు ద్రూసు తిరుగబాటు స్థానిక మన్న మాత్రమున ప్రజలకు సెరెయిలు సేనాని ప్రకటనము నమ్మకమును గలుగజేయుటలేదు. సెరెయిలుగారు బ్రిటిషువారి స్నేహభావమును తనప్రకటనమున పొగడుచున్నాడు. ప్రెంచి పత్రికలు బ్రిటిని పోరాటమును రెచ్చగొల్పు దనుచున్నయవి.

ఫ్రెంచిబ్యాంకు నష్ట

ప్యారిస్, ఆగస్టు 13:—రాష్ట్రములం దున్న బ్యాంకు పనివాండ్రు ఎక్కువశతములకై సమ్మె గట్టుటచే చాల కష్టముగ నున్నది. క్రొత్త పూర్తిగావలసిన ఋణమునకు కష్టముగ నున్నది. సెప్టెంబరు 5 తేదీతో పూర్తియగుటకు బదులు 19 తేదీవరకు ఈ ఋణపట్టిని పూర్తిజేయరు.

కార్మిక తగవులను నిర్బంధముగ రాజీచేసికొనుటల కారణములను ప్రవేశపెట్టెద మని కార్మికమంత్రవర్గమువారు దెలిపిరి.

బెల్జియం యుద్ధములు

అమెరికా సూచనల నిరాకరించుట

వాషింగ్టన్, ఆగస్టు 13:—అమెరికనులు బెల్జియం తమ కీయవలసిన ఋణ పరిష్కారమునుగూర్చి చేసినసూచనలను బెల్జియం కమిషను నిరాకరించెను. వివరాలు డెలియలేదు. కాని వీరిద్దరికి భిన్నాభిప్రాయములు గల్గెనట. బెల్జియనులు ఇచ్చు సామర్థ్యమును గూర్చి భిన్నాభిప్రాయము గల్గెను.

ఇంగ్లీషు చానలులో ఈడుట

ప్రయత్నము వ్యర్థమగుట

హ్యారిస్ కోకన్య అలసిపోవుట

కేపు గ్రీన్స్టా, ఆగస్టు 10:—ప్రసిద్ధ గజతగతై యగు హ్యారిస్ కోకన్య నేడు 11½ గంటలకు ఇంగ్లీషు చానలు నీడుటకు రెండవ పర్యాయము ప్రారంభించెను.

సాయంకాలము 4 గంట లుననికి ప్రెంచితీరమును బాసి ఆరుమైళ్లు సాగెను. కాని వంకరటింకరమార్గమున బోవుటచే అంతకంటే ఎక్కువ దూరమేరియుండును. నీరు అనుకూలముగ నున్నను పొగమంపు దట్టముగ నున్నది. చిన్న కుపాసుగూడ వచ్చెను. మెరుపులుగూడ యుండెను. కాని పడవలో నున్నవారు ఆమె జయించుననే జెప్పయండెరి.

ఆశనువదలుకొనుట

పెద్ద గాలివానలో ప్రెంచితీరమునకు 10 మైళ్లదూరములో ఆమె ఈడుట మానుకొనెను.

నాపని అయిపోయినది. నన్ను బైటికిలాగుడు అని ఆమె ఈజిప్టు ఈతగానిమెడ బట్టుకొనెను. ఇట్లు రెండునీమిషములాలేసిమెడను బట్టుకొనియుండ ఆతడు ఆమెను బైటకెట్టెను. భోజనము సేదిముగ నున్న దాయని పినతల్లి నడిగెను నామె ఆపట్టుకువచ్చెదనని పినతల్లి బదులిడెను. దాని నందుకొని తిని మరల బలముగ ఈతనారంభించెను. అప్పటికి పోటు తగిలెను. 7 గంటలలో ఇంగ్లీషుతీరము జేరుననుకొనిరి. ఆమెవెంట ఉత్సాహముగ నుండుటకు హెచ్చిగారును, సియను అను నామెయు ఈదుమండిరి. ఆమె అలసిపోయెను. ఒడలెరుగక పడియుండ నుండుల నిచ్చి లేవదీసిరి. ఇదే నా ఆఖరు ప్రయత్న మని మాత్రము జెప్పగల్గెను.

బొగ్గు తగయిదా

విచారణసంఘము

గనుల పనివాండ్ర వైఖరి

లండన్, ఆగస్టు 12:—గనుల యజమానుల ప్రతినిధులు గనుల పనివాండ్ర ప్రతినిధులు విచారణసంఘసభ్యులను గూర్చియు వారు జేయవలసిన దానినిగూర్చియు రహస్యముగను బహిరంగముగను చర్చించిరి. విచారణసంఘములో అన్ని పక్షముల ప్రతినిధులను జేర్చిన అందరును విచారణసంఘమువారి తీర్పును ఒప్పుకొనెదరని కుక్కుగారు గనుల పనివాండ్ర కార్యనిర్వాహక వర్గము తరపున డెలియజేసిరి. పని జేయు గనుల పనివాండ్రకా సంఘమున తాము లేనిచో వారికి తృప్తికరముగ నుండవనిరి. వారు విచారించవలసిన విషయములు సమగ్రముగ లేవనిరి. బొగ్గును తయారుజేయుట, 'రాయల్టీ' మున్నగు విషయములన్నిటిని విచారించవలసినది, ప్రభుత్వమువారు ఇందుల కొప్పుకొనరని సందియము తనకు లేదనిరి. గనులను ప్రభుత్వమువారు వశపరుచుకొనవలెనని గనుల పనివాండ్రకోరిక యనిరి. తుదకు ఒడంబడిక కుదురలేదు. పరిష్కారముగాలేదు. ఒకరిమొగము నొకరు జూచుకొని నిరుత్సాహులైరి. శేషటిదిన మీసంగతి సంతకు గనుల పనివాండ్ర కార్యనిర్వాహక సంఘమువారికి డెలియజేసెదరట.

చీనా పరిస్థితులు

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంతి)

మ్యాంగుపే, ఆగస్టు 18:-సమైక్యకర్తల కాలమునకు జీత మీయలేదని సమైక్యకర్తల మాలీలు దుకాణములందున్న ఆహార ఉదాహరణను దోచుకొనిరి. ఒకమనిషిని గాల్చి చంపిరి. దొమ్మి సన్నిధి.

జపానులో వరదలు

21 నుండి చనిపోవుట

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంతి)

టోక్యో, ఆగస్టు 18:-పడమటి కొరియాలో వినాశకరమగు వరద వచ్చెను. రైలుమార్గములన్నియు నాశమయెను. వంతెనలు తెగిపోయెను. 21 నుండి చనిపోయిరి.

వరభేద చట్టము

మారిటిజుబద్ధ, ఆగస్టు 10:-ఇట్టి ముఖ్య విషయమును గూర్చి ఇండియా ప్రభుత్వముతో రాయబారములను జరిపిన భారత శాసనసభ జరుగుటకు పూర్వమే రాయబారములు ప్రారంభించిన అనుకూలముగ పరిష్కారమును నని నేటాలు విశ్లేషపత్రిక వాకొనుచున్నది.

యూరపును మూడురోజులలో చుట్టి వచ్చెను

కోల్కాతా, ఆగస్టు 12:-కప్టన్ ఆరాచర్ల కొ పెకాహాగెక చేరెను. లిబర్టుకు తిరిగి వచ్చెను.

రిచిస్టాగు సభ

జర్మనీ సుంకముల చట్టమునుగూర్చి 10 వ తేదీని గొప్పచర్చ జరిగెను. సోషలిస్టులు సంతకము పెట్టగోల చేసిరి. మాట సాగినందులేదు. జర్మను పరిశ్రమలకు ఎక్కువ సుంకములు తేముకరమనియు, ఎక్కువ సుంకములను ఎక్కువ సుంకముల చేతనే సాధించవలెననియు ఇతరభాషలతో వర్తకపు టాడం జీవకలను జేసికొనుటకు ఇది లాభించుననియు జర్మను ఛాన్సిలరు చెలియజేసెను.

కాని ఆరెనిమాట వినిపించలేదు ఆగోలలో. సోషలిస్టు లాతని బట్టుకొని కారుకాటల నాడిరి. సాంఘికవాదులను సోషలిస్టులను సభనుండి తొలిగిపావలెనని డిప్యూటీస్పీ, కరు అడుగవారు. నిరాకరించిరి. ప్రషియను పోలీసువారు వీరిని ఆవలకు గెంటిరి. దౌర్జన్యము నుపయోగించిరి. నలుగురిని పేర్లతో పిలుచుటతోడనే 17 గురు పోలీసువారు లోనికి వచ్చి వారినిందరిని ఆవలకు గెంటిరి.

చీనా ఆందోళనము ప్రతికూల బ్రిటిషు యుద్ధముము

పికింగులో దుండగములు

పికింగు, ఆగస్టు 18:-క్రిందటిరాత్రి బ్రిటిషురాయబారి ట్రెలిఫోను తీగలను సరికిరి. సాయంకాలమే పాలేరెయిటు గుట్టపువానిని ఎత్తుకపోవుటకు సమైక్యదారులు ప్రయత్నించిరి. కాని గుట్టపువాడు తప్పించుకొని రాయబారికార్యాలయము జేరెను.

పాలేరెయిటుగారు ఆందోళన కారుల కార్యానిర్వాహక నాయకుని కలిసికొని మాట్లాడ ఆతడిసంగతికి విచారమును చెల్లువును వీరి ఆందోళనము దేశభక్తితో గూడుకొన్నదనియు ఈ విషయమై పోలీసు అధికారితో మాట్లాడెననిరి. మధ్యాహ్నము జేయ దలచెట్టిన సమైక్యదారుల సభను పోలీసువారు ఆపు జేసిరి. బహులకు బోలెసపుడు ఇకముందు రాయబారుల పని వాండ్రకు పోలీసువారి సహాయము నిచ్చెదరు.

సార్వభౌమ దంపతులు

వెల్లిని సందర్శించుట

లండన్, ఆగస్టు 12:-కుంభి పాతముగ వర్షించుచున్న ను సార్వభౌమ దంపతులు వెల్లి కేసి సిలోను మంటములను జూచి తనవగ్గర నున్న పచ్చజలలో ఒకరాయి పోవుటచే దానిని కొనుటకు రాజ్ఞి ప్రయత్నించ దొరకలేదుగాని ఆ దుకాణ దారునితోనునుండి తెప్పించి ఇయ్యగల ననెను.

సోషలిస్టు గవర్నరు

స్వపక్ష బహిష్కరణము

లండన్, ఆగస్టు 10:-ఇండోచీనా గవర్నరుజనరలుగ నియమితుడైన సోషలిస్టు వారెనుగారిని సోషలిస్టు సంఘ వారు తమ ఎదుట హాజరుగావలెనని కబురంపిరి. సోషలిస్టు కార్మిక శాసనములను జేసియులకు అనుకూలముగ జేయుట కిదే సమయముగనుండునని తలంచి వారిమాటను నిరాకరించ నిశ్చయించుకొనెను. తాను ప్రధానామాత్యునికిచ్చిన మాటకు ప్రతిపూలముగ ప్రవర్తించలే ననిరి. తానుగూడ తమవంటి సోషలిస్టునే యనిరి. ఎందులకు తీసిపొవువాడనుగా ననిరి.

కాని సోషలిస్టు సంఘమువారి మాటను వివలేదు. గవర్నరు జనరలు పదవిని అంగీకరించినందులకు 51 ప్రతిపూలముగ నుండి ఖండించి స్వపక్ష బహిష్కరణము జేయుటకు తీర్మానించిరి.

వంగరాష్ట్ర శాసనసభ

కలకత్తా, ఆగస్టు 18:-జేటి వంగరాష్ట్రశాసనసభకు, సభ్యులచే నెన్నుకొనబడిన కుమార శివ శేఖరేశ్వరరాయగారవ్యక్తిత్వహించిరి. ఇంతకుపూర్వము తస్థానములంకరించిన కాటను గారిని ప్రశంసించిరి. మహేంద్రనాథరాయగారి మరణమునకు చింతించిరి. సభావ్యవహారములు పిమ్మట ప్రారంభించి హారా వంతెనబిల్లు, 24 సభ్యులుగల యువసంఘమువారివిచారణకుండు విషయము, వంగరాష్ట్రమందలి రహదారిల బిల్లునుగూర్చి చర్చించిరి. గాల్ సర్ అబ్దుల్ రహీముగారు డక్కా విశ్వవిద్యాలయపుబిల్లు నింకను సవరించుటకు ప్రతిపాదించిరి. చాల సవరణలు చేర్చించిరి. సభ యాపుజేయబడెను. (అ. ప్రె.)

బొంబాయి యంత్రముల దుస్థితి

రాజ్యప్రతినిధికి విజ్ఞప్తి

బొంబాయి, ఆగస్టు 12:-బొంబాయి, అహమదాబాదు నేతయంత్రాలయధికారులు కలసి 21 వ తేదీని నిష్ణాయందు రాజ ప్రతినిధికి ప్రస్తుతము నేతపరిశ్రమకు గలిగిన దుస్థితిని వివరించుచు, ప్రతి యంత్రమునను దీనివేసిగాని, తదితర పౌకర్యములను గల్పించిగాని వెంటనే పరిశ్రమకు తోడ్పడవలెనని విజ్ఞప్తి గావించుదురు.

వర్ష పాతము

సిల్వా, ఆగస్టు 14:-బర్మా, పశ్చిమోత్తర భారతములందు వర్షములు బాగుగా కురియుచున్నవి. దక్షిణబర్మా, వంగదేశము, పంజాబుకొండప్రాంతములు, కొంకణ, మధ్యరాను, దక్కను, కొరమాండలుతీరములందు వర్షములు సాధారణముగా నున్నవి. అస్సాము, బీహారు, ఒరిస్సా, సంయుక్తరాష్ట్రముల తూర్పుభాగము, కాశ్మీరము, బెలూచిస్థానములందలి యాశాన్యభాగము, ఉత్తరసింధుభాగము, గుజరాతు, మధ్యరాష్ట్రములందు తూర్పుభాగములందు కొంచెము తక్కువగా కురియుచున్నవి. ఉత్తరబర్మా, పంజాబు నైఋతి భాగము, పశ్చిమోత్తర ప్రాంత రాష్ట్రము, పశ్చిమ మధ్యరాష్ట్రము, దక్షిణహైదరాబాదులందు జల్లువర్షములకు రియుచున్నవి. ఆయాప్రాంతములందు మోత్యము, నాసేవలలో 1 1/2, రంగూను, నిట్టేనాలలో 2, డయమండు విలండులో 3, చిరపంచలిలో 4, నాగూల్, బర్హాను, బోగ్గాలలో 2, బర్హంపురములో 4, నారాయణగంజి పూరిలలో 1, ముకితాలా, నాయడంకా, ధర్మపురము, కార్మిలలో 2, జగ్దల్ పురములో 3, బొంబాయిలో 1 ఆంగుళమును వర్షముకురి సెను.-ముందునూచన. పశ్చిమోత్తర భారతము దింకను వర్షములు కురియుట తగ్గును. (అ. ప్రె.)

వాతావరణస్థితి

1925 నంబి ఆగస్టునెల 14-వ తేదీ శుక్రవారము

ముఖ్యజిల్లాలు	గత 24 గంటలలో అత్యధికోష్ణము	గత 24 గంటలలో అత్యల్పోష్ణము	గత 24 గంటలలో సగటు	జూన్ నెల 1-వ తేదీనుండి వర్షము	సాధారణముగ సంవత్సరమునకు పడియుండు మొత్తము.
గోపాలపురం	87.3	78.4	...	14.62	44.96
విశాఖపట్టణము	91.9	77.6	0.83	11.54	87.09
కాకినాడ	91.1	77.8	0.80	23.18	89.09
మచిలీపట్టణము	89.9	75.8	1.42	16.53	41.59
కర్నూలు	90.8	75.5	0.87	8.44	26.01
బళ్లారి	95.7	75.2	...	1.09	20.51
కడప	90.9	75.2	0.85	13.39	31.23
నెల్లూరు	96.2	75.9	...	5.94	37.98
మద్రాసు	95.0	79.2	...	8.99	50.74
కడపూరు	88.7	77.3	...	11.96	52.94
నేలము	93.1	74.5	...	6.78	39.30
కోయంబుత్తూరు	82.2	71.1	...	3.28	22.29
తిరుమనాపల్లి	99.2	79.0	...	7.50	33.18
నాగపట్టణము	88.0	80.5	...	8.78	54.98
మధుర	92.0	77.8	...	8.39	33.58
పాంబక్	89.9	78.7	...	0.26	37.00
తిరువల్వేలి	1.64	28.84
తిరువేంగుడు	85.3	75.9	...	18.21	64.51
కొచ్చిక్	83.8	75.6	0.08	51.75	114.51
కాలికట్టు	86.1	76.1	...	86.45	117.16
మంగళూరు	84.7	74.5	0.02	107.61	125.68
బెంగళూరు	85.0	68.8	0.08	7.84	35.37
మెర్కార	69.8	62.4	0.06	79.72	125.46
కొడకనాల్	62.4	52.2	...	12.24	62.18

సర్కారులు:-వర్ష పాతము అంతటను గలదు. మచిలీపట్టణములో 0.42", కాకినాడలో 0.30", విశాఖపట్టణములో 0.33" వర్షించెను. మేఘములు విస్తారముగనే యున్నవి. విశాఖపట్టణములో పగటివేడిమి 3 డిగ్రీలు ఎక్కువ.

డక్కా:-సాధారణముగ వర్ష పాత మంతటను గలదు. కర్నూలులో 0.37" కడపలో 0.35" వర్షించెను. బళ్లారిలో మేఘములు పలచగయున్నవి. తక్కినచోట్ల దట్టముగనున్నవి. కడపలో ఆర్ద్రత ఎక్కువ. ఇచట పగటివేడిమి 4 డిగ్రీలు తక్కువ. బళ్లారిలో 5 డిగ్రీలు ఎక్కువ.

కర్నూటకము:-మేఘములు విస్తారముగనే యున్నవనవచ్చును. ఆర్ద్రత చాలఎక్కువ. కడపూరులో పగటి వేడిమి 5 డిగ్రీలు తక్కువ. రాత్రివేడిమి నెల్లూరులో 3 1/2 డిగ్రీలు తక్కువ. ఉత్తర మద్రాసు తీరమునను, దత్తమండలములోను వర్షించుచున్నను.

ఎస్. ఆర్. యు. సాపూరు, వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞుడు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ చందాదారులకు మాత్రము

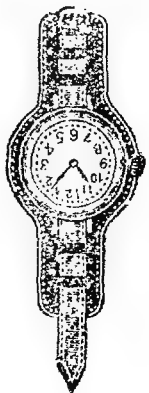
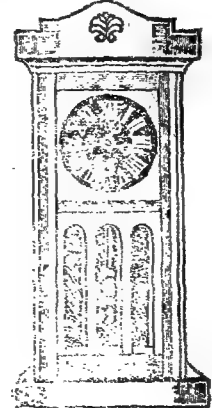
ఒక నెల వరకు మాత్రము

ఒకగోడకు తగిలించు గడియారమును, చేతిలో ధరించు 18 కార్టలు రోలుగోల్డు వన్నె గల గడియారము తోలుపట్టుతో సహా ఒక నెలకుమాత్రము యిచ్చుచున్నాము.

యీ రెండును అయిదు సంవత్సరములు వరకు ఉత్తరవాదము. మిక్కిలి విలువగలవి త్వరపడుదు. ఈతరువాత తప్పిన నూరియొకరూము దొడకుట దుర్లభము.

ప్రత్యేకముగ గోడకు తగిలించు మాడరక్ రెనలేటరు ధర రూ 5-0-0 18 కార్టలు వన్నెగల చేతికట్టుకొను గడియారము 7-0-0

విలాసము:- కప్టను వాచికంపెనీ, తపాలుపెట్టె 265 మదరాసు

వార్తాపత్రికల తంతిరేటు

వాయువార్తాపత్రికలను చే వివరిత నష్టము

నల్లికు అక్కాంటుకమిటియెడట సాక్ష్యము

సిమ్మ, ఆగస్టు 12:—1923-1924 సంవత్సరపు పోస్టుల టెలిగ్రాఫుల కాబుల ఆడిటురిపోర్టు, పోస్టుల అప్రెసియేషను రిపోర్టుపై పోస్టుల టెలిగ్రాఫుల నూతన డైరెక్టరు జనరలుగు జి. పి. రాయగారు మాడుగంటలనేపు పట్టు అక్కాంటుకమిటియెడట నేడు విచారించబడిరి.

నవీన పోస్టుల టెలిగ్రాఫుల కాబులందు వాయువార్తా విధాన మొకభాగమైనను దానివలన అమితమున నష్టము వచ్చుచున్నదని అక్కాంటుక జనరలుగా రిచ్చిన ప్లేటుమెంటుపై సర్ జేసిబిల్లేకట్టుగారు ప్రశ్నింప, రేడియో (వాయువార్తా ప్రచార విధానము) స్టేషనులు నడుపుటను గురించి వివరముగ జి. పి. రాయగారు చెప్పిరి.

తీరపు రేడియో స్టేషనులు

సముద్రమును ఓడలతో మాట్లాడుటకు తీరములందు వాయువార్తా స్టేషనులు అతిమధురము జనరలు టెలిగ్రాఫుల కాబుల ఆడిటు చేసిన నష్టమునుండి సంపూర్ణముగ వేరు గావించుట సాధ్యముగాదని రాయగారు చెప్పిరి. 1923-24 సంవత్సరపు డైరెక్టరు బట్టిమాడ తీరపుస్టేషనుల వలన సుమారు రెండులక్షలు నష్టము వచ్చినదని యెంచబడి యున్నది. ప్రస్తుతము ఉపాధిమంత్రిని నవీన పద్ధతులపై విద్వింప బడిన యంత్రములు నెలకొల్పబడినవి స్టేషనులు వాటి ఖర్చు నవి ఆర్జించునని దోచుచున్నవి.

వాయువార్తా ప్రచారముచే ప్రజలకు గలుగు లాభము లనుగూడ గుర్తించవలయుననియు, కేవలమును లాభ సాటి దృష్టితో నీసనస్య దలంచరాదనియు సాక్షి చెప్పెను. నావికల యువయోగముకొరకు వాతావరణ రిపోర్టులు, సముద్ర ప్రయాణమునకు తలపించు అవకాశ మొదలగు సమాచారము లవలన వచ్చు ధనమంత మాత్రమున వ్యయమునకు జాలవు. కాని యిట్టి ప్రచారముచే లాభము ప్రజలకుగలదు. సముద్రముందు ప్రాణ సంరక్షణము నిమిత్తము ఆపద లేలపొందునపుడు బంపబడు వాయువార్తలు మొదలగు సమాచారము లుచితముగ బంపబడుచున్నవి. సంజలకు (సిగ్నల్సు) నానాకాతి బంపుఅంటువ్యాధిసంబంధమున వార్తలకు రేటు వసూలుచేయుటలేదు. నగదును బట్టిమాడ లాభదాయకముగ తీరపురేడియోస్టేషనులు బనిచేయుచున్న అతి గావించు పనుల విలువధనపరిమాణద్వారామతో యెంచుటకు వీలులేదు. దేశములోపలనున్న రేడియోస్టేషనులు టెలిగ్రాఫుస్టేషనులలో భాగముగాన యీ స్టేషను లార్జించునపుడు జనరలు టెలిగ్రాఫు రివిన్యూనుండి విడదీయబడుట వీలులేదు. 1923-1924 సంవత్సరములో యిన్లెండురేడియో స్టేషనుల నడుపుటకు రూ. 85,700లు వ్యయమయ్యెను. నవీనపద్ధతులపై వాయువార్తలు, జంపులు అభివృద్ధిచేయబడినవి వ్యయముధికమగునని రాయగారు సర్దురు వి. ఎస్. మ. తాలిక్కుగారికి సమాధానమిచ్చిరి.

తీరపుస్టేషనులు బాగగనున్నవనియు, యిన్లెండురేడియో స్టేషనులు అంతచక్కగ లేవనియు సాక్షి కుక్కగారి కిరింగించెను.

అనంతమైనప్పుడు టెలిగ్రాఫు స్టేషనునడపుననియు, లాభముకొరకు యిన్లెండుస్టేషనులు నడుపబడుటలేదనియు సాక్షి డా|| లాహోకేరుగారితో చెప్పెను.

ఎన్నిసార్లు టెలిగ్రాఫు ట్రాపిక్కు యిన్లెండు రేడియో స్టేషనులు నడిపినో సాక్షి చెప్పలేదు. కాని యిన్లెండు రేడియో స్టేషనులన నష్టము వచ్చుచున్నదని సాక్షి చెప్పగలడు.

తీరపు రేడియోస్టేషనుల వలన రెండులక్షలు డండుగ వచ్చుచున్నదనియు, టెలిగ్రాఫు రివిన్యూయందలి కొంతభాగము రేడియోపద్ధుక్రింద జమకట్టినచో యింత నష్టముండదనియు సాక్షి వెబ్బుగారికి సమాధానమిచ్చెను. కాని లెక్కలట్లువాయుటలేదు. ఏలనన లెక్కలు విధించుటకు చాలకష్టము. అందుకొరక నూతనోద్ద్యోగల సహాయము గావలయును. ఈసంవత్సరముందును 1½ లక్షలు వెచ్చింపబడును. క్రమముగ మొదటితీర గతియందు బెట్టుటకు యెడువినిమిది లక్షలు కావలయును.

సర్ జేసిబిల్లేకట్టు:— ఈవిషయము ఆర్థికస్థాయి సంఘముయెడట విచారణ నిమిత్తము వెట్టబడును.

రాయ:— అవును.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— మామోటు టెలిగ్రాఫు పార్శ్వ బంపులకు వారంటిచేయుచున్న యింత రేడియో స్టేషనుల ఖర్చు మామూలు టెలిగ్రాఫు అక్కాంటునందు ఖర్చు వ్రాయగూడదా?

టెలిఫోన్లు ఆదాయ వ్యయములు

పెద్దనగర స్టేషనులందు ప్రమాణమును బట్టి రేటు వసూలుచేయుట లాభమోరేడియో పోస్టులకు తగినంత కాలవ్యధి లేదనియు, డెంగాలు మదరాసులం దీవిధానము నూతనముగ ఆవలంబించబడినామనియు, టెలిఫోన్లపై వసూలు ఆదాయము వ్యయము

లను గురించి రాయగారు చెప్పిరి. పరిమాణముబట్టి రేటు వసూలు చేయు పద్ధతిని బొంబాయియందు బ్రవేశపెట్టుటకు బొంబాయి టెలిఫోన్ కంపెనీ దొరతనమునకు దరఖాస్తుజేసెను. ఈవిషయమై దొరతన మాలోచించుచున్నది. పరిమాణమునుబట్టి రేటును వసూలుచేయు పద్ధతి బ్రవేశపెట్టుటకు రికార్డుచేయు యంత్రమును నెలకొల్పటకు వ్యయము మిక్కిలి అనును. అదనముగ చందాదారులను తేర్చుటకు ప్రకృతిమందు అమలులోనున్న పద్ధతియే మంచిది. గవర్నమెంటు టెలిఫోనులందు ప్రమాణమునుబట్టి రేటు వసూలుచేయుపద్ధతి బెట్టవలయునన్న ఆర్థికముగ వెచ్చించి రికార్డుంగు యంత్రమును సాఫీంచవలసియున్నదని రంగస్వామి అయ్యంగారు రడిగిన ప్రశ్నకు రాయగారు సమాధానమిచ్చిరి. ఆఫీసు పనులకు మాత్రమే ప్రభుత్వోద్ద్యోగులు టెలిఫోనులు ఉపయోగించెదరా యని మ. తాలిక్కుగారు ప్రశ్నించిరి. ట్రంకులపై నడిపినవార్తలకు బిల్లు చేయబడును అని సాక్షి చెప్పెను. తాను ఆఫీసుబనిపై బొంబాయి విలీచినందులకు సామ్యు కొరకు బిల్లు లేనకు బంపబడెననియు, అందుపై తాను సంగతి స్పష్టీకరించి డెల్టానలినచ్చెననియు రాయగారు నడిపిరి.

పోస్టుల టెలిగ్రాఫు కాబులు వార్తాపత్రికలకు ధనసాహాయ్యముజేయుచున్నవని అక్కాంటుక జనరలు చెప్పిన రివ్యూగ్రామి గారి జ్ఞప్తికి రంగస్వామి అయ్యంగారు చెప్పి అక్కాంటుకజనరలుగారి ప్లేటుమెంటుతో రాయగారు రేడియోపద్ధతులను అయ్యంగారు బ్రష్చించిరి.

రాయగారు:— నిజముగాదు. టెలిగ్రాఫు సర్వీసునందు వార్తాపత్రికలవన లింకను విస్తారముగ లేనందున బత్రికల తంతులపై ఆర్థికముగ రేటు వసూలుచేయుటకు సమయము రాలేదని తన అభిప్రాయము వని సాక్షి చెప్పెను. వార్తాపత్రిక వ్యవహారము లీదేశముం దింకను బాల్యానస్థ యందు గలవు.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— పాశ్చాత్య దేశములలో బోర్నినయెడ భారతదేశమునది వార్తాపత్రికలింకను శైశవముండె గలవు. కొన్ని దినములక్రితము రాన్ గారు చెప్పినటుల పత్రికల తంతిరేటునకును ప్రైవేటు తంతిరేటులకు మిగుల రేటును యింగ్లాడునందెంతయో సుమారీ దేశమునంతయే గలవనుమాట నిజముగాదా?

ప్రస్తుతము వార్తాపత్రికల తంతిరేటు హెచ్చింపబడదు

రాయగారు రంగీరించి, రాన్ నివేదిక సందర్భముందు వార్తాపత్రికల తంతిరేటు వృద్ధి చేయుట ను గురించి విచారించబడె ననియు, ప్రకృతిమందు వృద్ధి గావించు పకుండుటకు తీర్మానింపబడెననియు రాయగారు ప్లిరి. బ్రిటిషు పోస్టు ఆఫీసు వార్తాపత్రికలకు జూపు లాభమును యిండియను పోస్టు ఆఫీసు జూపు లాభమును కొంచెము యించు మించుగ సమాధానముగ నున్నవి. వార్తాపత్రికల లెంతిరేటు హెచ్చు గావించబడినయెడ భారతదేశముందు గోల బయలు చేరుననియు తంతివ్యాపారము తరుగననియు సాక్షి చెప్పెను. అదియుగాక అక్కాంటుక జనరలు నివేదికయందు జూపించినంత లాభకరముగ వార్తాపత్రికల తంతిరేటు హెచ్చించుటచే నుండదు. (1) వార్తా పత్రికల తంతులపై సభాజూపించినయెడ ప్రైవేటుతంతిలరేటు అంతలపై వసూలుచేయెడ తంతి కాబుకు ఏట 50 లక్షలు ఆదాయము వచ్చును. (2) వార్తా పత్రికలకు జూపు సభారేటు తీసివేసినయెడల లెక్కనుబట్టి రేటు వసూలుచేయు విధానపు సభా అమలునం దుంచబడినయెడల అదనముగ వచ్చురాబడి 24 లక్షలు (3) సభారేటు నిలుపుజేసి తంతిల లెక్కను బట్టి చూపు సభారేటు ఉంచబడినయెడల సంవత్సరమునకు ఆర్థికముగ నాల్గులక్షలు రూపాయల ఆదాయము చిక్కును అని రాన్ గారి నివేదికలో నూచింపబడెను.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— ఇతరదేశములందు వార్తా పత్రికలకు జూపబడు సౌకర్యములంటే భారతదేశముందు వార్తాపత్రికలపై దొరతనము అదనపు సౌకర్యము లేవియైన జూపుచున్నదా?

రాయగారు:— లేదు.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— భారతదేశముం దవలంబించబడినలింకే దుంటురు, యూరప్ టెలిగ్రాఫిక్కు కంపెనీలకు సభారేటు, మామూలురేటు ఛార్జీచేయబడుచున్నవి గాదా?

రాయగారు:— అవును.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— కాబట్టి వార్తాపత్రికలకు ప్రైవేటుతంతిలనలెగాక రేటువసూలుచేయవలెననునది సామాన్యంశము. కాని అక్కాంటుక జనరలు వెట్టిపట్టు ధనహాయము (సబ్సిడీ) చేయుట గాదుగదా?

రాయగారు:— కాదు.

వ్యక్తులుగాని భారతసంస్థానాధీశులుగాని పోస్టుల టెలిగ్రాఫు ఆఫీసును నెలకొల్పవలెనని కట్టినసామ్యు ఆదాయము గానా లేకవ్యయముగానా పాపవలసినదను అంతముపై చర్చింపబడెను.

ఇది రాజీయసంబంధమైన విషయ మనియు, రివిన్యూ మీద అసంబంధి అధికారము లేకపోవుటచే, ఆచారముందు మా చెప్పి చేయుటవలన అసంబంధి అధికారమురాదనియు జూక్కుగారు చెప్పిరి.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— గవర్న మెంటున కీయబడిన సామ్యు వద్దలందు జమకట్టబడవలయును. అది ముచే తనిఖీ చేయబడవలయును.

జూక్కుగారు:— వ్యయము మాత్రమే మీతనిఖీక్రిందకు వచ్చును.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— మొత్తమువ్యయము కట్టుములచే నెంతవరకు దగ్గించబడినదియు కమిటివిచారించవలయును.

మ. తాలిక్కుగారు:— రావచ్చునని తలచిన సామ్యు రాదనుకొనుడు. నష్టమున కెవరు ఉత్తరవాసులు?

జూక్కుగారు:— నిస్సందేహముగ గవర్న మెంటే.

ఆడిటు రిపోర్టు

ఇన్లెటివో అప్రెసియేషను రిపోర్టుపై విచారణ పూర్తి అయ్యెను. పిమ్మట కమిటి ఆడిటు రిపోర్టుపై చర్చించెను. 1923-1924 సంవత్సరపు నివేదికయందు ఆర్థికము మొదలగు వాని అక్రమములను బెక్కు వివరించెను. ఇందు గొన్నిదగాలు దుర్వినియోగముల క్రింద నుండెను.

కొంత చర్చ జరిగిన పిదప యిట్టిదగాలు మోసములు, ధనాపహరణము దుర్వినియోగములనుండి గాపాడుటకు కట్టుదిట్టములు గావించవలయు నని తీర్మానింపబడెను. అనవసరముగ రూ. 2000 లు ప్రభుత్వమునకు పోస్టు మేస్తరు జనరలు గారు గావించిన వ్యయముపై చర్చింపబడెను. ఒక కొండప్రాంతముందు డైరెక్టరు జనరలున కిరింగింపకుండ ఒక యిల్లు ఆయన అద్దెకు దీసికొనెను. యిల్లు గావించుట తనకున్న అధికారములను మిగులు. పోస్టు మేస్తరు జనరలు గావించిన పని అక్రమ మైనదని డైరెక్టరు జనరలు నడివెను. ఆఉద్యోగి పింఛను దీసికొపొయినాడు గాని లేనియెడల తా నాసామ్యు ముర్రా యాయనలనెదని కోరియుండెదవాడ నని పోస్టుల డైరెక్టరు జనరలు గారు రిమార్కు జేసిరి. తుదకు యాసామ్యు గవర్నమెంటు కాంక్షను జేయవలెనచ్చెను. భావి యందట్టి అక్రమములు సంభవించునంద కట్టుబాటు గావించబడినవి రాయగారు కమీషనుతో చెప్పెను.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— ఉద్యోగి పింఛను వీసికొనిపోవుటచేత నేనా గవర్న మెంటుకు యీ రూ. 2000 లును రాబట్టదలమకొనకపోవుటకు గారాము?

రాయగారు:— పింఛను దీసికొనిపోయిన ఉద్యోగిల నుండి సామ్యు సర్వసాధారణముగ మేము రాబట్టము.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— ఉద్యోగి తప్పుచే దుర్వయము చేయబడినను సామ్యు రాబట్టరా?

రాయగారు:— అట్లు యెప్పుడును చేయలేదు. చేయుటయన పింఛనునుండి రాబట్టుట యని అర్థము.

మ. తాలిక్కుగారు:— న్యాయవాదితో యీ విషయమై సంప్రతించిరా?

రాయగారు:— పింఛను దీసికొనిన ఉద్యోగినుండి ధనము రాబట్టుట బహుకష్టము.

సర్ జేసిబిల్లేకట్టు:— సామ్యు యెప్పుడును రాబట్టుట బడవనుట యధార్థముకంటే అధికముగ మాట్లాడుటగాదా?

రాయగారు:— పింఛను దీసికొనిన ఉద్యోగినుండి రాబట్టబడలేదని చెప్పితిని.

సర్ జేసిబిల్లేకట్టు:— ఈ ఉద్యోగిపై చర్యజరుపబడెనా?

రాయగారు:— ఏమిచర్యయు దీసికొనబడలేదు.

మ. తాలిక్కుగారు:— ఇట్టి కృత్యములను జరుపుట కితరుల కిది దృష్టాంతముగ నుండదా?

రాయగారు:— ఉద్యోగి గావించిన అక్రమ కృత్యము మేము దిసికొనునప్పటి కాయన పింఛను దాటెను.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— అవును; ఏచర్యయు దీసికొనుట కవకాశము లేనంతవనకు మీరు మీ అక్రమకార్యమును చెలిసికొనలేకపోయిరా? (సప్రస్తుత) ఇందుపై ఆయనయేమి సంజాయిషీ చెల్పునోయని ఉద్యోగిని విలిపించలేదా?

రాయగారు:— ఆయనదేశమునుండి వెడలెను.

ప్రస్తుతపు కలట్రాప్టులు చెలామణికాగానే టెలిగ్రాఫు పార్శ్వములపై ప్రకటన కలట్రాప్టులు తగ్గవచ్చునని తనకు శంక గలుగుచున్నదని చర్చయందు రాయగారు చెప్పిరి.

రేపటివరకును కమిటినివ్వచేయబడెను. అప్పడు ఎ. సి. మెకవాలర్నగారు విచారించబడెదరు. (అ. (వె.))

అమలాపురము (ఒకవిలేఖరి)

ఆగస్టు 11:— ఈతాలూకా కాలగ్రహసంఘసభ 9.25 లేదని జరిగినది. 22 సభ్యులు హాజరి. దేశబంధుదాసుగారి యొక్కయు, సురేంద్రనాథు టెన్కీగారియొక్కయు సానుభూతి తీర్మానములను అందరు నిలచుండి యామోదించిరి. శ్రీయుత నడింపల్లి సుబ్బారాజుగారి రధ్యక్షులుగను, రహం వల్లయ్యగారు పాధ్యక్షులుగను, గమ్మిడదల సుబ్బారావు, మాచిమంచి లక్ష్మీ నరసింహారావుగారు కార్యదర్శులుగను, కళ్యాణేంద్రరావు, మల్లపరాజు వీరభద్రరావు, సోమేశ్వరరావు వగైరా కార్యనిర్వాహక సభ్యులుగను ఎన్నుకొనబడిరి. కార్యదర్శులు పూర్వోక్త హామతో పనిజేసెదమని వాక్రుచ్చిరి.

గ్రామపునర్నిర్మాణము

(బాలా లజపతిరాయగారు)

గ్రామ పునర్నిర్మాణము విషయమై నేను అధికముగ వినియున్నాను. కాని ఎవ్వరను స్పష్టమగు కార్యక్రమమును నూచించియుండలేదు. ఇది యొక ముఖ్యమగు సమస్య యగుటచే అందరు కలసి ఆలోచించి తగు కార్యవిధానమును నిర్ణయింపవలయును. ఈవిషయమై నేనుకూడ నా అభిప్రాయములను ప్రకటించుచున్నాను. గ్రామములందే భారతీయు లధికముగనున్నారు. గ్రామజీవితమే నిజమగు భారతీయుల జీవితమును నిరూపించుచున్నది. గ్రామములు విద్య లేనివారై ఆరోగ్యనూత్రములను సాంఘిక సంయక్త బాధ్యతలను గుర్తెరుగక దరిద్రస్థితి యందు జీవితములనుగడపుచున్నారు. కడుపునొంద తినుటకు ఆహారము, కట్టుకొనుటకు మొలనిండ గుడ్డ- నివసించుటకు ఆరోగ్యకరముగ వసతులు లేక, ఎల్లప్పుడు కేసులతో మునిగి లేలము, చిన్న చిన్న ఉద్యోగల దౌర్జన్యమునకు లోబడి, వకీళ్లకు సాహకారులకు దాసులై అజ్ఞానాంధకారమున మన గ్రామములు మునిగియుండుట విషాదమును కలుగ జేయుచున్నది. ఈ స్వాతంత్ర్యోద్యమమునభివృద్ధిపొందు గ్రామములు గుర్తెరుగవచ్చును. గ్రామములకు రాజకీయ విషయములందెట్టి అభిరుచి లేదను ఆంగ్లేయుల మాటలు విశ్వాసయోగ్యములు కావు. నిజముగ గ్రామములకు కూడ పట్టణములందలి ప్రజలకు వలెనే రాజకీయ విషయములందు గొప్ప ఉత్సాహమున్నది. కాని గ్రామముల ఏదినము కూడు ఆదినము సంపాదించుకొని తినుటకు పలుబాధల ననుభవించుచున్న వారగుటచే ఎట్టివ్యవధి లేకయున్నారు. ఎన్నియో కష్టములు ఎన్నియో బాధలు అనుభవించవలసియుండుట చేతను విద్యావంతులు కాకుండుటచేతను రాజకీయాందోళనమున తగు విధమున పాల్గొనజాలరున్నారు. ఆంగ్లేయులను, ఆంగ్లేయ పరిపాలనను గ్రామములు ప్రేమించుచున్నారని చెప్పుట సారపాటు. 25 సంవత్సరములకు పూర్వము గ్రామములు ఆంగ్లేయులను ప్రేమించియుండవచ్చును. నేటిదినము ఆప్రేమయంతయు ద్వేషముగ మారింది. జమీందారులను గొప్ప భూస్వాములను చూచి గ్రామములందరు వారివలెనే ఆంగ్లేయపరిపాలనను పట్ల అభిమానము గలవారై యున్నారని బ్రిటిషువారు తలచుచున్నారు.

ఇట్టి పరిస్థితులలో గ్రామ పునర్నిర్మాణమునకు పూనుకొనుట ప్రతి దేశభక్తునిధర్మమై యున్నది. విరామకాలములందు గ్రామముల కొక వృత్తిని కలుగజేయుట ఒకపని. కాని ఇదియే ముఖ్యమైనపనికాదు. ఇంకను చేయవలసినపను లెన్నియో యున్నవి. గ్రామ పరిశ్రమలను పునరుద్ధరింపవలయును. గ్రామ పునర్నిర్మాణము రాబట్టు ప్రచారముపై మాత్రమే ఆధారపడి యుండునట్లు యులు సరియగుపద్ధతి కాదని నా అభిప్రాయము. మనము చేయవలసినపనులలో ఈ రాబట్టు ప్రచార మొకటి. కాని, ఈ ప్రచారమును మాత్రమే దృష్టియందుంచుకొని ఇతర సమస్యలను గమనింపకుండుట పాడికాదు. నిజముగ ఆహారము వస్త్రము జీవితావసరములు, వీటికొరకు దేశము ఇతరులపై ఆధారపడకుండుట అన్నివిధముల వాంఛనీయమే. కాని మానవుని జీవితము ఈ రెంటితోనే గడచి పోదు. తగు వసతి సౌకర్యములను కలుగజేయుట వలన సౌకర్యములను కలుగజేయుటకు ముఖ్యమగు విషయము.

గ్రామములను గురించి ఆలోచించునప్పుడు ముఖ్యముగ రెండు విషయములను దృష్టియందుంచుకొనవలెను. (1) వ్యయసాయము ప్రస్తుతముకన్న ఎక్కువ లాభకరముగ వృత్తిగ నుండవలెను. (2) వ్యవసాయవృత్తితో పాటు ఇతరవృత్తులను చూపి గ్రామముల సంపాద్యము అధికముగనట్లు చేయవలెను. ఈ విషయములందు ప్రత్యేకముగ గల నిపుణులు ఈ సమస్యలను పరిష్కరింప బూనుకొనుట ఉచితము.

గాంధీ మహాత్మునకు రాబట్టుపై గాఢమగు అభిమానము గలదు. ఈ అభిమానమువల్ల వారికి రాబట్టు గొప్పలాభములతో కూడిన ఉత్కృష్టసాధనముగ కనుపను చుండును. వారికి రాబట్టునందు సంగీత మున్నది, సారస్వత మున్నది, ఆర్థిక సంపద యున్నది. కడమ రాజకీయ స్వాతంత్ర్యము కూడ రాబట్టునందే యున్నది. అహింసతోపాటు రాబట్టుకూడ మహాత్ముని కార్యక్రమమునందు అగ్రస్థానము వహించుచున్నది. వారికిగల గాఢమగు అభిమానము ప్రశంసనీయము. సాటిలేని వారిపట్టువలవారియెడల గౌరవభావమును కలుగజేయుచున్నది. కాని అన్ని లోపములను రాబట్టు అంత మొందించు ననుద్ధాంతమును మేము అంగీకరింపజాలము. రాబట్టుపై ఆర్థికముగ గొప్పలాభములు కలుగవచ్చును. కాని ఇతర విషయములు కూడ దేశమునకు ముఖ్యమైనవి నాయకులు గుర్తెరుగట అవసరము. గ్రామములు విరామసమయములందు రాబట్టు వడకట్టు ముఖ్యమైన, పట్టణములు ఇంటియందు తోటపనిచేయుట ముఖ్యమైనది నా అభిప్రాయము. నా అభిప్రాయములను కొంత వివరించెదను. 1914 సంవత్సరము మొదలు 1918 సంవత్సరము వరకు యుద్ధ సమయమున ఆమెరికాలో ప్రతిపక్ష బాస్తవ్యుడును తోటపని చేయుచుండెను. ఇందులకు తానుండు గృహమునకు తోటయుండ నక్కరలేదు. ఇంటికి సమీపముగ నైనను తోట యుండ నక్కరలేదు. ఒక చిన్న ప్రదేశమును కాలుకుగాని ఉచితముగ కాని తీసికొని దాని నొక కూరగాయలతోటగనో పండ్లతోట గనో మార్చవచ్చును. ఇట్లు జేయుటవల్ల ఆర్థికముగనే కాక ఇతర లాభములుకూడ కలుగును. సత్వగుణము వృద్ధియగును. ఆరోగ్యము చక్కబడును. పరిశుభ్రముగ ఆహారము దొరకును. గొప్ప జాతికి చేరిన ప్రతిపౌరుడును ఉత్పత్తిని వృద్ధిచేయుట ఒకధర్మముగ భావింపవలయును. అప్పుడే ఆజాతి వ్యవస్థనంతముగా గలదు. నామట్టుకు నేను వడకుటకు బదులు తోటయందు పని చేయుటకు ఉత్సాహపడెదను. నేయుట, వ్యవసాయము తన వృత్తియని మహాత్ముడు ఒకప్పుడు చెప్పియుండెను. వడకుట యందు గొప్ప నైపుణ్యము మహాత్ముడు ఉద్దేశించుచున్నాడు కాబోలు. కాని తోటపనియందు గూడ గొప్ప నైపుణ్యము సంపాదించవలయు నను ను ఉత్సాహము గల నావంటివారుకూడ వడకటయందునని కోరుట సరికాదు. పట్టణవాస్తవ్యులు తోటపనియందును, వడ్రంగి పనియందును ఇతరచేతిపనులయందును తమ విరామకాలము నుపయోగించుట ఉచితమని నా అభిప్రాయము.

ఇదంతయు పట్టణములకు సంబంధించిన విషయమనియు గ్రామములకు సంబంధించినది కాదనియు ఆక్షేపించవచ్చును. కాని గ్రామములు సాధారణపంటలను పండించుటయందు కాలము గడుపుచున్నారే కాని లాభకరముగ పంటలు అనగా పండ్లు కూరగాయలు మున్నగు వాటిని పండించుట విషయమై ఉత్సాహము బోవుటలేదు. ఇంతేకాక గ్రామములకు వ్యాపార విషయముల చక్కగ తెలియనందునను విద్యావిహీనులగుటచేతను మోసపోవుచున్నారు. కావున గ్రామములందు విద్యను వ్యాపింపజేయుట ముఖ్యపనము. దీనితోపాటు సహకారోద్యమము వలన లాభములను వారు గ్రహించునట్లు చేయవలెను. గ్రామ పునర్నిర్మాణమున కీక్రింది విషయములు ముఖ్యమైనవి నా అభిప్రాయము.

- (1) వడకుట నేయుట
- (2) విద్యావ్యాప్తి.
- (3) సహకారోద్యమము.
- (4) పండ్లు కూరగాయల పంటలను వృద్ధిచేయుట.
- (5) ఆధునిక వ్యవసాయ సాధనముల నుపయోగించుట.
- (6) ఆరోగ్య సంరక్షణము.
- (7) పరిశుభ్రముగ నీటివసతులు (సంవత్సరమంతయు త్రాగుటకు పరిశుభ్రమగు నీరు దొరకిని గ్రామములు పంజాబు నందలి కొన్ని జిల్లాలయందున్నవి.)
- (8) మద్యపానము నల్ల మందు నిషేధము.

వీటితోపాటు కొద్ది లెక్క విషయమై గ్రామములకు గల ఉత్సాహమునకూడ తగ్గింపవలసి యుండును. ఈ ఉద్దేశము లు నెరవేరుటకు తగు కార్యవిధానమును నిర్ణయించు విషయమై మరియొక వ్యాసమునందు వ్రాసెదను. (శీవులు)

మూలస్థానం

(రామచంద్రపురం తాలూకా)

6-8-1925 సెలెం తేదీని రామచంద్రపురం తాలూకా మూలస్థానం గ్రామములో తాలూకా కాంగ్రెసు కమిటీ కార్యదర్శియగు శ్రీయుత నరసింహాచార్య సత్యనారాయణగారు గ్రామ పునర్నిర్మాణము గూర్చి ఉపన్యాసము నిచ్చిరి. పిండి అబ్బాయిగారు సభాధ్యక్షత వహించిరి.

సత్యనారాయణగారి ఉపన్యాసమయిన తరువాత గ్రామములోని పెద్దలు తాలూకాబోర్డువారికి తమ గ్రామములో నిర్బంధ ఉచితవిద్య అమలులో పెట్టవలసినదిగా మహజరు వ్రాసి పంపించిరి. శుద్ధరహితాంగము తమ సాలములలోను వున్న తాడిచెట్లు గీతము యివ్వవని ఖరారుచేసిరి. ఖద్దరు ధరించుటకు ప్రతినబూనిరి. పాటకపుజనములను త్రాగుడు మాన్పుటకు సర్వవిధముల ప్రయత్నించుటకు ఉత్సాహులయిరి. (ఒకవిలేఖరి)

సుఖభోగి తైలము

డబ్బీ 1- రు. 1-0-0

అన్నివిధముల పుండ్లను ఈ తైలము ఉపయోగించును ఈ తైలమురాచిన పుండ్లు మానును. లోపలికి మాత్రము తినవలయును. అన్ని గాయములను మాన్పును, కాన సామాన్యమైన గాయములకును వాడవచ్చును.

అమ్మ తాంబూలం డిపో, బాంబాయి - మదరాసు.

వచ్చే ఆ. భా. కాం. సంఘసభ

మదరాసులో జరుగవలెను

వింధ్యకు ఉత్తరమున నొకటి, దక్షిణమున నొకటి. రెండు ఇండియాలు గలవేమో యని భయముచున్నది. ఉత్తరమువారెప్పుడును దక్షిణమును మరచిపోవుదురు. లేకున్న కాంగ్రెసు ప్రారంభింపబడినవాటనుండి ఆ. భా. కాంగ్రెసుసంఘ సమావేశ మొకటిగూడ మదరాసులో నేల జరుగలేదు? ఆంధ్రులు నోరు గలవారగుటచే, బెజవాడలో జయప్రపంచముగ నొకసభయు వాస్తవ్యులలో విఖ్యముగ నొకసభయు జరిపించగలిగిరి. కాని మదరాసు నగరమునందుగాని, చేర్యవీన పెద్దనగరములకు తిరుమనాపల్లి మధురై లలో నివృత్తికొ.క్క సారియు జరుగలేదు. ఈ సారి తమిళనాడు వారితరపున మేము వాదించెదము. ఇంద్రుడు ఆరవవారి హక్కులగూర్చి వాదించుట, అత్తగారిసొమ్ము అట్లును దారవోసినట్లుండును. కాని, అగ్రభారత కాంగ్రెసుసంఘసమావేశమును యీ ప్రాచీననగరమున మచిలీపట్నమునకు పునఃపునహా ఆహ్వానింప సంస్థలవని నమ్మకముగ చెప్పగలము. మాబాధ్యతలు విశిష్టపెట్టుకుండగనే, యీ సారి సమావేశము జరిపింప మదరాసువారికి హక్కుగదని ఆ. భా. కాం. సం. ఆద్యక్షుడగు గాంధీగారికి నూచించుచున్నాము. అచ్చట జరిపిన గాంధీగారిదివరకు మాటయిచ్చి నట్లుగ దక్షిణదేశమును రెండవసారియు, మదరాసు ఉత్తరభాగమును తొలి సారియు విడుదలైన పిమ్మట జూచుటకు వీలగును.

కాని యీసూచన జేయునపుడు కొన్ని అపొహాలు కలుగకుండ వారింమకొనవలసిన యున్నది. శాసనసభ ప్రవేశమునకు ప్రతిపక్షముగ ఓట్లు సంపాదించుట కిట్లు యేర్పరచుచున్నామని దలంచకుండురు గాక. అట్టి ఉద్దేశమేమియు మనసులో లేదు. దక్షిణదేశమెన్నడును ఓట్లకొరకు ప్రచారముజేయుట గాని, అనుకూల ఫలితము బడయుటకు సభాస్థలముల మాన్పుట గాని యెరుగదు. కాశీవిద్యార్థులను లేక కలకత్తా టంబ పని వారిని నాగపూరు డిల్లీ మున్నగు దూరస్థలములకు దీసుకబోయి, బలము చేకూర్చుకొని వాదితమ వారముకాము. అట్టిరోజులు గడచినవని తలంచెదము. శాసనసభా ప్రవేశ మిప్పుడు చర్యనీయాంశములలోనిదిగాదు. అసహాయోద్యమములలో నాహుతియై చల్లారి పోయినది. అదిగాక గాంధీ గారు తన కాంగ్రెసు సంతను ప్రతిపక్షుల కొప్పించి. వివరముల ననుసరించి వారు ఓట్లయవలెనను ప్రతిబంధకముతోలిగించెను. గాంధీఅనుచరులు స్వరాజ్యయులుగూడ, ఎన్నికలలో పోటీ నిలచెదము, మంత్రిపదవుల స్వీకరింతుము, సహకారము జేయుదుము, అని ఎవరికి తోచినట్లు వారనవచ్చును. వచ్చే ఆ. భా. కాం. సం. సభయందు మనము అంతయు నూతనముగ ప్రారంభించెదము. కావున అనుమానములు అపొహాలు ఉంచుకొన కుండురుగాక. (జన్మభూమి)

బైందుచేసిన భారతి సంపుటములు

1924 జనవరి సంచిక మొదలు ఆఱు సంచికల కొకసంపుటమువంతున మూడుసంపుటములు విక్రయమునకు సిద్ధముగ నున్నవి.

గట్టి బైండు- సగముతోలు, సగము క్యాలి కోగిల్లుచేరు- అందముగా నున్నది. ఒక్కొక్క సంపుటము వేల రు 4-8-0.

తపాలావ్యయము ప్రత్యేకము. భారతిఆఫీసు, 7, తంబు శెట్టి వీధి, మద్రాసు.

హిందీ - తెలుగు

తెలుగు తెలిసినవారికి హిందీ నేర్చుకొనుట వీలయిన సులభశైలిని వ్రాయబడినది.

బాలశిక్ష	0-6-0
మొదటి వాచకము	0-6-0
హిందీ పాఠ్య పుస్తకము	1-0-0

తపాల ఖర్చు ప్రత్యేకము. ఆంధ్రప్రదేశ్ కాకాశాలయము, 7, తంబు శెట్టి వీధి, మద్రాసు.

వ్యవసాయ లేఖలు

బె జి వాడ

(ఒక విలేఖరి)

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాగుభూమి లగు అయ్యదేవర కాశీశర్వరావు పంతులుగారి గంభీర వ్యాసము

పల్లిమక్కల జిల్లా కాంగ్రెసు సంఘమువారి తరపున 29-8-25 తారీఖు సాయంత్రము 6 గంటలకు గాంధీ మైదానములో ఒక గొప్ప బహిరంగసభ జరిగినది. కలకత్తా నుండి తిరిగివచ్చిన తరువాత పురజనల కోరిక ప్రకారము యువన్యాసమిచ్చెదనని వాగ్దత్తమొనర్చిన ఆంధ్రప్రదేశ్ సాగుభూమి లగు అయ్యదేవర కాశీశర్వరావు పంతులుగారు మాడ వేళకుదయచేసిరి. స్వరాజ్యపత్రికా సంపాదకు లగు శ్రీయుత దుగ్గిరాల రాఘవచంద్రయ్య చాదరిగారు అగ్రాసనాధిపత్యమును వహించిరి. శ్రీ సంతకులుగారు ప్రస్తుత జాతీయపరిస్థితిని గురించి సుమారు 4 గంటల పాటు అభిగంభీరముగను, శ్రావ్యముగను మాట్లాడి సభవారి శాసనంధరితుల చేసిరి.

వారి యువన్యాసములోని కొన్ని విషయములను సంక్షేపముగా నిట్లు పొందుపరచుచున్నాము.

1906-వ సంవత్సరములో కలకత్తా కాంగ్రెసు మహాసభ కగ్రాసనాధిపత్యము నహించిన చాదాభాయి నారోడిగారు మొదట స్వరాజ్యశంఖారావమును జేసిరి. అప్పటినుండియు స్వరాజ్యకాంక్ష దేశీయులలో పెంపొందుచున్నది. మితవాదుల చేతులలో కాంగ్రెసు ఉన్న కాలము కొంచెము మాంద్యముగ నున్నను, తిలకు మహాశయుడు బయటకువచ్చిన నాటనుండియు దేశీయులయం దీయభీలము బాగుగా వ్యాపించినది. 1919 సంవత్సరములో సర్కారువారి రీయభిప్రాయమును అంగీకరించి స్వరాజ్యమును వరంపరలుగా నిచ్చెదనని వాగ్దత్త మొనర్చిరి. సంస్కరణచట్టము అసంతృప్తికరముగా నుండుటచేసి గాంధీ మహాత్ముని నానుకంక్షముకైంద దేశీయులు అసహనోద్యమమును సాగించిరి. 1921 సంవత్సరములో స్వరాజ్యసిద్ధికై దేశీయులు గాఢముగా రెండవసారి ప్రయత్నించిరి.

1906 సంవత్సరమునుండియు, బహిష్కరము, జాతి విద్వేష, స్వదేశీ, స్వరాజ్యము కావలయునని దేశీయులు ఆందోళనచేయుచున్నప్పటికిని, 1921 సంవత్సరమున గాంధీగారి యీ అభిప్రాయములను, స్వప్రముజేసి, గట్టిజేసి, కార్యక్రమమును ఏర్పరచిరి. 1921 సంవత్సరములో జరిగిన అహింసాయోగ కాంగ్రెసు కమిటీ సభ, కాంగ్రెసు చరిత్రలో చాల ముఖ్యమైనది. ఆ సభ దేశీయులు వెంటనే ఆచరింపగలిగిన కార్యక్రమము నిచ్చినది. కోటిరూపాయలు నిర్ణీతకాలములో గాంధీగారిమూడవ వచ్చి దూకినది. 25 లక్షల రాట్నములును, కోటి మంది సభ్యులును సమకూర్చబడిరి. శాసనోల్లంఘనము చేసి స్వరాజ్యమును సంపాదించుటకు ప్రబలిప్రయత్నములు జరిగినవి. బార్దోలీలో శాసనోల్లంఘనము తాను మొదలు చేసి చూపించెద నని గాంధీగారు చెప్పిరి. ఇంతలో చారాచారీ తటస్థించెను. గాంధీగారు కృష్ణజన్మస్థానమునకు గొంపోబడిరి. గాంధీగారివంటి నాయకుడు దేశములో లేకపోయెను. ఆయన 6 సంవత్సరములకుగాని తిరిగి రాదని దేశీయు లనుకొనిరి. దేశీయులలో నిరుత్సాహము కలిగెను. గయా కాంగ్రెసు వచ్చెను ఇంతటితో రెండవరంగము సమాప్తమయెను.

1928 సం 12 ప్రారంభమున దేశీబంధు దాసుగారు స్వరాజ్యపత్రికని ఏర్పరచిరి. అప్పటికి ఇది మంచిదని ఆమోదించువారలలో నేను చేరను. దాసుగారు అప్పటి దేశకాలస్థితులనుబట్టి అక్షరేర్పరచియుండవచ్చును. తిలకుగారేర్పరచిన రెస్పాన్సిబిల్ కో-ఆపరేషనుకుమార్తాగా స్వరాజ్యపత్రికని దాసుగారేర్పరచిరి. కాంగ్రెసులో రెండుపార్టీ లేర్పడుటవలన దేశము నందు ప్రచారముచేయువారు లేరయిరి. 28వ సం 12లో మహమ్మదాళీగారు బయటకు వచ్చి ఢిల్లీలో యీ యుభయక్షత్తులవారికి నడుమ ఒక విభజన సమాధానమును యేర్పరచిరి. కాని ఢిల్లీ కాంగ్రెసుతీర్మానము యేమియు తృప్తి కలిగినవలేదు. పూర్తి యగు అయికమత్తము యేర్పరపబడలేదు. దాసుగారి స్వరాజ్యపత్రిక బెంగాలురాష్ట్రములోను మధ్యపరగణాలలోను యెక్కువ జయప్రము గాంచివది. కాంగ్రెసులో గలిగిన చీలికను సర్కారువారు గమనించి క్రమముగా స్వరాజ్య పత్రికవారిని బెంగాలు లో బంధితుల జేయ సాగిరి. గాంధీమహాత్ముడు దేశములో వికమత్తము చెడుటకు ఒప్పుకొన

డు. స్వరాజ్యపత్రిక కార్యక్రమము తనకార్యక్రమము గాకపోయినను కాంగ్రెసులో గలిగిన విభేదములవలన సర్కారువారు బయటకు వచ్చి గాంధీ-దాసు ఒడంబడిక జేసికొనెను. స్వరాజ్యపత్రిక కేయూతనిచ్చెను. బెంగాలులో ఈ సమాధానమే దేశీయమహాజనసభలవలన అంగీకరింపబడెను. స్వరాజ్య పత్రిక వారు, బహిష్కరణవాదులకు, అహింసాదీక్ష యందుగాని, త్యాగమునందుగాని, ధైర్యమునందుగాని, ఏ మాత్రము తీసిపోవువారుకారు. ఆకాలీయ్యమునువలనను, నాగపూరు జెండావిషయమై దేశీయులు చేసిన కాసనోల్లంఘనమువలనను, వికమత్త ముండినయెడల ఎట్టి కార్యముయినను దేశీయులు సాధింపగలరని రుజువునమండెను.

స్వరాజ్యపత్రిక వారు, ఇంతలో బెంగాలులోను మధ్యపరగణాలలోను బట్టుకుని ఓడగట్టి, మౌతుల జీతములను సున్నచుట్టిరి. సామ్రాజ్య శాసనసభలో స్వతంత్రవాదులతో కలిసి మాలవ్యా అంతటివానిచేత యావత్ప్రభుత్వమునకు ఒక ప్రతిపా పన్ను యిచ్చుటకయినను నేను సన్నుతించనని ఎంచిరి. స్వరాజ్యవాదులు శాసనసభలో అవలంబించునది నాకోకో ఆపరేషన్ గాని సమాకార మేమాత్రమును గాదు. తిలకుగారి రెస్పాన్సిబిల్ కో-ఆపరేషనుకు దాసుగారి అక్షప్రకృతి పద్ధతికి చాల భేదముకలదు. 1920 సం 12 కలకత్తా సైన్వత్ కాంగ్రెసులో వచ్చిన తేగాదా రిస్పాన్సిబిల్ కో-ఆపరేషను లేక నాకోకో-ఆపరేషను చేసి శాసనసభలను బహిష్కరించుటకై కడపటి ది నెట్గెను. ఇప్పుడు దాసుగారు చేసినది శాసనసభాప్రవేశము చేసి గవర్నరు మెంటులో నాకోకో-ఆపరేషను చేయుట కాబట్టి అప్పుడును యిప్పుడును నాకోకో-ఆపరేషనే. స్వరాజ్యవాదులు శాసనసభ ప్రవేశించి. మితవాదులను జప్తు పార్టీ వారిని సభలలో నుండి తరిమివేసిరి. తాము మంత్రిపదవులను అంగీకరింపరు. వీరిప్రతిని గడ్డిచాముమీద కూర్చొనిన కుక్కమో సర్రుగానున్నది. ఆగడ్డిని తినుదామని వచ్చినయితరకుక్కలనుతిననీయవు. తా మాగడ్డిని తినవు. వారు మంత్రిపదవులను అంగీకరింపరు. అంగీకరించుదామని వచ్చిన యితరలమీద విశ్వాసరాహిత్య తీర్మానమును పాల్పెనుచే యుదురు. విశ్వాసరాహిత్య తీర్మానము పాల్పెనయిన తరువాత స్వరాజ్యము గల యింగ్లండు మొదలగు దేశములలో తక్షణమే మౌతులు రాజీనామా నిచ్చిపోవలయును. ఈస్వరాజ్యకుక్కలను పట్టుకొనుటకు బెంగాలు ఆర్డి నెన్సు పాల్పెనుచేసిరి. సర్కారువారు చేసిన సకలప్రయత్నములను భగ్నము గావించి చివరకు బెంగాలులో మౌతులు లేకుండ జేసి దాసుగారు జయమును గాంచిరి. నిన్న మధ్యపరగణాలో మాడా గవర్నరు వేయుచున్న నలలో చిక్కుకొనక, సర్వమును నిరాకరించి నాగపూరు స్వరాజ్యపత్రిక వారు తమ గౌరవమును దేశీయుల గౌరవమును కాపాడిరి.

దాసుగారు చనిపోయినదగ్గరనుంచి గాంధీగారు కలకత్తాలో నుండి పనిచేయుచున్నారు.

దాసుగారి అనుచరుడగు నేను గుప్తగారిని, కలకత్తా కార్యరేషనుకు ప్రెసిడెంటుగా గాంధీగారు ఎన్నుకొనజేసి నారు. యూరోపియన్ ఆసోసియేషన్ వారిలో మాడమాట్లాడి, తాము చేసినపనిని సహర్షించుకొనిరి. వహాత్మునితో నేను స్వయముగా మాట్లాడితిని. ఇకముందు తాను దాసుగారి స్థానే ప్రవేశించి పని జరిచెదనని మహాత్ముడు చెప్పెను. దేశమున కిప్పుడొక్కటే కార్యక్రమము కావలెను. గాంధీమహాత్ముడు తిరిగి దానిని ఏర్పరచ బోవుచున్నాడు. బహిష్కరణ స్వరాజ్యపత్రిక లను భేదము లేకుండా, కాంగ్రెసుచేతనే శాసనసభా ప్రవేశపుటకు తరు విప్పింపప్రయత్నించెదనని గాంధీగారుచెప్పిరి. తిరిగి కోటి రూపాయలు పోషించెయిందెదరు. బొంబాయిలో మాడనున్న ఆండియా కాంగ్రెసు కమిటీవారు ఈవిషయమై నిర్ధారణ చేసెదరు. కాబట్టి యికముందు మీరు కాంగ్రెసుచే బోగొనబడిన అభ్యర్థులకే తమవోట్ల నిచ్చి, దేశగౌరవమును కాపాడెదరుగాక యని ప్రార్థించుచున్నాను.

ఈ సందర్భములో మనముగ్రహింపవలసిన విషయమై కొంత విూకు చెప్పవలసి యున్నది. పాప పట్టాపాలకసంఘములో కాంగ్రెసు వారు రావలయునని హాసము ప్రయత్నముచేసితిమి. కాంగ్రెసువారు సచ్చిరి. వాక్యరూప చంద్రారావుగారు తన చెరుమెన్ కాలములో 60 వేల రూపాయల ఋణములోనున్న మ్యూసికపాంటిని 60 వేల రూపాయల ఆదాలోనికీటిసికొనివచ్చి ఇప్పుడు మేమున్న పట్టాపాలకమై విశేషించి డబ్బు ఖర్చు పెట్టుచున్నాము. పట్టాపాలక ఉదయము 6 గంటలు మొదలు మధ్యాహ్నము 2 గంటలవరకు నీటిని కుళాయిలద్వారా నడపెయ్యచున్నాము. ఇంకా బలము గల యింజనలను స్థాపించి ఉదయము 5 గంటలు మొదలు రాత్రి 8

గంటల వరకు నీటిని యిండ్ల ప్రయత్నించుచున్నాము. అన్ని పాపకార్యములలో హింస, రూటులను, పెట్టింబినాము. సర్కారు వారు యీవిషయమై వేయు సవాళ్లకు సరియగు బవాబుల నిచ్చుచున్నాము.

ఈసందర్భము పాపకారలను వృద్ధిచేసి యింకా 15 వేల రూపాయల ప్రాధమికవిద్య విషయమై యెక్కువగా ఖర్చుచేయుచున్నాము. ప్రైవేటువిషయము మహాకష్టమును కలుగజేయుచున్నది. గాలివాన మనమునిసిపోలిపోవారికి 40 వేల రూపాయల నష్టము కలుగజేసినది. రోడ్లు అన్నియు పాడైపోయినవి. నీరుపోవు మార్గములు అన్నియు పూడిపోయినవి. తిరిగి రోడ్ల మరమ్మత్తుకు ఈయేడు 70 వేల రూపాయలు మంజూరు చేయ బోవుచున్నాము. ప్రైవేటుస్కూలుకు 8 లక్షల రూపాయలు కావలయునని యిదివరకు ఎస్టి మేటు వేయబడినది. గవర్నరు మెంటువారిని 4 లక్షల నియ్యమంటిమి. మునిసిపాలిటీ యీ యవలసిన 4 లక్షలకుగాను 100 కి 13 చొప్పున పన్ను వేసికొనవలసి. దీనికి ప్రత్యేకించి పన్ను వేయుటకు ముక్తియులేదు. మునిసిపాలిటీ స్థలములు కొన్నిటిని విక్రయించి 4 లక్షల రూపాయలను సమకూర్చు నెంచివాము. ఎల్కెట్రిసిటీకుడ యేరాటు చేయుచున్నాము. ప్లానులు యెస్టి మేటు తయారగుచున్నవి. ఎక్కువమంది యువయోగింబుకొనిన కిర్రసనాయిబుతో సమానపు ఖర్చునుగాని లేక దానికంటె కొద్దిగా తక్కువగాని తృప్తింబును, కాబట్టి యీ మా యుద్దేశ్యములను మీరు గౌరవించి మమ్ములనే ఉండ మా కాంగ్రెసుపార్టీ వారిని యీపనిని చేయుమనిన చేసెదము. లేదా మీయిష్టమువచ్చినవారిచేత చేయమకొనవచ్చును. ఈపనిలోనే శాశ్వతముగా నుండవలయునని మాలో నెవరును రా లేదు. ప్రజాసేవ చేయుటకు వచ్చితిమికాబట్టి మేమీపనులను చేయవలయునని రాబోవు ఎన్నికలలో మా కాంగ్రెసుతరపున నిలువబెట్టుటకు అభ్యర్థులకు మీరు వోట్ల నిచ్చి, కాంగ్రెసుపార్టీని జయింప జేయవలెను. ఈ భారమంతయు మీమీద గలదు. కాంగ్రెసు గౌరవమును రాపాడవలెను. ఈ దీర్ఘగంభీర వ్యాసము విని జనులందరును బులకాంకితులైరి. హృద్యములు చెలగెను. మహాత్మాగాంధీకి జై యను ధ్యానములతో సభ ముగిసెను.

(స్వకీయవిలేఖరి)

బావాజీల సత్యాగ్రహము

ఆగస్టు 12:—మాపట్టామున నివసించు గొప్ప ఆంగ్లోభవ జరుగుచున్నది. కొలనికాలమున నిది తీవ్రరూపమును తాల్చి దేశముయొక్క దృష్టి నాకర్షించగల నూచనలు గన్నట్లు చున్నవి. ఐదు సంవత్సరములకించుట పుష్కరము లప్పుడు ఉత్తరహిందూదేశపు బావాజీగారికి రివటికి వచ్చి కృష్ణ ఒడ్డున డి. పి. డబ్ల్యు. ఖాల్సేలనున చిన్నపాకను వేసికొని అచట దైవత్యాగిని ప్రతిష్ఠించి నివాస మేర్పరచుకొనియెను. ఈయనగారు మరల పుష్కరములు వచ్చువరకు ఈవోట్లనే వుండవలసిన నియమముగలదు. ఇటులనే గోదావరీ తీరమున ద్వారక నర్మములు గడిపియుండెను. ఈయనగారు భీషంపన్ను డసుటంజేసి అనేకమంది భక్తులు భక్తురాలకు వీరి దర్శనార్థము వచ్చి విభూతిని తీర్థము పుచ్చుకొని కానుకలను సమర్పించుచుందురు. ఈకానుకలతో ననేకమంది సాధువులకు నిత్యము సమారాధనలు జరుగుచుండును. మేనెల గాలివానకు ఈ బావాజీపాక అన్నిపాకలతోపాటు కొట్టుకొనిపోయెను మరల పాకను వేయు ప్రయత్నములు జరుగుచుండగ డి. పి. డబ్ల్యు. వారు ఆటంకపరచిరి. బావాజీయనుము ననుసరించి తాను పన్నెండు సంవత్సరములు పూర్తికానిది ఆస్థలమును విడువ కూడదు. అందుచే సంపూర్ణ సచ్చిరి. గ్రహానుభవజ్ఞ పురజనులు సభిచేసి డి. పి. డబ్ల్యు.వారి చర్యను ఖండించిరి. ఏమైననుసరియె తన యూపిరియుండగ 12 ఏండ్లలోపల ఆస్థలమును వదలనని బావాజీ పలికెను. బావాజీభక్తులు తమగురువుతో పాటు సత్యాగ్రహవ్రతము నవలంబించెదమని తమ నిశ్చయమును వెల్లడించిరి. డి. పి. డబ్ల్యు.వారు ఎటుల ప్రవర్తించెదరో చూడవలసియున్నది.

మరియొకసన్యాసి-సత్రము

మనదేశపు సన్యాసిగా రొకరు కైలుస్థానమువద్ద నున్న కొండప్రదేశమును శుభ్రముచేయించి మొదలు చిన్న ఆశ్రమమును నిర్మించుకొని క్రమముగ శిష్యుల సహాయమున నచ్చట కొక ఆంజనేయ దేవాలయమును సత్రమును నిర్మాణము చేయించుచున్నాడు.

పూర్వము రాళ్లు, రప్పలు, నాగజెముడుతో నిండియుండిన ప్రదేశము నేడు ఆంజనేయ దేవాలయముతోడను, సత్రము

యొక్క పునరుత్పత్తి కట్టడములతోడను అనంతదాయకముగ నున్నది. స్థలము రివియూ వారివియగుటచేత వారు అటుక పెట్ట దలచియు సన్యాసి ధ్యేయ బూనిన సత్కారములు చూచి సంతోషముతో తమయాటంకమును వదిలి వేసినారు. రివియూవారి మార్గమునే డి. పి. డబ్ల్యు. వారలందించెదరుగాక.

రైల్వేయిబ్బంది

గవర్నరు పేటకు, బెజవాడకు మధ్యనున్న మార్గముల నన్నింటిని రైల్వేవారు మూసివేసి ప్రస్తుత మొక్కమార్గమును మాత్రము వదలినారు. ఈ ఒక్కమార్గముకూడ వచ్చిపోవు రైలు బండ్ల నిమిత్తము గంటల తరబడి మూయబడుచుండును. అందు వలన జనులకు ఇబ్బంది చాలమోచుచున్నది. ఇది ఇట్లుండ ఇప్పుడు రైల్వేవారికి మ్యూనిసిపాలిటీ వారికి ఒక రోడ్డు విషయమై తగాదా జరుగుచున్నది. మ్యూనిసిపాలిటీవారు రోడ్డు నేయడము, రైల్వేవారు గొయ్యివ్రేవడము జరిగి జరిగి ఇంజక్షన్లు వుత్తరువులుపుట్టి చివరకు కోట్లలో న్యవహారము జరుగుచున్నది.

మ్యూనిసిపాలిటీ

మ్యూనిసిపాలిటీ డేరుకు ప్రజలదికాని నిజముగ గవర్నరు మెంటువారి నిరంకుశత్వమునకు అలబంతియని చాలవందికి తెలియదు. ఎటుచూచినను అధికారుల చేతులలో జాట్టుచిక్కుకొని యున్నదని స్పష్టమగుచున్నది. రాట్నముపెట్టివారు మామ్యూనిసిపాలిటీవారు. హిందీకూడా నేర్వనలెనన్నారు అయితే డైరెక్టరు గారి వుత్తరువు కావలె నన్నారు ఎద్యుకేషన్ ఆఫీసరుగారు.

అంతా తెలుగులోనే కరెస్పాండెన్సు జరుగవలెనని మామ్యూనిసిపాలిటీ వారు ఒకపద్ధతి ఏర్పరిచినారు. ఒక ఉత్తరము తెలుగులోనే వ్రాసినారు ఎద్యుకేషన్ ఆఫీసరుగారికి ఆయన ఆ ఉత్తరాన్ని తిరుగుగొట్టి ఇంగ్లీషులో వ్రాసిపంపుచున్నారు. “మీ ఆఫీసులో అందరికీ తెలుగు తెలుసును. మీరు విద్యాశాఖాధికారులు. మార్గదర్శకులు నుండవలెగదా. దేశభాషను గౌరవమీయండి” అని యేమేమో వ్రాసినారు మ్యూనిసిపాలిటీవారు. పనికిరాదన్నారు వారు. కారణముగవర్నరు మెంటు ఆర్డరుప్రకారము ఇంగ్లీషులోనే వుండకతప్పదన్నారు వారు.

ఇకను వైద్యశాఖలో మరియొకసంగతి జరిగినది. ఆసుపత్రి ఉపయోగార్థము మ్యూనిసిపాలిటీవారు ఖద్దరుకొన్నారు. జిల్లాస్ట్రుగుగారు పనికిరాదన్నారు. ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు జరుగుచుండగనే సంవత్సరానికి కావలసినవడ్డలంతా లెక్కచూచి ఖద్దరే కొని ఆసుపత్రికి పంపినారు. పని జరుగుచున్నది. ముందు కథ ఎట్లావుంటుందో చూడాలి.

విద్యుచ్ఛక్తి

మాపట్టణమునందు విద్యుచ్ఛక్తికి దీపములను వెలిగించే యేర్పాటునుగూర్చి యెట్టి మేట్లు, ప్లానులు వగైరాలు తయారగుచున్నవి. అనేకప్రార్థనలు వుండుటవలన నిది లాభసాటిగ నుండవచ్చును. విద్యుచ్ఛక్తివలన ఫ్యాక్టరీలపాక పూర్తిగపూయి గాలి శుభ్రముగనుండునని మాయాశయము.

డ్రై యి నే జి

మాపూర్ణో దోపలబాధ చెప్పితరముకాదు. పాత క్లాస్సిలు పోయి క్రొత్తక్లాస్సిలు వచ్చినా, ఒక ఓనర్షియరుకు నలుగురు అడ్డానే వచ్చినా, పన్నులు విశేషముగ పోచ్చిపోయినా, డ్రైయి నేజీ పద్ధతి మాకు కన్నుచూపుదూరములో కన్పించడము లేదు. సబు ఓనరుషియరుగారిని చెన్నపట్నము పంపినారట. వీరేమి తెస్తారోయని పౌరులు నిరీక్షించుచున్నారు. కాంగ్రెసు పార్టీవారి హయములో ఈ డ్రైయి నేజీస్కీము నఫలులలో పెట్టినచో వారికి రై కాశ్యేతముగ నిలువను.

ఏడవవార్డు ఎన్నిక

ఏడవవార్డుకు సంవత్సరమునుండి ఎన్నికొనెడి హక్కు ప్రసాదింపబడలేదు. న్యాయముతో కొన్నిరోజులు గడగిన. వోల్ట జాబితా తయారుకాక కొన్నాళ్ళు వ్యవధి యయ్యెను. ఇప్పుడైనను ఎన్నికపెట్టుట న్యాయమని చేరుమేకగారికి మనని చేయుచున్నాను.

ఆయుర్వేదము

మాపూర్ణో రెండు ఆయుర్వేదపాఠశాలలు గలవు. రెండు సు మ్యూనిసిపాలిటీ నుండియు, తాలూకా జిల్లాబోర్డులనుండియు గ్రాంటులను పొందుటకై ప్రయత్నించుచున్నది. అయితే రామమోహనపాఠశాలవారి రోకక్రొత్తమార్గ మవలంబించినారు. వారికి గ్రాంటును సంపాదించుకొనుట, రెండవ పాఠశాలకు రాకుండవలయుట, వీరి ప్రయత్నము కొనసాగలేదుగాని గట్టిగా పనిచేసినారు.

బ్రాహ్మణేతరసంఘము

ఈ సంఘములో రెండుపార్టీలుగలవు. ఒక పార్టీకి కో నెలనూడి గోపాలకృష్ణయ్య చౌదరి, రాయబహద్దరుగారు నా

యకులు. రెండవపార్టీకి కట్టమంచి కొరవరెడ్డి రావు సాహెబు గారు నాయకులు. గత సంవత్సరము ఈసంఘముయొక్క ఎన్నికలలో రెండవవారి ధ్యేయముగ నెన్నుకొనబడిరి. మొదటివారు, వారి యనుచరులు రాజీనామాలు నిచ్చివేసిరి. మొన్న సాయం త్రము మొదటి పార్టీ వారు సభచేసి “బ్రాహ్మణేతర”శబ్దము సరిగలేదనియు అందరు సభ్యులుగ చేరునటుల కాన్సుపాలిటక్ క్లబ్ అని పేరిడి అన్ని కులములవారిని సభ్యులను చేర్చుకొనవలయునని తీర్మానించిరి. రెండవ పార్టీ వారుమాడ అనాడే సభచేసి జస్టిస్ పార్టీ యుద్దేశములు సంకుచితముగ నుండుటచే అన్ని రాజకీయ కక్షలవారు సభ్యులుగ చేరునటుల తమ సంఘాద్దేశ్యములలో మార్పులుచేసివారు. ఈవైపుల బ్రాహ్మణబ్రాహ్మణేతరు లనెడి భేదభావము అట్టలేదు. ఇప్పుడు వీరి తీర్మానములవలన పూర్తి గపూయనదనియు జాతీయీకృతకు చక్కనితోవ యేర్పడిన దని యుచెప్పనను. ఈవార్తమును చూపిన మాయూరబ్రాహ్మణే తరనాయకులు ప్రశంసా పాత్రులైననుటలో సందియములేదు.

దక్షిణ హైద్రాబాదు

(స్వ కీ య వి లే ఖ రి)

బొంబాయిలోని ఆంధ్రులు

నిజామరాష్ట్రములోని మొదకు, నిజామాబాదు జిల్లాల నుండి మూడు రెండువందల సంవత్సరములకు పూర్వము వెళ్లి బొంబాయి ప్రాంతములో స్థిరనివాసము నేర్పరుచుకొనిన తెలుగువారి సంగతి వివరముగ మొన్న మొన్న పూనాలో జరిగిన ద్వితీయ తెలుగుసమ్మేళనమువల్ల ఆంధ్రదేశీయ సోదరుల కెల్ల విదితమైనది. “తెలుగు సమాచార” అను (మహారాష్ట్రభాష) మాసపత్రిక అచ్చటి ఆంధ్రుల అభివృద్ధికై శ్రీయుత శంకరశాయన్న పర్వ గారి (ఆంధ్రులే) సంపాదకత్వమున బొంబాయి నుండి గత ఆరు సంవత్సరములనుండి వెలువడుచున్నది. వీరు ఈ సంవత్సరము “దీపావళి సంచిక” తయారుచేయుట కుద్దేశించి ఆంధ్రదేశముననుండు సోదరుల సహాయము నపేక్షించుచున్నారు. ఆంధ్రులకును, ఆంధ్రదేశమునకును సంబంధించిన వ్యాసములను, ఆంధ్రదేశములోని సంస్థానాధిపతులయొక్కయు, ఆంధ్ర ప్రభుభులయొక్కయు పటములను దిమ్మెలను పంపి దేశీయసోదరులు తమ సానుభూతిని గనబరచెదరని నమ్ముచున్నారు. ఆంధ్ర దేశపుచరిత్ర, ఆర్థికస్థితి, పారిశ్రామికస్థితి, విద్యాస్థితి, రాజకీయ సాహిత్యోద్యమములు, మాతృభాషా ప్రచారము, చారిత్రక పరిశోధన, గ్రంథాలయోద్యమము, పత్రికలు, శిల్పకళానైపుణ్యము మున్నగు విషయములకు సంబంధించిన వ్యాసములు ముఖ్యముగ కావలసియున్నవి. పితాపురము, మనగాల మున్నగు సంస్థానాధిపతుల రూపపటములను వారి జీవితచరిత్రసంగ్రహములను పైసంచికయందు ముద్రించవలె ననెడి కుతూహలము పత్రికాసంపాదకులకు గలదు. ప్రజాహితకార్యములందు పని చేయుచున్న ఆంధ్రప్రభుభులయొక్క, రూపపటములుగాని దిమ్మెలుగాని (తిరిగిపంపబడును) పంపినచో కృతజ్ఞతతో స్వీకరింపబడును. దీపావళి పండుగ ౧౮ అక్టోబరు ౧౯౨౫ నాడగును. కనుక వ్యాసములు మున్నగునవి తెలుగుసమాచార కార్యస్థానమునకు (3 కామాటిపురపేడి లైకల్లా, బొంబాయి) నెవ్వైబరు ౧౦-౧౯౨౫ వరకు చేరవలసియుండును. వ్యాసములు ఆంగ్లేయభాషయందు గాని, మహారాష్ట్రభాషయందు గాని ఉండవలెను గనుక ఆంగ్లేయ భాషయందు వ్రాయబడు వ్యాసములు నేరుగ వైవిలాసమున కంపవచ్చును. ఆంధ్రభాషయందు గాని, హిందూస్థాని భాషయందుగాని వ్యాసములను వ్రాసిపంప నుద్దేశించువారు తమ వ్యాసములను ఆగస్టు మాసాంతములో పల “ని జాం రా స్ట్రాంధ్ర జన కేంద్ర సంఘ కార్యస్థానము ౧౯౧౦ త్రూపు బజారు హైదరాబాదు” కు పంపినచో మహారాష్ట్రమునందు భాషాంత రికరణముచేసి శ్రీపర్వగారికి ప్రచురణార్థ మందజేయుట కేర్పాటుచేయబడినది. కనుక మహారాష్ట్రప్రాంతమునందున్న మన ఆంధ్రసోదరులకు ఆంధ్రదేశమునందలి విజ్ఞానము నందజేసి అన్యోన్యమైత్రి, సోదరవాత్సల్యమును పెంపొందించుటకు ఓసినకొలది విద్యాధికులు సాయపడెదరని నమ్ముచున్నాను.

స్వామి వల్లభాచారిగారి ఆగమనము

వల్లభాచార్యశిష్యులగు గోవర్ధన లాల్ గారును వారి పుత్రులగు దామోదర లాల్ గారును రామేశ్వరమునుండి స్వస్థానాభిముఖులై తిరిగి వెళ్తు మార్గమధ్యమున హైద్రాబాదులో నున్న శివ్యబృందమునకు దర్శనమొసంగ నుద్దేశ్యముతో గతవారము హైదరాబాదులో సపరివారముగ వారిరి. రాజాభగవాన్ నాసుగారి భవనమున వీరికి బస ఏర్పాటు చేయబడెను. సన్యాస

సత్కారములు హైద్రాబాదులోను, సెకండ్రాబాదులోను జరిగినవి. హిరాచందు పున్నమచందు రాయసాహెబు బస్సీ లాలు, రాయబహద్దరు నేటు లక్ష్మీనారాయణ (కీ. శే. నేటు రామగోపాలుగారి పుత్రులు) గార్లు స్వామిలవారిని తన విధముగ సత్కరించిరి. ఆగస్టు 3, సోమవారమునాడు ప్రేంథియోటరులో బహిరంగసభ సమావేశము చేయబడెను. మార్యాడిప్రముఖులందరు దయచేసిరి. సుమారు వేయిమంది మార్యాడిలు (వీరిశిష్యబృందము) సమావేశమైరి. శ్రీస్వామిలవారు సనాతనధర్మముయొక్క ప్రాముఖ్యమును గురించిన వ్యాసమును జదివిరి. భక్తుత్సాహములు పురిగొల్పి స్వామిలవారి వాగన్యుత ఉపదేశవాక్యములను వివ గుతూహలై సభ కరుదెంచిన అధిక సంఖ్యాకులగు మార్యాడిలకును, తదితరులకును స్వామిలవారిచే జనునబడిన వ్యాసము సరిగ వివబడకపోవుటచే గలిగిన నిరుత్సాహమును గనికెట్టి వారిపుత్రులును నవయావనులును, ఆధునిక విజ్ఞానసంపన్నులును నగు శ్రీదామోదర లాల్ గారు నూత్రప్రాయమైన తండ్రిగారి ఉపన్యాసమునకు వ్యాఖ్యానమును గావించిరి. ధనసంపన్నులగు మార్యాడి వర్తకుల సమావేశము ఫలవంతముగ జేయ నుద్దేశించి శ్రీవామన నాయకుగారు సనాతనధర్మ రక్షణ, గోబ్రాహ్మణపాలన మున్నగు విషయములను చర్చించిరి. అందుపైన స్వామిలవారు, గోరక్షణకు ౧౦౦౦ రూపాయలును బ్రహ్మచారుల విద్యాభ్యాసము నిమిత్తము ౧౦౦౦ రూపాయలును మొత్తము ౨౦౦౦ విరాళమును దయచేసి ధనసంపన్నులందరు ఇందుకు తోడ్పడవలె నని ఉపదేశించిరి. ఉద్యమనిర్వహణార్థము ఒక కమిటీ నేర్పాటు చేయుటకు తీర్మానించబడెను.

గణపత్యుత్సవములు

యథాప్రకారము గణపత్యుత్సవములను జరుపుట కవసరమైన సన్నాహములు జరుగుచున్నవి. మేలూ తయారగుచున్నవి. బాలురకు పాటలునేర్పించుచున్నారు. రెసిడెన్సీబజారులోని చున్నీలాలుతోటయందు “సార్వజనిక గజాననసంఘము” వారీసంవత్సరమున ఉత్సవసందర్భమునందు బహుమానపరీక్షల నేర్పరచినారు (1) వక్రత్వపరీక్ష (2) సంధ్యావందన పరీక్ష- మొదటిదానియందు చాతుర్వర్ణములలో చేరిన ఆంధ్రహిందూ విద్యార్థులందరు అభ్యర్థులుగ నుండవచ్చును. వారు హైద్రాబాదు నివాసముగా గలిగి ౧౮ సంవత్సరములకంటె మించని వయసు గలిగియుండవలెను. ఉపన్యాసవిషయము “గణపత్యుత్సవము యొక్క ప్రాముఖ్యత” ఫలక్షణమైనభాష-విషయపరిజ్ఞానము- ఉపన్యాసవిధానయోగ్యత మున్నగునవి చూడబడును. వీనికి సమానమైనగుణముల నియమించినారు.

రెండవదియగు సంధ్యావందన పరీక్షయందు ఆంధ్రబ్రాహ్మణ విద్యార్థులు మాత్రమే చేరవచ్చుననియు వారివయసు ౧౮ సంవత్సరములకంటె మించకుండవలెననియు నియమించబడినది. అర్హజానము-స్మరణము మున్నగు విషయములకు సంబంధించిన విదు ప్రశ్నలకు వాగ్రూపమున ఉత్తరముల నియవలసియుండురు. అభ్యర్థులొకరి ఉత్తరములను మరియొకరు వినకుండునట్లేర్పాటుచేయబడును. ఈరెండుపరీక్షలందు ఉత్తమములుగ విజయ మొందిన మొదటి ఇరువురు విద్యార్థులకు 5-రి రూపాయల చొప్పున రెండేసిబహుమానము లొసగబడును. పై గజాననసంఘము విద్యార్థులను ప్రోత్సహించుట కవలంబించిన నూతనమార్గ మెంతయో శ్లాఘనీయము. చందాలవలన పోగుచేయబడిన ప్రవ్యము “ఖానాగానా బజానా” మున్నగువానియందే వినియోగింపక కాలానుగుణ్యముగ కొంత మార్పుజేసి విద్యావిషయమునందు గూడ స్వల్పమొత్తమునయినను వెచ్చించి వక్రత్వమును ప్రోత్సహించుటకును, సంధ్యావందనమునంద భిక్షుచిని గల్గించుటకును సముకట్టిన సంఘాధ్యక్షులును, కార్యదర్శులును నగు వల్లారి భీమరావు, రాఘవ హనుమంతరావుగార్ల కృషి ప్రశంసనీయమై ఇతర గజాననసంఘములకా దర్శప్రాయంబున నని నమ్ముచున్నాను.

వాగ్బంధనము

ప్రభోనగిరి (స్థానిక) పోలీసు ఉద్యోగిగఱుచే “వాగ్బంధనము” చేయబడిన పువ్వాడ వేంకటప్పయ్యగారు కాపుగల్లులో జరిగిన గ్రంథాలయవార్షికోత్సవమునందు ఉపన్యసించిరి తెలియుచున్నది.

గుల్బర్గాలో మొహరము (పీర్లపండుగ)

స్థానికోద్యోగిగఱు లందరు, రెండువారములవరకు ఎడతెగకుండ నుండిన మొహరము సెలవులలో, అల్లరు లేమియు జరుగకుండ నేర్పాటుచేయుటకు, స్వస్థానముననే ఉండిరి. బాజాభజనతీల సహితము శరణబసప్ప చేపాలయమునుండి ఊరేగింపు ఉత్సవము ౫ వ మొహరమునాడు విధ్యుక్తముగ జరిగినది. ౧౦ వ మొహరమునాడు అలము (పీరులు) ను సాగనంపు కార్యము

గూడ అల్లరు లేమియు లేక జరిగెను. పోలీసు శాఖవారును తదితర ఉద్యోగములు తగువిధమైన జాగ్రత్త పుచ్చుకొనిరి.

హైదరాబాదులో జేగు

జేగు ఆరంభమైనది. నిజము ప్రభుత్వమువారు నివారణోపాయముల సమయమునకిది చెప్పుచున్నారు. పురపాలకుడగు శాఖవారు ఎటుక బోనులను సరఫరా చేయుచు మామకవడ యందప్రవృత్తులై మెలంగుచున్నారు. క్యాంపుల ఏర్పాటు చేయ బడుచున్నది. టీకాలు వేయుటకు వైద్యశాఖవారు ఏర్పాటు చేయుచున్నారు.

వాలంటీరుకోరు

వహానుజులవలెపించిన వైజాము ప్రభువుగారు వాలంటీరుకోరుయొక్క ఆసక్తికరమైన నూచించుచు ఒక ఫర్మాను దయ చేసిరి. ప్రస్తుతమున్న స్వచ్ఛందసేవకనకము నామ మాత్రముగ నున్నది. కనుక ఇదిగాగ పరియొక దశమను నూతనముగ స్థాపించుచున్నామనియు దీనియందు జాగీర్దార్లు, వన్య బ్రాహ్మ, సంస్థానాధిపతులు మున్నగువారి పుత్రులు చేరవలెననియు నెలవిచ్చియున్నారు. మోజుమూల విరుదాంకితులగు నవ్వాయి మీరు ఘజాల్దీ ఖాను బహద్దరుగారిని దీనికి కమాండరుగా నియమించిరి. వీరు ప్రభువుగారి కనిష్ఠ పుత్రులు. సైనికోద్యమమునందు వీరికెక్కువ అభిరుచి గలదు గనుక ఈపనికి వీరెంతయు తగియున్నారని ప్రభువుగారు అభిప్రాయ పడిరి. సర్ ఆఫ్ఫరుట్ ముల్గుగారు ఇతర పన్నాహముల స్క్రీముకు అంగీకారమును బడయవలయునని ఆజ్ఞాపింపబడిరి.

తుని

(స్వకీయవిలేఖరి)

పంచాయితీ కోర్టు

ఆగస్టు 10:—ఈకోర్టునకు కాలేయిన ఫలములలో నీటి నమున జరిగిన ఎన్నికలందు 1 శ్రీరాజా మిర్జా నల్లపరాజు అప్పల సరసింహరాజుగారున్నా, 2 చల్లా వెంకట్రావుగారును సభ్యులుగా నెన్నుకొనబడిరి. వీరిరువురు ప్రజాపిత ప్రవర్తకులు.

యూనియన్ బోర్డు

దీని కార్యకలాపములలో నొకదానికి యొన్నిక జరిగినది. వర్తకశ్రేణులను మాయూర విశేషధనికులు నగు శ్రీయుత దాసరి బ్రహ్మయ్యగారు రెన్నుకొనబడిరి. ఈబోర్డు వైశ్యకొన్నిక యీనలకి వ తేదీని జరిగినది. శ్రీయుత చప్పటి కొటి లింగంగారి నెక్కువమంది యెన్నుకొనినారు. వీరైనను గ్రామ రోడ్డు, దీపములను గరించి శ్రద్ధచూపెదరని నమ్మిచున్నారు.

మునసబు కోర్టు

ఇదిపడకు మును పెద్దాపురం మునసబుకోర్టు వ్యవహార గానుండేది. నిరుదు ఆగస్టులో ముమ్మలను కాకినాడ జ్యూరిస్ డిక్షిక్టలో కలిపినారు. ఇప్పుడు జిల్లాజడ్జిగారు దీనిని తిరిగి పెద్దాపురంలో కలుప నెంచుచున్నాడు. అక్కడ కాకినాడ లో ఉన్నట్లు అన్నపానములకు తగినంత వసతి లేకపోవుటయే గాక యిక్కడివారి కండఱకు వర్తకం, బ్యాంకి, రాజకీయము లలో క్రిమినల్, రెవిన్యూ, ఇకోంటాక్సు, సబ్కోర్టు, వగైరాలలో నెడతెగని సంబంధమున్న కాకినాడలోనే సివిల్ వ్యాపారముకూడా ఉంటే బాగుంటుంది. పెద్దాపురం పోవడం చాలా కష్టముగా ఉంటుంది.

జిల్లా బోర్డు

మా తాలూకాబోర్డు పభ్యలలో యిద్దరుముగ్గు రిందులకై అనగా జిల్లాబోర్డు మెంబర్లు కాదలచి గట్టి ప్రయత్నములను చేసినారు. కాని తాలూకాబోర్డులో మెజారిటీ పితాపురం దివి జనువారికే యుండుటచే నన్నిస్థానములను వారే తీసికొనినారు.

జిల్లాకాంగ్రెసు ఖాదీ పరిశ్రమాలయము

ఈ పరిశ్రమాలయమువారి చచ్చట నేర్పరులను పనివారిచే మంచి నాణ్యమైన ఖద్దరు అన్ని రకములలోను తయారుచేయించి సరియైన ధరలకు విక్రయించుచున్నారు. త్వరలో నీపరిశ్రమాలయ మండ్రలోకము నాకర్షించునూచనలు కనుబడుచున్నవి.

వర్ష పాతము

ఈక్రాంతి మాసారంభమునుండియు నెడతెగకుండ ప్రతి దినము నొకడుక్రికి తక్కువలేకుండ వర్షము కురియుచున్నది. 5 లేక 6 ఏండ్లలోపున మా తాండవనది కింతవేగమును, జీవమును చూచి యెరుగము. రెండు మాసముల నొరసికొనుచు ప్రాచీనమైన ప్రసహించుచున్నది. ఈవర్షములచే మావైపు సరేలేనను మితిలేని నష్టము తటస్థించినది.

గుంటూరు జిల్లాబోర్డు

తురుమెళ్ల హైస్కూలు

[మావ్యత్యేకవిలేఖరి]

గుంటూరు, ఆగస్టు 10:— జూను మాసములో 6 వ తారీఖున జరిగిన జిల్లాబోర్డుసభలో తురుమెళ్లవారు బోర్డువారు కోరిన వరతులకు లొంగకపోయిన అచటనున్న ఉన్నతపాఠశాలనాయకత్వమును వదలివేయుటకు తీర్మానించిన విషయము పత్రికాముఖమున దెలుపబడినది. అప్పటినుండియు నేటివరకును తురుమెళ్ల కమిటీవారికిని జిల్లాబోర్డుఅధ్యక్షులకును మధ్య జరుగుచున్న వ్యవహారముగూడ దెలిసికొనుట యవసరము. ఆనాటి సభలోని తీర్మానము లిదివరకే ప్రచురింపబడెను. తురుమెళ్ల వారి కార్యక్రమములు చేరగనే వారు స్వయంకృషిచే పాఠశాలను నిలువబెట్టుటకు దీక్షబూనిరి. అంతేగాని బోర్డువారుచేసిన తీర్మానములకు దోసిలాగ ఇవ్వవడలేదు.

తురుమెళ్లవాస్తవ్యులు గొప్పవిద్యాభిమాను లనియు దాతలనియు జెప్పటకు వారు నిర్బంధించిన పాఠశాలాధవనములు వసతి గృహములే సాక్షి. ఈవిషయము తెనాలితాలూకావారికేగాక జిల్లాలో పలువురుకు తెలిసియున్నది. గ్రామ నాయకులును, సుప్రసిద్ధులును తెనాలితాలూకాబోర్డు అధ్యక్షులును అగు శ్రీ యంత కొనరాజు రామయ్యచాదరిగారును, వారి మిత్రు లగు కొనరాజు సూర్యనారాయణగారును తదితర పెద్దలు కొందరును కలిసి తాలూకాయందలి గొప్పధనవంతుల జూచి యంతవరకు రు 80000 వరకు చందాలను వేయించిరి. ఇంక చూడవలసిన గ్రామములు చాల ఉన్నట్లు తెలియుచున్నది. వారియొద్ద నిల్వ యున్న రు 14000 గాక వీరివేలవరకు వసూలుజేసి ఆద్రస్యము నంతయు నొక బ్యాంకునందు నిల్వయుంచుటకు ప్రయత్నము జేయుచున్నట్లు దెలియవచ్చుచున్నది. గొప్పభూస్వాములును ధనవంతులును అగు కమ్మనా రెండో యాతాలూకాయందుగలరు. వారచిరకాలమున శ్రీరామయ్యచాదరిగారికి చేయూతనొసగి తురుమెళ్ల విద్యాలయమును చిరస్థాయిగా చేయుదురుగాక యని కోరుచున్నాము.

బోర్డువారు జవాబుకై 15 రోజుల గడువు తురుమెళ్ల వారికి యిచ్చియుండిరి. అందుకై వారు 22-8-25 వ తారీఖున సమావేశమై యాదినువతీర్మానములను గావించి జిల్లాబోర్డునకు పంపియుండిరి.

కమిటీవారి తీర్మానములు:—

(1) కమిటీకార్యదర్శి (వాసిన ఉత్తరమవిషయమై అది నిందాస్పదముగాగాని అవమానకరముగాగాని లేదనియు, దానిని ఉపసంహరించుకొనుటకు వారి కెట్టి కారణములు గాన్పించుట లేదనియు కమిటీవారు అభిప్రాయపడుచున్నారు.

(2) కార్యదర్శి బోర్డువారికి వ్రాసిన ఉత్తరములో విపులముగా దెలియబరచినట్లు బోర్డువారి కిం కెట్టి కంట్రీబ్యూషను యివ్వ నవసరములేదు.

(3) మాతనముగా నిర్బంధపడినభవనము “అక్రమభవన” మని పేరెడినందుకు కమిటీవారికి ఆశ్చర్యముగా నున్న దనియు బోర్డువారికి ఉచితముగా దానిని వదలివేయలేనందుకు చింతిల్లుచున్నాము.

(4) బోర్డువారి తీర్మానములో 4వ క్లాజు అనగా స్కూలు కమిటీవారు జాగ్రత్తా ప్రస రించెద మని వాగ్దానము చేయవలసినదని చెప్పిన విషయమును ఈకమిటీవారు చిన్న చూపు చూచుటయేగాక వారిదివరకు గవర్నరుచిన్నప్రస్తన కిది తగిన యింత నీవపు వరతుగ భావించుచున్నారు. జిల్లాబోర్డువాద్యత్యలసంఘముగాన యిట్టి రిమార్కును ఉపసంహరించుకొనుటకు ప్రయత్నించెదరని కమిటీవారు విశ్వసించుచున్నారు. జిల్లాబోర్డుఅధ్యక్షులును వహారాజరాజుశ్రీ దివాన్ బహదూర్ పి. సి. యె. యతిరాజులు నాయుడుగారు యీ పాఠశాల విషయములో జూపిన వైఖరికి కమిటీవారు చాలాసార్లు చింతించుచుండగా, యిప్పుడు బోర్డు వారి విధానమునకును తీర్మానమునకును వాటిని గావించినపద్ధతి కిని కమిటీవారు మిక్కిలిగా చింతించుచున్నారు.

(5) బోర్డువారి తీర్మానములోని 5-వ క్లాజును చూచి పాఠశాలను కమిటీవారి నాయకత్వమునకు తీసికొనుటకు తీర్మానించుచు ఇకముం దెట్టికష్టములు రాకుండుటకు వెంటనే 29-వ తారీఖులోగా నైనను పాఠశాలను కమిటీవారివశము చేయవలసి యుండును. చివరకు బోర్డువారు ఈ విషయములో ఆలస్యము చేసినందువలన గలిగెడి నష్టమునకు బాధ్యులుగా నుండవలసి యుండునని దయతో గ్రహింతురు గాక.

ఈ తీర్మానములు పంపి చాలకాలముయినను ఇంతవరకు బోర్డువారు పాఠశాలను కమిటీవారివశము జేయకబోగా యెన్నియో నిన్నారములైన ప్రశ్న పరంపరలకమిట్టిపై గురిపింపసాగిరి. ఈపాఠశాలను మీకొసంగిన మీరు నెకండోపాఠశాలగానే వ్యవహరింతురా లేక మాధ్యమికపాఠశాలగ నుంచెదరా? మీరు పాఠ

శాలను బోర్డువారి కొసంగినపుడును సామానులజాబితా తెన్నీ అప్పటి కమిటీసభ్యు లెవరు? మరల మాన్యు లేనైన గలవా?

దుగ్గిరాలపాఠశాలకు ప్రభుత్వమువారు గ్రాంటును నిరాకరించిరి. చాలినన్ని స్వతంత్రభవనములు లేవు. అందుచేతనే కొంతకాలము జంపాలవారి ధర్మసత్రములో పాఠశాలను బెట్టి వలసినచ్చినది. పాఠశాలపోషణకై తురుమెళ్లవారిచ్చినంత వారిచ్చియుండలేదు. వ్యయబాధయంతయు బోర్డుపై నేబడినది. అట్టిపరిస్థితులలో ఆపాఠశాలను బోర్డువారికిందయంచుకొని వైదానినివదలుట ఎట్టిధర్మమో చదువరులేగ్రహించి బోర్డువారు జేసిన తీర్మానమును డైరెక్టుగాగరిడవలసే బంపిరట. ఈవిషయములో యెట్టి ఉత్తర్యులను డైరెక్టుగారుయిచ్చెదరో జూడవలసి యున్నది.

తురుమెళ్లవారుమాత్రము పాఠశాలను వారివశముజేసికొనుటకై ప్రతిక్షణము ను యెదురుజూచుచున్నారట. తురుమెళ్ల వారు స్వాతంత్ర్యప్రియులు. ధీరులు. బోర్డువారికి దోసిలాగక స్వతంత్రపైసాధారణపడి పాఠశాలను నిరాశూటముగ నడుపుటకు కంకణములదాల్చినట్లు దెలియవచ్చుచున్నది. పాఠశాలపోషణకై 40 వేలరూపాయలు యంతవరకు చందాలు వేయించిరి. మొత్తముమీద 75వేల రూపాయలు వసూలుజేసి బాంకిలోవేయవలయునని వారిపట్టుదల. పాఠశాలలోనికి వేరు వడసిన, సామర్థ్యముగల యుపాధ్యాయుల తగినవేతనములపై నియమింతురని దెలియవచ్చుచున్నది.

పాఠశాల బోర్డువారి నాయకత్వమునుండి పోయినందులను తురుమెళ్లవారిని మేము ప్రశంసించుచున్నారము. పాఠశాల యిక సౌవ్యముగ సర్వాంగ సుందరముగనడుచుట కెంతమాత్రము సంది యును లేదు.

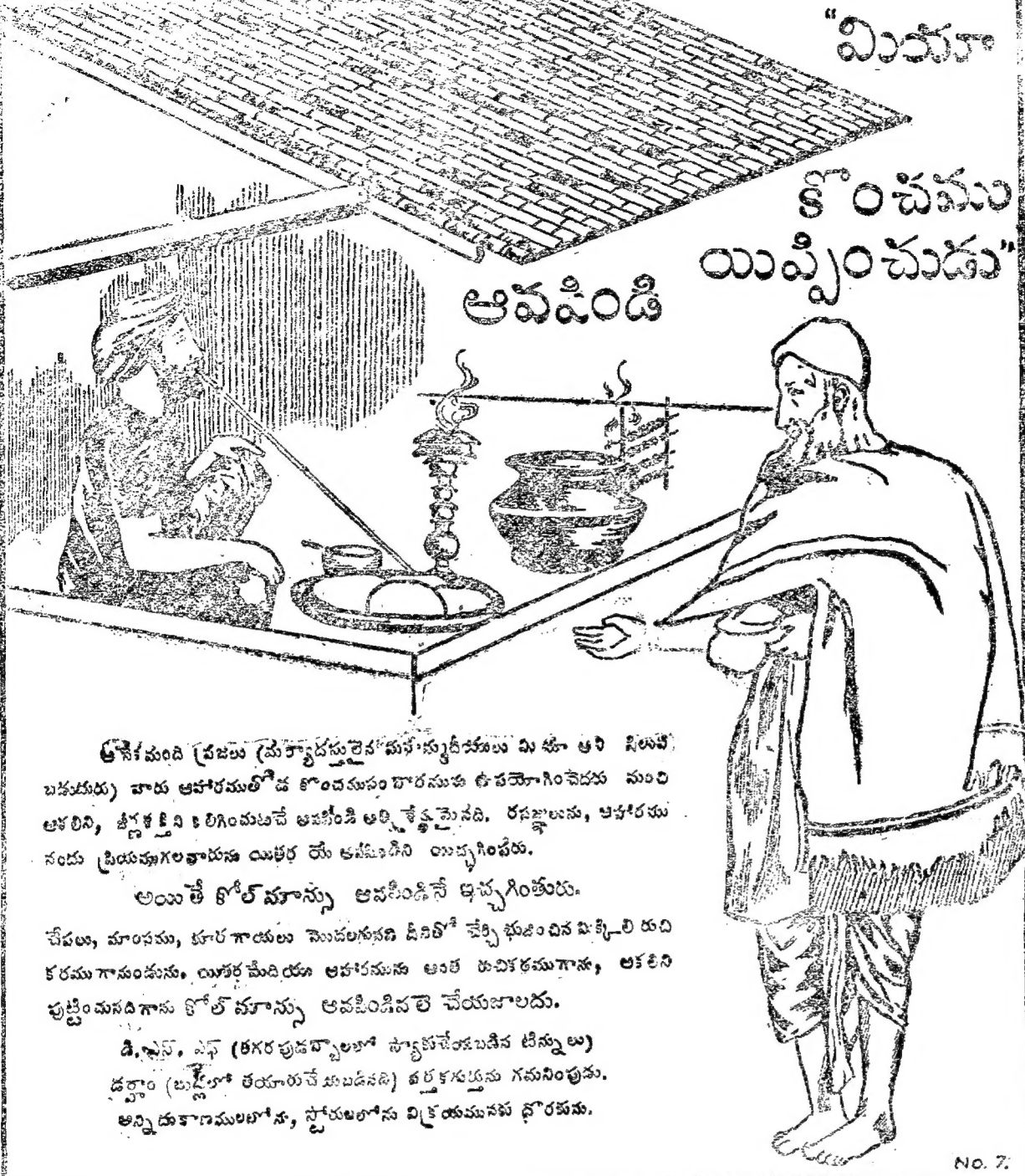
వెంకటగిరిక్ బో వారికోత్సవము

(స్వకీయవిలేఖరి)

తెన్నీను పంచెము

వెంకటగిరిక్ బున్నందు పకనాలయశాఖయు, వ్యాయామ శాఖయును గలసియున్నవి. వ్యాయామశాఖ లనేకములున్నవి. అందు తెన్నీను అగ్రస్థానము వహించినది. పై క్లబ్బు యాజమాన్యముక్రింద తెన్నీను పోటీపంచెములు జరిగెను. ఇచ్చట రెండు పోటీపంచెములు జరిగెను. ఆం దొకటి నెల్లూరు, చిత్తూరు, కడప యీ మూడుజిల్లాలకు మాత్ర మేర్పరపబడెను. మరియొకటి ఆంధ్రదేశమున కంతటికి పోటీపంచె ముంచబడెను. ఈసందర్భము రాజా చెలికాని జగన్నాధరావుగారు రి జిల్లాల పోటీపంచెమునకు కావలసిన సింగిల్సు తెన్నీను (కప్ప) గిన్నె ఒకటి, డబుల్సు గిన్నెలు రెండు కుల్లు మూడగిన్నెలు క్లబ్బువారి తరపున పోటీగా నుంచుమని కోరిరి. ఆపోటీపంచెమున సింగిల్సు నందు నెల్లూరు వాస్తవ్యులగు కె. వి. రత్నంగారున్న, డబుల్సు నందు రామకృష్ణరాజువారి సహకారీయును విజయమొందిరి. ఆంధ్ర పోటీపంచెమున డబుల్సునందు చెన్నపట్లవాస్తవ్యులగు త్యాగరాజగారున్న, సింగిల్సు 12 లేది సాయంకాలము ఆడగా అందు బెజవాడవాస్తవ్యులగు కామేశ్వరరావుగారును విజయము గాంచిరి. ఆంధ్ర పోటీకి సింగిల్సు కప్పను కీ ర్తికేసులైన వెంకటగిరి వహారాజుగారి జ్ఞాపకార్థము శ్రీ వెంకటగిరి రాజాగారున్న, డబుల్సుగిన్నెలు శ్రీ కాళహస్తి రాజాగారున్న క్లబ్బు తరపున పోటీగా నుంచిరి. ఈ పోటీపంచెముల సందర్భమున శ్రీ వెంకటగిరి రాజాగారి సహాయము విశేషముగా నొసగబడెను. 12 లేది ఆట పూర్తి అయినతోడనే దివాన్ బహదూర్ ఆనంద్ వీ. ఎస్. కృష్ణారావుగారి అధ్యక్షత క్రింద నొక గొప్పసభ జరిగెను. సభా ప్రారంభమున వింగిమళ్ల సురూప్ముగారి వైప్రార్థన జరిగినది. వెంటనే అగ్ర్యక్షుని ప్రారంభోపన్యాసము కొద్దిగా ముగించి కార్యదర్శులకు సంవత్సర కార్యనివేదిక చదువుట కనుజ్ఞానొసగిరి. కార్యదర్శులు నిజేదికను చదివి ముగించగనే భాస్కర విశ్వేశ్వరయ్యగారు శ్రీ వెంకటగిరి వహారాజుగారి ఛానుపట్టును వెల్లడిజేసిరి. ఇంతయు ముగియగానే ఆంధ్ర తెన్నీను సింగిల్సునందు గలిచిన కామేశ్వరరావుగారికి మొదలైన వారివారి గెలుపు వరుస ప్రకారము వారివారికి వచ్చుబజీ వెంకిగిన్నెలను బహుమతులు అగ్ర్యక్షుడుగా కొసగిరి. అందు కామేశ్వరరావుగారి సంగబజిన ఆంధ్ర సింగిల్సుగిన్నె గొప్పది. పదరు బహుమతు లొసంగబడినవారందరున్ను వినయపూర్వకముగా గైకొనిరి. బహుమతు లన్నియు క్రమముగా జరిగినవెనుక ఆగ్రాసనాధిపతిగారు, వెంకటగిరి రాజాగారును పుష్పమాలాలక్యతుల గావించి పై షారికి వందనములతోటి సభ ముగింపబడెను. వెంకటగిరి క్లబ్బు వారి కోత్సవము జయప్రదము. గావించబడెను.

“మీయా
కొంచుము
యిప్పించుడు”
ఆవడిండి

అనేకమంది ప్రజలు (మర్యాదపూర్వకముగా మహానుభావులు విజయ అని పిలువబడుచు) వారు ఆహారముతోడ కొంచుము భారమును తీవరముగించెదరు మంచి అకలిని, జీర్ణకక్షిని కలిగించుటచే ఆవడిండి అన్న శ్లోకమైనది. రసజ్ఞులును, ఆహారము నందు ప్రియభాగలకారును యితర యే ఆవడిండిని యిచ్చుగింపరు.

అయితే కోల్ మాన్సు ఆవడిండినే ఇచ్చుగింతురు.

చేపలు, మాంసము, కూరగాయలు మొదలగునది దీనితో చేర్చి భుజించిన విశ్కీలి రుచి కరముగానుండును. యితర మేదియు ఆహారమును అంత రుచికరముగానూ, అకలిని పుట్టించునదిగాను కోల్ మాన్సు ఆవడిండినలే చేయజాలదు.

డి.ఎస్. ఎఫ్ (తగరపుడవల్లలో స్థాపకుడైనట్లయిన టిన్నులు) డబ్బాం (బుల్లోలో తయారుచేయబడినది) వర్తకమున గమనింపును.

అన్నిడుకాములలోనూ, స్త్రీయలలోనూ విక్రయమునకు దొరకును.

No. 7.

అమృతాంజనము

జగత్ప్రసిద్ధమైనది

అన్ని నోవ్వులకు మంచిమందు

అమృతాంజనము ప్రాచ్యుడేశ మూలికల సంపుటిచే హిందూదేశమునందు సిద్ధముచేయబడిన లోకప్రఖ్యాతమైన మందు. ఇది ఇప్పుడెప్పుడు తయారగుచున్న క్రొత్తమందు గాదు. ఇరువదేండ్లుగా దేశమునం దంతటను వాడకలో నుండి మెప్పును జొందిన దివ్యామృతము. నోవ్వులు, వాపులు, గాయములు, బిళ్లలు, పోటులు, తొలుకులు మొదలగుబాధలకు అమృతాంజనము ప్రథమ సహాయముగా వెంటనే పనిచేయును. చర్మముపైన రాచిన లోపలికి వ్యాపించి లోపలి నోవ్వులు సయితము పోగలవు. నెత్తురు ప్రతిక్షణమునందును శరీరాంగములకు ఆహారపదార్థములను గొనిపోయి అచ్చటి శిథిలపదార్థములను గ్రహించి ప్రాణరక్షణము చేయుచున్నది.

అన్ని పాపులలో దొరకును

తామర తైలము
తామర, తీట, గజ్జికి మంచిది.

దంతచూర్ణము
పండ్లపోటుకు తీపులకు మంచిపాడుము.

మోహినీ తైలము
వెండ్రుకలను పెంచి నిగనిగలాడించును
కండ్లకు చలువచేయును
స్త్రీపురుషులు వాడుటకు యోగ్యమైనది

అమృతాంజనం డిపో,
మదరాసు - బొంబాయి

బందరు (స్వేయవిలేఖరి)

తూర్పు కృష్ణాజిల్లా కాంగ్రెసు సంఘసభ

ఆగస్టు 12:—గతనెల కోరంకాక నిలిపినేయబడిన జి. కాం. సంఘసభ 11 తేదీని పురమందిరమున సమావేశమైనది. సభ 12 గంటలకే ప్రారంభము కావలసియున్నను కనిష్ఠ సంఖ్యకు సరిపోవునట్లు రానందున నాలుగు గంటలవరకు సమావేశము కాలేదు. కోరం అగుటకు ఒక మహానుభవీయ సభ్యుని అప్పటికప్పుడు ఖద్దరుబట్టలు కొత్తవి కట్టించి తీసికొని రావలసివచ్చినది. ప్రజలలో ఉత్సాహము తగ్గుటయు వైమవ్యములు పెరుగుటయు ఇందుకు ముఖ్యకారణములుగా గమనించుచున్నది. వ్యక్తి వైమవ్యములవల్ల సాధారణముగా కాంగ్రెసు వ్యవహారములందు బాధ్యతవహించి పనిచేయువారిని బయటకు వెడలగొట్టుటయు శ్రద్ధగాని వ్యవహార జ్ఞానముగాని లేనివారితో అవసరపడవలసి వచ్చుచున్నది. దేశమం దంతటను యాస్థితిగోచరముగ చున్నది. భగవదనుగ్రహమువల్లను మహాత్ముని కృషివల్లను ప్రజలలో నూతనోల్లేజము కలుగగలదని ఆశించు చున్నాము. మతీయు మాజిల్లా సంఘసభ్యులలో అందరికీ కాకపోయినను కొందరికైనను నూతన జ్ఞానోదయ మగుచున్నదని విస్వప్రమున చున్నది. ఇప్పుడున్న విభేదములకు ముఖ్యకారణమయినవారిలో ఒకరిద్దరు తాము గత కేండు సంవత్సరములనుండి పరస్పర కనాములు దప్పు కాంగ్రెసు ఉద్యమమును బలపరచుట కేమి చేయలేదనియు, కొంచెముగనో గొప్పగనో చేయ సమర్థతగలవారిని వెడలగొట్టితి పనియు, ఇప్పటి పరిస్థితులు సృష్టికన్న అధ్వాన్నముగ నున్నవనియు వారు నాతో ముచ్చటించిరి. ఇది శుభనూచకముగ భావించవలెను. లోపములను ప్రతిఘటించి మనకార్యక్రమమును సక్రమ మార్గముల నడచునట్లు చేయుట ప్రతి కాంగ్రెసు సభ్యుని విధి యనుటకు సందేహము లేదు. కాని కలసామే ప్రధానముగ జేసికొని కార్యక్రమము వదలివేసి, వ్యక్తులను సాధింపజూచుట దేశమునకు శ్రేయోదాయకము గాదు. ఇప్పుడు కార్యభారము

వహించినవారు తమ లోపముల గూర్చి అత్యపరీక్ష జేసికొనిన తీవ్ర వైమవ్యములు కలుగుటకు అవకాశము లేదు.

ఈసభలో వేతనముగొను ప్రచారకులను ముగ్ధులను కార్య నిర్వాహక సంఘము యేర్పాటుచేయుటకు తీర్మానించినారు. వీరికి సొమ్ము ఎచ్చటనుండి తెచ్చియిచ్చెదరో తెలియదు. కోశాధిపతి పదవికి భోగరాజు పట్టాభిషిక్తా రామయ్యగారు యిచ్చిన రాజీనామాను అంగీకరించి డిట్లకవి వీరరాఘవయ్యగారిని వారి స్థానే యేర్పాటుచేసినారు. ఖాదీబోర్డు విషయమై విచారించుటకు నియమింపబడిన ఉపసంఘమువారు తమ నివేదికను వెంటనే ప్రచురింపవలెనని కోరబడినది. సభలు జరుగుట ఇబ్బందిగా యుండుటచే కోరం కనిష్ఠ సంఖ్య పదకొండుకు తగ్గింపబడినది.

త్వరలో మహాత్ముని అగ్రతీతక్రింద ఆంగ్రసభలు జరుగవైయున్నవిగాని మాకాంగ్రెసు సభ్యులయందు విశ్రమత్వము కుదురు శుభవిహ్నము లేమియు కానరాకున్నవి. ఈస్థితి చాల కోసనీయుముగా నున్నది.

దేవాదాయధర్మము

మాపురమందలి బమ్మిశేట దేవాలయ తాలూకు సొమ్ము కొంతనిలవయున్నదనియు ఆసొమ్ము తానొకసంస్కృతపాఠశాల స్థాపించుటకు అధికారము యివ్వవలసినదిగా నొకస్కీము తయారుచేసి కోర్టులో బ్రట్టిలు దాఖలుచేసినటుల తెలియుచున్నది.

కృష్ణాప్రమి-ఆంధ్రజాతీయకళాశాల

శ్రీకృష్ణజయంతి కళాశాలలో చాలభవముగాజరుపబడినది. ఉదయమున మంగళవాద్యములతో ఊరేగింపు టుత్సవము జరుపబడినది. సాయంత్రము నాలుగుగంటలనుండి జొన్నగడ్డ సుబ్బయ్యగారును మరియొకరును తరంగములనుబాడి సభ్యులను ఆనందవార్ధిని మంచి తేచ్చినారు. పిమ్మట బ్రహ్మక్రీడావిలాల శివావధానులుగారు శ్రీకృష్ణవతారము యెట్లు పూర్ణావతారముగ యెంచబడుచున్నదో దృష్టాంతపూర్వకముగ నిర్ణయించి జ్ఞానోపదేశముచేసిరి. సభకు కళాశాలవిద్యార్థులు ఉపాధ్యాయులు గాక ఇతర పెద్దమనుష్యులు విద్యార్థులుసహితము చాలమంది వచ్చిరి. సభ్యులందరికీ ఫలహారములను పంచివెట్టిరి.

దీడక్కన్ మిల్లు స్టార్సు కంపెనీ

లిమిటెడ్, బెజవాడ.

నెం 118 రు, ఆర్మినీయన్ స్ట్రీటు, మదరాసు.

రవ్వను, ఫీల్డింగు, క్రాసి, ఆయిల్ యింజనులుగాని లాంజ్లి మొదలైన స్టీంఇంజనులుగాని కావలసినవారు మాకు వ్రాసిన, సరసమైన ధరలకు బహుగలరు. పంపులు, పిండిమిషినులు, ఖాల్లులు, ఇంగ్లీషుమేకరు హల్లులు, యింకా మిల్లులకు కావలయు యావత్సామానులకు మాకు వ్రాసి ధరలు తెలిసికొన గోరినాము బొంబాయి, కలకత్తా, పట్నరులలో మాకు విక్రయస్థానములు కలవు. ఎవరి కేసామానులు కావలసినను మాకు వ్రాసినచో యిక్కడమేవ.క యివ్వబడును.

వి. యన్. చిన్నస్వామి, బి. ఏ. జనరల్ మేనేజరు.

మానసోల్లాసినీమాత్రలు

30 మాత్రలు 0-10-0 (పది అణాలు)

వెలసులభము! (పోస్టుఖర్చులుప్రత్యేకము) గుణగుణధికము!

శరీరములో ఉష్ణాధిక్యముచే కలిగెడి వైత్యకాల కీమాత్రలు దివ్యామృతము. ఆతీర్ణము, ఆరుచి, అపులింతలు, అగ్నిమాంద్యము, అతిదాహము, ఎక్కిళ్లు, సర్వాంగముల యందు బలక్షయము, పిక్కులు, పూర్వములు, శిరస్సు, వ్రేళ్లు, అస్థులు మొదలగువానియందు గలిగెడి నోవ్వులను బోగొట్టి దేహమును మంచి ఆరోగ్యమునకు దెచ్చును.

ఈమాత్రలు మేహవాతనోవ్వులను వెంటనే మాన్పును. ఇందు అనేక ఓషధులు చేరినవి. అనుభవముగల ఔషధ మనుటచేతను పరమహంసక్రియ యని చెప్పవచ్చును. ఒక్కసారి వాడిమాచిన నిజము తెలియగలదు.

చిరునామా:— (1078)

ఆయుర్వేద వైద్యనిలయం,

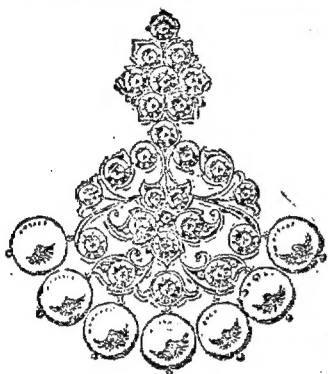
పోస్టు నిడుమోలు, ఎలక్కురు, కృష్ణాజిల్లా.

అమృతాంజనము

చక్కనిడబ్బితో నహా సీసా 1-కి ర్పు 0-10-0; డబ్బన్ 1-కి ర్పు 6-4-0. ప్ర తియింట నుండదగినది.
అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుశెట్టి వీధి, మద్రాసు లేక, బొంబాయి

మీ కు ఏ న గ కా వ ల సి న ను త యా రు చే సి యి చ్చె ద ము.

మావద్ద పేటరకం కెంపులు, పుష్కరాగములు పన్నులచేర్చికట్టబడిన టీకాలు, జడవిల్లలు యేరకములో వ్రేవను. ఎంత పైలో వ్రేవను గలవు. లేనివి తయారుచేసి యిచ్చెనము. ఇదిగాక పలురకముల బంగారుగాజులు, గొలుసులు, వెంకిసెంబులు, గొలుసులు, నాజూకు సామానులు మొదలగునవి అమ్మకమునకు సిద్ధముగానున్నది. కాసుబంగారు చొక్కపువెండికాపుల మొదలగువాటికి పూచీనిచ్చెదము.

కాకుమాను లక్ష్మయ్యచౌదరి, శనగపాటి కోటయ్యబదరు, ప్రొవైటర్లు.

ఆంధ్రజ్యోతి ల రి మా న్యు షా క్చ రింగు కం వె నీ,

హెడ్డాఫీసు: బెజవాడ.

బ్రాంచి: 51, చైనాబజారురోడ్డు, మద్రాసు.

(3)

క రం చం దు చ బి ర్ దా ను

బంగారు, వెండి నగల వర్తకులు, సావుకారు వేట, మద్రాసు.

1911

ద ర ఖా స్తు పంపి న క్యా ట లా గు ఉ చి త ము గా పంప బ డు ను.

మీ వెంట్రుకలను వెంచుడు.

మియొక్క శరీరమును ఎటుల పోషించుచుంటిరో అటులనే మీరు మీ వెంట్రుకల విషయములో గూడ ప్రస్తుతశాస్త్రీయమైన పరిశోధన ననుసరించి పోషింపవలెను.

కామినియా నూనె

(రిజిస్టర్డ్)

కామినియా నూనె ప్రసిద్ధి కెక్కిన వస్తువులే కాస్త్రీయ ముగా తయారుచేయబడినది. ఇది శిరోజములు పెంచుటకు గాను మంచివస్తువు. ఇది వెంట్రుకలయొక్క ముద్రలను కావలసిన సహాయమును చేయుచు పోషించుచుండును. దానిని ఉపయోగించినయెడల యిదివరలో రాజిపోవుచున్న వెంట్రుకలను రాలిపోకుండ కాపాడును, చుండు మొదలగు వానిని కలలో కలుగ నియ్యకుండ కాపాడుటయే గాక, వెంట్రుకలను పట్టువలె, మృదువుగాను, అందముగాను పెంచును. అంతయే గాక ఇది చర్మమును కుచ్చముగా నుంచి మెదడునకు చురుకనును కలిగించి నుఖము నిచ్చును. ఇన్ని పంచుకొనుటలు కలిగిన యీ కామినియా నూనె స్త్రీలకు, పురుషులకు, పిల్లలకు రుచిసాదము. దానియొక్క అధికమునకుగాను, చెన్నపురి ప్రవర్తనములోను, డిల్లీ, బెంగళూరు, కాన్పూరులోను, అలహాబాదు ప్రవర్తనములోను బంగారు శతకములను బహు

ఆయుర్వేద వైద్యసంగ్రహము

1 బో భాగము:— వ్యాధుల స్వరూపమును, వాటికి అనుభవసిద్ధముగా సులభముగా చేయుచున్న 600 యోగములును గలవైద్యగ్రంథము. ప్రతివారియొద్ద నుండవలసినది.

1-కి రు. 1-4-0; వి. పి. 0-6-0

2 భాగము:— శుద్ధులు, భస్మములు, నంటుఖిజ్జి బొమ్మలు, అనవములు, అరిష్టములు, ద్రావకములు, మార్గములు క సాయములు. మొదలగునవి అనుభవపూర్వకముగా చేయుపద్ధ తులలో వ్రాయబడియున్నది. ప్రతి వైద్యునికి ముఖ్యమయిన గ్రంథము.

1-కి రు. 1-12-0; వి. పి. 0-6-0

ఆయుర్వేదచరిత్ర:— ఆయుర్వేద, ఆరోగ్య, వస్తుగుణ చికిత్స, శారీర, అనుభవయోగ మొదలగు అనేక విషయములను విపులముగా వ్రాయుచుండు మానవప్రతిక. పల్లెటూరు 1-కి చందా రు. 2-8-0. మాదిరి యివ్వబడును. 3 ను ఏకకాలముందు గోరిన రు. 5-8-0 లకు పంపబడును.

వి. పి. ఏ. అంబికా, ఆయుర్వేదసమాజం
పెరిచేపి. (ల్లూరుజిల్లా)

ఏజెంట్లు కావలెను

తెలంగాణ, యశ్చయంబా, చేయి కాలు పట్టాకోనూరు, పంటినాపి, మొదలగువ్యాధులను ఒకక్షణములో పోగొట్టుకొని పోవుచున్న "బాహుతైలమును" సమముగా చుండు వేరేది యు లేదు. చాల యోగ్యతాపత్రములను పోషించియున్నది. బు డ్డి 1, కి అణాలు 6 యిచ్చి ఉపయోగించి బాడుడు.

అమర్ చెందు, శోభాచెందు
యింగ్లీషుమందు పలనరకు సల్ఫూరిక్, నైట్రిక్,
మొరాటిక్ ఆసిడ్లు, వ్యాపారస్థులు,
నెం. 63 నైనప్పనాయనివీధి, మదరాసు.

తిగా నొసంగిరి. ఒక బుడ్డి ధర 1-0-0. ఖర్చులు 0-6-0 ఎక్స్ ట్రా. 3 బుడ్డు ధర 2-10-0. ఖర్చులు 0-12-0 ఎక్స్ ట్రా. పై కామినియా నూనె ప్రతివ ప్రయోగమునకు, పట్టుమలయందును, పల్లెటూరును విక్రయించబడును. లేదన్న పోల్ యేజెంట్లు:— ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్స్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ 155 జమ్మానునీడు, బొంబాయి అని వ్రాసిన మీకు ఏ సువాసన ద్రవ్యము లేక అత్తరు కావలసియున్న

ఆటోదిల్ బహారుకు వ్రాయుడు.

ఆటోదిల్ బహారు అత్తరు లన్నిటిలోను ఉత్కృష్టమైనది. ఇది సువాసనద్రవ్యముగాను, అత్తరుగాను గూడ ఉపయోగపడును. కొన్నియొక్కలను మీ చేతి రుమాలుమీద చుట్టినయెడల కమనీయమైన సువాసన అన్నిటికలను వ్యాపించును. ఇది డినియొక్క అధికమునకు కలర్ల ప్రవర్తనములో బంగారుపతకమును బడవెను.
1 అవున్సు బుడ్డి ధర ర్పు 2-0-0 | 1 ట్రాం బుడ్డి ధర ర్పు 0-12-0
1 అవున్సు బుడ్డి ధర ర్పు 1-4-0 | వి. పి. ఖర్చులు ప్రత్యేకము 0-6-0

పోల్ యేజెంట్లు:— ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్స్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ,

155 జమ్మానునీడు, బొంబాయి.